

LINNOITUKSEN ASEMAKAAVAN MUUTOS

ASEMAKAAVASELOSTUS
24.3.2025, täydennetty 20.5.2025

LAPPEENRANNAN KAUPUNKI

Asemakaava tiloille R:No 405-438-15-0, 405-501-2-0 ja osalle tiloja 405-501-1-0, 405-501-1-1 ja 405-501-1-2 sekä 1 Linnoitus kaupunginosan korttelin 5 tontille 5.

Asemakaavan muutos 1 Linnoitus kaupunginosan korttelin 3 tontille 3, osille rautatie-, katu-, puisto- ja vesialueita sekä 4 Pallo-Tyysterniemi kaupunginosan korttelin 11 tontille 2 ja osille rautatie- ja vesialueita. (LINNOITUKSEN ASEMAKAAVAN MUUTOS)

Asemakaavan selostus, joka koskee maaliskuun 24. päivänä 2025 päivättyä asemakaavakarttaa. Täydennetty 20.5.2025.

KAAVANRO K2487

1 PERUS- JA TUNNISTETIEDOT

1.1 Tunnistetiedot

Asemakaava Tiloille R:No 405-438-15-0, 405-501-2-0 ja osalle tiloja 405-501-1-0, 405-501-1-1 ja 405-501-1-2.
1 Linnoitus kaupunginosan korttelin 5 tontille 5.

Asemakaavan muutos 1 Linnoitus kortteli 3 tontti 3, osille rautatie-, katu-, puisto- ja vesialueita. 4 Pallo-Tyysterniemi kortteli 11 tontti 2 ja osille rautatie- ja vesialueita.

Muodostuu: 1 Linnoitus kortteli 39 sekä muinaismuisto-, puisto-, lähivirkistys-, rautatie-, vesi- ja katualueet. 4 Pallo-Tyysterniemi rautatiealue.

Tonttijako ja tonttijaon muutos:

1 Linnoitus korttelin 5 tontti 5 ja osa tilaa R:No 405-501-1-0.

Muodostuu: 1 Linnoitus kortteli 39 tontit 1 ja 2.

Kaavanlaatija Kaavasuunnittelija Hanna-Maija Marttinen
puh. 040 809 8657

Asemakaava-arkkitehti Matti Veijovuori
puh. 040 660 5662

Kaupunginarkkitehti Maarit Pimiä
puh. 040 653 0745

sähköposti muotoa: etunimi.sukunimi@lappeenranta.fi

Vireille tulo

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma ja asemakaavaluonnos on ollut nähtävillä 15.1. – 12.2.2024

Hyväksytty

KV __.__.2025

1.2 Kaava-alueen sijainti

Asemakaavamuutosalue sijaitsee Linnoituksen kaupunginosassa ydinkeskustan pohjoispuolella. Alue rajautuu pohjoisessa ja idässä Satamatiehen, etelässä Vallikadun kerrostalokortteliin ja Torikatuun. Lännessä alue rajautuu Pallon asuntoalueeseen ja Pallonlahteen. Suunnittelualue käsittää siten koko Linnoitusmäen alueen sekä siihen länsipuolella liittyvän ranta-alueen. Suunnittelualan koko on noin 31 hehtaaria. Alla olevassa kuvassa näkyy suunnittelualan rajaus ja sijainti. Rajaus voi muuttua vielä suunnittelun edetessä.

Kuva 1. Suunnittelualan rajaus.

1.3 Kaavan nimi ja tarkoitus

Kaavan nimi	Linnoituksen asemakaavan muutos
Kaavan tarkoitus	Suunnittelun tavoitteena on korvata yli 130 vuotta voimassa ollut ns. Keisarin kaava uudella nykymuotoisella asemakaavalla. Alue on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä sekä tärkeä muinaismuistoalue. Asemakaavassa päivitetään alueen suojelumerkinnot ja tutkitaan mahdolliset lisärakentamismahdollisuudet.

1.4 Selostuksen sisällysluettelo

1	PERUS- JA TUNNISTETIEDOT.....	2
1.1	Tunnistetiedot	2
1.2	Kaava-alueen sijainti.....	3
1.3	Kaavan nimi ja tarkoitus.....	4
1.4	Selostuksen sisällysluettelo	4
1.5	Luettelo selostuksen liiteasiakirjoista.....	6
1.6	Luettelo muista kaavaa koskevista asiakirjoista, taustaselvityksistä ja lähdemateriaalista	6
2	TIIVISTELMÄ.....	8
2.1	Kaavaprosessin vaiheet.....	8
2.2	Asemakaava	8
2.3	Asemakaavan toteuttaminen	9
3	LÄHTÖKOHDAT	10
3.1	Selvitys suunnittelualueen oloista.....	10
3.1.1	Alueen yleiskuvaus.....	10
3.1.2	Linnoituksen historiaa	11
3.1.3	Linnoituksen kaavoituksen historiaa	22
3.1.4	Linnoituslaitteiden restaurointi	33
3.1.5	Luonnonympäristö ja maisema.....	39
3.1.6	Rakennettu ympäristö	50
3.1.7	Rakennettu kulttuuriympäristö ja arkeologinen kulttuuriperintö	99
3.1.8	Väestö, työpaikat ja palvelut	108
3.1.9	Ympäristön häiriö- ja riskitekijät.....	108
3.1.10	Maanomistus.....	113
3.2	Suunnittelutilanne	114
3.3	Muut suunnitelmat, selvitykset ja päätökset	123
4	ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET	127
4.1	Suunnittelun tausta ja tarve	127
4.2	Osallistuminen ja yhteistyö, suunnitteluvaiheet	127
4.3	Suunnitteluvaiheet	127
4.4	Asukas- ja osallisyhteistyö.....	128
4.5	Asemakaavan tavoitteet.....	131
4.6	Asemakaavaratkaisun vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	132

5	ASEMAKAAVAN KUVAUS.....	135
5.1	Kaavan rakenne.....	135
5.2	Mitoitus.....	137
5.3	Ympäristön laatua koskevien tavoitteiden toteutuminen	137
5.4	Aluevaraukset	138
	5.4.1 Korttelialueet	138
	5.4.2 Virkistysalueet	139
	5.4.3 Muut alueet.....	143
5.5	Yhdyskuntatekninen huolto ja väestönsuojelu	153
5.6	Ympäristön häiriötekijät.....	154
5.7	Luonnonympäristö	155
5.8	Kulttuuriympäristö	155
5.9	Kaavamerkinnät ja –määräykset	156
5.10	Nimistö	162
5.11	Tonttijako	162
6	ASEMAKAAVAN TOTEUTTAMISEN VAIKUTUKSET.....	162
6.1	Ekologiset vaikutukset – vaikutuksen luonnonympäristöön.....	163
	6.1.1 Vaikutukset maisemaan	163
	6.1.2 Vaikutukset maa- ja kallioperään	165
	6.1.3 Vaikutukset luonnonympäristöön ja luontokohteisiin.....	168
	6.1.4 Vaikutukset pinta- ja pohjaveteen	170
6.2	Taloudelliset vaikutukset.....	173
	6.2.1 Aluetaloudelliset vaikutukset.....	173
	6.2.2 Yrityksiin tai yritysten liiketoimintaympäristöön kohdistuvat vaikutukset	174
	6.2.3 Vaikutukset infraverkon toteutuskustannuksiin	174
6.3	Liikenteelliset vaikutukset	175
	6.3.1 Vaikutukset liikenneverkkoon	175
	6.3.2 Vaikutukset liikennemääriin, liikenteen toimivuuteen ja liikenneturvallisuuteen 176	
	6.3.3 Vaikutukset liikennemeluun	177
	6.3.4 Vaikutukset kevyenliikenteen yhteyksiin ja joukkoliikenteeseen	180
	6.3.5 Vaikutukset pysäköintiin	180
6.4	Sosiaaliset vaikutukset.....	181
	6.4.1 Vaikutukset palvelujen saatavuuteen	181
	6.4.2 Vaikutukset ihmisen elinoloihin ja elinympäristöön	181
	6.4.3 Vaikutukset ulkoilureitistöihin ja virkistysalueisiin	183
6.5	Kulttuuriset vaikutukset	185
	6.5.1 Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen	185
	6.5.2 Vaikutukset rakennuksiin ja rakenteisiin	185
	6.5.3 Vaikutukset yhdyskuntateknisen huollon verkostoihin ja katuihin	188
	6.5.4 Vaikutukset kaupunkikuvaan	188
	6.5.5 Vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön ja kiinteisiin muinaisjäänneksiin 189	
	6.5.6 Vaikutukset seudullisten suunnitelmien ja yleiskaavan toteutumiseen	192
6.6	Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutuminen	193
7	ASEMAKAAVAN TOTEUTTAMINEN.....	196
7.1	Toteuttaminen ja ajoitus.....	196
7.2	Kaavan hyväksyminen	196

1.5 Luettelo selostuksen liiteasiakirjoista

1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
2. MRA 30 §:n ja 27 §:n kuulemisissa saatu palaute ja sen huomioiminen
 - a. Karttaote osallisista, joita on kuultu kirjeitse tai sähköpostitse.
 - b. MRA 30 §:n kuulemisessa saadut lausunnot ja mielipiteet
 - c. Kaavanlaatijan vastineet MRA 30 §:n kuulemisessa saatuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin
 - d. Kaavaluonnoskartta
 - e. MRA 27 §:n kuulemisessa saadut lausunnot, muistutukset ja kaavanlaatijan vastine
3. Asemakaavan seurantalomakkeet
4. Tonttijakokartta
5. Viranomaisneuvottelun muistio 29.5.2020
6. Linnoituksen luontoselvitys, Afry 15.12.2022
7. Rakennushistoria- ja arkeologinen selvitys, Sitowise 2021
8. Ulkoalueiden kehittämis- ja korjaustapaohje, Sitowise 2025
9. Havainnekuva 24.3.2025
10. Asemakaavakartta 24.3.2025

1.6 Luettelo muista kaavaa koskevista asiakirjoista, taustaselvityksistä ja lähdemateriaalista

- Lappeenrannan Linnoitus. Rakennushistoria ja säilyneet rakennukset alustava selvitys (Rainer Knapas, 1976)
- Lappeenrannan Linnoituksen suunnittelu- ja entistämistoimikunnan esitys (ns. Keltainen kirja, 1978)
- Kasvistokartoitus (Saarinen 1995 ja 2000)
- Lappeenrannan Linnoituksen kehittäminen-raportti (kaupungin virkamiestyöryhmä, 1999)
- Lappeenranta – Villmanstrand, Kaupunkiarkeologinen inventointi (Teemu Mökkönen, Museovirasto / Rakennushistorian osasto, 2003)
- Lappeenrannan Linnoituksen mahdollisuuksia, Asemakaavallisia esiselvityksiä (Arkkitehtitoimisto Mikko Heikkilä Sito Oy, 2009)
- Lappeenrannan Linnoituksen alue- ja kohdekohtainen valaistussuunnitelma (Lappeenrannan Linnoitus, VALOA design 2012).
- Linnoitus 2016-raportti (kaupungin virkamiestyöryhmä, 2011)
- Lappeenrannan varuskuntahistoria, Olli Immonen 1992
- Kaupunkikuvaselvitys, Lappeenrannan kaupunki Keskustan osayleiskaava (Tengbom Eriksson Arkkitehdit Oy 27.11.2013)

- Lappeenrannan kaupunki Keskiosan yleiskaava, Luontoselvitys (Pöyry Finland 2014)
- Lappeenrannan keskustan osayleiskaava, Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys (Tmi Lauri Putkonen, Tengbom Eriksson Arkkitehdit Oy, 17.2.2013)
- Lappeenrannan liikenne-ennuste (WSP Finland Oy 31.1.2021)
- Lappeenrannan keskustaajaman meluselvitys (WSP Finland Oy 4.6.2021)
- Takapihasta kaupungin helmeksi, Lappeenrannan Linnoituksen restaurointityön vaikutustutkimus, (Suvi Niinisalo, Etelä-Karjala -instituutti ja Lappeenrannan teknillinen yliopisto 2004)
- Lappeenrannan Linnoituksen osayleiskaavaehdotuksen selostus, (Arkkitehtitoimisto Juutilainen – Koskinen - Piela 30.4.1980)
- Lappeenrannan Linnoitus I osayleiskaavan tarkistus 1993 selostus, (Arkkitehtitoimisto Koskinen & Schalin 21.9.1994)
- Lappeenranta Linnoitus I asemakaavamuutos 1997 asemakaavaselostus, (Arkkitehtitoimisto Koskinen & Schalin 15.4.1997)
- Lappeenrannan ortodoksinen kirkko, Rakennushistoriallinen selvitys, 2017 Timo Tynkkynen
- Lappeenrannan ortodoksinen pappila, rakennushistorian selvitys, Timo Tynkkynen, 2021.
- Lappeenrannan Linnoitus rakennus 61, Rakennushistoriaselvitys, 2020 Sitowise.
- Lappeenrannan ratsuväkimuseo, Rakennushistorian selvitys 2018, Sitowise.
- Tykkimakasiinit, rakennushistoria selvitys, 2020, Arkkitehtitoimisto Arkviiri Oy
- Lappeenrannan Linnoituksen Vanha kasarmi 1A rakennushistoriaselvitys 2022, Arkkitehtitoimisto Arkviiri Oy
- Pusupuiston kioski Jaana Kiero, Etelä-Karjalan museo 2020.
- Lappeenrannan Linnoitus Rakennushistoria- ja arkeologiaselvitys 2021, Sitowise Oy 2021
- Lappeenrannan Linnoituksen kasvillisuuskartoitus ja hoitosuunnitelma, Anna Vuori 1.10.2018
- Pien-Saimaan Pallonlahden raskasmetallitutkimus keväällä 2014, Saimaan vesi ja ympäristötutkimus Oy
- Lappeenrannan kaupunki Rakennettavuusselvitys Hiekkalinna, Ramboll Finland Oy 7.12.2021
- Meijän City, Lappeenrannan keskustankehittämissuunnitelma, Kaupunkisuunnittelu 2021

2 TIIVISTELMÄ

2.1 Kaavaproessin vaiheet

Linnoituksen asemakaavamuutoksen laatiminen käynnistyi jo vuonna 2011 tieto- ja näyttelykeskus Tali-Ihantala -hankkeen yhteydessä. Keskus oli tarkoitus sijoittaa Lappeenrannan linnoituksen alueelle. Lappeenrannan kaupunginhallitus päätti luopua keskuksen perustamisesta vuonna 2012, jolloin akuutein tarve Linnoituksen asema-kaavan muuttamisesta myös raukesi.

Kaavamuutostyö on aloitettu uudelleen keväällä 2020. Suunnittelutyön aluksi on pidetty aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu, laadittu ja päivitetty selvityksiä ja kerätty lähtötietokyselyllä kuntalaisten mielipiteitä alueesta sekä laadittu osallistumis- ja arviointisuunnitelma, alustava asemakaavaluonnos ja havainnekuva.

Asemakaavan vireille tulosta on ilmoitettu kuuluttamalla asemakaavaluonnoksen sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS:n) nähtävillä olosta lehtikuulutuksella Etelä-Saimaassa 13.1.2024 sekä henkilökohtaisilla kirjeillä osallisille. OAS pidetään AKL:n 62 §:n ja 63 §:n mukaisesti nähtävillä koko kaavaproessin ajan.

Asemakaavaluonnos, OAS ja valmisteluaineisto on pidetty MRA 30 §:n mukaisesti nähtävillä 15.1. – 12.2.2024 välisenä aikana Lappeenrannan kaupungintalolla. Nähtävillä oloaikana kaavasta on pyydetty lausunnot suunnittelussa osallisena olevilta viranomaisilta ja kaupungin hallintokunnilta. Myös muilla osallisilla on ollut mahdollisuus antaa kaavasta mielipide. Asemakaavaluonnoksesta jätettiin 18 lausuntoa ja kaksi mielipidettä.

Asemakaavaluonnoksesta pidettiin asukastilaisuus kaupungintalolla 16.1.2024.

Asemakaavaluonnosta on tarkistettu saatujen lausuntojen ja mielipiteiden perusteella ja laadittu asemakaavaehdotus. Lisäksi asemakaavan liitteeksi on laadittu ulkoalueiden kehittämis- ja korjaustapaohje. Kaavaehdotus on hyväksytty kaupunkikehityslautakunnassa 2.4.2025 ja kaupunginhallituksessa 7.4.2025. Kaupunginhallitus asetti asemakaavaehdotuksen MRA 27 §:n mukaisesti nähtäville 17.4. – 19.5.2025 sekä pyysi lausunnot Kaakkois-Suomen ELY-keskukselta ja Etelä-Karjalan museolta. Lausunnoissa ei ollut huomautettavaa asemakaavaehdotuksesta. Muistutuksia ei saapunut. Kuulemisen jälkeen asemakaavaselostusta ja sen liitteitä on täydennetty, mutta asemakaavakarttaa ei ole muutettu. Tämän jälkeen kaava viedään kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Asemakaava on laadittu Lappeenrannan kaupungin elinvoiman ja kaupunkikehityksen toimialan kaupunkisuunnittelussa.

2.2 Asemakaava

Suunnittelualue kuuluu muinaismuistolaila rauhoitettuun alueeseen *Lappeenrannan linnoitus ja vanha asemakaava-alue* Pallonlahtea ja linnoituksen länsirantaa lukuun ottamatta. Koko suunnittelualue on myös osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä *Lappeenrannan linnoitus- ja varuskuntakaupunki*. Asemakaavalla suojellaan linnoituksen alueen historiallinen rakennuskanta ja linnoitusrakenteet sekä kadut ja aukiot. Kaavaratkaisussa on huomioitu myös linnoituksen maisemalliset ja luonnonympäristöön liittyvät arvot.

Asemakaavassa linnoituksen lakialue ja sitä reunustavat vallirakenteet on osoitettu *muinaismuistoalueeksi (SM-3)*. Kaakkois-Suomen ortodoksisen seurakunnan omistamat alueet linnoituksen laella on osoitettu *kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueeksi, jonka kulttuurihistorialliset ominaispiirteet tulee säilyttää (YKIs-3)*. Lappeenrannan vanhin puisto Vanhapuisto on osoitettu *puistoksi, jossa ympäristö säilytetään (VP/s-2)*. Länsivallien ja Satamatien sekä rautatien välinen alue on osoitettu *puistoksi, jossa ympäristöä tulee hoitaa alueen historiallisen linnoitusluonteen mukaisena (VP-2)*. Pallonlahden ranta-alue on osoitettu *lähivirkistysalueeksi (VL-7)*. Alueelle saa toteuttaa kevytrakenteisia matkailu- ja yleisöpalvelurakennuksia ja rakennelmia, tapahtuma-alueen, matkailuautoalueen ja pysäköintialueen. Lisäksi rautatiealueen (**LR**) rajoja on päivitetty kulkemaan pääosin ratapenkereen mukaisesti ja Satamatien katualue on merkitty toteutuneen tilanteen mukaisesti.

Muinaismuistoalueeseen (SM-3) kuuluu koko Linnoitusmäen alue ortodoksista kirkkoa ja -pappilaa lukuun ottamatta. SM-3-alueen rakennuksille on merkitty rakennusalat, joissa määrätään rakennusten käyttötarkoitus. Pääosin käyttötarkoitukset on osoitettu nykyisen käytön mukaisina, mutta soveltuvien osien niitä on laajennettu. Kahdelle nykyisin asuinkäytössä olevalle tiilikasarmille mahdollistetaan asumisen lisäksi majoitustoiminta (m) ja yhdelle nykyisin asuinkäytössä olevalle rakennukselle myös palvelu- (p) ja liiketoiminta (k) sekä julkisen hallinnon ja palvelun toimintoja (y). Etelä-Karjalan museon ja Taidemuseon rakennuksiin mahdollistetaan myös palvelu- (p) ja liiketoiminnat (k). Palvelutoimintoja voivat toteuttaa niin julkiset kuin yksityiset tahot. Lisäksi rakennusaloille on merkitty kerrosluvut ja rakennusoikeus.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset eli koko rakennuskanta muutamia talousrakennuksia ja Radiotaloa lukuun ottamatta on merkitty suojeltaviksi sr-31-, sr-32, sr-33- ja sr-34-merkinnöin.

2.3 Asemakaavan toteuttaminen

Asemakaava suojelee kulttuuriperinnön kannalta arvokkaat alueet ja kohteet, myös arkeologisen ja vedenalaisen kulttuuriperinnön, ja mahdollistaa historiallisen alueen käytön ja kehittymisen kulttuuriperintöön tukeutuvana matkailukohteena ja elävänä osana kaupunkia.

Linnoituksen laelle ei ole osoitettu kaavaratkaisussa uudisrakentamista. Mahdollinen uusi rakentaminen sijoittuu Pallonlahden rannan lähivirkistysalueelle, jonne voidaan toteuttaa pienimuotoisia matkailu- ja yleisöpalvelurakennuksia ja rakennelmia. Lähivirkistysalueen toteuttaminen voidaan aloittaa asemakaavan saatua lainvoiman.

3 LÄHTÖKOHDAT

3.1 Selvitys suunnittelualueen oloista

3.1.1 Alueen yleiskuvaus

Kuva 2. Viistoilmakuva suunnittelualueesta 2023. Linnoitusniemi kuvattuna etelästä päin.

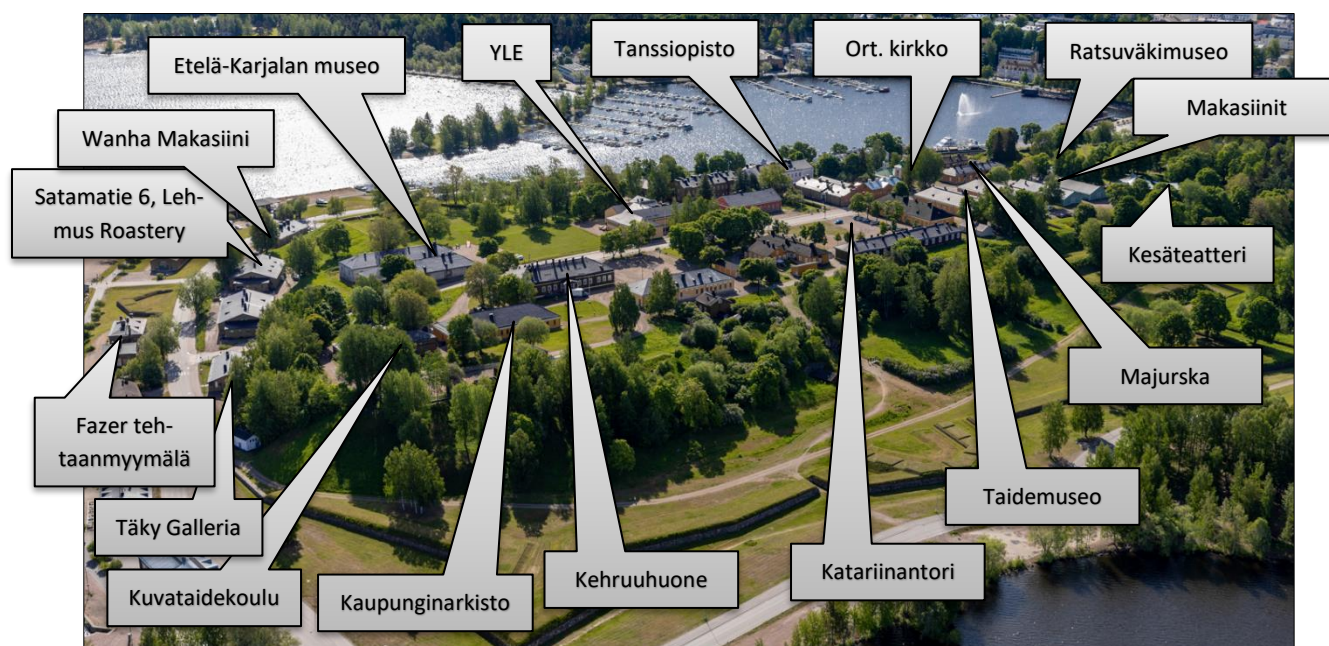
Kuva 3. Viistoilmakuva suunnittelualueesta 2023. Linnoitusniemi kuvattuna luoteesta.

Linnoitus on Lappeenrannan kaupungin vanhin osa, josta on restauroinnilla saatu historiallinen, vihreä, elävä asukkaiden ja matkailijoiden suosima osa kaupunkia. Linnoitus sijoittuu ydinkeskustan pohjoispuolelle Saimaan rannalle sataman kupeeseen. Aluetta kiertää rannassa Satamatie ja linnoituksen mäen halki kulkee Kristiinankatu. Linnoituksen kärjessä on venesatama ja kesäisin eri aihein rakennettava hiekkalinna.

Linnoituksen vanhoissa rakennuksissa toimivat mm. Ratsuväkimuseo, Lappeenrannan taidemuseo ja Etelä-Karjalan museo sekä lounasravintola ja tapahtumakeskus

Kehruuhuone. Lisäksi alueella sijaitsee kaupungin kesäteatteri, Suomen vanhin ortodoksinen kirkko ja liikkeitä, missä käsityöläiset myyvät tuotteitaan sekä kahviloita ja ravintoloita. Alueella järjestetään myös tapahtumia ympärivuoden kuten esimerkiksi Joulumarkkinat Katariinantorilla, elokuussa vanhan kaupungin päivät ja perinteinen syysjuhla Linnoituksen Kekrimarkkinat. Linnoituksen alueella on myös koti ainutlaatuisella paikalla noin 60 asukkaalle.

Suunnittelualue rajautuu pohjoisessa ja idässä Satamatiehen, etelässä Vallikadun kerrostalokortteliin ja Torikatuun, lounaassa Pallon asuntoalueeseen ja lännessä Pallonlahteen käsittäen siten koko linnoitusmäen alueen sekä siihen liittyvän länsipuolisen ranta-alueen. Suunnittelualueen pinta-ala on noin 31 hehtaaria. Toiminnallisesti ja maankäytöllisesti suunnittelualue jakautuu kolmeen osa-alueeseen linnoituksen mäkeen, valli- ja rinnealueisiin sekä läntisen rantatasanteeseen.

Kuva 4. Linnoituksessa toimii monia museoita, kuvataidekoulu ja tanssiopisto. Lisäksi alueella sijaitsee myös Suomen vanhin ortodoksinen kirkko, kesäteatteri ja käsityöläispuoteja, kahviloita sekä ravintoloita. Ilmakuva linnoituksesta 2023.

3.1.2 Linnoituksen historiaa

Lähde: Lappeenrannan varuskuntahistoria, Olli Immonen, 1992.

Lappeenrannan kaupunki perustettiin nykyisen linnoituksen paikalle vuonna 1649, jolloin Lappeen pitäjän Lapveden rannan markkinapaikalle myönnettiin kaupunkioikeudet. Kaupungin perustamiseen vaikutti markkinapaikan kaupallisesti erinomainen sijainti Viipurin ja Hämeenlinnan välisen vilkkaan tien varrella, Savonlinnan risteyksen kohdalla. Markkinapaikalle saapui venekuntia koko Lappeenrannan pohjoispuolisen Saimaan alueelta. Markkinoilla talonpojat myivät tuotteensa viipurilaisille porvareille, jotka taas kuljettivat tavarat – joista tärkein oli terva – myöhemmin maantietä pitkin Viipuriin ja sieltä laivalla ulkomaille. Raskaimmat tavarat kuljetettiin Viipuriin vasta talvisin rekikelillä, jolloin viipurilaiset kauppiaat tarvitsivat markkinapaikalla säilytystiloja, aittoja ja muita rakennuksia.

Kaupungin perustamisen aikaan elettiin Ruotsin kruunun vallan aikaa. Kruunu halusi lisätä kauppaa ja siten verokertymää ja niiden lisäämiseksi päätettiin perustaa lisää kaupunkeja. Vuosien 1617–1668 aikana Suomen kaupunkien lukumäärä kolminkertaistui. Lappeenrannan perustamisen aikoihin Suomen kenraalikuvernöörinä oli Pietari Brahe.

Kruunun keskushallinnon suunnitelmat eivät kuitenkaan toteutuneet Lappeenrannassa, kuten ei monessa muussakaan uudessa kaupungissa. Vielä vuonna 1652 viipurilaiset porvarit eivät olleet luopuneet aiemmin privilegioissa saamastaan käyttöoikeudesta markkina-alueella, eivätkä luovuttaneet tuottoisaa tervakauppaa uudelle kaupungille. Viipurilaiset pitivät edelleen markkinansa kaupungissa ja pitämällä puotinsa ja talonsa rannalla estivät lappeenrantalaisten kaupankäynnin ja kuljetukset. Viipurilaiset kauppiaat omistivat rannan tontit, mikä oli olennaisena syynä, etteivät lappeenrantalaiset onnistuneet karkottamaan viipurilaisia rakennuksineen pois markkina-alueelta.

Lappeenrannan kaupunkioikeudet lakkautettiin vuonna 1683. Kaupunkioikeuksien lakkauttaminen ei kuitenkaan vaikuttanut Lappeenrannan ulkoiseen olemukseen ja elämänmenoon kovinkaan nopeasti. Lappeenrannassa siis asuttiin vielä kaupunkioikeuksien lakkauttamisen jälkeenkin ja viranomaiset käsittelivät Lappeenrantaa ikään kuin se olisi vielä ollut kaupunki, vaikka väkiluku välillä laskikin vähäiseksi, vuoden 1665 246 henkikirjoitetusta vuoden 1710 46 henkikirjoitettuun. Koska henkikirjojen ulkopuolelle jäi aina osa väestöstä, saadaan summittainen väkiluku kertomalla henkikirjaväkiluku 2,5:lla. 1720-luvulle tultaessa kaupungin asukasluku alkoi jälleen nousta.

Pitkäaikainen rauha Itämeren ympäristössä murtui vuonna 1700 ja syttyi suuri Pohjan sota, jonka Suomea koskevaa venäläisten miehitysaikaa nimitetään isoksivihaksi. Ruotsalaisten joukkojen vetäytyessä Kymijoen 1712 käytettiin Lappeenrannan seutua vuorostaan venäläisten joukkojen kokoamispaikkana. Lappeenranta oli edelleen tärkeä markkinapaikka ja lisäksi venäläisten joukkojen kokoamis- ja huoltokeskus. 1710-luvun lopulla Lappeenrannasta muodostui markkinoiden vahvistumisen myötä jossain määrin myös hallintokeskus. Miehityksen jälkeen vuonna 1721 Lappeenranta siirtyi jälleen Ruotsin alaisuuteen mutta Uudenkaupungin rauhassa (1721) Ruotsi menetti merkittävän tapulikaupungin Viipurin Venäjälle.

Kaupungin linnoittaminen

Lappeenranta ja Hamina katsottiin itärajan puolustuksen kannalta strategisesti tärkeiksi paikoiksi. Viipuria korvaamaan Ruotsi muodosti Haminan ja Lappeenrannan muodostaman kaksoiskaupungin ja niiden linnoittaminen aloitettiin. Itärajan linnoittaminen aloitettiin rajakomissaari ja linnoitusupseeri Axel Löwenin suunnitelmien perusteella. Suunnitelmaa alettiin ensin toteuttaa tarmokkaasti, mutta käytettävissä oleviin voimavaroihin nähden ylimitoitettu suunnitelma kuivui myöhemmin kokoon. Lappeenrannan kehittymistä edisti sotapoliittisen strategian lisäksi kaupungin sijainti rajakaupunkina.

Tuliaseiden ja tykistön kehittyminen aiheutti kaupungin ja linnoitustekniikan kehittymisen sekä bastionijärjestelmän läpimurron 1600-luvulla. Kulmittaisiksi rakennetut bastionit mahdollistivat puolustajan tykkitulen keskittämisen hyökkääjän päälle. Järjestelmä vaati tykkien kantomatkan pidentyessä kaupungin edustalla laajan puuttoman ja

rakennuksettoman ampuma-alan, joka samalla eristi kaupungin ympäröivästä maa-seudusta. Lappeenrannan linnoitustyöt aloitettiin syksyllä 1722. Talvisin työt keskeytettiin mutta komennuskuntien työt jatkuivat aina kevään tultua. Vuoteen 1726 mennessä oli kaupunki saatu jo eteläreunaltaan mantereeseen puolelta osittain suojattua. Vuosien 1727 ja 1727 selostuskarttojen mukaan vallituksista oli valmistunut niemen länsi- ja itäreunaan redutit ja niiden väliin kolme raveliinia, joista kaksi sijaitsi linnoituksen pääportista länteen ja yksi portista itään.

Bastioni = Vallinsarvi. Bastionilinnoituksen rakenteellinen perusyksikkö. Säännönmukainen bastioni on takaa avoin viisikulmio, joka työntyy eteen vallihautaan. Bastionin pitkiä, kärjessä eli bastionikulmassa yhtyviä sivuja kutsutaan siiviksi ja lyhyempiä, kurtiinivallin puoleisia sivuja kyljiksi. Bastionin sisälle jäävällä alueella, bastionipihalla sijaitsee usein ruutikellari. Bastionin muoto mahdollisti tulituksen useaan suuntaan, myös pitkin vallihautaa. Jokainen bastioni pystyi tukemaan tulellaan viereisiä linnoituksen osia.

Kurtiini = Kahta bastionia yhdistävä välivalli tai muuri.

Raveliini = Bastionijärjestelmässä käytetty, tavallisesti takaa avoin erillinen ulkova-rustus, jossa on kaksi teräväkulmaisesti toisiaan vastaan olevaa vallinkylkeä.

Redutti = Kaikkia suuntaan puolustautumaan ja ampumaan kykenevä pieni linnake, joka on tavallisimmin nelikulmainen, joskus 5-6 -kulmainen. Redutissa on yleensä tykistö- ja jalkaväkiaseistus ja miehistön suojalaitteita.

Lähde: Arkeologisen kulttuuriperinnän opas, Museovirasto.

Vuoden 1726-1727 valtiopäivät supistivat Suomen linnoittamista verrattuna edellisten valtiopäivien päätöksiin. Lappeenrannan osalta luovuttiin sinne aiemmin suunnitellun kivisen puolustustornin rakentamisesta, mutta päätettiin, että maavallitukset tuli saat-taa loppuun. Samaten tuli rakentaa ruutikellari. Vuoden 1731 valtiopäivien valiokunta totesi, että Lappeenrannassa oli tehty määräysten mukaisia vallitustöitä ja valleja oli vahvistettu sekä ruutikellari oli rakennettu. Tämän jälkeen Lappeenrannassa ei saanut enää rakentaa uusia linnoitusrakenteita. Vuoden 1734 valtiopäivien mukaan valtion rahatilanne ei sallinut Lappeenrannan rakentamista vahvemmaksi linnoitukseksi, mutta edellytettiin, että sinne pystytetyt maavallit piti pitää kunnossa. Ylläpitotyöhön ei kuitenkaan myönnetty rahaa, joten linnoituksen kunto kärsi. Vuonna 1738 valtiopäivillä myönnettiin varoja maan linnoitusten kunnostustöihin, joten vuosina 1738 ja 1739 kor-jattiin Lappeenrannan linnoituksen huonoon kuntoon menneitä varusteita ja rakennet-tiin puisia esteitä.

Sodan vaaran uhatessa Suomen linnoituksia alettiin varustaa parempaan kuntoon ke-sällä 1740. Lappeenrannassa uusittiin pääportti ja sen molemmilla puolilla olevia te-naljeja ja muita linnoituksen eteläreunan vallituksia paranneltiin. Samaten rakennettiin uusi palisadiketju eteläisen vallituksen reunoissa olleiden Frisenheimin ja Faberin reduttien väliin. Linnoitustöiden laajentamista suunniteltiin, mutta sitä ei enää ehditty aloittaa ennen sotaa.

Palisadi = puupaalutus.

Tenalji = Bastionilinnoituksen varustus, joka muodostaa kaksi kulmittain sijoitettua muuria. Tenaljin tehtävänä on suojata kurtiinin keskusta sijoitettua linnoituksen porttia, pienentää vihollisen sivustan- ja kaarituen vaikutusta sekä tarjota omille hyök-käysjoukoille suojaa.

Lähde: Arkeologisen kulttuuriperinnän opas, Museovirasto.

Venäläinen rajakaupunki

Vuosina 1741 – 1743 käydyllä hattujen sodalla oli suuri merkitys Lappeenrannan tulevaan kehitykseen, sillä vuonna 1743 solmitussa Turun rauhassa Lappeenrannasta tuli osa Venäjän valtakuntaa. Rajajoeksi tuli Kymijoki ja Venäjälle siirtyi alue, johon kuului- vat Lappeenrannan lisäksi muun muassa Hamina ja Savonlinna.

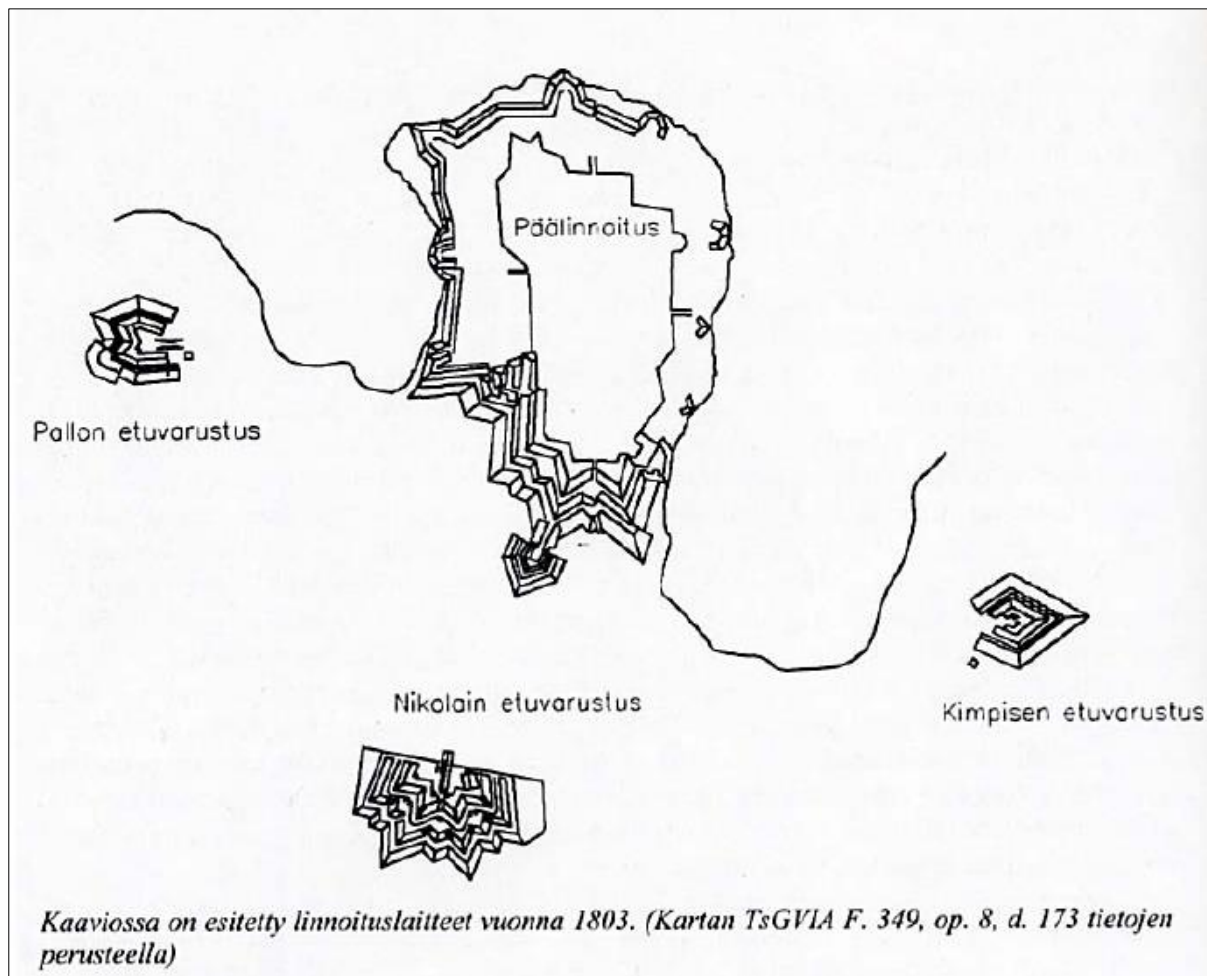
Lappeenranta pysyi varuskuntakaupunkina Venäjän kaudellakin. Kaupunki linnoitettiin ruotsalaisen kauden tapaan ja rakennustyöstä vastasi paljolti Ruotsin linnoitusjoukkoja muistuttava joukko-osasto insinöörijoukot. Ruotsin armeija oli sodan jälkeen niin heikentyneessä tilassa, että Venäjällä ei ollut välitöntä tarvetta kiinnittää kovin suurta huomiota valloitetujen suomalaisten alueiden linnoittamiseen. Niin kutsuttu Vanha Suomi jätettiin useiksi vuosiksi linnoitustoimilta rauhaan. Venäläisiä joukkoja Vanhan Suomen kaupungeissa oli silti, etenkin 1740-luvun loppupuolella runsaasti. Lappeenrannassa muun muassa osa sekä Smolenskin rykmentistä että Kiovan rakuunarykmentistä. 1740-luvulla tehtiin vallatuissa linnoituksissa kuten Lappeenrannassa vain pienehköjä parannustöitä.

Venäjän insinöörijoukkojen valvomissa linnoitustöissä Lappeenrannassa muutettiin 1750-luvulla ruotsalaiskauden puolibastionirintama tenaljirintamaksi, parannettiin vallien profiileja ja korjattiin huonokuntoisia muurien osia. Seuraavan kerran linnoituksen kuntoon kiinnitettiin huomiota Katariina II:n valtakauden alettua 1760-luvulla. Uusia linnoitus- ja asemakaavasuunnitelmia laadittiin 1760- ja 1770 -luvuilla, mutta liian kalliina ne jäivät toteutumatta ja linnoituslaitteiden kunto jäi heikoksi. Uuden rakennuskauden aiheutti 1780-luvun jälkipuolella kiristynyt sotilaspoliittinen tilanne Ruotsin vastaisella rajalla. Tilanne kärjistyi Ruotsin ja Venäjän välillä vuosina 1788 – 1790 käytyyn sotaan (Kustaan sota). Lappeenrannan linnoituksen vahvistustyöt aloitettiin jo ennen sota, joskaan muuta ei ehditty tehdä kuin vahvistaa huonoon kuntoon päässeitä vallitusten paaluitauksia.

1790-luvulla Katariina II käskystä Haminan ja Lappeenrannan linnoitusjärjestelyjä ja uusien vallien rakentamista valvoi yksi Venäjän kuuluisimmista kenraaleista, Alexander Vasiljevits Suvorov. Linnoitustöiden rakentamista hankaloitti urakoitsijoiden ja materiaalien hankinta. Muun muassa Narvasta lähetettiin Suomeen vuoden 1791 lopussa ja vuoden 1792 alussa myös kalkinpolton taitavia kivimiehiä. Insinöörihallinto oli 1790-luvun alussa hankkinut omistusoikeuden neljään Lappeenrannan lähistöllä sijaitsevan Ihalaisten kylän taloon, joiden alueella oli jo vanhastaan tunnettu kalkkiesiintymä. Insinöörit aloittivat kalkinpolton alueen linnoitusten tarpeisiin vuonna 1794.

1790-luvulla alkaneella rakennuskaudella Lappeenrannan linnoitus rakennettiin ensimmäisen kerran sellaiseen muotoon, että sen voitiin sanoa täyttävän ne tehtävät, joita linnoitukselle osana Ruotsin rajalta Pietariin asti ulottuvaa linnoitusketjua kuului. Reservien ja varastojen sijoituspaikkana Lappeenrantaan rakennettiin kasarmirakennuksia ja varastoja. Turvallisuuden taas takasivat ajanmukaiset bastionijärjestelmään perustuvat linnoituslaitteet ja tykistö sekä linnoitukseen sijoitetut joukko-osastot: tykistö, varuskuntajoukot ja Saimaan laivasto, joka kuului oleellisena osana Lappeenrannan varuskuntaan. Linnoitustyöt jatkuivat vielä 1800-luvun alussa ja alkukesällä 1803 keisari Aleksanteri seurueineen kävi tarkastamassa valmiin linnoituksen. Ruotsalaisen ajan linnoitukseen verrattuna vallitukset olivat huomattavan paljon moniker- taisempia ja vahvempia. Vanha kaupunkiniemi oli suljettu etelästä bastionitekniikkaan

perustuvilla linnoitusvalleilla ja nuolilinnakkeella sekä ranta-alueen suojaksi oli rakennettu tykkipuolustukseen tarkoitettuja pattereita pelkän puupaalutuksen sijaan. Vahvasti linnoitetun niemen lisäksi oli rakennettu kolme uutta linnaketta: Paldon linnake, Kimpisen etulinna ja Myllymäen harjalle Pyhän Nikolain mukaan nimetty linnoitus. Uusittu Lappeenrannan linnoitus oli osa Pietarin kaupungin turvaksi rakennettua Kaakois-Suomen maalinnoitusjärjestelmää.

Kuva 5. Päälinnoituksen lisäksi oli rakennettu kolme uutta linnaketta. Lähde: Lappeenrannan varuskuntahistoria, Olli Immonen, verkkoversio 2006.

Vanhan Suomen kaudella sotalaitoksen joukot oli aina muualta Venäjältä koottuja. Suomeen sijoitetuista joukoista vain pieni osa oli majoitettuna kasarmeissa ja kaupungeissa. Suurin osa oli majoituksessa maaseudun viljelijöiden rakennuksissa, kuten myös Lappeenrannan lähikylissä. Majoituksessa oltiin suurin osa vuotta ja poistuttiin vain kesäharjoitusten tai sotien aikana. Suurimmillaan 1770-luvun alussa 28 majoittamiseen velvollista henkilöä joutui majoittamaan yli 500 henkilöä, joissa oli muun muassa varuskuntaosaston ja tykistöosaston sotilaita, linnoitusta rakentavia työmiehiä sekä aliupseerit ja upseerit, usein perheineen.

Autonomisen ajan varuskuntakaupunki

Suomen sodan päättyminen vuonna 1809 ja Vanhan Suomen alueiden palauttaminen muun Suomen suuriruhtinaskunnan alueisiin vuonna 1812 muutti myös Lappeenrannan linnoituksen strategista merkitystä. Edelleen kaupungissa sijaitti venäläinen varuskunta ja kaupunki sijaitti edelleen marssireittien varrella, mutta oleellinen tekijä Lappeenrannan olemassaololle oli edelleen myös Saimaan alueen kauppa. Kaupunkiin

tuotiin myyntiin eteläisen Saimaan alueelta mm. viljaa, karjaa, villakankaita ja puutavaraa. Kaupungista taas ostettiin suolaa, erilaisia kankaita ja vaatteita, rautaa ja terästä, joista osa oli hankittu myyntiä varten Pietarista. Kaupungin väestön muodostivat entiseen tapaan kauppiaat, käsityöläiset ja työväki perheineen. Valtion virkamiehistä jäi osa provinssikanslian lakkauttamisen myötä pois, mutta tilalle tuli vuonna 1823 kaupunkiin sijoitetun kehruhuoneen mukana uusia virkamiehiä.

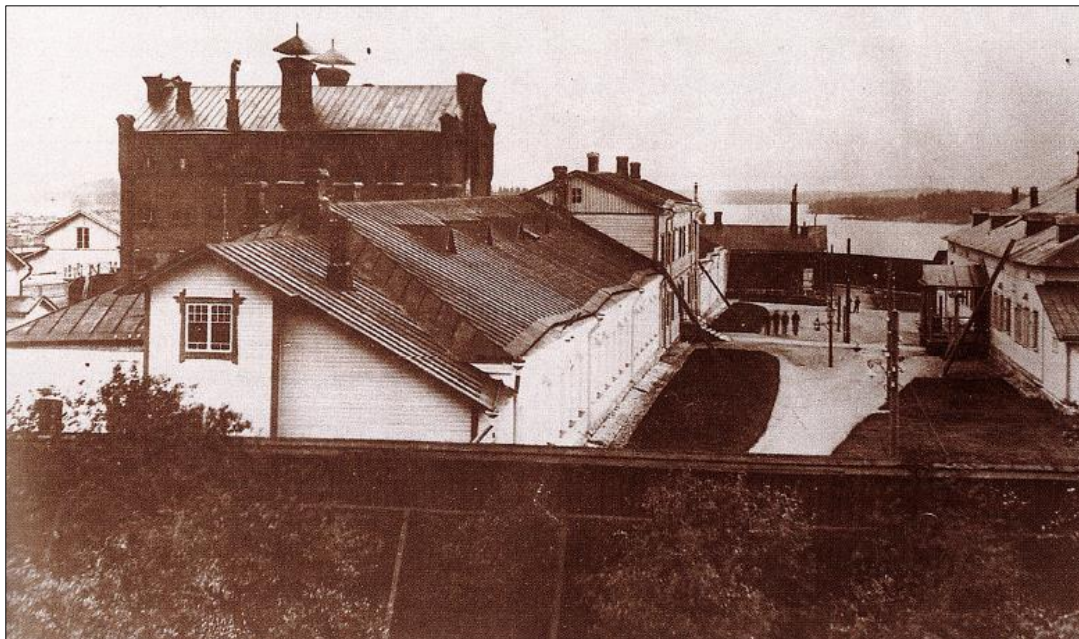
- Kehruuhuone ja vankila

Lainsäädännön mukaan jokaisella ihmisellä piti olla palvelupakkoon perustunut työpaikka. Jos näin ei ollut eikä hän sitä kehotuksesta huolimatta hankkinut, hänet tuomittiin irtolaisena tekemään valtiota hyödyntävää työtä. Jo 1600-luvulta lähtien kiertelivää väkeä ryhdyttiin määräämään laitoksiin pakkotyöhön. Naisille saatiin omalaitos, kun Turkuun perustettiin kehruhuone vuonna 1739. Toisen kehruhuoneen perustamista suunniteltiin 1800-luvun alussa. Sijaintivaihtoehtoina olivat Lappeenranta ja Käkisalmi, jossa kummassakin oli tyhjiä kasarmeja.

Kenraalikuvernööri Fabian Steinheilin esityksestä Aleksanteri I antoi marraskuussa 1816 määräyksen kehruhuoneen perustamisesta Lappeenrantaan. Kehruuhuoneelle luovutettiin linnoituksen luoteiskulmasta kaksi kivistä kasarmia sekä Pallonlahden rannalla ollut, 1800-luvun alussa rakennettu provinssikanslian talo. Siihen tuli kehruhuoneen johtajan ja seitsemän huoneen ja keittiön asunnot kehruu- ja kutojamestarinnoille. Lankkuaidan rajaamalle vankila-alueelle rakennettiin mm. saunan, panimon ja leipomon käsittänyt uusi talousrakennus. Kirkkosali ja sairashuone olivat aluksi kasarmeissa. 1830-luvulla kivikasarmien väliin rakennettiin kaksikerroksinen hirsirakennus työtiloiksi. Rakennuksen yläkerrokseen sisustettiin kirkkosali ja vuonna 1837 uusi sairashuone. 1830-luvun alussa rakennettiin värjäämö talousrakennusta laajentamalla ja vuosikymmenen lopussa uusi työsalin. Vaikka lisätiloja rakennettiin vuosien varrella, oli tilanahtaus ongelmana koko kehruhuoneen toiminta-ajan. Vankila oli tarkoitettu sadalle naiselle, mutta määrä ylittyi jo ensimmäisenä toimintavuonna. Kymmenen vuoden kuluttua vankeja oli yli kaksisataa ja 1840-luvun loppupuolelta lähtien yli kolmesataa.

Suomen vankeinhoitolaitosta järjesteltiin uuteen uskoon 1880-luvulla, jolloin perustettiin vankeinhoitohallitus ja rakennettiin uusia vankiloita. Lappeenrannan kehruhuone siirrettiin Hämeenlinnan naisvankilaan ja tilalle tuli miesten työ- ja ojennuslaitos. Työvankilaa varten rakennettiin nelikerroksinen, punatiilinen sellirakennus, joka erottui linnoituksen niemen korkeimpana rakennuksena. Se purettiin 1950-luvulla. Työlaitoksessa oli puusepänverstaas, paja, viilaamo sekä suutarin- ja räätälinverstaas. 1880-luvulla vankeja oli 200-250 miestä. Vankien määrä maassa alkoi kasvaa 1890-luvulta lähtien. Lappeenrantaan ryhdyttiin tilanahtauden vuoksi sijoittamaan myös kuritushuonevankeja 1900-luvun alussa. Itsenäisyyden ajan koittaessa nimikin oli muuttunut Lappeenrannan kuritushuoneeksi. Suomen itsenäistyttyä vankilan nimi muutettiin Lappeenrannan keskusvankilaksi. Siellä ja sen alaisessa Konnunsuon vankisiirtolassa pidettiin vuoden 1918 valtiorikosvankeja. Laitos lakkautettiin vuonna 1938.

Lähde: Lappeenrannan historia 1812-1917, Pia Puntanen, 2005.

Kuva 6. Vankila-aluetta kiersi korkea aita jo kehruuhuoneen ajoilta. Työvankilan uusi päärakennus valmistui 1880-luvun puolivälissä. Se hallitsi näkymää Linnoituksesta 1950-luvulle saakka. Kuva Etelä-Karjalan museo.

Myöhemmin sotaväkeä houkutteli 1800-luvun loppupuolen parantuneiden liikennesuhteiden ohella harjoituksiin sopiva maasto. Salpausselkä levisi Lappeenrannan kohdalla laajaksi tasamaaksi, jota pidettiin erinomaisena sotaväen leiri- ja harjoituspaikkana.

Vallituksia ei linnoituksen lakkauttamisen jälkeen enää korjattu, mutta ei myöskään purettu. Linnoituslaitteet luovutettiin kaupungille juhlallisesti, mutta maistraatin tuli edelleen huolehtia niiden säilymisestä. Kaupungille luovutettiin vain vallitukset ja sotilasrakennukset jäivät kruunulle. Vallit ja linnoitusesplanadi erottivat hoitamattominakin edelleen linnoituksen varuskunnan muusta kaupungista. Vuoteen 1835 tullessa linnoituslaitteet jo ränsistyivät. Turvepeitteet ja täytemaat painuivat ja reunukset vyöryivät. Muuritkin lähes sortuivat ja Nikolain etulinna luhistui kokonaan. Viipurin portti pysyi sentään kunnossa.

Ensimmäisen kerran valleja kunnostettiin vasta vuonna 1862 hätäaputyönä linnoitukseen johtavan tien oikaisemisen ohella suurten nälkävuosien edellä. 1800-luvun ensimmäisellä puoliskolla linnoituksen rakennuskanta säilyi varsin muuttumattomana. Vanhoja rakennuksia käytettiin, mutta osa huonokuntoisista purettiin. Linnoituksen luoteisreunalle vanhoihin kiviin kasarmirakennuksiin sijoitettiin kehruuhuone eli naisvankila. Muita sotilasrakennuksia käytti edelleen varuskunta. 1800-luvun puolivälissä sotilaallinen toiminta Krimin sodan vuoksi lisääntyi, ja siksi linnoitukseen rakennettiin lisää majoitustilaa. Sodan kynnyksellä 1853 linnoituksessa oli komendantin talo, neljä kasarmia, kaksi upseeritaloa, kaksi makasiinia, varushuone, keittiö ja päävartio. Vuonna 1854 rakennettiin vielä kaksi jauhovarastoa ja sairaala.

Linnoituksen aluetta muutti 1870-luvulla sataman rakentaminen. Satama sijoitettiin linnoitusniemen pohjoispäähän. Tie sinne vedettiin niemen rantaa pitkin, jolloin oli purettava eräitä linnoituslaitteita. Liikenteen vilkastuessa vuonna 1886 rakennettiin uusi laituriniemen koillisreunaan. 1880-luvun jälkipuoliskolla täytettiin myös ranta-aluetta.

Pietari – Riihimäen rautatien sivurata Simolasta Lappeenrantaan valmistui kesäkuussa 1885. Sivuraiteen lopulliseen toteutukseen vaikuttivat sotilaalliset syyt. Raidetta pidettiin tärkeänä Lappeenrannan (leirin) asevelvollisten pataljoonien kuljettamisessa. Lisäksi myös vuoden 1885 keisarivierailu kiirehti radan toteuttamista. Leirikentän vieressä sijaitsevan aseman ohella linnoitusniemen kärkeen Rapasaareen rakennettiin satamaraide ja kivinen satamalaituri sekä siitä ulkoneva pistolaituri. Rapasaari liitettiin tässä vaiheessa (1889) osaksi niemeä. Rautatie helpotti sotilaiden liikkeiden lisäksi myös kauppaa ja teollisuutta. Ensimmäiseen maailmansotaan mennessä nykyisen Kaupunginlahden eli silloisen Taikinlahden puoli oli vakiintunut sisäsatamaksi lähinnä henkilöliikenteen käyttöön. Rapasaaren kärki taas oli varattu tavaraliikenteelle.

Kuva 7. Näkymä Linnoitukseen, tuntematon valokuvaaja, 1885 -1895, Lappeenrannan museot. Etelä-Karjalan museo.

Linnoituksen viimeiset sotilasrakennukset tehtiin ensimmäisen maailmansodan aikana. 1910-luvulla rakennettiin useita tiilirakennuksia, joista osa kaksikerroksisia asuintaloja. Rakennukset sijoitettiin ylätasanteelle kaakkoisosaan ja muut kyseisen rakennusvaiheen rakennukset rantavyöhykkeelle.

Kuva 8. Venäläisille sotilaille rakennettu sairaalarakennus Linnoituksessa. Rakennus valmistui noin 1915. Rakennuksessa toimi kaupungin synnytyssairaala 1940-50-luvulla. Kuvaaja Mortensen 1939, Lappeenrannan museot.

Itsenäisyyden aika

Linnoituksen alue säilyi vähin muutoksin itsenäisyyden kauden alussa, jolloin sotilaskäyttö alueella väheni. Linnoituksessa toimi vankila ja valtaosa alueen asukkaista työskenteli vanginvartijoina. Armeijan hallitsemat rakennukset olivat asumattomia. Suurin osa kaupungin elinkeinotoiminnasta ja asunnoista sijaitsi II- ja III-kaupunginosissa eli varsinaisen kaupunkikeskustan alueella.

Kuva 9. Maaherran talo vankilan työntekijöiden asuntona ja puutarhaa. Taustalla vankilan sellirakennus. Tuntematon valokuvaaja, 1928 -1938, Lappeenrannan museot, Etelä-Karjalan museo.

Kuva 10. Vuoden 1939 Maanmittauslaitoksen ortoilmakuva Lappeenrannasta.

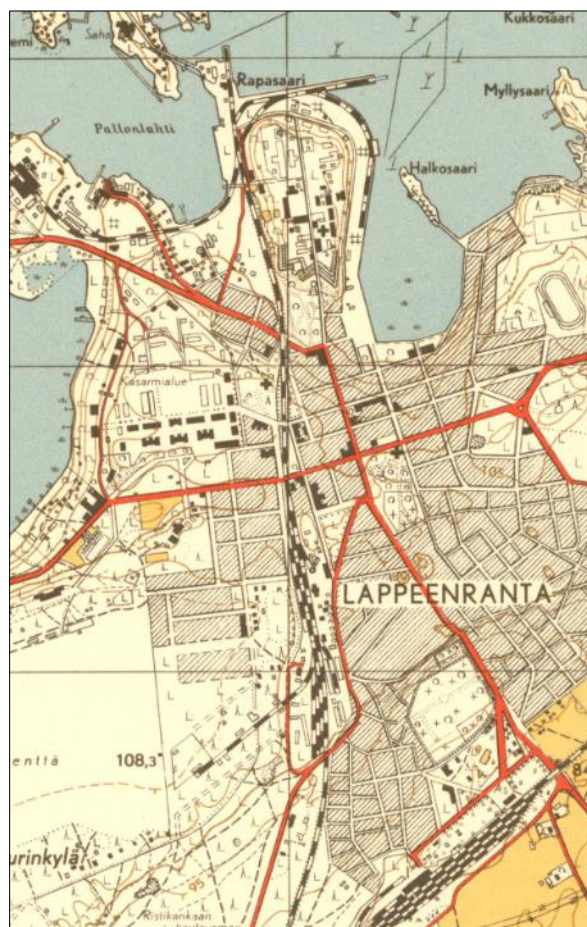
Vuonna 1940 linnoituksessa asuin enää 87 henkilöä eli 0,7 % kaupungin väkiluvusta. Alueen asukkaat saivat elantonsa joko armeijasta tai vankilasta. 1950-luvulla linnoituksen asukasmäärä jälleen nousi, kun sodan jälkeisen yleisen asuntopulan vuoksi huonokuntoisiakin rakennuksia otettiin asuinkäyttöön. Linnoituksessa asui runsaasti upseereja ja kaupungin omistamissa rakennuksissa muun muassa poliiseja, virkailijoita, ammattimiehiä ja työmiehiä. Vuonna 1960 linnoituksessa alueen väkiluku jälleen laski ja alueen rakennusten kunnossapitoon ei kiinnitetty huomiota.

Kuva 11. Ilmakuva Linnoituksen pohjoiskärjestä yli niemen, keskustaa ja varuskunta taustalla. Kuvaaja Sarle - O.Heikkinen & kumpp, 1951 -1955, Lappeenrannan museot.

Sotien jälkeen kaupunkirakennetta muutti osin laivaliikenteen taantuminen, jonka seurauksena Lappeenrannan liiketoiminnan painopiste alkoi siirtyä satamasta Kauppakadun toiseen päähän, lähemmäs rautatieasemaa. Vaikka Rantatorin siirtämisestä etelämmäksi oli puhuttu jo 1930-luvulla, siirrettiin tori vasta vuonna 1956 ns. Palokunnan aukiolle eli Oksasen-, Toikan- ja Snellmaninkadun väliin aukiolle.

Linnoituksen historiallinen merkitys paikallisena ja valtakunnallisena muistomerkkinä alkoi selvitä vasta 1960-luvulta lähtien. Alueen suojelupyrkimyksiä ajoi erityisesti Lappeenrannan Kilta, joka suhtautui torjuvasti linnoituksen uudisrakentamiseen ja esitti alueen säilyttämistä ja entistämistä. Vuonna 1979 linnoituksen alue rakennuksineen siirtyi kaupungin haltuun, ja 1980-luvun alussa vallien korjaustyöt pääsivät alkamaan. 1980-luvun loppupuolella linnoituksen suojelua vahvistivat myös matkailuelinkeinon kehitys ja ajatus tehdä alueesta ja alueen historiasta matkailu- ja kulttuurikohde.

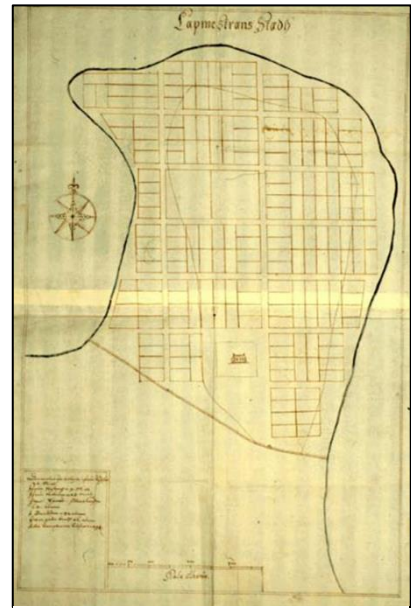

Kuva 12. Kuvaote Linnoitusniemestä vuoden 1951 peruskarttalehdestä 3134 07.

3.1.3 Linnoituksen kaavoituksen historiaa

Lähde: Lappeenrannan varuskuntahistoria, Olli Immonen, 1992.

Lappeenrannan vanhimmasta asemakaavasta on säilynyt maanmittari Erik Nilsson Aspegrenin tekemä päiväämätön ja signeeraamaton luonnos tai varsinainen asemakaava. Karttaa ei ole päivätty, mutta ilmeisesti se ajoittuu 1600-luvun puoliväliin. Karttaan on piirretty kaupunkiniemi ja rinteiden muotoja noudattava korkeuskäyrä. Niemi ja korkeuskäyrä ovat yhtäpitävät myöhemmän karttamateriaalin kanssa. Kaavaan oli myös merkitty aiemmasta rakennuskannasta Lappeen pitäjäyhteisön kirkko, joka sijaitsi niemen eteläreunassa. Kaupunkialue rajoittuu niemeen ja etelän tulliaitaan. Tulliaitaan oli merkitty kaksi porttia, jotka olivat olleet paikalla ilmeisesti jo vuoden 1622 pikatulliasetuksesta lähtien. Aspegrenin suunnittelema niemelle kaavoitettu kaupunki muodostui suorista, kohtisuoraan toisensa leikkaavista kaduista ja suorakaiteiden muotoisista kortteleista. Kaavan ulkoreunat muodostuivat niemen rajojen mukaan, mukaan lukien korkeusviivalla merkityt jyrkät rinteet. Ajan tapan kaupunkiniemi haluttiin tontittaa mahdollisimman täyteen. Kaupunkiin tuli kaavan mukaan rakentaa kaksi pitkittäiskatua ja kuusi poikkikatua, jotka jakoiivat niemen 19 kortteliin. Katujen leveydeksi oli kaavassa merkitty 16 kyynärää (kyynärä = 59,5 cm).

Kuva 13. Maanmittari Aspegrenin suunnittelema regulariteettikaava 1600-luvun puolivälistä.

Lappeenrannan tori oli ensimmäisen kaupunkivaiheen aikana sijoitettu niemen pohjoisosaan ylätasanteelle. Tori oli muodostettu jättämällä yksi kortteli rakentamatta avokulmaiseksi aukioksi. Torialueeksi kaavoitettu alue ei ollut kokonaan tasaisella kaupunkimäellä, vaan se ulottui myös länsirinteeseen. Aspegren ei kaavoituksessaan ottanut huomioon viipurilaisten markkinapaikalle rantaan rakentamia aittoja ja asuntoja, vaan tontitti rantavyöhykkeen regulariteettiin. Lappeenrantalaisten tori kuitenkin avautui sataman ja markkinapaikan jatkona Saimaalle, ja lienee tarkoitettu, että talonpojat laskiessaan veneillään rantaan olisivat päässeet helposti torille kauppaa käymään. Toria 1600-luvulla ympäröineistä rakennuksista ei ole säilynyt tietoja, mutta 1720-luvulle tultaessa raatihuone sijaitsi sen länsireunassa, markkinapaikan ja ylätasanteen välisessä rinteessä olevalla tasanteella ja itse asiassa ennemminkin markkinapaikan reunalla.

Ruotsalainen linnoituskaupunki

Linnoitus- ja kaavoitustöitä Lappeenrannassa edelsivät uuden rajalinjan määrittely ja rajakomission työskentely uuden linnoituspaikan löytämiseksi. Vuoden 1722 alussa Ruotsin ja Venäjän välistä rajankäyntiä saapui Ruotsin puolelta johtamaan linnoituskonttorin päällikkö Axel Löwen, joka rajankäynnin lisäksi kartoitti sopivia paikkoja pää- ja rajalinnoitukselle Suomessa. Vuoden 1723 valtiopäivillä Löwen esitti, että päälinnointus tulisi rakentaa Vehkalahdelle mutta että myös Lappeenrannassa tulisi suorittaa linnoitustöitä.

Ruotsalaisen kauden sotilaiden, kruunun siviilihallinnon ja kaupunkiyhteisön toimintojen alueellista sijoittamista varten linnoitusvallitusten sulkemalle niemelle laadittiin asemakaava. Ensimmäinen linnoitetun Lappeenrannan asemakaavasuunnitelma on Axel Löwenin mukana rajankäynnissä olleiden linnoitusupseerien everstiluutnantti Johan Jacob Faberin ja konduktööri Johan Conrad Cedersparren allekirjoittama. Suunnitelmassa kaupunkiniemi oli linnoitettu etelästä monipolvekkeisella bastionijärjestelmän mukaisella linnoitusvyöllä. Linnoituksen laen vallitus seurasi ylätasanteen topografiaa ja linnoituksen laki oli kaavoitettu ruutukaavan mukaisesti. Eteläpuolella oli kaupungin pääportti. Rannan suojaksi oli suunniteltu rantaa kiertäväksi merkitty paalutus. Länsirantaan oli suunniteltu paikallisiin vaatimattomiin oloihin nähden suurisuuntainen ”ala-kaupunki”, joka oli tarkoitettu ennen kaikkea kaupan ja hallinnon käyttöön. Länsirannan torilta johtivat portaat linnoituksen mäelle. Linnoituskaupungin halki kulki noin 20-22 kyynärää leveä kaupungin pääkatu, joka laskeutui pohjoisportin kautta niemen pohjoisrantaan. Pääkadun risteäviä poikittaiskatuja oli laelle suunniteltu yhteensä viisi. Länsirantaan oli suunniteltu rakennusten ympäriä tori.

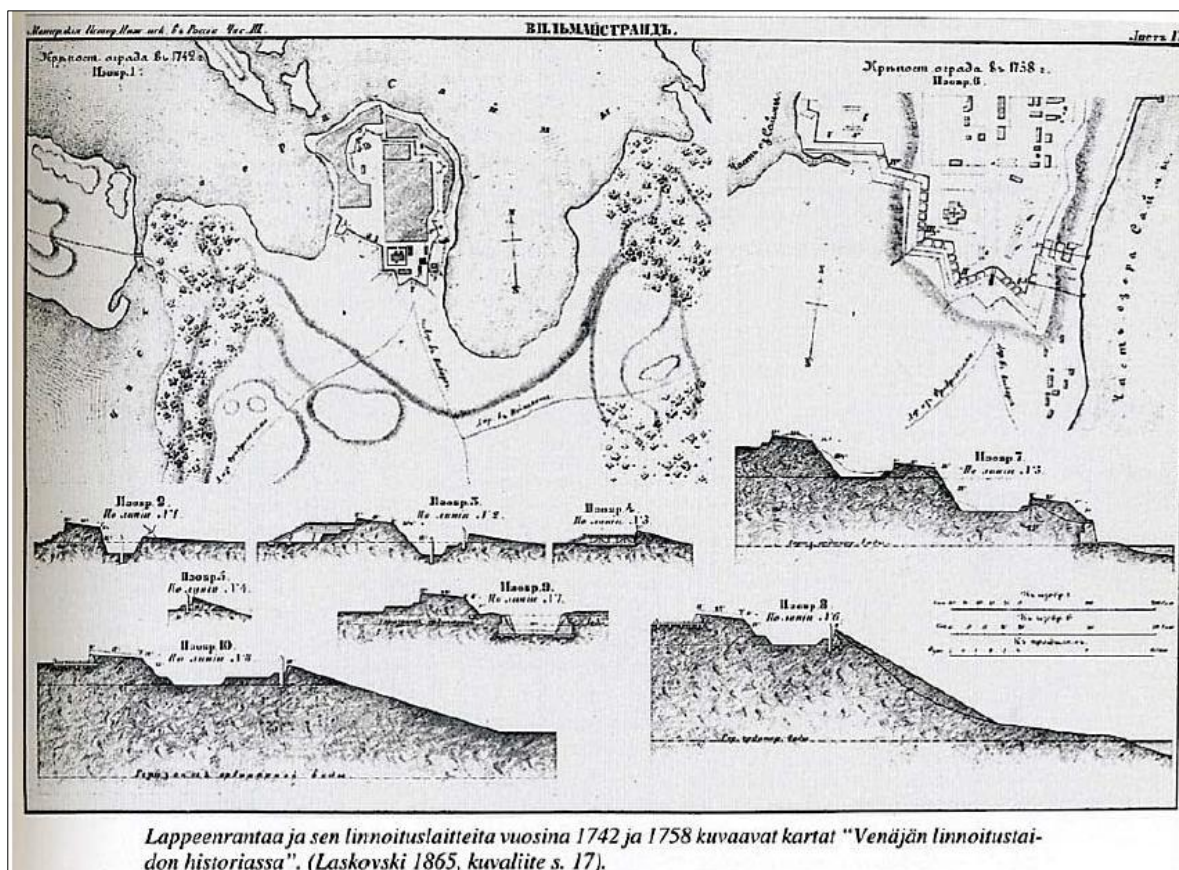
Kuva 14. Everstiluutnantti Faberin ja konduktööri Cedersparren linnoitus- ja asemakaavasuunnitelma toimi 1720-luvulla Lappeenrannan kaavoituksen ja rakentamisen pohjana. (www.nba.fi)

Kauden asemakaavoitukselle oli edelleen ominaista, että kaupungit pyrittiin kaavoittamaan neliön tai suorakaiteen muotoiseksi ja katuverkosta pyrittiin saamaan säännöllinen suorakulmaisine tai neliömäisine kortteleineen. Poikkeuksena kauden muihin suunnitelmiin verrattuna voidaan pitää länsirannan koko alueen mittaista laituria. Rantaviivan käsittely poikkesi selvästi suurvaltakauden aikaisista, luonnonvaraisiksi jätetyistä rannoista.

Venäläinen varuskuntakaupunki

Lappeenrannan linnoitusta kuvaava karttamateriaali on pikkuvihan jälkeisestä ajalta kovin puutteellista eikä ajalta ole säilynyt varsinaisia asemakaavakarttoja. On kuitenkin säilynyt tieto siitä, että vuonna 1758 kaupungille saatiin uusi asemakaava. Lappeenrannan kaupunkirakennetta kuitenkin kuvataan monissa linnoituksen sotilasasiakirjojen liitekartoissa, vaikkakin niissä yleensä keskityttiin linnoituslaitteiden esittelyyn kuten myös vuonna 1758 insinöörikenraali Laskovskin teoksen liitteenä olleen Lappeenrannan linnoitusta kuvaavassa kartassa. Laskovskin kartan mukaan Lappeenrannan linnoituslaitteet noudattivat vuonna 1742 pitkälti samaa perusmuotoa kuin ruotsalaisten linnoitusupseerien karttapiirustuksissa esitetyt vallitukset. Ruotsinvallan aikaiset asutut alueet oli merkitty vain vinoviivoituksella eikä karttaan ollut piirretty katuverkkoa. Karttaan oli kuitenkin merkitty kirkon lisäksi kuusi rakennusta. Rakennukset olivat luoteisosan ruotsalaisaikaiset varusvarasto ja vuonna 1727 rakennettu ruutikellari sekä neljä hälytystornin rakennusta.

Laskovskin venäläisiä linnoituksia käsittelevässä teoksessa on myös kartta, joka kuvaa Lappeenrannan linnoitusta vuonna 1758. Vuoden 1758 karttaan oli kuvattu vain kaupunkiniemen eteläosa linnoituslaitteineen. Linnoituslaitteiden profiilien ja kaupungin eteläosan asemakaavan lisäksi oli merkitty joitakin rakennuksia. Heti linnoituksen pääportin sisäpuolella pääkadun länsipuolelle oli merkitty vartiorakennus. Rakennus oli suorakaiteen muotoinen ja aumakattoinen. Vastapäätä rakennusta kadun toiselle puolella sijaitsevassa korttelissa sijaitsi kaksi pitkää suorakaiteen muotoista ja aumakattoiseksi merkittyä rakennusta. Rakennukset olivat nimetty varastomakasiineiksi. Pääkadun ja eteläisimmän poikkikadun kulmauksessa sijaitsi linnoituksen komendantin talo. Lisäksi vuoden 1758 karttaan oli merkitty linnoituksen länsirantaan, lähelle puolustusvallituksia paalutuksella ympäröity ruutikellari. Kartan siviilirakennuksista on selvästi tunnistettavissa vain linnoituksen luterilainen kirkko.

Lappeenrantaa ja sen linnoituslaitteita vuosina 1742 ja 1758 kuvaavat kartat "Venäjän linnoitustaidon historiassa". (Laskovski 1865, kuvaliite s. 17).

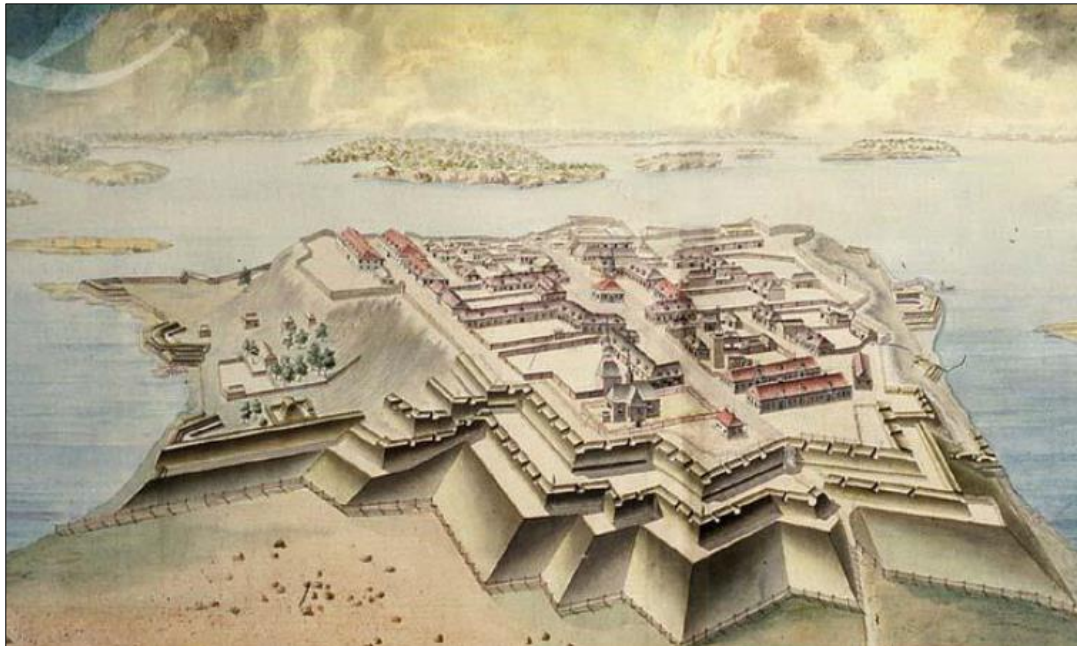
Kuva 16. Lappeenrantaa ja sen linnoituslaitteita vuosina 1742 ja 1758 kuvaavat kartat. Vuoden 1742 piirrokseen on merkitty linnoitusniemen asuttu alue ja vain linnoitusniemen eteläpään rakennukset on erikseen kuvattu. Asuttu alue kiersi linnoitusniemen ranta-alueita. Lähde: Lappeenrannan varuskuntahistoria, Olli Immonen, verkkoversio 2006.

Näiden Laskovskin karttojen lisäksi on säilynyt yksi Lappeenrantaa 1700-luvun puolivälin jälkeen kuvaava Uppsalan yliopiston kirjaston kartta, jonka pääasiallinen tarkoitus lienee ollut kaupungin rakennuskannan kuvaaminen. Kaupunkiniemeä kuvaava kartta on päiväämätön eikä siinä ole tekijän nimeä.

Kesällä 1774 Lappeenrannan komendantti määrätiin laatimaan kartta, jossa ilmenevät Lappeenrannan julkiset rakennukset ja niiden laatu. Vuoden 1774 kaava-suunnitelman laatiminen lähti sotilaallisista syistä eli tarkoituksena oli linnoituksen vahvistaminen ja parantaminen. Suunnitelma hyväksyttiin vuonna 1775. Varsinainen asemakaavakartan nykyinen sijainti ei ole tiedossa, mutta suunnitelmasta on kuvia keskushallinnon tarpeisiin laadituissa Vanhan Suomen linnoituksia kuvaavissa atlaksissa ja yksittäisissä kartoissa.

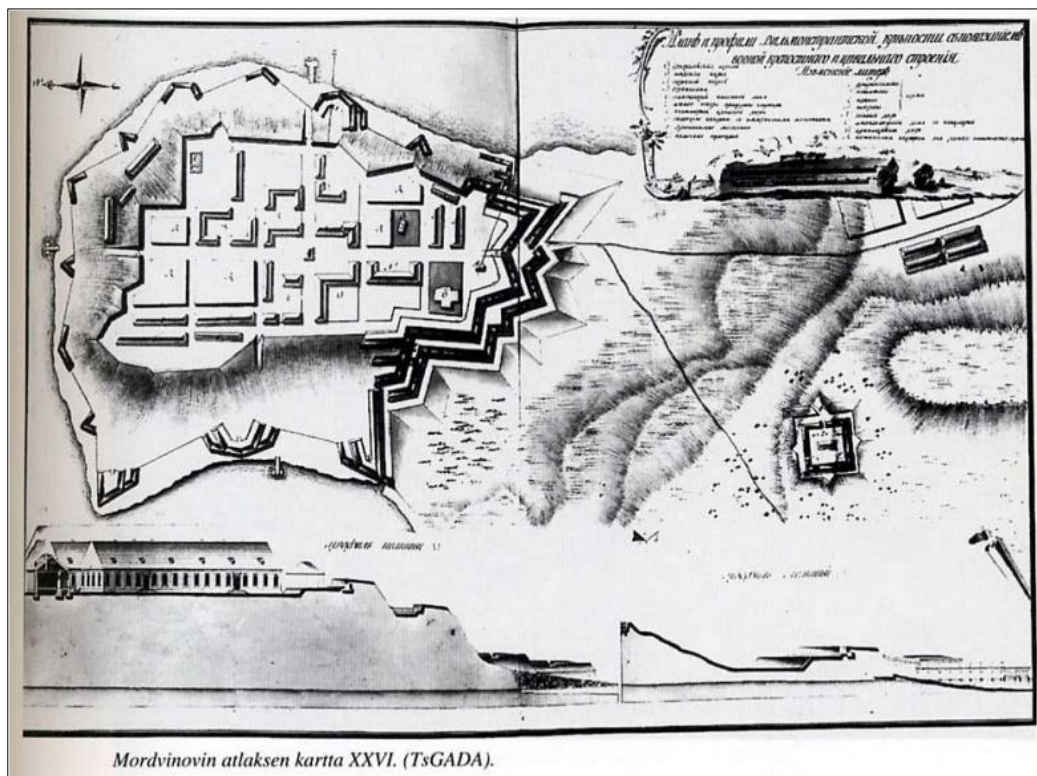

Kuva 15. Inventointikartta todennäköisesti 1750-luvun lopulta. Kuva: Museovirasto.

Kuva 17. Mordvinovin atlaksen Lappeenrannan linnoitusta kuvaava "ihanneperspektiivikuva" Kuva Museovirasto.

Insinöörikenraali ja ritari Mordvinovin johdolla vuonna 1780 laaditun atlaksen Lappeenrannan asemakaavasuunnitelmaa tarkemmin kuvaavassa kartassa linnoituksen kadut oli sijoitettu kohtisuoraan toisiinsa nähden. Etelästä pohjoiseen linnoituksen pääportilta lähtien kulki kaupungin läpi leveä pääkatu. Itä-länsisuunnassa pääkadun katkaisi viisi linnoituksen ylätasanteen mittaista poikkikatu. Kaksi muuta atlaksen Lappeenrantaan kuvaavaa karttaa esittivät linnoitusniemeä lähiympäristöineen ja maastonmuotoineen sekä perspektiivikuvaa linnoituksesta.

Mordvinovin atlaksen kartta XXVI. (TsGADA).

Kuva 18. Kuva Mordvinovin atlaksen kartasta XXVI, jossa esitettiin linnoituksen uusi asemakaavasuunnitelma ja kartan alaosassa leikkaukset linnoitusvalleista. Lähde: Lappeenrannan varuskuntahistoria, Olli Immonen 1992.

Linnoituksen alue toimi vuoden 1774 kaavasuunnitelmassa varuskunnan sijoituspaikana, linnoituksena ja hallintokeskuksena. Siviiliasutus siirrettiin Paldon (myöhemmin käytetty myös Pieni esikaupunki-nimeä) ja Viipurin esikaupunkeihin (myöhemmin käytetty Suuri esikaupunki-nimeä), jotka insinöörikomendantin käskyllä liitettiin kuluvaksi kaupunkialueeseen.

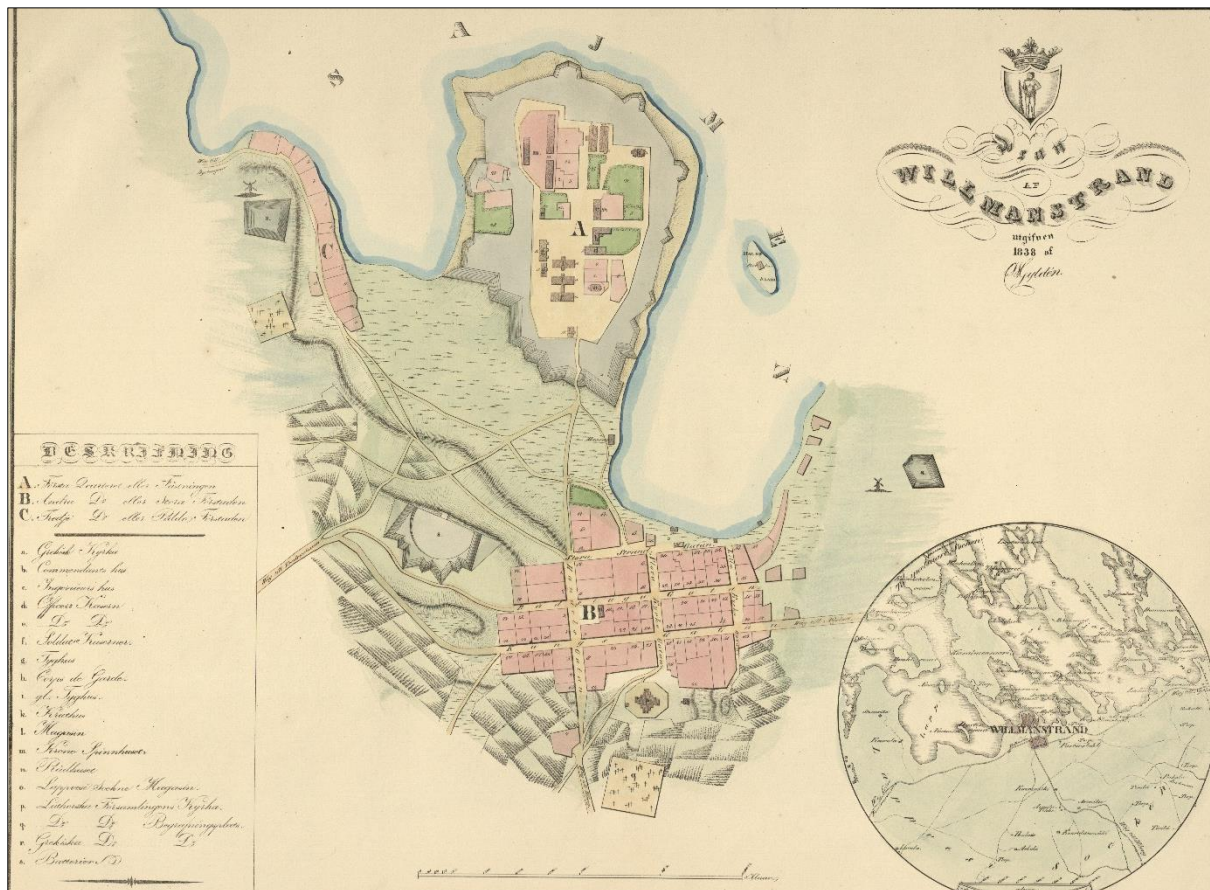
1780-luvulle ja 1790-luvun puoliväliin tultaessa vuoden 1774 asemakaavasuunnitelmasta oli toteutunut kaavasuunnitelman pääajatus – linnoituksen varaaminen varuskunnan ja hallinnon käyttöön ja siviiliasutuksen eriyttäminen erikseen kaavoitettuun esikaupunkiin. Kaikkia vuoden 1774 kaavan hallinto- ja sotilasrakennuksia ei rakennettu. Lappeen kirkko rakennettiin uudelleen vuoden 1790 tulipalon jälkeen Suuren esikaupungin kupeelle. Uusi kirkko valmistui vuonna 1792.

1790-luvun jälkipuolisko oli linnoituksen rakentamisen kannalta hiljaista aikaa. Uusia asemakaavasuunnitelmia ei laadittu, vaan Lappeenrannan insinöörikomennuskunta laati linnoituksesta laajoja selostuspiirustusten sarjoja, joihin linnoitusta kuvaaviin karttoihin merkittiin vallitukset sekä linnoituksessa ja sen ympäristössä sijaitsevat rakennukset. Piirustukset osoittavat linnoituksen kaupunkirakenteen vakiintuneen 1790-luvun puolivälin tilanteeseen.

Autonomian kauden asemakaavoitus

Lappeenrannan asemakaava säilyi muuhun Suomeen liittymisen (1812) jälkeen edelleen 1700-luvun loppupuolen tilanteessa, jolloin kaupungissa oli linnoitus, Suuri esikaupunki ja Pieni esikaupunki. Pienen esikaupungin asutus pysyi lähes koko kauden entisellään. Linnoituksen asemakaava muuttui rakennuksia purettaessa jonkin verran lähinnä aukoiden osalta. Myös Suuren esikaupungin asemakaavan ydin pysyi samana kuin jo 1700-luvun lopussa. Kaupunki laajeni kuitenkin juuri siellä. 1830-luvulla kaupungin siviilitoiminnot – kauppa, hallinto ja muut palvelut olivat pääosaltaan siirtyneet siviiliväestön mukana Suureen esikaupunkiin, joten monet yksityiset eivät halunneet enää asua linnoituksessa, vaan myivät tonttinsa valtiolle. Vaikka matka linnoituksessa asuvalle ei ollut kovin pitkä, niin taival oli mäkinen. Lisäksi linnoituksessa sijaitsevat venäläisten joukkojen kasarmit ja kehruhuone saivat tavallisen kaupunkilaisen kaihramaan linnoitusta asuinympäristönä. Vuonna 1827 päätettiin siirtää tori ja rakentaa raatihuone myös esikaupunkiin.

Lappeenranta ei saanut uutta asemakaavaa ennen 1880-lukua, vaan Suurta esikaupunki avarrettiin jatkamalla 1700-luvun kaavan katuverkkoa ja kortteleita. Esikaupunkeja mitattiin ensimmäisen kerran varsinaisesti 1820-luvun puolivälissä, koska palovaikutuksia varten tarvittiin siihenastista tarkempaa karttaa. Kartan laati nimineuvos G. A. von Zwegberg ja se valmistui 1826. Seuraavan kartan laati vuonna 1836 maanmittari W. Gahmberg ja vuonna 1838 julkaistiin C-W. Gyldénin tekemä ja F. Tengströmin painama Lappeenrannan kartta.

Kuva 19. Vuonna 1838 julkaistu C-W. Gyldeénin tekemä F. Tengströmin painama Lappeenrannan kartta. Lähde: Museovirasto.finna.fi.

Vuonna 1857 kaupunkialuetta saatiin senaatin luvalla laajentaa osalle Puhakan tilan aluetta. Puhakan tila sijaitsi kaupungin itäpuolella Taikinalahden eli nykyisen Kaupunginlahden rannalla. Samassa yhteydessä jaettiin toinen kaupunginosa kahtia Isoa Kirkkokatua pitkin. Sen länsipuoli nimettiin II:ksi ja itäpuoli III kaupunginosaksi. Pallosta tuli IV kaupunginosa ja Linnoitus säilyi I kaupunginosana.

Raatihuoneen tori oli käynyt 1880-luvulla liian ahtaaksi ja tori siirrettiin nykyisen Kaupunginlahden rantaan 1890-luvun alussa. Halko- ja heinäkauppa määrättiin rautatien lähialueelle. Rantatorille rakennettiin myös 1900-luvun alussa kauppahalli.

Kaupunkialuetta yritettiin laajentaa. Vuonna 1883 valtuusto päätti jakaa tontteja Simolan- ja Pulsantien varrelta. Vuonna 1886 taas haluttiin kaavoittaa ja asuttaa Lappeen kirkon ympäristö, mitä seurakunta vastusti palovaaraan vedoten. Keväällä 1885 pohdittiin muun muassa tien rakentamista kaupungista rautatieasemalle ja anottiin myös Kimpisen niemen liittämistä kaupunkiin. Kaupunkirakenteen ongelmien pohdintojen tueksi asetettiin komitea keväällä 1885 kaupungin rakennusjärjestyksen muuttamiseksi.

Kaupungininsinööri Oskar von Schoultzin ehdotus Lappeenrannan asemakaavaksi valmistui keväällä 1888. Ehdotus sisälsi 45-55 uutta tonttia. Kaavaehdotusta vastaan esitettiin myös kaksi muuta ehdotusta ja ehdotuksista käytiin runsasta keskustelua. Loppujen lopuksi ehdotuksista ei yhtään toteutettu sellaisenaan ja asemakaavaehdotuksen tarkistaminen nousi jälleen esille vuoden 1889 alussa. Tiedettiin, että suurin osa uuden V-kaupunginosan maasta tulisi Suomen rakuunarykmentin käyttöön, joten kaupunkia olisi laajennettava muualle. Keskustelua herätti kiista kaupungininsinööri von Schoultzin esittämästä lännestä Kauppakatuun päättyvästä kadusta, jota pitkin

kaupunkia voisi laajentaa etelän lisäksi itään ja länteen. Länsi-itäsuuntaisen kadun vastustajat pitivät parempana pohjois-eteläsuuntaista katuja, josta hyötyisi sekä Paldo että ensimmäinen kaupunginosa Linnoitus. Valtuusto vahvisti päätöksen pohjois-eteläsuuntaisesta kadusta, Sammonkadusta vuonna 1890 ja samana vuonna päätettiin myös siirtää lännestä rautatielle ulottuva Pulsantie kulkemaan kasarmialueen eteläpuolelle notkoon. Maanmittausinsinööri A. Hannikainen laati radan länsipuolen V kaupunginosaan uuden ehdotuksen tonttijärjestelyjä varten. Valtuusto hyväksyi Hannikaisen ehdotuksen ja tilasi häneltä uuden asemakaavakartan Lappeenrannasta. Hannikaisen laatiman uuden asemakaavan kaupunginvaltuusto hyväksyi helmikuussa 1891 ja kaava esitettiin keisarille tämän vieraillessa vuonna 1892 kaupungissa, jolloin Aleksanteri III vahvisti sen.

Kuva 20. Vuonna 1892 keisari vahvisti Albin Hannikaisen laatiman Lappeenrannan asemakaavan. Kuva Lappeenrannan kaupunki Kaupunkisuunnittelu.

Itsenäisyyden ajan kaavoitus

Keisarinkaava alkoi vanheta 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Lappeenrannan kaavoitukselle oli 1900-luvun alussa tyypillistä monien toteuttamattomien asemakaavasunnitelmien laatiminen. Uusia asemakaavoja laativat muun muassa J. E. Jaakkola vuonna 1906 II- ja III-kaupunginosiin, Valter Thomé ja Hugo Lilius vuonna 1908 Leirin ja Kimpisen kaupungin osiin, kaupungininsinööri Jalmari Janhunen vuonna 1916 koko kaupungin alueelle, Otto-livari Meurman vuonna 1927 Kimpiseen ja Taikinamäelle ja vuonna 1929 laati K.A. Jylhä eteläisten kaupunginosien asemakaavan. Kaavat jäivät toteutumatta, vaikka osan niistä kaupunginhallitus hyväksyikin.

Vuoden 1932 suuren esikaupunkiliitoksen jälkeen tilattiin Meurmanilta koko kaupungin alueelta asemakaava, joka vuonna 1936 vahvistettiin yleisasemakaavaksi. Kaavan mukaisesti toteutuivat 1940- ja 1950-luvulla Kimpisen ja Taikinamäen lisäksi uudet kaupunginosat V-XI.

Linnoituksen alueelle laadittiin 1950- ja 1960-luvuilla useitakin suunnitelmia: vuonna 1956 yleiskaavan Linnanmäkisuunnitelma, vuonna 1962 ranta-alueita koskeva kutsukilpailu, vuonna 1964 Lappeenrannan – Linnanmäen järjestelyehdotus ja vuonna 1965 Helsingin Teknisessä korkeakoulussa tehty diplomityö Linnanmäestä. Selostuksen mukaan suunnitelmien kaupunkirakenteelliset tavoitteet perustuvat uudisrakentamiseen ja ajalle tyypillisesti olevasta rakennuskannasta olisi vain muutamat historiallisesti arvokkaimmista rakennuksista säilytetty. Suunnitelmien laatimisen keskeinen syy oli Itä-Suomen korkeakouluhanke, jonka rakennuksia kaavailtiin linnoitusniemen laelle. Korkeakoulun Skinnarilaan siirtymisen myötä suunnitelmatkin vanhenivat. Vuoden 1956 Lappeenrannan yleiskaavan (arkkitehti Olli Kivinen) myötä linnoitus jakaantui länsipuolen teollisuusalueeseen ja linnoitusmäen alueeseen. Ideana oli luoda linnoitusalueesta uudisrakennusten avulla vireä kaupunkialue, jossa sijaitsisi kaupungin yleisiä rakennuksia.

Vuonna 1962 Lappeenrannan kaupunki järjesti kaupungin ranta-alueista ja linnoitusniemestä kutsukilpailun. Voittaneen ehdotuksen oli laatinut Erik Kråkström ja se noudatteli vuoden 1956 yleiskaavaa korkeakouluhankkeineen. Pari vuotta myöhemmin vuonna 1964 syntyi Kråkströmin toimesta alueen järjestelyehdotus, jonka mukaan linnoitusalueella säilytettäisiin vain ”arvokkaimmat” kivirakennukset ja yhdessä uudisrakennusten sekä aukio- ja katusommitelmien kanssa alueesta muodostuisi yhtenäinen campusalue aivan keskustan tuntumaan. Nämä ”arvokkaimmat” rakennukset olisivat luultavimmin olleet tyylipuhtaimpia kivirakennuksia, joissa ei olisi näkynyt linnoituksen historian monivaiheisuutta. Modernisoituvassa kaupunkikuvassa vanhat puurakennukset näyttivät kenties liikaa maaseudulta ja maaseutumaisuudesta juuri haluttiin päästä eroon. Korkeakoulusuunnitelmien myötä purettiin huonokuntoisia rakennuksia linnoitusmäen pohjoisosasta. (*Lähde: Linnoituksen osayleiskaavaehdotus selostus 1980, Takampihasta kaupungin helmeksi, Suvi Niinisalo 2004*).

Vielä vuoden 1970-kaavasunnitelman maankäytöllisenä tavoitteena oli 1,0 – 1,5:n rakentamistehokkuus, joka toteutuessaan olisi merkinnyt 1800-luvun ja osittain 1900-luvun alun rakennuskannan purkamista. Niin kutsuttu radiotalo on toteutunut vuoden 1970 kaavaluonnoksen pohjalta. Vuonna 1974 linnoituksen alue siirtyi Lappeenrannan kaupungin maanomistukseen. Vuonna 1975 valmistui HTKK:ssa arkkitehtiylioppilas

Keijo Koskisen diplomityö *Lappeenrannan linnoituksen käyttösuunnitelma*, jonka tavoitteena oli selvittää koko linnoitusniemen toimintoja, maankäyttöä ja kaupunkirakennetta lähtökohtana linnoituksen historialliset erityispiirteet. Työ lunastettiin Lappeenrannan kaupungille 1976. (*Lähde: Linnoituksen osayleiskaavaehdotus selostus 1980*)

Vuonna 1980 linnoituksen alueelle laadittiin osayleiskaava (Arkkitehtitoimisto Juutilainen–Koskinen–Piela, KV 28.8.1984). Silloisen suunnittelutyön perustana olivat vuoden 1975 käyttösuunnitelma sekä Linnoituksen alueen entisöimis- ja suunnittelutoimikunnan esitys vuodelta 1978. Osayleiskaavassa korostettiin linnoituksen historiallista merkitystä, linnoituslaitteiden ja rakennuskannan sekä puistojen suojelua. Keskeinen tavoite oli myös linnoitusniemen kehittäminen asunto-, virkistys-, satama- ja teollisuusalueena.

Linnoituksen osayleiskaavan tarkistaminen käynnistyi Lappeenrannan kaupungin teknisen lautakunnan päätöksellä 1.11.1989. Päätöksen taustalla oli myös ympäristöministeriön kannanotto alueen saattamisesta asemakaavan piiriin, jolloin rakentaminen ja alueen muu käyttö olisi kaikilta osilta mahdollista. Lappeenrannan kaupunki solmi suunnittelusopimuksen Arkkitehtitoimisto Koskinen & Schalin kanssa vuoden 1990 alussa. Sopimukseen kuului osayleiskaavan tarkistuksen lisäksi jatkotyönä asemakaavan laatiminen ja sitä täydentävät osa-alesuunnitelmat ja rakennustapaohjeet. Osayleiskaavassa koko vanha rakennuskanta oli esitetty suojeltavaksi. Täydennysrakentaminen oli sijoitettu alueille, joilta vanha rakennuskanta oli purettu 1900-luvulla.

Linnoituksen osayleiskaavan tarkistus valmistui 21.9.1994 ja kaupunginvaltuusto hyväksyi osayleiskaavan 9.1.1995. Päätöksessään kaupunginvaltuusto pidatti kuitenkin itsellään oikeuden päättää Etelä-Karjalan museon ja Radiotalon välisen alueen asemakaavoituksesta ja rakentamisesta, päättämällä että kyseiselle alueelle asemakaavoitus ja rakentaminen tulee tehdä erillisellä päätöksellä. Osayleiskaavaehdotuksessa alueelle esitettiin täydennysrakentamista. Samalla päätettiin alistaa osayleiskaava Kymen lääninhallituksen vahvistettavaksi ja pyytää, ettei osayleiskaavan alueelle laadittavia asemakaavoja tarvitsisi erikseen alistaa vahvistettavaksi. Kaakkois-Suomen ympäristökeskus vahvisti osayleiskaavan 26.2.1996.

Osayleiskaavan pohjalta laadittiin asemakaavamuutos. Kaavan laati Arkkitehtitoimisto Koskinen & Schalin ja asemakaavaehdotus valmistui 15.4.1997. Kaavaehdotus sisälsi myös rakentamistapaohjeen alueelle. Kaavan pyrkimyksenä oli ottaa huomioon Linnoituksen historialliset, rakennustaiteelliset ja ympäristölliset erityispiirteet luomalla kaavalliset edellytykset rakennuskannan säilymiselle, linnoituslaitteiden entistämiseksi, kasvillisuuden säilyttämiseksi ja kehittämiseksi sekä myös uudisrakentamiseksi ympäristön asettamien vaatimusten ja rajoitusten mukaisesti.

Lappeenrannan kaupunginvaltuusto hyväksyi asemakaavaehdotuksen 16.2.1998. Valtuuston päätöksessä viidestä kohdasta (korttelin 23 tontti 4, korttelin 24 tontit 1 ja 3, korttelin 15 tontti 2 sekä kortteli 16) poistettiin kaavaehdotus ja kartalle jätettiin tyhjät alueet. Päätöksessä päätettiin, että alueille jää voimaan ns. Keisarin kaava ja mikäli erityinen tarve tulee rakentaa, tulee rakentaminen tarkan harkinnan jälkeen hoitaa poikkeusluvan turvin. Näin yhtenäiseksi alueeksi suunniteltu kokonaisuus jäi keskeneräiseksi. Kaakkois-Suomen Ympäristökeskus jätti kaavamuutoksen vahvistamatta vedoten sen keskeneräisyyteen ja palautti kaavan uudelleen valmisteltavaksi 5.7.1999. Osittain hyväksyttynä asemakaavamuutos ei ympäristökeskuksen mukaan edistänyt yhtenäistä ja hyvää rakentamistapaa.

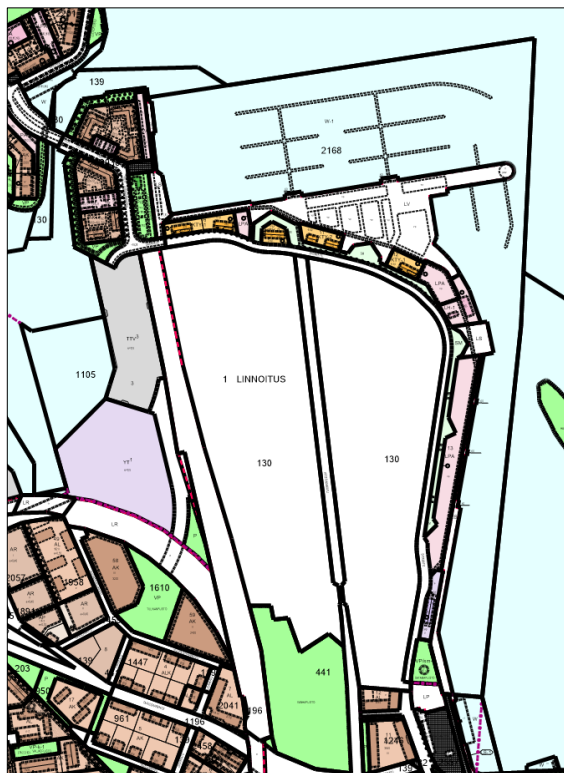

Kuva 21. Karttaote vuoden 1998 asemakaavan muutosedotuksesta, jonka Kaakkois-Suomen Ympäristökeskus jätti vahvistamatta.

Suunnittelualueen länsilaidalle Pallonlahden rantaan ja Rapasaaren länsiosaan vahvistettiin nykymuotoinen asemakaava jo vuonna 1969. Asemakaavassa Rapasaaren länsiosa ja Pallonlahden ranta-alueet osoitettiin yhdistettyjen teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueeksi. Pallonlahden pohjukkaan osoitettiin kunnallisteknillisten rakennusten ja laitosten korttelialue.

Vanhana kauppasatamana sekä rautatieasemana toiminut Rapasaari kaavoitettiin asuntoalueeksi vuonna 1997 vahvistuneessa asemakaavamuutoksessa. Kaavamuutoksen tavoitteena oli liittää uusi asuntoalue kaupunkirakenteeltaan Pikisaaren eteläisiin kortteleihin huolimatta välissä olevasta kanavasta ja olla sopusuhteissa historiallisen linnoituksen ja Rapasaaren vanhan asemamiljöön kanssa. Lisäksi tavoitteena oli muodostaa suojaisat pihat tuulisella niemellä ja rantarakentamiseen tuli kiinnittää erityistä huomiota. Rapasaaren asuntoalue on osa Pikisaaren asuntoalueen muodostama kokonaisuutta ja jatkaa kaupungin ranta-alueiden aktiivista maankäyttöä.

Linnoitusmäen pohjois- ja itäpuolen ranta-
tasanteelle vahvistettiin nykymuotoinen
asemakaava tammikuussa 2002. Asema-
kaavan tavoitteena oli mahdollistaa alueen
kunnostaminen ja kehittäminen satama- ja
matkailukäyttöön. Asemakaavassa Linnoi-
tuksen itä- ja pohjoisranta osoitettiin sata-
maksi, paikoitusalueiksi ja veneilyä ja mat-
kailua palvelevaan rakentamiseen. Linnoi-
tuslaitteet osoitettiin muinaismuistoalueiksi.
Itärantaan osoitettiin kortteli veneiden huol-
toasemarakennukselle ja rakennusalat
mahdollisille rantaan sijoittuville pienille
kioski- tai varastorakennuksille. Pohjoisran-
taan osoitettiin kortteli venekorjaushallille ja
jollavarastolle sekä rakennusalat laiturei-
den porttirakennuksille.

Kuva 22. Pallonlahdelle, Rapasaareen ja Linnoituksen pohjois- ja itärannoille vahvistettiin nykymuotoiset asemakaavat vuonna 1969, 1997 ja 2002.

3.1.4 Linnoituslaitteiden restaurointi

*Lähde: Takapihasta kaupungin helmeksi. Lappeenrannan Linnoituksen restaurointi-
työn vaikutustutkimus, Suvi Niinisalo, Etelä-Karjala-Instituutti 2004.*

Vielä 1950 -60-luvuilla Linnoitus nähtiin toimimattomana ja tehottomana kaupungin-
osana, jolla oli kaupunkilaisten keskuudessa synkkä maine vankila-alueena ja venä-
läisten linnoituksena. Alueen rakennuksista tai yleisilmeestä ei pidetty huolta, koska
alueen tulevaisuus oli epävarma. Aikaisemmin kasvistoltaan karu ja miltei puuton alue
rehevöityi ja villiintyi. Linnoitusvallit olivat jääneet kasvavien puiden ja pensaiden peit-
toon, mikä oli osasyynä alueen suttuiseen ulkonäköön. Rähjäistä ja roskaista aluetta kau-
punkilaiset nimittivät "kaupungin takapihaksi".

Kuva 23. Linnoitus vuonna 1970. Kuva: Kuvaaja P. O. Wellin, Museovirasto.

Linnoitus lakkautettiin vuonna 1810 ja vuonna 1835 se luovutettiin Lappeenrannan kaupungille ehdolla, että linnoituslaitteita ei saanut hävittää, mutta niitä ei tarvinnut hoitaakaan. Linnoitukseen kuuluneet linnoituslaitteet ovat käytännössä olleet jo vuodesta 1883 muinaismuistoasetuksen ja vuodesta 1963 muinaismuistolain suojaamia muinaisjäännöksiä, joiden tahallisesta tai tahattomasta tuhoamisesta on voinut saada asetuksen mukaisen rangaistuksen. Linnoituslaitteilla ei käytännössä kuitenkaan ole ollut ennen 1970-lukua selkeää tai tunnustettua muistomerkkiarvoa. Muinaismuiston annettiin hoitamattomana rapistua, mutta osa linnoituslaitteista tuhoutui myös yleisen kaupunkikehityksen myötä.

1870-luvulla linnoitusalueen itälaitaan rakennettiin tie, joka johti satama-alueelle. Tien rakentaminen tuhosi Faberin redutin ja suuren osan itärannan varustuksista. Vuonna 1885 linnoitusalueen länsilaidalle rakennettiin puolestaan rautatie, joka tuhosi osan läntisen puolen linnoitusvalleista: reduttivarustuksen ja rantabastionit. Samoihin aikoihin rakennettu satama-alue muutti linnoituksen luoteiskulman luonteen teollisuus- ja varastoalueeksi. Rautatien rakentamisen aikoihin yleiseurooppalaisen mallin mukaan eteläiset vallit ja etumaasto otettiin puistoalueeksi (Vanhapuisto eli nk. Pusupuisto) ja linnoituslaitteiden päälle istutettiin lehtipuita. 1930- 40-luvuilla tehtiin useita rantojen täyttötöitä, jotka tuhosivat linnoituslaitteita miltei kaikkialla linnoitusniemen rannoilla. Samoihin aikoihin linnoituksen itävalli oiottiin aiempaa jyrkemmäksi ottamalla siitä maata uuteen satamaan. Näin satamalle saatiin lisää tilaa ja loiva ranta syveni isompienkin veneiden saavutettavaksi.

Kuva 24. Vuoden 1939 ilmakuva Linnoituksesta.
©Maanmittauslaitos

Alueella toiminut miesten vankila lakkasi toimimasta juuri ennen toista maailmansotaa vuoden 1938 lopulla. Vuonna 1950 alueelta purettiin vankilan punatiilinen kolmikerroksinen sellisiipirakennus sekä vankila-aluetta ympäröinyt korkea-aita. Myös 1960-luvulla suunniteltu korkeakouluhanke olisi edellyttänyt rakennuskannan osittaista tai miltei kokonaista tuhoamista. Jo 1960-luvun puolesta välistä lähtien kaupungin yleinen asennoituminen alkoi olla alueen säilyttämisen, kunnostamisen ja suojelun kannalla. Kaupunki järjesti ideakilpailun vuonna 1969, jonka lopputulos oli selkeä; alue haluttiin säilyttää tulevia sukupolvia varten virkistys- ja matkailukäyttöön korkeakoulun sijaan.

Ajatus alueelle kaavaillusta korkeakoulusta ei saanut kaupunkilaisten varauksetonta hyväksyntää ja jo 26.4.1965 kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan lahjoittaa korkeakouluhanketta varten 180 hehtaarin maa-alueen Voisalmen saaresta ja Skinnarilasta valtiolle. Tätä maa-aluetta vastaan valtio puolestaan lahjoitti kaupungille omistamansa maa-alueet linnoituksesta. Maanomistusmuutokset astuivat voimaan vuonna 1974 ja vaihdoksen jälkeen kaupunki sai omistukseensa myös lännenpuoleiset alueet.

Museovirasto ja Lappeenrannan kaupunki aloittivat vuonna 1976 mittavan linnoituksen restaurointityön. Lappeenrannan kaupunki osti restaurointityön pohjaksi arkkitehtiylioppilas Keijo Koskisen diplomityön *Lappeenrannan Linnoituksen käyttösuunnitelma*, TKK/ Arkkitehtiosasto 1975. Helmikuussa 1976 kaupunki nimitti ensimmäisen toimikunnan huolehtimaan alkavasta restaurointityöstä ja työtä jatkamaan nimitettiin jatkotoimikunta toukokuussa 1976, joka toimi linnoituksen alueen suunnittelu- ja entistämistoimikunnan nimellä.

Varsinainen restaurointityö aloitettiin vuonna 1976 työministeriöltä saadun hankerahoituksen turvin. Varat oli tarkoitettu kolmeksi kuukaudeksi (maalis-, huhti-, toukokuuksi),

joilla voitiin palkata viisi työmiestä raivaamaan ja siivoamaan linnoituksen pohjoisosan valleja. Saman vuoden syksyllä hankkeeseen saatiin lisää työllisyysmäärärahaa, joilla palkattiin kymmenisen työntekijää kolmeksi kuukaudeksi. Työohjelmaan kuuluivat mm. Maaherranpuiston raivaus ja istutusten korjaaminen, kasvuston raivaustyöt linnoituksen länsilaidalla, Nikolainvalliin puuston harvennus, Nuolilinnakkeen ja kuuluvien katvetien korjaus, raivattavien alueiden muurien korjaus ja vanhojen rakennuspohjien raivaus Etelä-Karjalan museon vierestä. Koska talvi oli poikkeuksellisen runsasluminen, oli raivaustyöt hankala suorittaa maaliskuussa, jouduttiin etsimään muita työkohteita.

Kohteeksi otettiin vanhan, puisen kehräämö- ja vankilarakennuksen purkaminen. Kehruuhuoneen purkaminen kirvoitti keskustelua lehdistössä huolestuneiden kaupunkilaisten kirjoittaessa siitä mielipiteitään. Purkupäätös kuului ensimmäisen restaurointivuoden jäsentelemättömyyteen ja sen ajan ajatukseen, että alue restauroidaan ns. Tseljushkinin 1700-luvun kaavan mukaiseksi. Ennen purkutoimintaa ei järjestetty kattavaa keskustelua koko yhteisössä, vaan vaikuttaa siltä, että päätökset tehtiin nopeasti Linnoituksen entistämistoimikunnan päätöksellä. Tarve tähän nousi kaiketi tarpeesta tuottaa Lappeenrantaan edustava ja hieno historiallinen kulttuuriperintökohde, joka osoittaisi pitkät, ruotsalaisajalta asti juontavat historialliset perinteet kaupungissa. Tämän takana piilee ajatus siitä, että jokin historian aika olisi merkittävämpi tai hohdokkaampi kuin toinen, joten sitä haluttiin korostaa toisen kustannuksella. Kehruuhuone edusti viimeistä vankila-ajan rakennusta, mutta viime kädessä sen kohtaloksi todennäköisesti koitui se, että sitä oli muokattu ja rakennettu uudelleen miltei koko 1800-luvun ajan. Se ei siten edustanut minkään vuoden ”tyyppiarkkitehtuuria”, mikä 1970-luvulla katsottiin rakennuksen arvoa alentavana asiana. Rakennuksen purkamista ei perusteltu rakenteiden huonokuntoisuudella. Vasta aivan 1970-luvun lopulla rakennussuojelu alkoi yhä enemmän liittyä hyväksi koetun ympäristön säilyttämiseen ja ympäristön laatuun, eikä niinkään vain historiallisiin arvoihin. Tämän päivän restauroinnissa rakennuksen eri kerrostumien ajatellaan pikemmin kertovan omaa tarinaansa paikallishistoriasta. Tämä periaate osaltaan pelasti myös Kehruuhuoneen.

Linnoituksen alueen suunnittelu- ja entistämistoimikunnat valmistelivat vuodesta 1976 lähtien Lappeenrannan Linnoituksen käyttösuunnitelmaehdotusta. Käyttösuunnitelma valmistui vuonna 1978 ja ehdotus sisälsi toimikunnan laatiman inventoinnin linnoituksesta ja sen rakennuskannasta. Inventoinnin tarkoituksena oli helpottaa alueen kaavoittamistyötä ja samalla pohtia alueen tulevaa käyttöä. Toimikunta piti ehdotuksensa tärkeänä, että linnoitusalueesta luotaisiin elävä ja toimiva kaupunginosa. Se ehdotti, että asukkaiden määrä nousisi alueella noin 300 henkeen jo olemassa olevaa asuntokantaa kunnostamalla sekä jonkin verran uusia rakentamalla. Toimikunta piti tärkeänä jatkaa myös yleistä ympäristön siistimistä sekä alueen yleisilmeen kohottamista. Ehdotuksessa alueen käyttö jaettiin lähinnä kulttuurikäytön, julkisen hallinnon tarpeiden, asumisen ja pienteollisuuden kesken. Lisäksi linnoitukseen kaavailtiin myös kahvila- ja ravintolatiloja tyydyttämään matkailijoiden tarpeita. Käyttösuunnitelmassa ehdotettiin purettavaksi ns. urheilutaloa sekä linnoituksen portin vasemmalla puolella sijaitsevia lautarakenteisia varastorakennuksia, joiden käyttö ei toimikunnan mukaan soveltunut kokonaissuunnitelman periaatteisiin. Keijo Koskisen käyttösuunnitelman ideana oli ollut säilyttää alue mahdollisimman pitkälle sellaisena kuin se oli säilynyt ja entistää alue välttämällä suuria muutoksia alueen säilyneessä rakennuskannassa.

Pusupuistosta alkanut restaurointityö jatkui linnoitusmäen sisimpien vallien restauroinnilla. Aluksi valleja kunnostettiin katsomalla mallia vanhoista rakenteista, mutta korjaukset eivät olleet rakenteellisesti kestäviä. Alkuperäisissä valleissa sideaineena käytettiin esimerkiksi savea, multaa ja sammalta sekä kalkkilaastia. Jotta vallit saataisiin kestävämpään aikaa ja kulutusta paremmin, niihin lisättiin kunnostuksen edetessä vahvempia materiaaleja, kuten paksummat kivikerrokset ja betonitausta. Betonisilla tukirakenteilla niistä on pyritty tekemään aikaa ja kulutusta kestäviä. Linnoituksen restaurointityön edetessä tietämys alueen historiasta tarkentui niin itse restaurointityön, kaivauksen kuin erilaisten asiakirjamateriaalinkin myötä. Näiden seikkojen kautta linnoituslaitteiden entistämislähtökohdat täsmentyivät.

Aluksi vallitöiden ohella Museoviraston kautta tullee rahoituksella tehtiin paljon myös muita kunnostustöitä alueella, kuten esimerkiksi katujen kiveyksiä, rakennusten kunnostustöitä, arkeologisia kaivauksia ja patsaiden siirtoja. Rakennusten kunnostusvauhti oli yleensä yksi rakennus vuodessa. Ortodoksista kirkkoa vastapäätä olevat tiilikasarmit saneerattiin taidemuseon käyttöön 1980-luvun puolenvälin aikoihin. Rakennuksiin kunnostettiin näyttelytilojen lisäksi toimisto- ja tutkijainhuoneita. Muita kunnostustöitä tehtiin aina 1990-luvulle saakka, jonka jälkeen panostettiin pelkästään vallien restaurointiin, kun taas kaupunki piti huolen rakennusten kunnostamisesta ja ylläpidosta. Rahoitusta vallien restaurointiin saatiin yhtäjaksoisesti vuodesta 1976 vuoteen 1990 asti.

Kuva 25. Nuolilinnakkeen entisöintiä Pusupuistossa syksyllä 1977. Kuvat: Soile Rinno, Lappeenrannan museot

Seuraavan kerran rahoitusta restaurointityöhön saatiin vuonna 1996. Museoviraston hankerahoitus oli tarkoitettu yksinomaan linnoituksen vallien restaurointiin. Linnoituksen itäisten linnoituslaitteiden entistämistyöt toteutettiin pääasiassa 1996 – 1998. Restaurointityössä mm. kaivettiin esiin ja entisöintiin Vesiportti. Vesiportinkuja tarjosi uuden kulkureitin Satamatieltä vallin harjalle ja linnoitusalueelle. Vuosina 1999 ja 2000 tehtiin vielä itävallien viimeistelyitä, kuten linnoituksen koillisosan rantapatterien rekonstruktiot. Satamatien paikkaa siirrettiin tien leveyden verran rantaa kohti, jolloin saatiin tilaa linnoitusvalleille. Näin Linnoituksen osin jo hajonnut muoto palautettiin taitteisen glasiisin, porrasteisen redutin ja rantatasanteen patterien eli lunettien merkitsemisellä.

Vuonna 2001 ja vuoden 2002 alkupuolella restaurointi jatkui linnoitusniemen pohjoispuolelle, kun nykyisen keramiikkapajan ympärille rakennettiin pohjoinen rantapatteri.

Linnoituksen länsirannassa kulkevan entisen Rapasaaren rautatien purkaminen aloitettiin vuonna 2001. Radan alta löytyi vallien jäänteitä, joiden perusteella voitiin selvittää alkuperäisten vallien sijainnit ja muodot. Tutkimuskaivausten apuna käytettiin vanhoja karttoja ja muuta asiakirjamateriaalia, kuten aikaisempia tutkimuksia ja mittauksia. Linnoituksen vallien ja varustusten entistämistyöt valmistuivat lopullisesti vuonna 2006.

Kuva 26. Linnoituksen länsirinnettä syksyllä 2005 tehtyjen korjaustöiden aikana. Kuva: Soile Tirilä, Museovirasto.

Kuva 27. Linnoituksen länsipuolen vallien kunnostustyö valmistui vuonna 2006. Kunnostustyössä vallit peitettiin ohuella multakerroksella, jolloin saatiin aikaan valleille tyypillinen, vähäravinteinen maapohja.

Restaurointityön myötä linnoituksen alueen kaupunkikuva kohentui huomattavasti ja alueesta kehittyi elävä kaupunginosa. Entisöintiä ja alueen kunnostamista on jatkettu vielä vallien entisöintihankkeen jälkeenkin. Vuoden 2012 kohteina ovat olleet mm. Vesiportinkujan katualueiden kivetykset ja puistokäytävä Satamatieltä Kristiinankadulle.

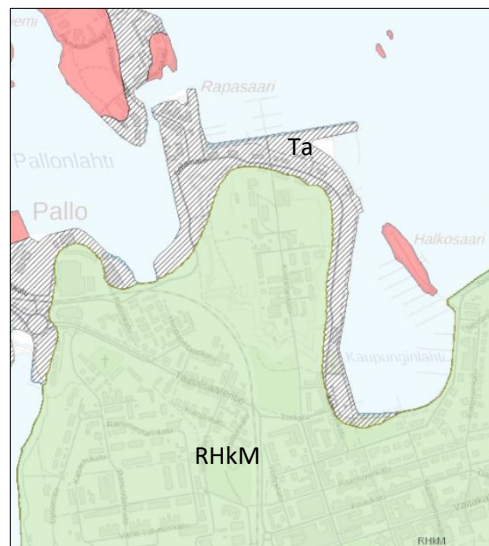
Keväällä 2020 aloitettu Rapasaaren sataman laiturin saneeraus valmistui kesäkuun lopussa 2021. Saneeraukseen päädyttiin koska vanhat laiturirakenteet alkoivat pettää

ja maa-aineksiin oli syntynyt painaumia. Kesällä 2023 oli nähtävillä Rapasaaren puistosuunnitelma. Puistoalue aseman ja laiturin läheisyydessä on tarkoitus rakentaa mahdollisimman lähelle vanhaa muotoaan ja alueen historia ulottuu myös puistoon istutettavina kasvilajeina. Rakentaminen alkoi keväällä 2024 ja puisto valmistuu vuonna 2025.

3.1.5 Luonnonympäristö ja maisema

Maastonmuodot, maa- ja kallioperä

Suunnittelualue sijoittuu Ensimmäisen Salpausselän reunamuodostuman alueelle. Ensimmäinen Salpausselkä muodostui jääkauden loppuvaiheessa, kun ilmasto kylmeni ja lähes paikallaan pysyneen jäätikönreunan kohdalle kasaantui moreenia, soraa ja hiekkaa. Suunnittelualueen kallioperän kivilajina on biotiittiparagneissi ja suunnittelualueen etelä- ja lounaisosissa kalkkisiликаattikivi. Maaperä on hiekkaa (RHkM) ja rannoilla täytemaata (Ta). Maapeitepaksuus vaihtelee 1-10 ja 10-30 metriin. *Lähde: Maankamara © GTK.*

Kuva 28. Karttaote maaperäkartasta. ©MML

Maaston korkeus vaihtelee suunnittelualueella linnoituksen laen ja ranta-alueiden välillä jopa 17,5 metriä ja rinteet ovat joka suuntaan jyrkkiä.

Linnoitusniemen länsirannalla maanpinnan korkeus on noin +77,5 – +77,8 metriä mpy (meren pinnan yläpuolella) ja itärannalla +78,5 -+78,7 metriä mpy. Linnoituksen laen maanpinnan korkeus on noin +88,8 - +94,5 metriä mpy. Saimaan Lauritsalan vedenkorkeus oli 24.1.2023 75,58 metriä (korkeusjärjestelmä N2000) (*lähde: vesi.fi*).

Kuva 29. Länsi-itäsuuntainen maastoprofiili suunnittelualueelta. ©MML Paikkatietoikkuna.

Kuva 30. Etelä-pohjoissuuntainen maastoprofiili suunnittelualueelta. ©MML Paikkatietoikkuna.

Maastossa erottuvat selvästi kunnostetut vallirakenteet. Historialliset vallirakenteet on kaivettu perustuksiltaan esiin ja niiden päälle on rakennettu alkuperäisen mukaiset valit. Restaurointi on toteutettu 1720-luvun ilmeen mukaiseksi.

Kuva 31. Varjostettu korkeusmalli suunnittelualueen ympäristöstä. ©MML

Pohjavesi

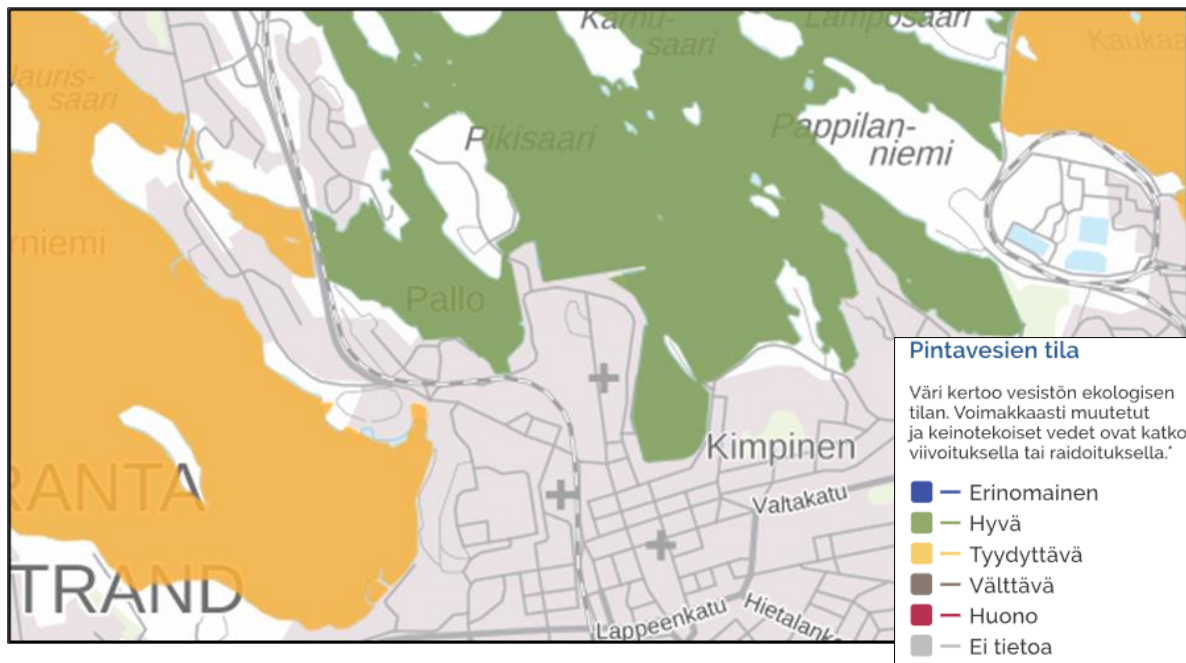
Suunnittelualue sijoittuu Vuoksen vesistöalueen Suur-Saimaan alueelle ja Ala-Saimaan valuma-alueelle. Alue kuuluu Huhtiniemen (0540501) pohjavesialueeseen ja pääosin sen muodostumisalueeseen. Huhtiniemi on luokitukseltaan 1E-luokan pohjavesialue (*vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen*).

Kuva 32. Huhtiniemi pohjavesialueen raja. Lähde: vesi.fi.

Pintavedet

Kaava-alue rajautuu lännessä Pien-Saimaan Itäiseen osan Pallonlahden rantaan. Pien-Saimaan itäisen osan pintavesien ekologinen tila on tällä hetkellä hyvä ja Pien-Saimaan läntisen osan tyydyttävä. *Lähde: vesi.fi 12.2.2025. Pintavesien tila -teeman tiedot SYKE.*

Kuva 33. Karttaote Pien-Saimaan pintavesien tila -kartasta 12.2.2025. *Lähde: vesi.fi.*

Suunnittelualueella on suhteellisen vähän kivettyjä tai asfaltoituja alueita, joten alueen sadevedet imeytyvät pääosin maaperään. Suunnittelualueen lounaiskulmassa junaradan pohjoispuolella on pienialainen kostea painenne, joka kuivuu pitkillä hellejaksoilla.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on myöntänyt 26.4.2023 (108/2023) Lappeenrannan kaupungille vesilain 587/2011 mukaisen luvan Pallonlahden vesialueen täyttämiseen sekä valmisteluluvan (vesilaki 3 luku §16). Täytettävän vesialueen pinta-ala on noin 820 m², ja täytön reuna ulottuu enimmillään noin 20 metriä nykyisestä rantaviivasta järvelle päin. Täyttömassojen määrä on noin 3600 m³rtr, josta keskiveden pinnan alapuolista täyttöä on noin 1100 m³rtr. Täyttö tehdään puhtailla kitkamailla (hiekk, sora) kerroksittain tiivistäen ilman erillisiä rakennekerroksia.

Täyttöalue toimi ensivaiheessa alueen rakentamisen tukialueena ja nyt viheralueena. Satamatien ja risteävän rautatien vieressä ja ali kulkeva kunnallistekniikka oli vanhaa ja korjaustarpeessa. Tasoristeyksen remontissa uusittiin jätevesi-

Kuva 34. Lappeenrannan kaupunki on hakenut täyttölupaa vesialueelle Pallonlahden etelärannalle infrastruktuurin korjaustöitä varten.

vesijohto- ja huleveden verkosto ja se on valmis lukuun ottamatta uusittavia liikenteen-ohjauslaitteita. Täyttötöistä on voinut aiheutua työaikaista veden samentumista ja tilapäistä haittaa kalastolle.

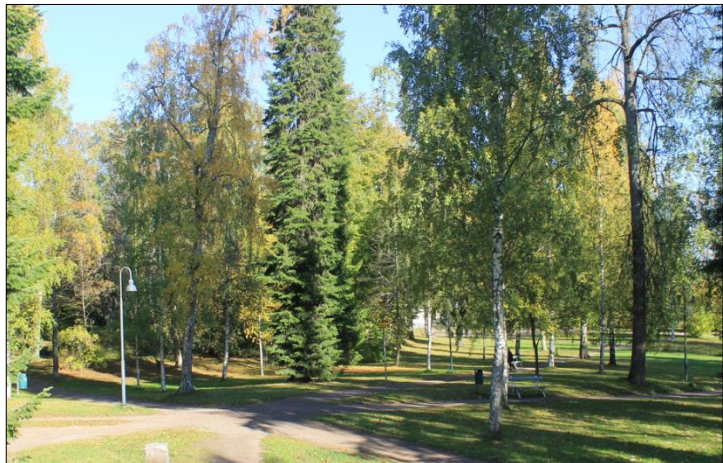
Luonnonympäristö ja kasvillisuus

Suunnittelualueelle on laadittu luontoselvitys (Afy 15.12.2022), joka on päivitys ja täydennys vuonna 2013 tehtyyn Linnoituksen luontoselvitykseen (Pöyry Finland Oy 2013). Selvitys tehtiin pääosin vuonna 2021. Raporttiin päivitettiin joitakin tietoja vuonna 2022. Selvityksen tekivät biologit FM Soile Turkulainen ja FT Petri Lampila AFRY Finland Oy:stä. Linnoituksen luontotietoja täydennettiin yleispiirteisellä maastotarkastelulla 11.9.2020 sekä liito-orava- ja lepakkoselvityksillä keväällä ja kesällä 2021. Liito-oravakäynti tehtiin 13.4.2021, jossa keskityttiin Vanhanpuiston tarkistamiseen. Linnoituksen alueelle on tehty myös kasvillisuuskartoitus ja hoitosuunnitelma vuonna 2016 (Vuori 2018).

Suunnittelualue sijoittuu eteläboreaaliselle kasvillisuusvyöhykkeelle ja kuuluu kasvi-maantieteellisessä aluejaossa Järvi-Suomeen. Eliömaakuntana on Etelä-Savo. Maisemamaakuntajaossa alue on lähellä Suur-Saimaan seudun, Kaakkoisen viljelyseudun ja Lounais-Savon järvisen seudun maisemamaakuntien rajaa. Alun perin linnoituksen alueella on ollut Salpausselälle tyypillistä mäntyvaltaista kangasmetsää, mutta vuosia- toja jatkuneen ihmistoiminnan aikana alue on muuttunut rakennetuksi ympäristöksi, pihoiksi, puistoiksi ja linnoitusrakennelmiksi.

Luontoselvityksen mukaan linnoituksen kasvilajistossa esiintyy eri aikakausilta peräisin olevia lajeja, joista osa on luokiteltavissa muinaistulokkaiksi (ennen 1600-lukua tulleet) ja osa uudemmiksi tulokaslajeiksi. Viime vuosikymmeninäkin lajiston on havaittu muuttuneen, niin että ketolajit ja toisaalta tyypirikkaiden kasvupaikkojen lajit ovat vähentyneet.

Muinaistulokkaiksi tulkittavia lajeja alueella ovat mm. sykeröpoimulehti, soikkoratamo, kelta- ja jänönapila, ahopukinjuuri sekä ukon- ja tummatulikukka. Venäläisen sotaväen ja viljan- ja heinänsiemenen mukana alueelle ovat tulleet monet siellä edelleen tavattavat lajit, kuten harmio, ukonpalko, idänkattara, keltakynsimö ja ketoampiaisyrtti. Vanhoista viljely- ja lääkekasveista alueella tavataan mm. hulluruohoa, koiruohoa, kuminaa, piparjuurta, suopayrttiä, ukkomansikkaa ja myrkkyykatkoa. Uudempia, varsinkin rautatieliikenteen levittämiä lajeja ovat mm. pukinparta, valkomesikkä, kanadankoiransilmä ja ketomaruna.

Kuva 35. Lappeenrannan ensimmäisessä puistossa Vanhapiistossa kasvaa isoja kuusia, lehtikuusia, pihtoja, metsä- ja puistolehmuksia, koivuja, vaahteroita ja vuorijalavia.

Vanhanpuiston rinteessä ja sen alla tasanteella kasvaa puistopuina isoja kuusia, lehtikuusia, pihtoja, metsä- ja puistolehmuksia, koivuja, vaahteroita ja vuorijalavia. Eteläosassa

kulkuväylien reunoilla on myös pensasistutuksia. Puiden alla on hoidettua nurmikkoa. Rinteen yläosassa nuolilinnakkeen kivimuurien raoissa kasvaa mm. kivikkoalvejuurta, kallioimarretta ja haurasloikkaa.

Linnoituksen lakitasanne on rakennettua ympäristöä, jossa on hoidettuja pihvoja ja nurmikoita ja sekä puistopuita riveissä, ryhmissä ja yksittäin. Pääosa puista on puistolehmuksia, vaahteroita ja koivuja. Luoteiskulmassa on puisto. Linnoituslaen keskiosassa Katariinankadun länsipuolella on osin nurmi- ja osin hiekkapintainen, avoin ja paahtainen Katariinantori. Talojen seinustoilla kasvaa vanhoja kulttuurilajeja ja Katariinantorin reunan mukulakivien välissä uhanalaista keltakynsimöä.

Kuva 36. Katariinantorin talojen seinustoilla kasvaa vanhoja kulttuurilajeja ja aukion reunojen mukulakivien välissä uhanalaista keltakynsimöä.

Satamatien ja Pallonlahden välissä on pohjoisosassa sorakenttä ja eteläosassa puustoinen alue, jossa on koirapuisto. Sen puustossa on vuoden 2013 luontoselvityksen mukaan koivuja, vaahteroita, raitoja ja harmaaleppää. Kenttäkerroksessa on kulttuuri-vaikutteista lajistoa, kuten vuohenputkea ja nokkosta.

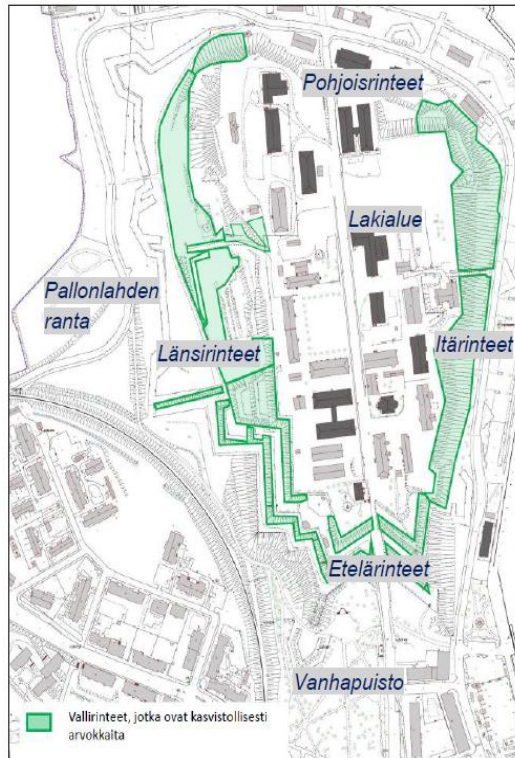
Kuva 37. Satamatien ja Pallonlahden välissä on Linnoituksen koirapuisto.

Linnoituksen alueelle laaditun kasvillisuusselvityksen (Vuori 2018) mukaan vallirinteet ovat kasvistollisesti arvokkaita. Seuraavassa kuvassa on jaoteltu eririnteet ja kerrottu niiden kasvillisuudesta.

POHJOISRINTEET: Kristiinankadun itäpuolella on rakennusten välissä avoin ja melko rehevä rinne, jossa kasvaa mm. vuohenputkea ja voikukkaa. Kadun länsipuolelta alkaa puustoinen alue, joka jatkuu länsirinteen pohjoisosaan. Alueella kasvaa kookkaita haapoja, rauduskoivuja, raitoja, pihlajia ja vaahteroita. Kenttäkerroksessa on paikoin metsälajeja kuten mustikkaa, puolukkaa, lillukkaa, kivikkoalvejuurta ja metsälauhaa.

LÄNSIRINTEET: Länsirinteen valleille sijoittuu vuonna 1722 rakennetun maaherran talon paikka. Talo paloi vuonna 1972. Puustoa ja pensaikkoo on paikoin runsaasti, ja avoimet kohdat ovat pääosin niittyä. Pohjoisosassa kasvaa kookkaita haapoja, vaahteroita ja rauduskoivuja, lehtipuupensaikkoo ja kenttäkerroksessa valtalajina vuohenputkea. Luoteisirinteen haapataimikon poistoa suositellaan kasvillisuus selvityksessä todennäköisesti, jotta tehtäisiin tilaa vallien niitykasvillisuudelle. Lintujen ja muiden eläinten pesä- ja suojapaikoiksi on kuitenkin hyvä säilyttää myös pensaikkoisia alueita.

Haminan portin mukulakivikujan varrella ja rahakellarin edustan hiekkakentällä esiintyy huomionarvoista kasvilaajistoa, kuten mäkihorsmaa, mäkitervakkoa, pukinpartaa, hopeahanhikkia, litteänurmikkoa sekä alueellisesti uhanalaisia lajeja koiruohoa, jänönapilaa ja ketokäenminttua. Maaherrantalon puutarhan jäänteinä on laaja syreenikasvusto, marjovaa ukkomansikkaa sekä järeiden vanhojen metsälehmusten ryhmä.

ITÄRINTEET: Kaupunginlahdelle viettävät pitkät ja jyrkät itävallit ovat kasvillisuudeltaan pääosin tuoreen niityn kaltaisia. Tyypillisiä lajeja ovat mm. ukonpalko, idänkattara, hiirenvirna, niittynätkelmä, peltokierto, päivänkakkara, paimenmattara ja harakankello. Koillisosassa on kuivempi alue, jossa kasvaa mm. lampaanntaa, ahomataraa, aholeinikkiä, ahopukkinjuurta, huopakeltanoa, kisankelloa, soikkoratamoa ja kissankelloa.

ETELÄRINTEET: Etelärinteessä on avoimia valleja rinteen yläosassa sekä Kristiinankadun itäpuolella. Kadun länsipuoli on puustoista ja varjoisaa Vanhanpuiston aluetta. Vaikka etelärinteen vallien pinta-ala on pienempi kuin varsinkin itävallien, sijoittuu niihin useiden huomionarvoisten kasvien kasvupaikkoja. Alueella kasvaa mm. keuhkärkkiä sekä uhanalaisia lajeja keltakynsimöä, etelänhoikkaängelmää ja ketoampiaisyrttiä. Kaakkois- ja etelärinteiltä löytyy myös myrkkyykatkoa.

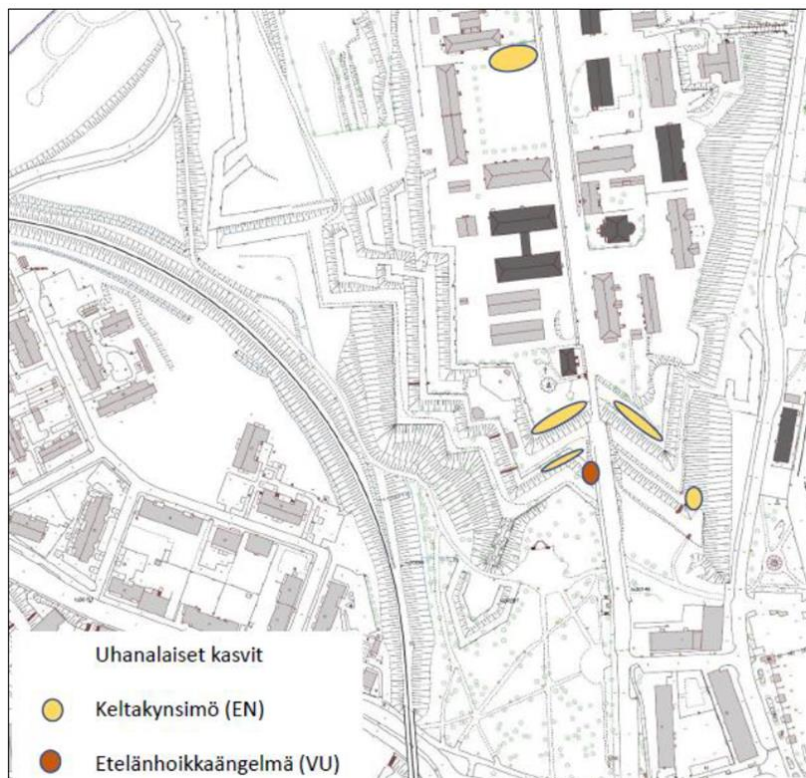
Länsirinteiden eteläosassa kasvaa harvakseltaan ja paikoin tiheämmin puistopuita. Aluskasvillisuus on heinävaltaista niittyä. Kiveysten yläpuolisilta jyrkiltä valliseinämiltä löytyy paikoin pienialaisesti ketokasvillisuutta. Lounaiskulmassa on pieni tekolampi, jonka rehevillä reunoilla kasvaa mm. korpikaislaa, järvikortetta, punakoisoa, ratamosarpiota, mustaherukkaa ja sudenmarjaa.

Uhanalaiset kasvilajit

Linnoituksessa 2000-luvulla havaittuja uhanalaisia kasveja ovat keltakynsimö, etelänhoikkaängelmä, ketoampiaisyrtti ja sykeröpoimulehti (Vuori 2018, Suomen Lajitietokeskus 2021). Keltakynsimö ja ketoampiaisyrtti on arvioitu viimeisimmässä vuoden 2019 arvioinnissa erittäin uhanalaisiksi (EN) ja muut kaksi lajia vaarantuneiksi (VU) (Hyvärinen ym. 2019).

Vuoden 2018 kasvillisuusselvityksen (Vuori 2018) mukaan keltakynsimöä kasvaa Katariinantorin pohjoislaidalla sekä eteläisten vallien laella ja kaakkoisrinteellä. Keltakynsimö on alkukesästä keltaisena kukkiva, yksivuotinen ristikukkaiskasvi, jota tavataan Suomessa vanhoilla asuinpaikoilla ja varuskunta-alueilla. Ketoampiaisyrttistä mainitaan vuoden 2018 selvityksessä, että sillä on vakiintunut kasvusto muun muassa etelävalleilla. Lajia ei ollut vielä silloin arvioitu uhanalaiseksi. Lajisivustolle talletetut viimeisimmät havainnot ketoampiaisyrttistä ovat vuodelta 2015 etelävalleilta (Suomen Lajitietokeskus 2021). Kesällä 2022 on kirjattu epätarkka ampiaisyrttihavainto linnoituksen eteläosasta.

Etelänhoikkaängelmästä mainitaan kasvillisuusselvityksessä, että sitä kasvaa etelävallin itään ja lounaaseen laskevilla rinteillä Kristiinankadun länsipuolella. Lehtiä löytyi alueelta myös syksyllä 2020. Sykeröpoimulehteä mainitaan kasvavan paikoin itärinteillä (Vuori 2018).

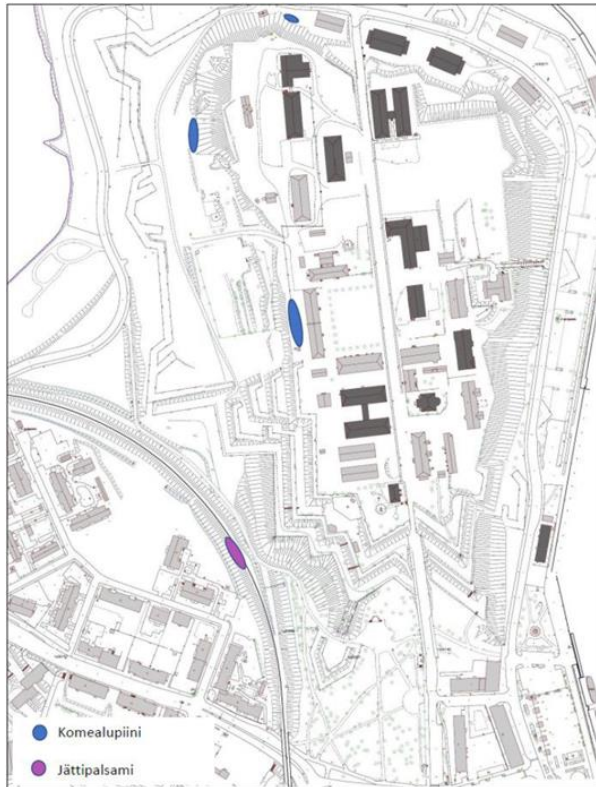
Kuva 38. Uhanalaisten lajien keltakynsimön ja etelänhoikkaängelmän kasvupaikat vuoden 2018 kasvillisuusselvityksen mukaan (Vuori 2018). Muita uhanalaisia kasvilajeja Linnoituksessa ovat ketoampiaisyrtit ja sykeröpoimulehti.

Muista linnoituksessa viime vuosina havaituista kasvilajeista silmälläpidettäviksi (NT) on arvioitu viimeisimmässä uhanalaisuusarvioinnissa (Hyvärinen ym. 2019) hullukaali, ketoneilikka, kelta-apila, tulisolaheinä ja laskospoimulehti. Ketoneilikkaa kasvoi vuonna 2018 kahdessa paikassa niukasti ja tulisolaheinää mainitaan kasvaneen koillisrinteessä (Vuori 2018). Muita edellä mainittuja lajeja ei silloin havaittu. Vanhan kulttuurin seuralaisen hullukaalin versoja on noussut useina kesinä Katariinantorin talojen seinustoille. Hullukaalin siemenet säilyttävät itämiskykynsä maaperässä jopa satoja vuosia. Linnoituksen länsirinteeseen ilmaantui hulluruohon versoja arkeologisten kaivausten jälkeen 1990-luvulla. Linnoituksessa mainituista kasvilajeista jänönapila, laskospoimulehti, ketokäenminttu ja mali ovat Järvi-Suomen alueella alueellisesti uhanalaisia (RT) (Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus 2021). Jänönapilaa ja

ketokäenminttua kasvaa vain Haminan portin alueella rahakellarin luona, ja malia eli koiruohoa etenkin länsirinteillä (Vuori 2018).

Haitalliset vieraslajit

Linnoituksessa havaittiin vuoden 2018 kasvillisuusselvityksessä vain niukasti haitallisimpia vieraslajeja (Vuori 2018). Komealupiinia havaittiin kolmessa kohdassa: pienet kasvustot pohjois- ja länsirinteiden alaosissa ja laajahko kasvusto ylätasanteella. Jättipalsamia kasvoi satamaradan varressa asuintalojen kohdalla noin 30 metrin matkalla. Pääosin jättipalsamit olivat radan länsipuolella. Molempien lajien leviäminen linnoituksessa tulee estää. Kurtturuusua mainitaan kasvavan kukkapenkeissä. Komealupiini ja kurtturuusu ovat kansallisen vieraslajiluettelon lajeja, ja jättipalsami on säädetty haitalliseksi vieraslajiksi koko EU:n alueella (Vieraslajit.fi 2021). Kurtturuusun kasvataminen on kielletty 1.6.2022 alkaen.

Lisäksi linnoituksesta on kirjattu havain- toja kanadankoiransilmästä, paimenmata- rasta ja terttuseljasta (Suomen Lajitietokeskus 2021). Ne kuuluvat vieraslajistrategi- assa (2012) tunnistettuihin haitallisiin vieraslajeihin, jotka ovat kuitenkin jo laajalle le- vinneitä ja vakiintuneita Suomessa. Puistolemmikki on mahdollinen uusi vieraslaji (Vie- raslajit.fi 2021).

Kuva 39. Haitallisten vieraslajien komealupi- nin ja jättipalsamin kasvupaikat vuonna 2018.

Eläimistö

- Liito-orava

Suunnittelualueella ei havaittu merkkejä liito-oravista keväällä 2021. Eteläosan Van- hapuisto ja sieltä satamaradan varteen ja linnoituksen puustoisille länsivalleille jatkuva alue (noin 5 ha) voisi sopia lajille elinympäristöksi. Vanhapuistossa kasvaa harvaksel- taan järeitä kuusia ja lehtikuusia ja koko alueella runsaasti kookkaita lehtipuita. Sata- maradan varressa on lisäksi haapoja. Vanhimmissa lehtipuissa on koloja ja halkeamia, kuten esimerkiksi länsivallin juurella metsälehmusryhmän lehmuksissa. Lisäksi alu- eella on pönttöjä, jotka kuitenkin ovat pääosin pikkulinnunpönttöjä ja suuaukoiltaan liian pieniä liito-oravalle.

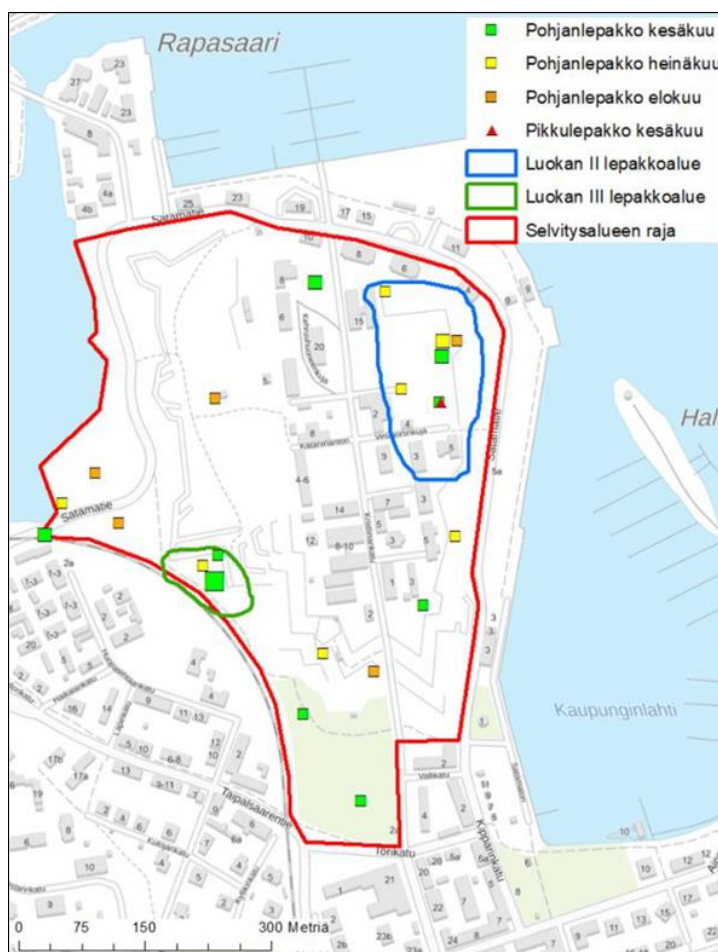
Vanhapuistosta on kirjattu yksi havainto liito-oravasta ja papanoista keväällä 2017 (Suomen Lajitietokeskus 2021). Puuston ja pinta-alan perusteella arvioituna linnoituk- sen puustoiseen eteläosaan on mahdollista sijoittua liito-oravan elinpiiri. Lajin esiinty- mistä alueella voi rajoittaa se, että yhteydet rakennettujen alueiden kautta sinne eivät ole kovin hyvät. Muualtakin Lappeenrannan keskustan alueelta on kuitenkin tehty liito- oravahavain- toja, ja varsinkin nuoret yksilöt saattavat liikkua siellä etsiessään sopivaa

elinympäristöä. Liito-orava kuulu luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeihin eli sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulailla (78 §) kielletty. Liito-orava on uhanalainen, vaarantuneeksi (VU) arvioitu laji (Hyvärinen ym. 2019).

- Lepakot

Linnoituksessa havaittiin kesällä 2021 kaikkiaan 27 lepakkoyksilöä kahdesta eri lepakolajista. Pohjanlepakoita havaittiin kaikilla kierroksilla, hiukan yllättäen eniten kesäkuussa. Muista lepakolajeista havaittiin ainoastaan yksittäinen pikkulepakko kesäkuussa. Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit kuuluvat luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeihin, ja niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulailla (78 §). Pikkulepakko on uhanalainen, vaarantuneeksi (VU) arvioitu laji (Hyvärinen ym. 2019).

Yleisesti ottaen linnoituksen alue on useimmille lepakolajeille liian avointa ja puistomaista. Pohjanlepakkoja havaittiin kuitenkin kohtalaisen paljon, ja tämä laji suosiikin useimpia muita lepakoita avoimempia ympäristöjä. Mahdollisesti kuuman ja kuivan kesän takia lepakoiden yksilömäärä tuntui hiipuvan loppukesää kohden, vaikka yleisesti ottaen lepakoita nähdään eniten elokuussa poikueiden lähdettyä liikkeelle. Alueelta rajattiin kaksi merkittävää lepakkoaluetta. Linnoituksen koillisnurkassa on melko harvapuustoinen alue, joka kuitenkin oli selvästi pohjanlepakoiden suosimaa saalistusaluetta. Siellä tavattiin myös kesäkuussa harvalukuinen ja uhanalainen pikkulepakko. Pikkulepakko on muuttava laji, joten se oli mahdollisesti ainoastaan tilapäisesti alueella ruokailemassa. Alueella on kuitenkin useita kolopuita ja myös pesimäpaikoiksi ja/tai päiväpiiloiksi sopivia vanhoja rakennuksia, joten alue katsottiin luokan II lepakkoalueeksi.

Kuva 40. Linnoituksen alueella kesällä 2021 havaitut lepakot ja havaintojen perusteella arvioidut luokan II ja III lepakkoalueet. Pohjanlepakoissa pieni symboli = 1 yksilö, keskikokoinen = 2 yksilöä ja iso = 3 yksilöä.

Linnoituksen länsireunassa sijaitseva pieni kosteikko oli pohjanlepakoiden suosiossa kesäkuussa ja siinä ruokailekin saman aikaisesti ainakin neljä pohjanlepakkoa. Hyvin kuivan ja kuumen loppukesän aikana kosteikko kuitenkin kuivui, ja heinäkuussa siinä ruokaili vain yksi pohjanlepakko eikä elokuun kierroksella yhtään lepakkoa. Siksi se

arvioitiin ainoastaan luokan III lepakkoalueeksi, mutta arvio olisi saattanut muuttua sääoloiltaan toisenlaisena vuonna.

Luokan II lepakkoalueiden huomioinen maankäytön suunnittelussa on hyvin suositeltavaa ja luokan III myös suositeltavaa. Huomioiminen tarkoittaa tässä tapauksessa erityisesti yleisesti riittävän puuston ja erityisesti vanhojen puiden ja kolopuiden säästämistä, kosteikon ja sitä ympäröivän kasvillisuuden säilyttämistä sekä mahdollisesti tarpeettomasta ulkovalaistuksesta luopumista.

Alueen puusto on kohtuullisen kookasta, ja puissa sekä vanhoissa rakennuksissa on varsin todennäköisesti lepakoiden päiväpiiloja ja/tai lisääntymispaikkoja. Säilyttämällä puuston riittävän yhtenäisenä sekä huomioimalla erityisesti kolopuut, voidaan lepakoiden elinolot alueella säilyttää. Useimmat lepakot kaihtavat kovin avoimia paikkoja ja hakeutuvat varjosiin ja pimeisiin metsän sokukoihin saalistamaan erityisesti keskikesän valoisina öinä. Jos rakennuksia aiotaan purkaa tai niiden käyttötarkoitusta aiotaan muuttaa, on syytä varmistaa, ettei niissä ole lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

Valaistuksen suunnittelussa on useita tapoja ottaa lepakot huomioon (Bat Conservation Trust 2009). Pääsääntönä voidaan todeta, että mitä vähemmän valosaastetta leviää ympäristöön, sitä parempi. Valon haittoja lepakoille voidaan pienentää mm. lampujen tyypillä (pienpaine tai suurpainenaatriumlampujen (PPNa, SPNa) käyttäminen elohopea tai moni-metallilampujen sijaan), sijoittelulla (esim. tarvittaessa istutusten käyttö varjostamaan ei-toivottuja suuntia) sekä hämärä- ja liikekytkimillä.

Potentiaalisten lisääntymis- ja levähdyspaikkojen tuhoutumista voidaan kompensoida lepakopönttöjä asettamalla. On kuitenkin syytä huomata, että puustoa, erityisesti laho- ja kolopuustoa, sekä pienkosteikko säilyttämällä saavutetut biodiversiteettiä hyödyt ovat huomattavasti laajemmat.

- Linnut

Linnoituksessa 2000-luvulla havaittuja lintulajeja ovat mm. harmaalokki, naakka, varis, harakka, räkätti- ja punakylkirastas, västäräkki, tali- ja sinitiainen, peippo, pikkuvarpunen, varpunen, kottarainen, tervapääsky, viherpeippo, leppälintu, haarapääsky, kirjo-sieppo, punarinta, satakieli, pensastasku, pajulintu ja harmaasieppo (Suomen Lajitietokeskus 2021 ja 2022). Niistä varpunen, tervapääsky ja viherpeippo on arvioitu vuoden 2019 uhanalaisuusarvioinnissa erittäin uhanalaisiksi (EN), harmaalokki, haarapääsky ja pensastasku on vaarantuneiksi (VU) ja västäräkki ja harakka silmälläpidettäviksi (NT) (Hyvärinen ym. 2021). Vuoden 2013 luontoselvitystä varten olivat käytössä Tiira-lintutietopalveluun ennen vuotta 2021 talletetut lintuhavainnot, joiden perusteella Linnoituksen huomionarvoisina lintulajeina mainittiin lisäksi varpushaukka, pikkutikka, kivitasku, mustaleppälintu, idänuunilintu ja nokkavarpunen. Mustaleppälintu on arvioitu silmälläpidettäväksi (NT) lajiksi. Muut lajit ovat sellaisia, että niitä tavan mukaan seudulla harvalukuisina.

Linnoituksen lintulajeille on hyväksi, että alueella on monipuolisesti erilaisia elinympäristöjä. Vallien rinteiden hoitaminen niittyinä on suositeltavaa, sillä niityt tarjoavat monille linnulle suojaa ja hyönteisravintoa. Puistoissa tulee säästää mahdollisimman paljon kolopuita ja lahopuita. Pönttöjä on suositeltavaa ripustaa lisää, ja niiden kunnossa-

pidosta tulee huolehtia. Tervapääskylle voi ripustaa pönttöjä myös rakennuksiin. Pönttöjä on jo varsinkin Vanhapiistossa, ja siellä on myös lintujen talviruokintapaikka. Kasvillisuusselvityksessä (2018) suositeltiin linnoituksen luoteisrinteessä kasvavan haapataimikon poistamista. Linnuille ja muille eläinlajeille on kuitenkin hyvä säästää myös suojaisia raivaamattomia pensaikkoja. Lounaiskulman pieni tekolampikosteikko lisää monimuotoisuutta.

- Hyönteiset

Etenkin itä-, etelä- ja länsivallien niityillä ja kedoilla voi olla merkitystä perhosille ja muillekin paahdehyönteisille. Myös puistopuilla voi esiintyä niihin erikoistunutta hyönteislajistoa. Myös hyönteisten kannalta vallin hoitaminen niittyinä sekä vanhojen puistopuiden ja lahopuiden säilyttäminen on hyväksi. Alueella 2000-luvulla havaittuja uhanalaisia hyönteisiä ovat virnasiniisi, retikkakirppa ja peippikärsäkäs (Suomen Lajitietokeskus 2021 ja 2022), jotka kaikki on arvioitu vaarantuneiksi (VU) (Hyvärinen ym. 2021). Viimeisimmässä arvioinnissa silmälläpidettäväksi (NT) arvioituja lajeja alueella ovat mm. ketokultasiipi, isoharmiokärsäkäs, keltaniittyperhonen, piennarkenttääriäinen ja kaakonlyhytsiipi. Linnoituksen vanhoissa puistopuissa elävä kovakuoriainen kyrmysepikkä arvioitiin aikaisemmin uhanalaiseksi tai silmälläpidettäväksi, mutta viimeisimmän arvioinnin mukaan se on elinvoimainen (Hyvärinen ym. 2019).

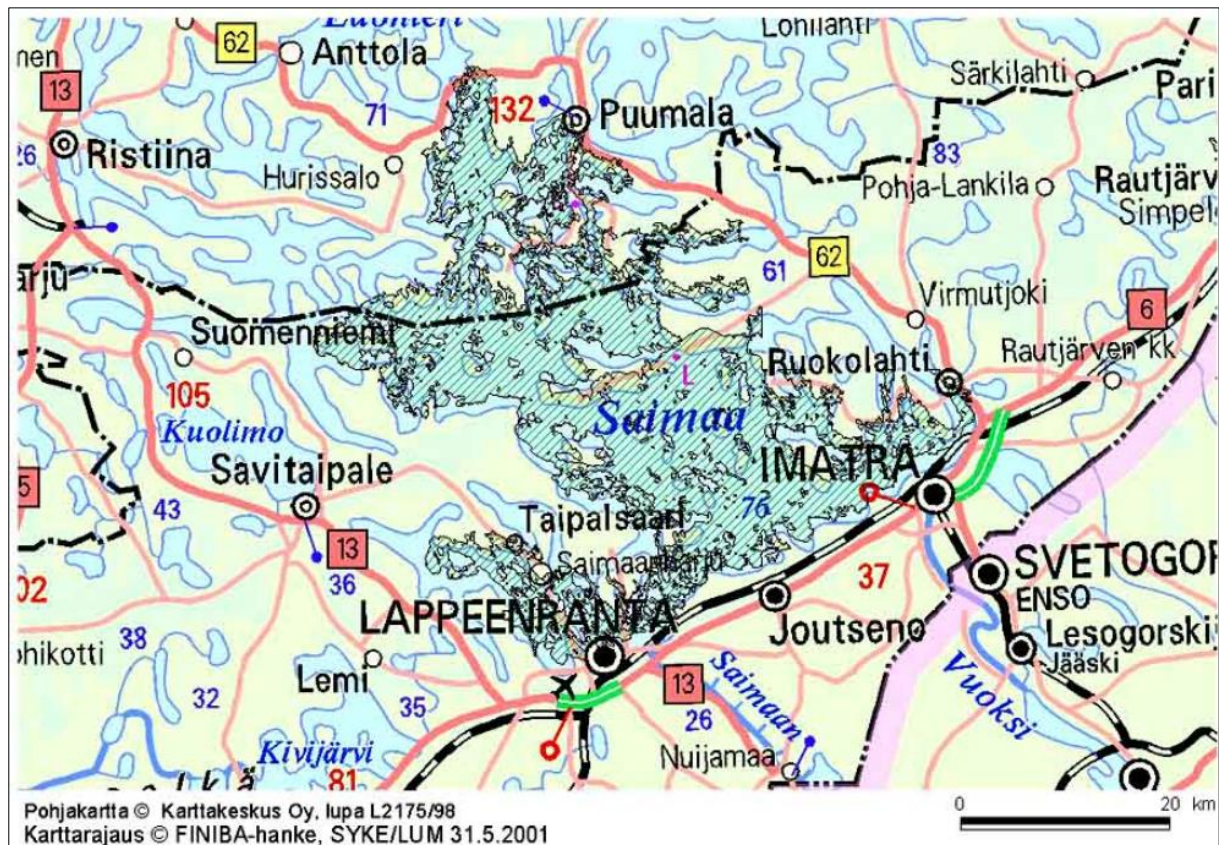
Arvokkaat luontokohteet ja johtopäätökset

Linnoituksen alueella on merkittäviä luontoarvoja, jotka liittyvät etenkin sen vallien niitty- ja ketoalueisiin ja vanhoihin puistopuihin. Alueen lajistoon kuuluu useita uhanalaisia ja huomionarvoisia kasvi-, hyönteis- ja lintulajeja. Kasvien ja hyönteisten kannalta merkittävimmät alueet ovat vallien etelä- ja itä- ja länsirinteillä. Lähes kaikki keto- ja niittyluontotyypit on luokiteltu Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa erittäin tai äärimmäisen uhanalaiseksi (Kontula & Raunio 2018).

Lepakkoselvityksessä rajattiin yksi lepakoille tärkeä ruokailualue (II luokan lepakkoalue) ja yksi muu lepakkoalue (III luokan lepakkoalue). Alueen puissa ja vanhoissa rakennuksissa on varsin todennäköisesti lepakoiden päiväpiiloja ja/tai lisääntymispaikkoja. Liito-oravasta ei havaittu merkkejä, mutta alueelta on tiedossa yksi havainto ja lajin esiintyminen varsinkin Vanhanpuiston alueella ja siitä länsirinteeseen ulottuvalla alueella on mahdollista. Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit ja liito-orava kuuluvat luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeihin, ja niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulailla (78 §).

Finnish Important Bird Areas (FINIBA)

Suunnittelualue sijaitsee Suomen tärkeät lintualueet (FINIBA) Saimaa-Lietvesi 320099 alueella. BirdLife Suomi ry:n ja Suomen ympäristökeskuksen valtakunnallinen linnuston kartoitus- ja suojeluhankkeen tavoitteena on ollut kartoittaa kaikki maamme tärkeät lintujen pesimä- ja kerääntymisalueet, turvata niiden säilyminen linnustolle soveliaina sekä seurata niillä linnuston ja elinympäristön muutoksia. Saimaa-Lietvesi alueen pinta-ala on 95850 hehtaaria ja se ulottuu Taipalsaaren, Lappeenrannan ja Puumalan alueille. *Lähde: birdlife.fi.*

Kuva 41. Etelä-Karjalan tärkeän lintualueen Saimaa-Lietvesi 320099 aluerajaus kartalla. Lähde: birdlife.fi.

3.1.6 Rakennettu ympäristö

- Kaupunkikuva ja -rakenne

Kaupunkirakenteen kehittyminen

Lähde: *Lappeenrannan varuskuntahistoria*, Olli Immonen, 1992.

1600-luvun jälkipuoliskolla kaupunkia asutettiin ja taloja rakennettiin ainakin jossain määrin asemakaavan mukaan. Kaavoitus kattoi koko niemen alueen, mukaan lukien korkeusviivalla merkityt jyrkät rinteet ja eteläreunalla sijaitsevan viipurilaisten omistaman markkina-alueen. Ruutukaavaan oli merkitty korttelit ja tontit. Suurvalta-ajan kaupungin rakenteessa kadut olivat kapeita, rakennukset matalia ja pieniä hirsirakennuksia. Asuinrakennusten lisäksi kaupunkilaisilla oli tontillaan lukuisia muita talousrakennuksia, jotka oli ryhmitelty tontin laiduille siten, että muodostui umpipiha. Katuseinää rytmittivät siis matalat rakennukset, portit ja aidat. Lappeenrannan tapauksessa on kuitenkin muistettava, että kaupunki oli pieni ja köyhä, joten tiivistä kaupunkirakennetta ei todennäköisesti syntynyt kuin linnoituksen laen Pitkädulle ja korkeintaan muutamalle sivukadulle. Katujen lisäksi toinen kaupunkirakennetta jäsentävä julkinen tila oli toriaukio. Toria on luonnehdittu suurvalta-ajan kaupungin keskukseksi, jolla käytiin kauppaa, tavattiin ihmisiä ja sen laidalla sijaitsivat yleensä kruunun rakennukset ja raatihuone. Torin virallista luonnetta kuvaavat myös tiedot sen toimisesta teloituspaikkana.

Vertailemalla ison- ja pikkuvihan väliseen aikaan (1721 – 1742) ajoittuvaa säilynyttä karttamateriaalia voidaan päätellä Lappeenrannan kaupunkirakenteen toteutuneen hyvin pitkälti linnoitusupseerien suunnitteleman ruutukaavan mukaan. Karttamateriaalin perusteella ei tosin voi päätellä siviilirakennusten tarkkaa määrää ja sijainteja. Tiedossa olevien asukasluvun ja uusien julkisten rakennusten ja runsaslukuisten sotilailisten rakennusten määrän perusteella voidaan arvioida Lappeenrannan olleen tiheämmin asutettu kuin koskaan aikaisemmin. Kaupunkikuvalle oli edelleen tyypillistä yksikerroksiset rakennukset. 1600-luvun kaupunkiin verrattuna uutena kaupunkikuvassa oli huomattavasti suurempi määrä julkisia rakennuksia ja kokonaan uusina rakennuksina runsaslukuiset, korkein aumakatoisin varustetut sotilasrakennukset. Uutena elementtinä voidaan nähdä myös kaupungin eriytyminen kolmeen osaan: ylätasanteella sijaitsevaan ja sotilaiden hallitsemaan yläkaupunkiin, länsirannassa sijaitsevaa kaupalle ja hallinnolle varattuun ”alakaupunkiin” ja niemen itäisellä rannalla sijaitsevaa köyhemmän väestön ”itäkaupunkiin”. Myös kaupungin pääkatuja haluttiin korostaa tekemällä ne muita katuja leveämmäksi. Ylätasanteen halki kulki Suuri Kuninkaankatu ja ”alakaupungin” halki kulki Maaherrankatu. 1720-luvulta lähtien olivat linnoitusvallit myös uusi kaupunkikuvaan vaikuttava elementti.

Venäjän vallan aika

Lappeenrannan siirryttyä Venäjän alaisuuteen sen kaupunkirakenteen muotoutumisen alkoivat vaikuttaa venäläiset viranomaiset. 1740-luvun kuluessa rakennettiin tuhoutuneet ruotsalaisen kauden tärkeimmät hallintorakennukset entisille paikoilleen. ”Yläkaupungin” katuverkko säilyi ainakin pääkadun ja itäisen pitkittäiskadun osalta ruotsalaisen kauden paikoilla, vaikka sotilasrakennuksia rakennettiin ruotsalaisen kauden asemakaavasta piittaamatta. Vuonna 1758 laaditun ensimmäisen venäläisen kauden kaavan mukainen kaupunki oli edelleen jakautunut ylätasanteen kaupunkiin, länsirannan hallinnolliseen ja kaupalliseen keskukseen sekä itärannan asutukseen. Jo ruotsalaisella kaudella esiintynyt asemakaavan eriytyneisyys pikemminkin lisääntyi sotilaiden arvohierarkiasta johtuen.

Linnoituksen puolustuskyvyn vahvistamisen johdosta tykkien edustalla linnoituskeskustan ei saanut olla asutusta, joten vallitusten läheisyydestä linnoitusniemen ranta-alueilta poistettiin siviilirakennukset. Uudet entistä näkyvämmät linnoituslaitteet eristivät linnoituskaupungin ja Suuren esikaupungin sekä Paldon esikaupungin toisistaan. Linnoituslaitteet valtasivat ranta-alueiden siviiliasutuksen ja Suuresta esikaupungista muodostui siviiliasutuksen keskus. Esikaupungit kaavoitettiin tykinkantaman päähän linnoituksesta.

Esplanadi (linnoituskeskustan)=

Avoim alue, vapaa ampuma-ala linnoituksen ympärillä. Linnoituskeskustalle ei saanut rakentaa. Käytännössä näille avoimille paikoille syntyi esikaupunkiasutusta, joka hyökkäyksen uhatessa poltettiin, jotta se ei tarjoaisi suojaa viholliselle. Linnoituskeskustan termiä käytettiin myös merilinnoituksista.

Lähde: Arkeologisen kulttuuriperinnän opas, Museovirasto.

Toinen suuri muutos vuoden 1758 kaavassa oli pääkadun varteen muodostettu pääkadun suuntainen pitkittäinen aukio. Aukion toisen reunan muodosti pääkatu ja länsipuolta reunustivat rakennukset siten, että aukiosta muodostui osin umpikulmainen. Au-

kion lähtökohtana voi pitää venäläisissä kaupungeissa tavallista pääkadun varrella sijaitsevaa kauppatoria. Keskeinen osa kaupunkirakennetta olivat yhä sotilasrakennukset ja linnoituslaitteet. Linnoituksen kaupunkirakenteen tärkein elementti oli linnoituksen uusi keskustori sotilasrakennuksineen. Keskiaukiolla sijaitsivat hierarkisesti korkeammalla olevien rakennukset ja keskusaukion keskellä päävartio.

Lappeenrannan kaupunkikuvaa rytmittivät aumakattoiset sotilasrakennukset: kasarmit, upseerien asuintalot, makasiinit, työrakennukset ja vartiorakennukset. Yksikerroksisten sotilasrakennusten yläpuolelle kohosivat edelleen luterilaisen (vuoteen 1792) ja ortodoksisen kirkon tornit. Sotilasrakennusten ohella linnoituksessa sijaitsi myös hallinnon käytössä olevia rakennuksia, mitkä toivat vaihtelevuutta katutilaan. Leveää katua kuitenkin pääsääntöisesti reunustivat matalat rakennukset, joten katutilasta muodostui leveä ja matala.

Autonomian aika

Vanhan Suomen vuonna 1812 tapahtuneen liitoksen yhteydessä todettiin valtion omistavan linnoitusniemellä lakkautetun Kyminkartanon provinssikanslian talon kivisine kassakellareineen, talleineen ja talousrakennuksineen. Kaupunkikin oli rakentanut linnoitukseen kaksi sotilasasuntolaa, joita käytettiin ainakin vielä 1812. Linnoituksessa muutettiin vanhoja sotilasrakennuksia kehruhuoneeksi ja vankilaksi ja rakennettiin myöhemmin uusi punatiilinen sellivankila. Lappeen pitäjän luterilainen kirkko ja raatihuone sijaitsivat Suuressa esikaupungissa. Useat kaupungin uusista rakennuksista liittyivät tavalla tai toisella sotaväen läsnäoloon kaupungissa, mutta ne sijoitettiin esikaupunki alueelle, jolloin kaupungin vanhasta ytimestä tuli taantuva kaupunginosa. Linnoituksen laelle rakennettiin 1910-luvulla punatiilisiä yksi- ja kaksikerroksisia kasarmirakennuksia ja linnoituksen pohjoisosalle varikkorakennusten ryhmä.

Nykyinen kaupunkikuva

Lähde: Lappeenrannan kaupunki Keskustan osayleiskaava Kaupunkikuvaselvitys, Tengbom Eriksson Arkkitehdit Oy, 2013.

Suurin osa Linnoituksen rakennuksista on niemen keskellä, sen korkeimmalla kohdalla, Kristiinankadun varressa ja ympäristössä. Rakennukset on väljästi sijoiteltu kadun yhteyteen ja ympäristöä rytmittävät aukiot ja viheralueet. Rakennettua aluetta ympäröi viheralue, josta löytyy linnoituksen vanhat vallit bastioineineen. Valleja on restauroitu ja palautettu alkuperäiseen asuunsa. Linnoitus on kokonaisuudessaan historiallinen, arvokas ja luonteeltaan eheä miljö.

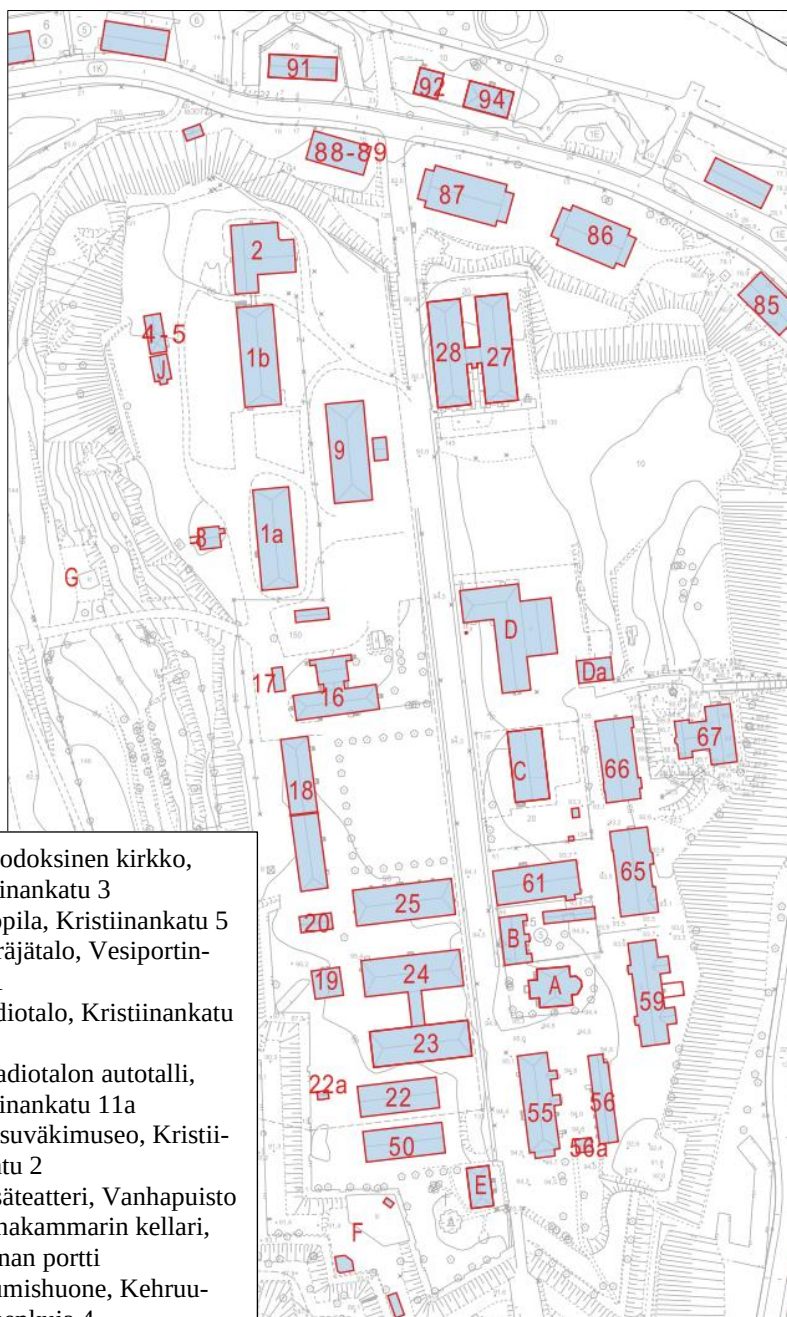
- Rakennuskanta

Suunnittelualueen rakennuskanta koostuu alueen eri-ikäisistä entisistä kasarmi-, asuin- ja talousrakennuksista sekä ortodoksisen seurakunnan kirkosta. Rakennusten kuvausten lähteenä on käytetty joihinkin rakennuksiin laadittuja rakennushistoriaselvityksiä sekä seuraavia julkaisuja ja tietokantoja:

- Lappeenrannan varuskuntahistoria, Olli Immonen, 1992
- Rakennettu Lappeenranta, Kaija Kiiveri-Hakkarainen, 2006
- Lappeenrannan kaupunki Linnoitustoimikunta, Linnoituksen rakennukset, 1978.
- Kulttuuriympäristön Kioski-tietokanta

Selostukseen on koottu lyhyesti lähinnä rakennusten historiaa. Kioski-tietokannassa on joistakin rakennuksista tarkemmat kuvaukset.

Linnoituksen rakennukset on numeroitu jo 1970-luvulla Linnoitustoimikunnan selvityksessä. Rakennusten numerointi on seuraava:

- A** Ortodoksinen kirkko, Kristiinankatu 3
B Pappila, Kristiinankatu 5
C Käräjätalo, Vesiportinkuja 1
D Radiotalo, Kristiinankatu 11
Da Radiotalon autotalli, Kristiinankatu 11a
E Ratsuväkimuseo, Kristiinankatu 2
F Kesäteatteri, Vanhapiisto
G Rahakammarin kellari, Haminan portti
J Ruumishuone, Kehruuhuoneenkuja 4

- 1a** Vanha kasarmi, Kehruuhuoneenkuja 2
1b Kaupunginarkisto, Kehruuhuoneenkuja 6
2 Kuvataidekoulu, Kehruuhuoneenkuja 8
4-5 Kehruuhuoneenkuja 4
8 Frisenheiminkuja 5
9 Kehruuhuone, Kehruuhuoneenkuja 1
16 Asuinrakennus, Katariinantori 8
17 Varastorakennus, Katariinantori 8a
18 Kristiinan työtuvat, Katariinantori 4-6
19 Sosiaalilarakennus, Kristiinankatu 12
20 Jätekeräysrakennus, Kristiinankatu 16
22 Vihreämakasiini, Kristiinankatu 6
22a Lauhdutintila/ jäterakennus, Kristiinankatu 6a
23-24 Taidemuseo, Kristiinankatu 15
25 Asuinrakennus, Kristiinankatu 14
27-28 Etelä-Karjalan museo, Kristiinankatu 15
50 Muonamakasiini, kesäteatterin kahvio, Kristiinankatu 4
55 Majurskan talo, Kristiinankatu 1
56 Pilttuu, Pokrovanaukio 3
56a Varastorakennus, Porovanaukio 3a
59 Asuinrakennus, Pokrovanaukio 5
61 Ortodoksiseurakunnan Sali, Suvorovinkuja 1
65 Tanssiopisto, Suvorovinkuja 3
66 Asuinrakennus, Vesiportinkuja 3
67 Linnoituksen Krouvi, Vesiportinkuja 5
85 Vanha Makasiini, Satamatie 4
86 Talli, Satamatie 6
87 Toimistorakennus, Satamatie 8
88-89 Täky-Galleria, Satamatie 10
91 Keramiikkapaja, Satamatie 19
92 Vanhavalimo, Satamatie 15
94 Entinen satamatoimisto, Satamatie 15

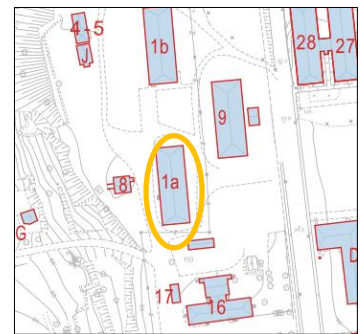
1a Vanha kasarmi, Kehruuhuoneenkuja 2

Kuva 42. Rakennus nro 1a, Vanha kasarmi.

Lähteet: *Lappeenrannan Linnoituksen Vanha kasarmi 1a rakennushistoriaselvitys 30.3.2022* Arkkitehtitoimisto Arkviiri Oy.

Tiilisen kasarmirakennuksen rakennusvuosi ei ole tiedossa, mutta rakennus esiintyy jo vuonna 1775 laaditussa kaavassa ja Viipurin kuvernementin atlaksessa 1790-luvulla. Vuodesta 1819 rakennus kuului osaksi naisvankilan eli nk. kehruuhuoneen rakennuskantaa ja vuodesta 1884 rakennuksessa oli työvankilan työhuoneita. Työvankila lakkautettiin vuonna 1938. Toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen rakennus oli puolustusvoimien käytössä sotilasvankilana ja myöhemmin teollisuustiloina. 2000-luvulla rakennusta on käytetty varastona sekä kaupungin tilapäisinä työtiloina. Rakennus odottaa tällä hetkellä peruskorjausta tyhjänä ja kylmillään.

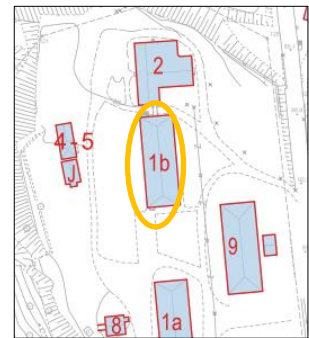
Rakennuksen pääasiallinen alkuperäinen rakennusmateriaali on rapattu tiili. Rakennuksessa on nykyisin aumakatto, mutta alkuperäinen kattomuoto on ollut harjakatto. 2000-luvun alussa kunnostetut julkisivupinnat ja vesikate pitävät rakennuksen kuivana ja rakenteet ja sisätilat säältä suojattuna. Kasarmin massoittelu ja ulkohahmo on säilynyt pitkälti alkuperäisenä tai ainakin hyvin varhaisessa asussaan. Alkuperäiset ulko-ovien paikat ja osa alkupe-
räisistä ikkuna-aukoista on vaihteittain myöhemmissä rakennusvaiheissa ummistettu, mutta vanha aukotuksen jäsentely on suurelta osin yhä luettavissa nykyisistä julkisivuista.

1b Kaupunginarkisto, Kehruuhuoneenkuja 6

Kuva 43. Rakennus nro 1b, Kaupunginarkisto.

Nykyisin kaupunginarkistona toimiva rakennus on entinen sotilaskasarmi. Rakennus on rakennettu luultavasti 1790-luvulla. Vuodesta 1819 rakennus kuului kehruhuoneen rakennuskantaan ja vuodesta 1884 työvankilan rakennuskantaan, kuten rakennus 1a. Toisen maailmansodan jälkeen vankilarakennuksia käytettiin sotavankien säilytykseen. Myöhemmin tilat olivat mm. Teknillisen koulun käytössä. Vuonna 1978 rakennus korjattiin perusteellisesti ja muutettiin kaupunginarkistoksi.

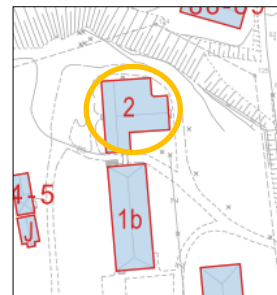

Kasarmirakennusten 1a ja 1b välissä on ollut aiemmin rakennuksia yhdistävä kolmikerroksinen tiilinen väliosa, jossa on ollut muun muassa vankilan sairaala ja kirkko. Keskiosan länsisiipi on vanhojen ilmakuviin mukaan purettu 1960-luvulla ja loput keskiosasta on purettu 1976 (lähde: Linnoitustoimikunnan selvitys, 1978).

Kuva 44. Vuoden 1957 ilmakuva kasarmirakennusten kohdalta, jolloin rakennuksia 1a ja 1b on yhdistänyt keskiosa.

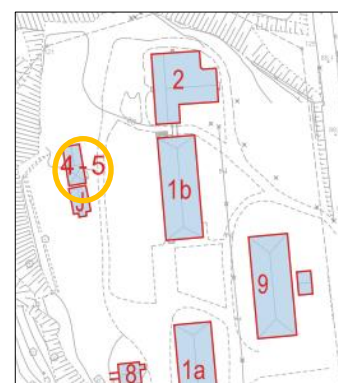
2 Kuvataidekoulu, Kehruuhuoneenkuja 8

Kuva 45. Rakennus nro 2, Kuvataidekoulu.

Rakennus on suunniteltu vuonna 1884 yleisten töiden ylihallituksessa miesten työvankilan sauna-, pesula- ja pajarakennukseksi. Rakennuksen alkuperäistä pohja-alaa on hieman laajennettu pohjoisen puolella ensimmäisen kerran 1800-luvun lopussa ja toisen kerran 1961. Rakennuksessa on toiminut Chymos Oy:n kaakaopaahtimo vuodesta 1961 vuoteen 1985 ja rakennuksessa on ollut sauna linnoituksen asukkaita varten. Rakennus korjattiin 2000-luvun alussa ja rakennuksessa toimii nykyisin lasten- ja nuorten kuvataidekoulu.

4-5 Kehruuhuoneenkuja 7

Kuva 46. Rakennus nro 4-5.

Vuoden 1978 selvityksessä liiteriksi ja aitaksi nimetyt rakennukset toimivat varastoina. Rakennusten rakentamisaikaksi on arvioitu 1900-luvun alku. Vankan, hirsisen rakennuksen alla on laaja tiiliholvattu kellari ja se on toiminut mm. ruumishuoneena. Rakennusryhmän korkein osa on kaksikerroksinen pyramidikattoinen hirsirakennus ja sen vieressä yksikerroksinen rankarakenteinen lautaverhottu harjakattoinen osa.

Kesällä 2021 rakennukseen rakennettiin talli ja piha-aitaus mm. perinneratsastustoiminnan rakuunaratsukoiden hevosille. Linnoituksen talli kuuluu kaupungin matkailun kestävän kehityksen strategiaan. Tallihanke on toteutettu kaupungin eri palvelujen ja rakuunaperinteitä vaalivan Rakuunakillan yhteistyönä.

8 Frisenheiminkuja 5

Kuva 47. Rakennus nro 8.

Entinen vankilan konttorirakennus on nykyisin asuinrakennus. Rakennuksen rakentamisaikaksi on arvioitu 1880-luku. Rakennus on hirsirunkoinen ja ulkovuorena on punainen vaakalaudoitus ja päätykolmioissa peiterimoitus. Rakennus korjattiin asuinkäyttöön vuosina 1992-93.

9 Kehruuhuone, Kehruuhuoneenkuja 1 (Kristiinankatu 20)

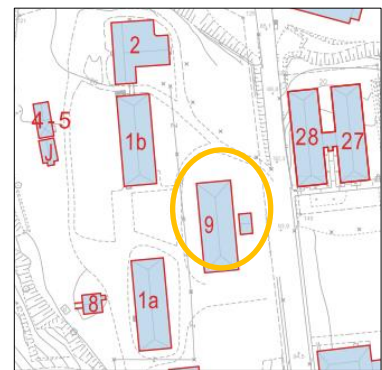
Kuva 48. Rakennus nro 9 Kehruuhuone lännestä päin kuvattuna.

Kuva 49. Rakennus nro 9 Kehruuhuone Kristiinankadulta kuvattuna.

Lähteet: Kristiinankatu 20 rakennuksen inventointi sekä käyttöhistoria ja muutokset, Etelä-Karjalan museo. Kehruuhuone.fi/tuhannen-tarinan-kehruhuone.

Rakennus on alun perin 1838 päivättyjen suunnitelmien mukaan rakennettu naisten kehruhuoneen työhuonetiloiksi entisten kasarmirakennusten itäpuolelle. Kaksikerroksisessa hirsirakennuksessa on ollut ruokailutilat, neljä suurta työhuonetta ja keskellä eteinen. Lappeenrannan kehruhuoneen naisvangit siirtyivät vuonna 1881 Hämeenlinnaan.

1880-luvulla rakennus muutettiin miesten työ- ja ojenuslaitoksen työtuparakennukseksi. Rakennuksen itäpuolella sijaitseva tiilirakenteinen entinen käymälä on yhdistetty käytävällä. Rakennuksen etelä- ja pohjoispäätyjen laajennukset on rakennettu vanhojen valokuvien perusteella ennen 1920-lukua tai sen aikana. Vankilatoiminta linnoituksessa päättyi 1938, jolloin laitos lakkautettiin. Sodan aikana vankila-alue oli puolustusvoimien käytössä ja siellä säilytettiin sotavankeja.

Lappeenrantalaiset urheilijat vuokrasivat rakennuksen urheilukäyttöön vuonna 1947. Rakennusta kunnostettiin ja laajennettiin talkoovoimin veikkausvoittojen, osakkeiden ja pankkilainan avulla. Suomen ensimmäinen urheilutalo valmistui 1948. Tennissalia varten väliseiniä ja välikatto purettiin. Rakennuksen pohjoispäähän laajennusosaan tehtiin samalla yhden huoneen asunto vahtimestarille. Urheilutapahtumien rinnalla urheilutalossa järjestettiin myös suosittuja tanssi-iltoja. Seuraava laajennus tehtiin vuosina 1950 -51. Laajennus käsitti voimistelusalin, välinevaraston, käytäväosan, miesten ja naisten käymälät ja pesuhuoneet sekä vaatesäilön. Vuonna 1974 urheilutalon kiinteistö siirtyi valtiolta Lappeenrannan kaupungin omistukseen.

Vuonna 2011 Lappeenrannan kaupunki linjasi, että linnoituksen urheilutalo otettaisiin kulttuuri- ja tapahtumakäyttöön, koska linnoitusta halutaan kehittää matkailukohteena. Urheilutalon päävuokralaiselle Lappeenrannan tennisseuralle valmistui vuonna 2013 uusi halli Huh-tiniemeen ja samaan aikaan Lappeenrannan kaupunki sai EU-rahoituksen urheilutalon kunnostamiseksi kulttuuri- ja matkailukäyttöön. Kulttuuri- ja tapahtumakeskus Kehruuhuone avasi ovensa 30.4.2015.

Rakennuksen ja Kristiinankadun välissä on Kehruutyttö-patsas, 2017. Patsaan tilasi Kehruuhuoneen taiteellinen johtaja Sari Kaasinen ite-taiteilija Pertti Kuorttiselta. Ruostumattomasta teräksestä taivuteltu ympyrä suojaa tyttöä, joka polkee rukkia. Kehruutyön hahmo on punahonkaa ja se on muotoiltu moottorisahalla. *Lähde: esaimaalehtiartikkelit.fi, Sari Pullinen 9.6.2017.*

Kuva 50. Kehruuhuoneen pihalla on Kehruutyttö-patsas. Maamerkin on tehnyt savitaipalelainen ite-taiteilija Pertti Kuorttinen.

16 Asuinrakennus, Katariinantori 8

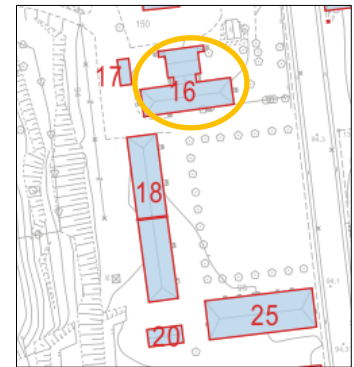
Kuva 51. Rakennus nro 16 Kristiinankadulta kuvattuna.

Kuva 52. Rakennus nro 16 luoteesta päin kuvattuna.

Hirsirunkoisessa upseerirakennuksessa on toiminut varuskunnan lääkäri sekä apteekki ja eteläpuolen rakennuksessa tarkk-ampujarykmentin sairaala. Suorakaiteen muotoisen sairaalarakennuksen rakentamisajankohdaksi on arvioitu 1854 ja rakennusta laajennettiin neliön muotoisella osalla vuoden 1879 jälkeen. Kaksi rakennusta on yhdistetty myöhemmin satulakattoisella eteisosalla. Neliön muotoisessa osassa rakennusta oli neljä huonetta, jotka olivat väliskärin käytössä, vastaanottotilana ja tartuntatautisten potilas-huoneena. Käynti neliön muotoiseen rakennuksen osaan oli rakennusten välistä eteisosasta. Suorakaiteen muotoisen rakennusosaan oli lisäksi sisäänkäynnit rakennuksen päädyistä. Pihan koilliskulmassa on myös tiilinen jääkellari.

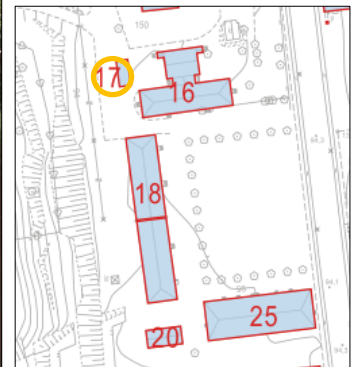
1840-luvulla rakennuksessa on asunut mm. Jumalansynnyttäjän suojeluksen kirkon pappi, jolle oli varattu viiden huoneen ja keittiön asunto suorakulmaisen rakennuksen itäpäädyistä. Loput rakennuksesta oli tuolloin varattu sairaalan käyttöön. (Lähde: Lappeenrannan ortodoksinen pappila, rakennushistorian selvitys, Timo Tynkkynen, 2021) Papin muutettua pois asunto muutettiin sairaalatiloiksi.

Kuva 53. Rakennus nro 16 pihan koilliskulmassa sijaitseva tiilinen jääkellari.

Vuonna 1978 linnoitustoimikunnan laatiman selvityksen mukaan ja rakennuksessa on kuusi asuntoa.

17 Varastorakennus, Katariinantori 8a

Kuva 54. Rakennus nro 17, Varastorakennus.

Katariinantori 8:n pihalla on myös vuoden 1978 selvityksen mukaan liiteriksi nimetty rakennus, jonka rakennusajaksi arvioidaan 1900-luku.

18 Kristiinan työtuvat, Katariinantori 4-6

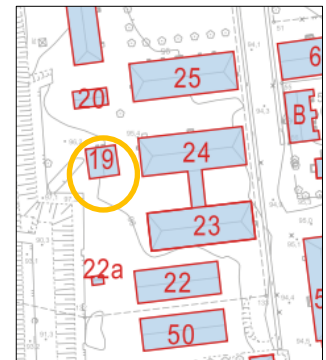
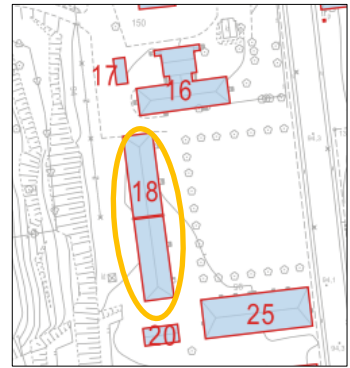

Kuva 55. Rakennus nro 18, Kristiinan työtuvat.

Linnoituksen harjoituskentän länsilaidalle rakennettiin yksikerroksinen kasarmirakennus kahta komppaniaa eli 120 miestä varten. Rakentamisajankohdaksi on arvioitu 1870 -1880-luku. Rakennus on hirsirunkoinen ja ulkovuorauksena punamullattu vaakalaudoitus. Rakennuksessa on piirteitä 1800-luvun lopun koristeellisesta nikkarityylistä.

Rakennus on ollut jo 1970-luvulta lähtien pienyritysten ja taiteilijoiden työtiloina.

19 Sosiaalitilarakennus, Kristiinankatu 12

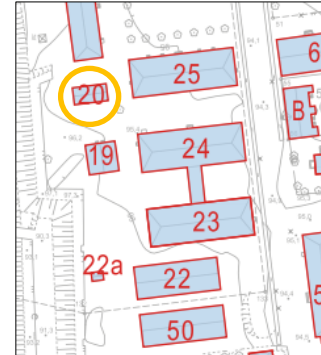

Kuva 56. Rakennus nro 19.

Vuoden 1978 selvityksessä keittiörakennukseksi nimetyn rakennuksen rakentamisajankohdaksi on arvioitu 1854 -55. Rakennus on tiiltä ja rapattu vaalean keltaiseksi ja rakennuksen katteena on musta saumapelti.

Vuonna 1978 linnoitustoimikunnan laatiman selvityksen mukaan rakennuksessa on kaksi asuntoa.

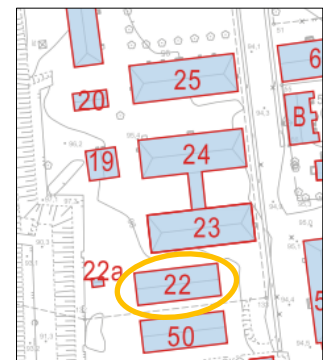
20 Jätekeräysrakennus, Kristiinankatu 16

Kuva 57. Rakennus nro 20.

Vuonna 1949 rakennettu lautarakenteinen liiteri toimii nykyisin varastona ja jätekeräysrakennuksena. Rakennus on rakennusten nro 19 ja 25 käytössä.

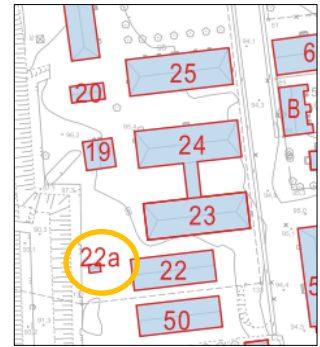
22 Vihreämakasiini, Kristiinankatu 6

Kuva 58. Rakennus nro 22, Vihreämakasiini.

Lautarakenteiset makasiinit on rakennettu vuonna 1908-1910 elintarvikevarastoiksi. Rakennus 22 toimii nykyisin näyttelytiloina.

22a Lauhdutintila/ jäterakennus, Kristiinankatu 6a

Kuva 59. Rakennus nro 22a.

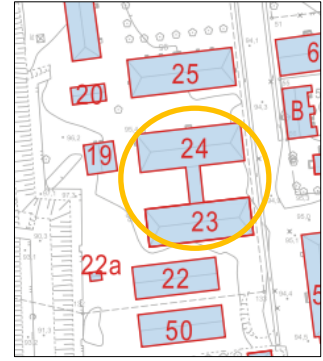
Vihreiden makasiinien takapihalla sijaitseva jäterakennus.

23-24 Taidemuseo, Kristiinankatu 15

Kuva 60. Rakennus nro 23-24, Taidemuseo.

Rakennukset kuuluvat kolmen sotilaskasarmirakennuksen ryhmään, jotka sijoitettiin vuonna 1792 palaneen luterilaisen kirkon kohdalle, vastapäätä ortodoksista kirkkoa. Alueelle on vuoden 1774 asemakaavassa suunniteltu sijoitettavaksi U-volyyminen kauppahalli. 1790-luvulla linnoitus oli kuitenkin jo niin selkeästi vain varuskunnan käytössä, että kasarmien rakentamista pidettiin tärkeämpänä. Näin kolme samankaltaista kasarmirakennusta sijoitettiin asemakaavaan siten, että niiden päädyt olivat kohti Suurta kivikadua.

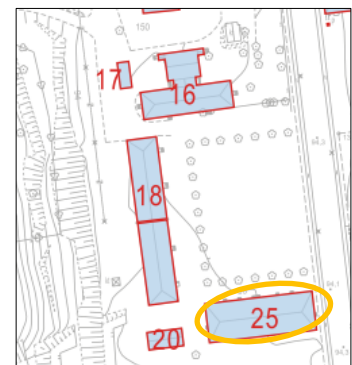
Rakennukset on yhdistetty katetulla lasikäytävällä. Kasarmirakennus kunnostettiin taidemuseon tarpeisiin vuonna 1983-84.

25 Asuinrakennus, Kristiinankatu 14

Kuva 61. Rakennus nro 25.

Rakennus nro 25 on yksi kolmesta säilyneestä venäläisen kauden kasarmirakennuksesta rakennusajan Suuren kivikadun, nykyisen Kristiinankadun varrella. Rapattu tiilinen sotilaskasarmi on pohjoisin rakennus kolmesta sotilaskasarmirakennuksen ryhmästä. Rakennus valmistui 1798. Rakennuksessa on nykyisin seitsemän asuntoa.

27-28 Etelä-Karjalan museo, Kristiinankatu 8-10

Lähde: Tykkimakasiinit, rakennushistoriaselvitys, 2020, Arkkitehtitoimisto Arkviiri Oy

Harmaat kivirakenteiset makasiinit on rakennettu vuosina 1802-03 tykkivarikon käyttöön. Rakennusmateriaalina on käytetty paikallista Ihalaisen kivilouhoksen kalkkipitoista kiveä.

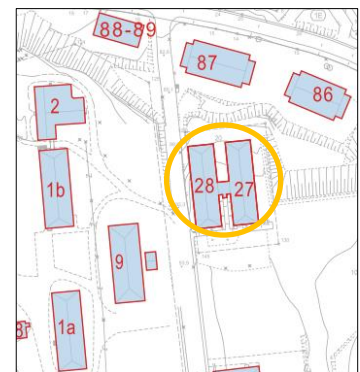
Samaa kiveä on käytetty myös Linnoituksen eteläpäädyn pääsisäänkäynnissä ns. Viipurin portissa. Osittain maan alle rakennettiin tarkoin vartioitu ruutikellari tykkimakasiinien itäpuolelle.

Ulkoseinät tehtiin leikatusta luonnonkivistä, ja julkisivujen alkuperäinen aukotus oli hyvin niukkaa: ikkuna-aukot olivat molemmissa rakennuksissa pieniä ja vertikaalisia. Ikkuna-aukkoja laajennettiin myöhemmissä rakennusvaiheissa, jolloin julkisivuihin lisättiin punatiiltä. Makasiinien alkuperäinen kattorakenne oli aumakatto ja vesikatteena oli valssattu pelti. Sisältä makasiinit olivat yhtä avointa tilaa. Kivimakasiineissa säilytettiin linnoitukseen sijoitettuja tykkejä, milloin ne eivät olleet vallien tykkiasemilla.

Kuva 62. Rakennus nro 27-28, Etelä-Karjalan museo. Rakennuksen kulmalla on Punavankien muistomerkki.

Vain kuusi vuotta makasiinien valmistumisen jälkeen Lappeenrannan linnoitus menetti strategisen merkityksensä, kun Ruotsin ja Venäjän välinen raja siirtyi ensin lännemmäksi ja myöhemmin vielä roimasti pohjoisemmaksi. Lappeenrannan tykistökomennuskunta lopetettiin tarpeettomana Suomen sodan jälkeen vuonna 1810. Vuodelta 1849 säilyneissä piirustuksissa itämakasiinia kutsutaan "varikoksi", josta voi päätellä rakennuksen palvelleen tykkivarastona. Länsimakasiini palveli 1854 piirustusten mukaan muonavarastona. Vuonna 1858 itäinen makasiini palveli tallina. Vuoteen 1890 päivytyssä asemapiirustuksessa makasiinit on luetteloitu numeroilla 8-9 ja käyttötarkoitukseksi on kirjattu "lato". Piirustuksen selitteessä ladot eritellään kuuluviksi Venäjän kruunulle.

1920-luvulta peräisin olevassa asemapiirroksessa länsimakasiini on rakennus nro 39 ja itämakasiini rakennus nro 38. Länsimakasiinissa näkyy keskeissäänkäynti Kristiinankadun puolella, ja rakennusten välissä on yhdyskäytävä. Selitteessä molemmat rakennukset on luetteloitu "varastohuoneiksi". 1945 makasiinit toimivat autohalleina 30.9.1945 päivätyn asemapiirustuksen luettelon perusteella. Länsimakasiini on joidenkin lähteiden mukaan toiminut

myös konekorjaamona. Vuoden 1959 asemapiirustuksessa makasiini on jo merkitty kuuluvan Etelä-Karjalan museolle.

Vuonna 1965 rakennukset yhdistettiin lasiseinäisellä sisääntulohallilla ja rakennukseen muuttivat Etelä-Karjalan museo ja taidemuseo. Sisääntulohallin huoneistoala on 65 m². 1.2.1972 itämakasiini tuhoutui osittain eteläpäädyn kattilahuoneesta alkaneessa tulipalossa ja museo suljettiin yleisöltä korjaustöiden vuoksi kahdeksi vuodeksi.

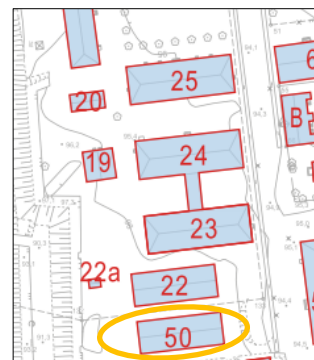
Vuonna 1984 Taidemuseo muutti sille korjattuun rakennukseen Kristiinankadun varteen (rakennus nro 23-24). Muistona rakennuksen aikaisemmasta käytöstä on rakennuksen eteen asetettu kaksi ranskalaista tykkiä. Rakennus on suojeltu vuoden 1985 Rakennussuojelulaikiin liittyneen asetuksen 480/85 nojalla. Asetus on kumoutunut v. 2010. Näiden rakennusten suojelu on kuitenkin edelleen voimassa, mikäli mitään uutta suojelupäätöstä ei ole tehty.

Museorakennuksen kulmalla on Punavankien muistomerkki, 1980. Muistomerkin paikka sijaitsee lähellä vuoden 1918 punavankien teloitusaluetta. Alueella ammuttiin yli 400 punavankia, joista 276 henkilöä haudattiin rinteeseen. Myöhemmin vuonna 1943 vainajien jäännökset siirrettiin Vanhalle hautausmaalle. Punagraniittisessa suuressa paadessa on Erkki Kannoston tekemä pronssireliefi vuodelta 1977 - aiheena on vankileiriltä vapautuvat punavangit. Graniitin pinnassa on pistimen jälkiin viittaavia karkeita viiltoja. Kivipaadessa on teksti: Lappeenrannassa 1918 -1919 vangittujen ja teloitettujen punaisten muistoksi Lähde: Etelä-Karjalan taidemuseo.

Kuva 63. Museon kulmalla sijaitsee Punavankimuistomerkki. Punagraniittisen paaden on tehnyt Erkki Kannosto 1980. Kuva: Etelä-Karjalan taidemuseo.

50 Muonamakasiini, kesäteatterin kahvio, Kristiinankatu 4

Kuva 64. Rakennus nro 50, Muonamakasiini.

Puurakenteinen makasiini on rakennettu 1908-10 elintarvikevarastoksi. Rakennuksessa on kesäteatterin kahvio ja saniteettitilat sekä itäpäädyssä kesäravintolan tiloja.

55 Majurskan talo, Kristiinankatu 1

Kuva 65. Rakennus nro 55, Majurskan talo.

Entinen hirsinen upseerien asuinrakennus on rakennettu 1850- ja 1860-luvuilla. Vuoden 1886 rakennuspiirustusten muutospiirustuksista on päätelty, että rakennuksessa on ollut kolme kuistillista sisäänkäyntiä pihan puolella ja alkujaan kolme saman kokoista asuntoa. Vuonna 1886 rakennuksen eteläpäässä asui pataljoonan komentaja ja pohjoispäässä oli upseerikerho. Vuoden 1898 ja 1901 muutospiirustusten mukaan upseerikerhon tilat laajentuivat komentajan asunnon puolelle. Ulko-ovet on avattu kadulle päin vasta 1900-luvulla.

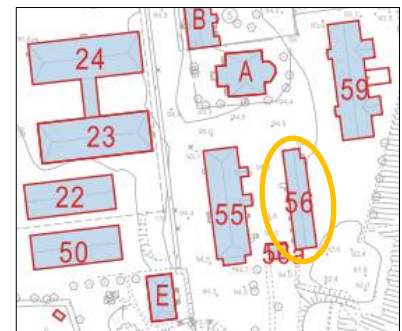
Myöhemmin rakennus toimi työvankilan henkilökunnan asuntolina. Vuonna 1938 vankila lakkautettiin ja sen jälkeen rakennuksessa on ollut yksityisasuntoja sekä niiden lisäksi mm. kansanhuolto, kulkutautisairaala ja sateenvarjotehdas. Nykyisin rakennuksessa toimii käsi-työliikkeitä ja kahvila.

56 Pilttuu, Pokrovanaukio 3

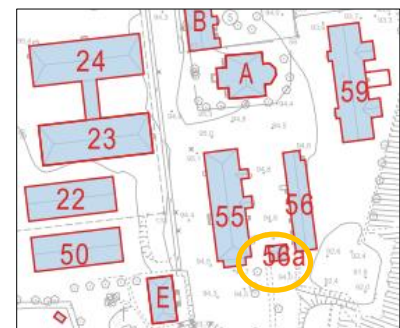

Kuva 66. Rakennus nro 56, Pilttuu.

1850-luvulla samalla paikalla sijainneen insinöörikomennuskunnan talon paikalle rakennettiin kasarmi. Rakennuksesta tehtiin suorakaiteen muotoinen ja aumakattoinen vuoraamaton hirsirakennus. Kasarmi on mainittu olleen vuonna 1873 perheellisten sotilaiden asuntona. Pyöröhirsinen punamullattu rakennus on toiminut aiemmin myös tallina.

56a Varastorakennus, Pokrovanaukio 3a

Kuva 67. Rakennus nro 56a.

Lautarakenteinen ulkorakennus toimii nykyisin varastona ja jätehuoltopisteenä.

59 Asuinrakennus, Pokrovanaukio 5

Kuva 68. Rakennus nro 59.

Rakennus liittyy Lappeenrannan linnoituksen I maailmansodan aikaiseen rakentamisvaihteeseen ja rakennus on rakennettu 1910-luvulla sotilashenkilökunnan asuintaloksi. Tiilinen ulkopinta on maalattu ja slammattu vaaleaksi. Rakennus on nykyisin Lappeenrannan Asuntopalvelun vuokratalo.

Vuonna 1978 linnoitustoimikunnan laatiman selvityksen mukaan rakennuksessa oli 18 asuntoa.

61 Entinen Ortodoksiseurakunnan Sali, Suvorovinkuja 1

Kuva 69. Rakennus nro 61, Entinen Ortodoksiseurakunnan Sali.

Lähde: Lappeenrannan Linnoitus rakennus 61, Rakennushistoriaselvitys, 2020 Sitowise.

Rakennus 61 on toteutettu ensimmäisen maailmansodan alla 1914 -1915 venäläisten vahvistaessa sotilaskäytössä olleita linnoituksia Suomessa. Rakennuttajana oli Venäjän valtio ja piirustukset vahvisti Venäjän armeijan insinöörikomennuskunta sekä varuskunnan paikalliskomissio. Vankilatoiminnan aikana rakennusta 61 käytettiin vankilan myymälänä, missä tarkoituksessa se säilyi aina 1930-luvun puoliväliin saakka, jolloin rakennus muutettiin jatkokoulurakennukseksi. Samalla muutettiin viereinen asuinkasarmi rakennus nro 65 kouluksi. Rakennukseen 61 tuli poikien jatkokoulun teknisen käsityön luokat ja kasarmirakennukseen 65 luokkahuoneet, koekeittiö ja tyttöjen käsityöluokka. Linnoituksen koulun tilat luovutettiin Lappeenrannan yhteislyseon ja kansakoulun sekä tarkkailuluokan käyttöön 1974 alkaen. 1.11.1982 ortodoksinen seurakunta vuokrasi rakennuksen. Seurakunta tarvitsi pysyviä ja edustavia tiloja, joissa voisi toimia myös kahvio sekä keittiö, jotka rakennettiin rakennuksen länsipäätyyn.

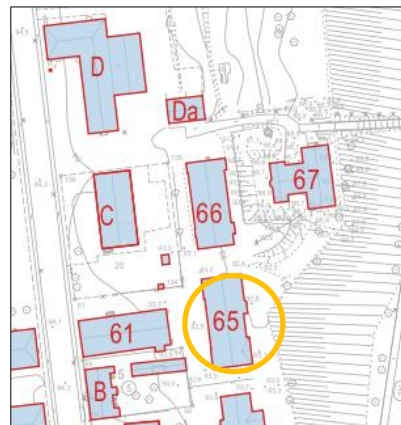
Ortodoksinen seurakunta keskitti toimintansa omistamaansa naapurirakennukseen ja muutti pois keväällä 2022. Sen jälkeen rakennuksessa on toiminut humanitäärisen avun toimipiste Ukrainan pakolaisille Repsikka Etelä-Karjala ry. Yhdistys on voittoa tavoittelematon yhdistys, joka on toimintansa alussa keskittynyt Ukrainan sotaa paenneiden auttamiseen ja tukemiseen. Lappeenrannan kaupunginhallitus päätti 13.2.2023, että yhdistys voi toimia rakennuksessa tila-avustuksen turvin vuoden 2023 loppuun. Tila-avustus perustuu poikkeukselliseen tilanteeseen.

65 Tanssiopisto, Suvorovinkuja 3

Kuva 70. Rakennus nro 65, Tanssiopisto.

Valkoiseksi rapattu kaksikerroksinen rakennus on rakennettu vuonna 1915 venäläisten sotaväen kasarmiksi. Vuonna 1936 tehdyissä muutostöissä rakennuksen punatiilikilpinta rapattiin vaalean siniseksi. Samalla yksinkertaistettiin rakennuksen listoja ja räystäsrakenteita sekä muutettiin ikkuna-aukot suorakulmaisiksi. Muutokset suunnitteli arkkitehti Jalmari Lankinen. Nykyisin rakennuksessa toimii tanssiopisto.

Kuva 71. Rakennus nro 65 vuonna 1935 ennen muutostöitä.

66 Asuinrakennus, Vesiportinkuja 3

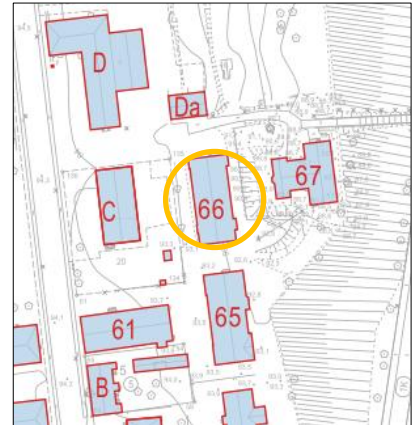

Kuva 72. Rakennus nro 66.

Punatiilinen kaksikerroksinen rakennus on rakennettu vuonna 1915 venäläisen sotaväen kasarmiksi ja koulutustiloiksi konekivääri- ja tiedustelujoukoille. Nykyisin rakennuksessa on asuntoja.

Vuonna 1978 linnoitustoimikunnan laatiman selvityksen mukaan rakennuksessa on 11 asuntoa.

Rakennus on tiettävästi säilynyt likimain alkuperäisessä asussaan.

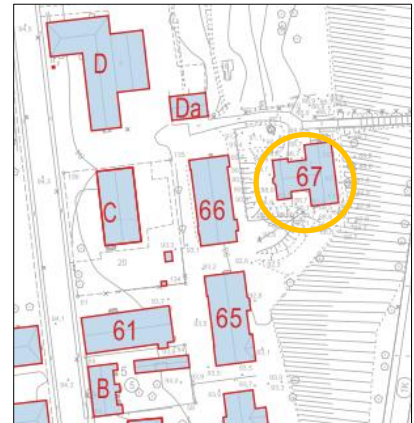

67 Linnoituksen Krouvi, Vesiportinkuja 5

Kuva 73. Rakennus nro 67, Linnoituksen Krouvi.

Tiilirakenteinen rakennus on valmistunut vuonna 1915 sairaalaksi. Rakennus on yksikerroksinen, pohjakaavaltaan T:n mallinen. Vuosikymmenien mittaan rakennusta on käytetty mm. asuntolina, synnytyssairaalana, sädehoitokotina ja kehitysvammaisten lasten päiväkotina. 2000-luvun alussa rakennuksessa oli harrastustiloja, kunnes 2006 rakennukseen kunnostettiin tilat ravintolalle.

85 Vanha Makasiini, Satamatie 4

Kuva 74. Rakennus nro 85, Satamatie 4.

Rakennus on vuonna 1915 venäläisten sotajoukkojen rakentama. 1940-luvun alkupuolella rakennus toimi sähkölaitoksen autotallina ja 1945 – 1969 satamatoimiston toimistona ja ruokalana. Vuonna 1984 rakennus kunnostettiin veneilyseurojen käyttöön. Vuodesta 1985 talossa on toiminut myös kahvila ja vuosina 1988 -90 rakennus kunnostettiin ravintolaksi.

86 Talli, Satamatie 6

Kuva 75. Rakennus nro 86, Satamatie 6.

Tiilirakenteinen rakennus on valmistunut vuonna 1915 talliksi. Rakennuksessa on myöhemmin toiminut mm. mylly, autokorjaamo ja Lappeenrannan kaupungin Satamalaitos. Nykyisin rakennuksessa toimii paahtimo ja sen tehtaanmyymälä sekä kahvila. Rakennuksen itäpäässä toimii pienkonekorjaamo.

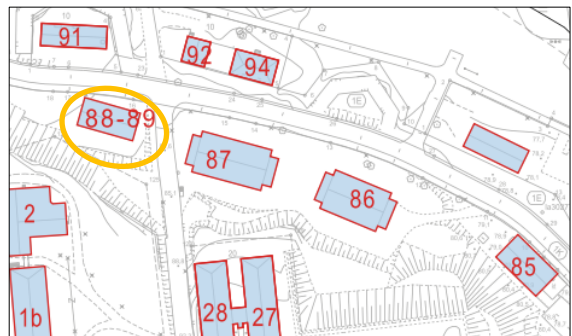

87 Toimistorakennus, Satamatie 8

Kuva 76. Rakennus nro 87, Satamatie 8.

Tiilirakenteinen rakennus on valmistunut vuonna 1915 talliksi. 1950-luvulla rakennuksessa toimi Osuusliike yhtymän leipomo ”Lappeen leipä”, jolloin rakennuksen toisessa päädyssä oli mylly. 1970-luvulla rakennuksessa toimi autokorjaamo ja myöhemmin se oli Hartwall Oy:n varastona. Rakennus on peruskorjattu vuonna 2001, jonka jälkeen se toimi Maahanmuuttoviraston toimistorakennuksena. Maahanmuuttovirasto muutti pois 2016 ja alakerran tilat remontoitiin näyttelytarkoituksia varten. Vuonna 2020 rakennuksessa avattiin Saimaan ympäristö- ja tiedekasvatuksen tuki ry:n Järvimaailma Saimaariumin ja Saimaa Geoparkin ry:n näyttely- ja opetustilat. Vuoden 2022 alusta rakennuksessa on ollut Saimaan Tukipalvelut Oy:n toimistot.

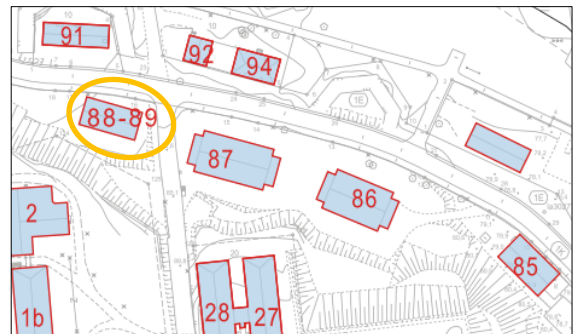

88-89 Täky-Galleria, Satamatie 10

Kuva 77. Rakennus nro 88-89, Satamatie 10.

Rakennus on vuonna 1915 venäläisten sotajoukkojen rakentama. Rakennuksessa on toiminut makkaratehdas ja 1970-luvulla rakennus oli lautavarastona. Nykyisin rakennuksessa toimii Kaakkois-Suomen Taidekäsityöläiset ry:n Täky gallerian näyttely- ja myymälätilat.

91 Keramiikkapaja (Satamatie 19)

Kuva 78. Rakennus nro 91, keramiikkapaja.

92 Vanhavalimo (Satamatie 15)

Kuva 79. Rakennus nro 92, vanhavalimo.

94 Entinen satamatoimisto, Satamatie 15

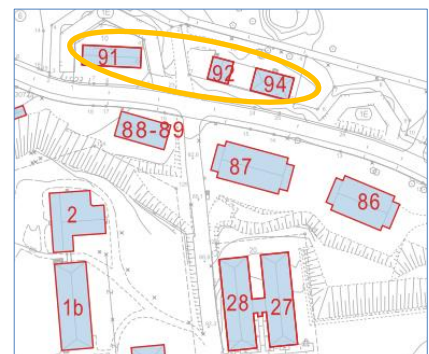

Kuva 80. Rakennus nro 94 Satamatoimisto.

Rakennukset 91, 92 ja 94 sijaitsevat suunnittelualueen ulkopuolella Satamatien pohjoispuolella. Kaikki kolme punatiilistä rakennusta ovat valmistuneet vuonna 1915.

Rakennus nro 91:ssä on toiminut vuodesta 1982 vuoteen 2023 keramiikkapaja, jossa on pajan lisäksi myös asunto sekä näyttely- ja myymälätilaa.

Rakennukset 92 ja 94 toimivat vuosia valimona. Rakennuksiin korjattiin 2000-luvun taitteessa ammattikorkeakoulun kivityöpaja- ja näyttelytilat. Myöhemmin rakennuksissa on toiminut mm. suunnittelutoimisto ja tapahtumatalo ja vuodesta 2024 lähtien Fazerin tehtaanmyymälä.

A Ortodoksinen kirkko, Kristiinankatu 3

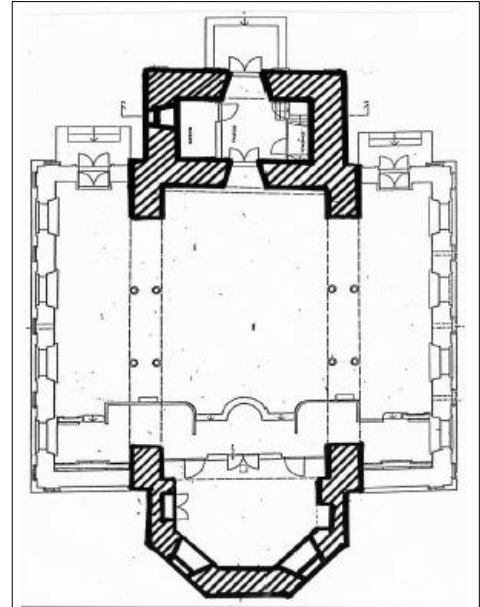
Kuva 81. Rakennus A, Ortodoksinen kirkko.

Lähde: *Lappeenrannan ortodoksinen kirkko, Rakennushistoriallinen selvitys, 2017 Timo Tynkkynen.*

Vuonna 1785 valmistunut Jumalan äidin suojelun kirkko on Suomen vanhin ortodoksinen kirkko. Kivikirkko rakennettiin entisen puisen kirkon paikalle keskeiseen osaan linnoitusalueetta, sen läpi kulkevan pääkadun varteen. Kirkkorakennus muistuttaa arkkitehtonisesti 1700-luvun lopun linnoitusrakennuksia, joiden suunnittelusta ja rakentamisesta vastasivat linnoituksiin sijoitetut insinöörijoukot. Kirkko rakennettiin luonnonkiviperustukselle ja tiilimuurauksena. Julkisivut jäsenneltiin pilastereilla ja profiililistoituksilla. Ikkunakehykset olivat malliltaan lähes identtiset useiden aikakautensa kasarmirakennusten kanssa. Sisäpuolelta ikkuna-aukot oli yläosastaan muurattu kaareviksi.

Vuonna 1896 arkkipiispa Antonij antoi siunauksen Lappeenrannan kirkon laajennushankkeelle. Arkkipiispan mielestä kirkko tuli laajentaa suorakaiteen muotoiseksi eikä pyöreäksi, mikä oli toinen vaihtoehto. Ilmeisesti tämä idea oli syntynyt vuoden 1780 toteuttamatta jääneen suunnitelman pohjalta. Vuoden 1901 kirkon uudelleenrakentamisessa vanha kirkkosali purettiin kokonaisuudessaan siten, että vanhasta kirkosta jäi jäljelle ainoastaan alttari ja kellotorni. Kirkkosali rakennettiin uudelleen kolmilaivaiseksi ja entisten seinälinjojen kohdalle sijoitettiin kummallekin sivulle kaksi metallista pylväsparia tukemaan kattorakenteita. Sisäkatot tehtiin puusta tikkurappauksella ja yläpohjaan rakennettiin tiilinen palopermanto. Puiset lattiarakenteet korvattiin yhtenäisellä betonilattialla lukuun ottamatta alttaria, soleaa ja kliiroseja, jotka rakennettiin edelleen puisina. Kirkon julkisivujen ulkonäkö säilytettiin entisenlaisena, vaikka seinälinjat rakennettiin uusiin kohtiin. Myös kirkkosalin katolla ollut puinen torni rakennettiin uudelleen, joskin sen sijainti siirrettiin lähes alttarin yläpuolelle.

Kuva 82. Ortodoksikirkon pohjapiirros vuonna 1901 rakennetun uudelleen rakentamisen jälkeen. Vinoviivituksella on merkitty kirkon 1700-luvulta peräisin olevat rakenneosat.

Vuonna 1902 kirkko sai sähköt ja kesällä 1955 kirkko maalattiin uudelleen ja vanhat puu-uunit purettiin pois ja kirkkoon saatiin vesikiertoinen keskuslämmitys. Seuraava kirkon peruskorjaus toteutettiin 1983–84, jolloin rakenteellisen peruskorjauksen lisäksi kirkon esineistö, kuten ikonit konservointiin. Vuonna 2017 kirkon ulkoseinät saivat korjauksessa värisävyn, joka kirkolla on ollut 1800-luvulla. Kirkon nimikkoikoni, ns. Pokrovan ikoni, on vuodelta 1780 ja vanhimmat sakraaliesineet vuodelta 1757.

Kirkollinen rakennus, joka on rakennettu ennen vuotta 1917, on suojeltu lain ortodoksisesta kirkosta 985/2006 11 luvun 116 §:n nojalla. Rakennuksen suojelu käsittää myös sen kiinteän sisustuksen, siihen liittyvät maalaukset ja taideteokset sekä rakennuksen pihapiirin. Suojeltua kirkkoa tai rukoushuonetta ei saa purkaa, eikä siihen saa tehdä sellaisia muutoksia, jotka vaarantavat rakennuksen kulttuurihistoriallisen arvon.

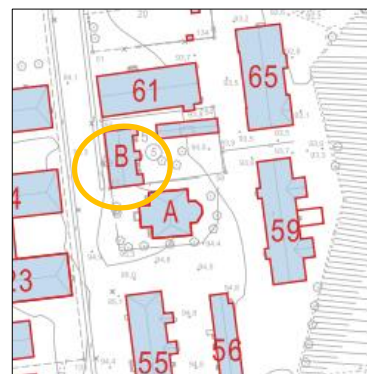
B Pappila, Kristiinankatu 5

Kuva 83. Rakennus B, Pappila. Rakennuksen peruskorjaus valmistui 2022. Peruskorjauksessa palautettiin mm. rakennuksen alkuperäinen julkisivuväritys.

Lähde: Lappeenrannan ortodoksinen pappila, rakennushistorian selvitys, Timo Tynkkynen, 2021.

Linnoituksessa sijaitseva Kaakkois-Suomen ortodoksisen seurakunnan omistuksessa oleva pappilarakennus pihapiireineen on viimeinen seurakunnallisessa käytössä säilynyt autonomian aikainen puinen ortodoksinen pappila. Seurakunta peri pappilan tontin ja siinä 1700-luvulla rakennetut rakennukset kirkonleivänpaistajana toimineelta Varvara Sesunovalta, hänen kuoltuaan 1873. Vuonna 1892 toimitetussa palotarkastuksessa talo havaittiin huonokuntoiseksi ja määrättiin purettavaksi.

Uuden pappilaksi tulevan rakennuksen suunnitteli vuonna 1892 rakennusmestari Pekka Roiha. Suunnitelmat hyväksyttiin vuonna 1895 Viipurin läänin rakennuskonttorissa. Suunnittelussa otettiin huomioon kolmen kirkonpalvelijan tarvitsemat asunnot: papin, lukkarin (kanttorin) sekä kirkkoleivänpaistajan. Hirsisen pappilan rakennustyöt alkoivat vuonna 1896 ja valmistuneen uudisrakennuksen tarkastus pidettiin toukokuussa 1897.

Varsinaisen pappilan rakentamisen jälkeen tontille jäi vielä edeltävän rakennuskannan piharakennuksia ja suuri kivikellari. Roiha teki piirustukset uusille piharakennuksille vuonna 1896. Vanha piharakennus hyödynnettiin sijoittamalla jatko-osat sen kahta puolta. Jatkoosiin varattiin yhteensä viisi kylmää varastohuonetta, jotka toimivat sekä puu- että tavaravajoina. Ulkahuone sijoittui rakennuksen vanhaan osaan.

Piharakennuksen rakentamisen yhteydessä purettiin vanhan rakennuskannan viimeisinä jäänteinä olleet kaksi entistä piharakennusta, joiden materiaali hyödynnettiin uudisrakennuksessa. Suuri maanalainen kellari varustettiin 1898 erillisellä katolla. Vuonna 1959 ulkorakennuksen asuinrakennuksen puoleiseen päähän rakennettiin autotalli ja sauna.

Kuva 84. Pappilan piharakennus.

Kaakkois-Suomen ortodoksisen seurakunta remontoi entiseen pappilan seurakunnan käyttöön. Vuonna 2021 alkaneessa pappilarakennuksen peruskorjauksessa tehtiin tilat mm. seurakuntasalille ja kirkkoherranvirastolle sopiviksi.

C Käräjätalo (ent. Komendantin talo), Vesiportinkuja 1, Kristiinankatu 9

Kuva 85. Rakennus C, Käräjätalo.

Rapattu, tiilirunkoinen rakennus on rakennettu 1778 ja se toimi varuskunnan komentajan edustus- ja asuintiloina. Linnoituksen komentaja oli kaupungin ylin henkilö. Komendantin kivisen talon rakentaminen liittyi Lappeenrannan linnoituksen merkityksen kasvuun ja sitä kautta vuoden 1774 asemakaavan toteuttamiseen.

Lähteet kertovat kaupungissa sijainneen ” vanhan puurakenteisen komendantin talon”. Uusi komendantin talo rakennettiin kivistä vanhan talon jatkeeksi. Puuosa toimi varuskuntapataljoonan majurin asuntona. Talosta on säilynyt vain kivinen osa. Komendantin talon suunnitteli joista ei ole säilynyt tietoja ja myös rakennusaikaiset suunnitelmapiirustukset puuttuvat.

Komendantin talon ulkoasua on muuttanut suuresti kattomuodon vaihtaminen satulakatoksi. Aiemmin rakennuksessa oli laudasta tehty aumakatto. Rakennuksen julkisivu oli aiemmin, kuten nykyäänkin, linnoituksen keskiaukiolle päin.

Kattomuoto muutettiin luultavasti 1800-luvulla nykyiseksi satulakatoksi. Myös taloussiipi on purettu. Rakennuksessa toimi Suomen itsenäistymisestä 1990-luvulle Lappeen kihlakunnanoikeus ja rakennus tunnettiin nk. käräjätalona. Vuodesta 2000 rakennuksessa on toiminut Lappeenrannan museoiden toimisto.

Rakennus on suojeltu vuoden 1985 rakennussuojelulakiin liittyneen asetuksen 480/85 nojalla. Asetus on kumoutunut vuonna 2010. Näiden rakennusten suojelu on kuitenkin edelleen voimassa, mikäli mitään uutta suojelupäätöstä ei ole tehty.

D Radiotalo, Kristiinankatu 11

Kuva 86. Rakennus D, Radiotalo.

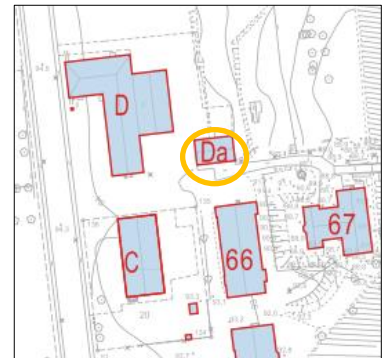
Radio- ja tv-talo on otettu käyttöön 22.3.1972. Rakennuksen suunnitteli alun perin Lappeenrannan kaupungin rakennusviraston arkkitehti Reino Ahjopalo. Rakennuksessa on kahden

maanpäällisen kerroksen lisäksi osittainen kellarikerros. Rakennusta laajennettiin näyttelytilalla vuonna 1979. Alkujaan talo oli julkisivuiltaan vaalea ja tasakattoinen. Peruskorjauksen yhteydessä vuonna 1996 talo muokattiin paremmin historialliseen ympäristöön sopivaksi rappaamalla ulkopinta ja muuttamalla rakennus auma- ja satulakattoiseksi. Rakennus on Yleisradion toimitiloina.

Vuoden 1970 rakennuslupakuvien mukaan radio- ja tv-talon kerrosala oli tuolloin 1544 m² ja huoneistoala 1340 m².

Da Radiotalon autotalli, Kristiinankatu 11a

Kuva 87. Rakennus Da, Radiotalon autotalli.

Radio- ja tv-talon autotallirakennus rakennettiin samaan aikaan varsinaisen radiotalon kanssa 1970-luvun alussa. Rakennuksessa on viiden autopaikan lisäksi ollut muuntamo ja varavoimakeskus. Rakennuksen julkisivut ovat maalattua tiiltä. Myös tallirakennuksen katotuoto muutettiin vuoden 1996 peruskorjauksen yhteydessä harjakatoksi.

Vuoden 1970 rakennuslupakuvien mukaan autotallirakennuksen kerrosala on 146,2 m² ja huoneistoala 131,0 m².

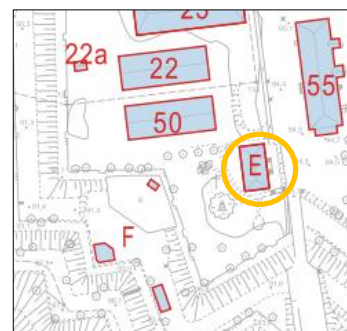
E Ratsuväkimuseo, Kristiinankatu 2

Kuva 88. Rakennus E, Ratsuväkimuseo.

Lähde: Lappeenrannan ratsuväkimuseo, Rakennushistorian selvitys 2018, Sitowise.

Nykyisin Ratsuväkimuseona toimiva rakennus on rakennettu 1778 linnoituksen Viipurin portin vartiorakennukseksi (Corps de garde) ja on tiettävästi Lappeenrannan vanhin rakennus. Uuden tiilestä rakennetun suorakaiteen muotoisen rakennuksen fasadi oli kohti Suurta kivikatuja ja julkisivun keskeinen elementti oli avoin pilarikäytävä. Suurta kivikatuja korkeammalla sijaitsevan rakennuksen edustalla oli myös kolmeen suuntaan laskeutuva portas. Pääportin vartioinnista, avaamisesta ja sulkemisesta vastannut vartio majoittui rakennuksessa.

Vuodesta 1815 rakennus toimi päävartiona. Vuonna 1810, kun Venäjän länsiraja oli siirtynyt Pohjanlahteen ja Tornionjokeen, linnoituksen toimintoja lakkautettiin. Keskellä linnoitusta sijainnut päävartio purettiin ja Viipurin portin vartiorakennuksesta tehtiin päävartio. Tämä tarkoitti vankikoppien eli karsserien rakentamista vartion majoitustilojen oheen. Muut tilat vanhassa päävartiossa ovat olleet sotilaiden tilat, upseerin huone, varasto ja vankikoppi. Päävartio säilyi putkakäytössä useita vuosia vielä itsenäisyyden aikana.

Lappeenrannan kaupunginmuseo siirsi kokoelmansa vartiorakennukseen vuosiksi 1949–1962. Vuosina 1966–72 rakennus toimi Yleisradion radiotalona, jolloin rakennuksessa oli studio, tarkkaamo ja ohjelmapäällikön huoneet sekä huone ohjelma-avustajille. Uuden radio- ja tv-talon valmistuttua ja YLE:n muutettua pois rakennus muutettiin ratsuväkimuseoksi. Kenraali Adolf Ehrnrooth avasi ratsuväkimuseon 1973. Rakennuksessa on eteishallin lisäksi kolme näyttelyhuonetta ja toimistohuone. Rakennus peruskorjattiin sisäilmaongelmien vuoksi ja se avattiin uudelleen ratsuväkimuseona kesällä 2019.

Rakennuksen kerrosala on 174 m² ja huoneistoala 115 m².

Vuonna 1948, kaupungin 300-vuotisjuhlissa vartiorakennuksen taakse pystytettiin muistomerkki vuonna 1790 palaneen Lappeen kirkon muistoksi. Silloisen tiedon mukaan 1500-luvulla rakennetun kirkon oletettiin sijainneet kyseisellä paikalla, mutta nykytiedon mukaan kirkon oletetaan olleen hieman pohjoisempaa varastorakennusten alueella.

Kuva 89. Muistomerkki vuonna 1790 palaneen Lappeen kirkon muistoksi sijaitsee Ratsuväkimuseon takana. Muistomerkkiin on kirjoitettu teksti: Herran sana pysyy iankaikkisesti. Tällä paikalla sijaitsi Lapveden seurakunnan kirkko 1600 -1700 -luvulla.

Ratsuväkimuseon pohjoispäätyyn on sijoitettu Lappeenrannan linnoituksen 30-vuotisen restauroinnin muistoreliefi. Reliefin lahjoitti Lappeenrannan kaupungille Lappeenrannan Kilta. Reliefi kuvaa linnoitusta lännen ja idän etuvartiona keskeisten rakennuttajien kautta. Teoksessa on rinnan ruotsalaisen linnoitusvaiheen rakennuttaja kreivi Axel von Löwenin (1686 - 1772) ja venäläisen linnoittajan marsalkka Alexandr Suvorovin (1729-1800). *Lähde: Etelä-Karjalan taidemuseo*

Kuva 90. Lappeenrannan Kilta lahjoitti Lappeenrannan linnoituksen 30-vuotisen restauroinnin muistoreliefin kaupungille vuonna 2006. Kuva: Etelä-Karjalan taidemuseo.

F Kesäteatteri, Vanhapuisto, Kristiinankatu 2b

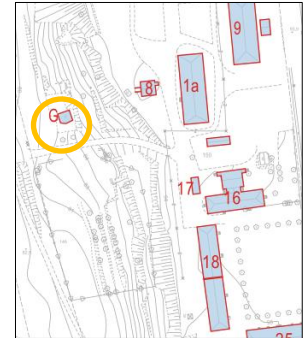

Kuva 91. Rakennus F, kesäteatteri.

Vuonna 1949 valmistui ”Linnamäelle” kaupungin 300-vuotisjuhliin kesäteatteri. Teatterin näyttämö ja pukuhuonetilarakennus istutettiin rinteeseen ja näyttämön eteen tuli syvennys orkesterille. Vuonna 1972 rakennettiin hirsinen lipunmyyntikoju. Vanhat näyttämörakenteet on purettu ja nykyisen kesäteatterin sekä näyttämö että katsomo on katettu purjekankaalla vuonna 2012. Katsomossa on 540 paikkaa.

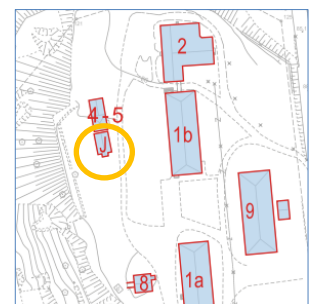
G Rahakammarin kellari, Haminan portti

Kuva 92. Rakennus G, rahakammarin kellari.

Linnoituksen länsireunalla sijainneiden raatihuoneen perustukset ja rahakamarin kellarin jäänteet kaivettiin esiin 1980-luvulla. Kellari on katettu 1980-luvulla, jotta se säilyy.

J Ruumishuone, Kehruuhuoneenkuja 4

Kuva 93. Rakennus J, ruumishuone.

Aittarakennuksen alla on laaja tiiliholvattu kellari, joka on toiminut mm. ruumishuoneena.

Vanhapuisto

Vuonna 1853 alettiin kenraalikuvernöörin luvalla rakentaa linnoitusesplanadin eteläosaan ja nykyisen Kaupunginlahden rantaan puistoa. Sinne istutettiin puita ja raivattiin polkuja. Aluetta käytettiin sitä ennen kaalin viljelyyn. Puistot ja istutukset muodostivat jo autonomian

kaudella osan kaupunkirakenteesta. 1880-luvulla tehty kaupunkin kaunistamistoimet voimistuivat, jolloin rakennettiin puistoja sekä lisättiin istutusten määrää. Kaupunki oli kehittynyt kylpylä- ja huvilakaupungiksi ja osan puistoista rakensi Matkailijayhdistys kylpylävierailijoiden viihtyvyyden lisäämiseksi. 1880-luvulla mm. Vanhaa puistoa laajennettiin linnoitusvalleihin saakka. Myös linnoituksen ränsistyneillä vallihautoilla ja valleilla alkoi kasvaa puiden taimia ja pensaita. 1900-luvun puolella Vanhapuisto sai lempinimekseen Pusupuisto, koska siitä tuli suosittu varusmiesten ja heidän tyttöystävänsä kohtaauspaikka.

Kuva 94. Vanhapuisto, jota myös Pusupuistoksi kutsutaan, on Lappeenrannan vanhin puisto.

Suunnittelualueella Vanhapuistossa sijaitsevat myös vuonna 1893 rakennettu kioskki ja vuonna 1926 rakennettu puurakenteinen soittolava. Soittolavan on suunnitellut arkkitehti Otto-livari Meurman. Vuonna 2017 lava kunnostettiin ja sen väriyty palautettiin alkuperäisen väriytyksen mukaiseksi.

Kuusikulmainen kioskki on Kristiinankadun ja Torikadun kulmauksessa. Kioskin ikkunoiden edessä on luukut ja luukkujen yläpuolelle kaareva listoit, jossa nuppukoristelu. Katon harjalla on matala lyhty, jossa on viiri. Viirissä on vuosiluku 1893. Kioskirakennus on tyypillinen esimerkki 1890-luvun kioskkiarkkitehtuurista, jolloin kuuluisat arkkitehdit suunnittelivat kioskeja kaupunkikuvaan sopiviksi. Kioskit sijoitettiin usein puistoihin niin, että sisäänkäynti avautui jalkakäytävälle. Alun perin kioskki rakennettiin Vanhaan puistoon vesimyymäksi nuohoojamestarin vaimon, Anna Anttosen toimesta. Hakemuspöytäkirjan mukaan hakija haki lupaa saada ”kesäryytmaassa kesäaikana myydä limonaadia, setteriä ja soodavettä”. Myöhemmin kioskki on toiminut mm. paikallisen kahvipahtimon kesäkahvilana. Lähde: *Pusupuiston kioskki Jaana Kiero, Etelä-Karjalan museo 2020*.

Kuva 95. Vanhanpuiston eli Pusupuiston kioski ennen ja nyt. Mustavalkokuva: Etelä-Karjalan museo.

Kuva 96. Vanhapiiston soittolava kunnostettiin vuonna 2017. Kunnostuksen yhteydessä lavan väritys pyrittiin palauttamaan alkuperäisen värityksen mukaiseksi.

Vanhapuistossa sijaitsevat seuraavat muistomerkit ja taideteokset:

Lappeenrannan taistelun muistomerkki.

Vanhapuiston Kristiinankadun puoleisella laidalla sijaitsee kaupungin vanhin muistomerkki. Se pystytettiin muistuttamaan Suomen historiassa merkittävästä taistelusta, joka käytiin nykyisen muistomerkin ympäristössä 23. elokuuta 1741. Tässä taistelussa valta siirtyi ruotsalaisilta venäläisille, ja alkoi Lappeenrannan kaupungin historian venäläinen kausi. Taistelu käytiin pikkuvihan eli hattujen sodan aikana ja se oli sen ajan verisin taistelu koko Pohjolassa.

Muistomerkki pystytettiin vuonna 1818. Nykyisen muotonsa muistomerkki sai vuonna 1925, jolloin pylväs varustettiin temppelimäisellä katoksella ja koko komeus istutettiin massiivisen, luonnonkivestä tehdyn kivrakennelman päälle. *Lähde: Virsitanpylväs ja Äiti Karjala, Lappeenrannan muistomerkkien kertomaa, Aimo Vuorinen.*

Kuva 97. Lappeenrannan taistelun muistomerkki.

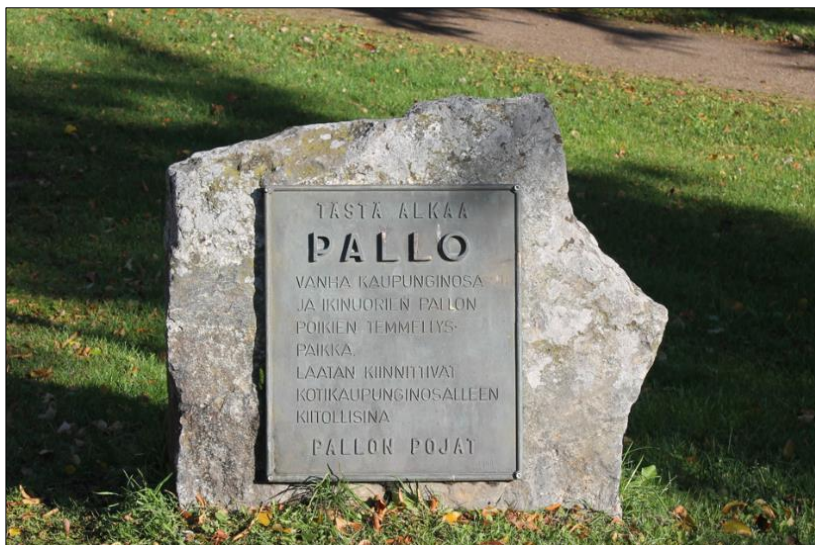

Rakuunapatsas, Pentti Papinaho 1982

Vanhapuistossa aukiolla sijaitseva teos kuvaa 1920-luvun ratsuväpeliä pystyyn karahtavan ratsun selässä. Luurankotakkiset, punahousuiset ratsuväen miehet ja heidän ratsukonsa kuuluivat pienen kaupungin katukuvaan 1900-luvun alun vuosikymmeninä.

Kuvanveistäjä Pentti Papinaho teki ratsastajapatsaan tilaustyönä Valtakadulla sijaitsevaan SYP:n pääaulaan vuonna 1982. Pankki lahjoitti teoksen Lappeenrannan kaupungille vuonna 1988, jolloin veistos siirrettiin Vanhapuistoon, ja sille rakennettiin graniittinen jalusta ja ympäröivä aukio istutuksineen.

Kuva 98. Rakuunapatsas.

Pallon kivi

”Pallon pojat” -kotiseutuyhdistys pystytti kiven laattoineen merkkamaan Lappeenrannan kaupungin Pallon aluetta vuonna 1968. Laatan on teksti: ”Tästä alkaa Pallo, vanha kaupunginosa ja ikinuorien Pallon Poikien temmellyspaikka. Laatan kiinnittivät kotikaupunginosalleen kiitollisina Pallon Pojat.”

Kuva 99. Pallon kivi.

Portti, 1998

Vanhapuiston eteläosassa sijaitsee Kurun harmaagraniitista valmistettu Portti, joka ohjaa kävelijän kaupan polun kautta syvemmälle puistoon kohti laululavaa. Teoksen omistaa taitelija Antero Toikka ja teos liittyy vuoden 1998 kivitapahutumaan ja näyttelyihin Lappeenrannan kaupungissa.

Kuva 100. Kivitaideteos Portti.

Portit

Linnoitusrakenteiden suojaamaan kaupunkiin kuljettiin neljän portin kautta. Eteläinen Viipurin portti toimi linnoituksen pääporttina ja oli tärkein yhteys mantereelle. Portti sai marraskuussa 1803 päättyneen työkauden aikana sen harmaakivestä muuratun ulkoasun, joka sillä on vielä nykyäänkin. Portin kivimuurissa on käytetty Ihalaisen kivilouhoksen vaaleaa

kalkkikiveä. Läntinen Haminan portti johti alakaupunkiin, jossa sijaitsivat alun perin hallinto-
rakennukset ja josta oli talvitieyhteys Haminan suuntaan. Pohjoinen Savonlinnan portti lai-
tureineen oli pääkadun pohjoispäässä ja Vesiportti oli idässä Kaupunginlahden suuntaan.

Kuva 101. Linnoitukseen johtaa neljä porttia.

Kellarit

Vesiportinkujan pohjoispuolelle on kantakarttaan merkitty kaksi kellarista. Pohjoisemmasta kellarista on maanpäällä jäljellä vain muutamia kiviä. Kujan vieressä sijaitsevaa kellarista on käytetty kujan toisella puolella toimineen synnytyssairaalan ruumiskellarina. Nykyisin kellarit toimii jätehuoneena.

Kuva 102. Vesiportinkujan pohjoispuolella on vanha kellari ja toisen kellarin jäljelle jääneet kivet.

- Liikenneverkko

Katuverkko

Linnoitusniemen katuverkon rungon muodostaa Satamatie, joka kulkee linnoituksen rannan tuntumassa kiertäen koko niemen. Osuus Pikisaarenkadun liittymästä etelään linnoituksen länsiosassa on rakennettu teollisuus- ja varastorakennusten sekä kunnallisteknillisten rakennusten ja laitosten korttelialueiksi kaavoitetuille alueille. Kyseinen läntinen osuus on rakennettu nykyiselle paikalleen 2000-luvun alussa. Teollisuusradan tasoristeyksen länsipuolella Satamatie jatkaa Taipalsaarentien liikenneympyrään asti. Satamatie on katuluokituksestaan kokoojakatu. Satamatien katualueen leveys vaihtelee 10 - 30 metrin välillä. Ajouratoja on yksi ja ajoradan leveys on 7 metriä. Katu on asfaltoitu sekä valaistu ja nopeusrajoitus kadulla on 40 km/h. Katu toimii myös osana erikoiskuljetusreittiä.

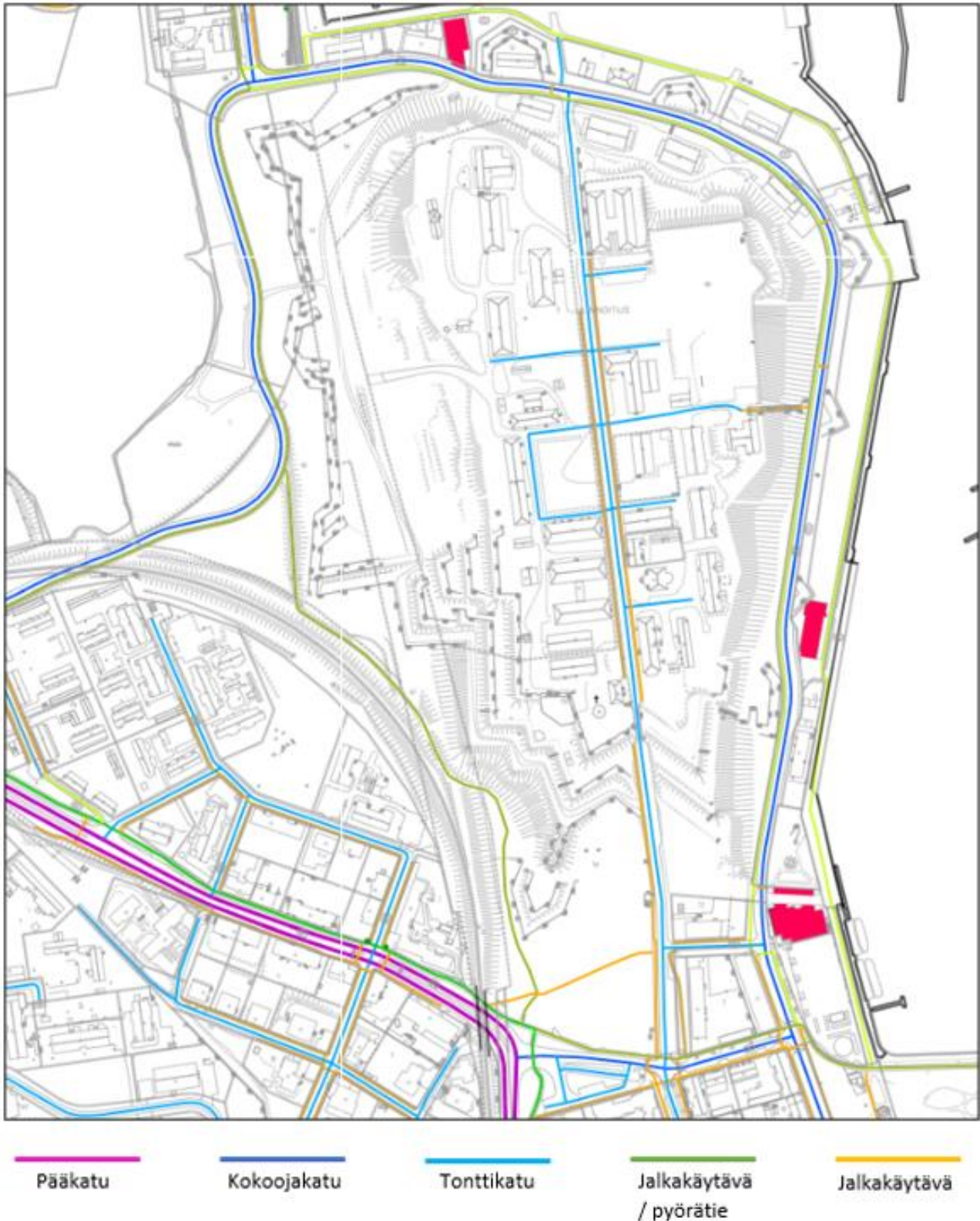
Linnoitusniemen laen halkaisee pohjois-eteläsuunnassa Satamakadulta Torikadulle johtava Kristiinankatu. Katu luokitellaan tonttikaduksi. Pääosin katu on nupukivipintainen, mutta eteläpäässä vajaan 100 metriä (Vallikadun ja Torikadun välinen osuus) on asfaltoitu ja pohjoispään mäki on vanhaa mukulakiveä. Kadun eteläpäässä ennen Viipurinporttia on jalkakäytävä kadun länsilaidalla. Mäen laella kadun molemmilla reunoilla on kivetyt jalkakäytävät, joita erottavat ajoradasta kenttäkivestä tehdyt välikaistat. Ajouratoja on sisäänpäin kallistettu eli sen hulevesikaivot ovat kadun keskellä. Kristiinankatu on valaistu ja nopeusrajoitus kadulla on 20 km/h.

Kristiinankatuun liittyvät idästä tonttikaduiksi luokitellut kujat Faberinkuja, Lenterinkuja, Vesiportinkuja, Suvorovinkuja ja Pokrovanaukio ja lännestä Katariinantori ja Frisenheiminkuja. Frisenheiminkujalta pohjoiseen on opaskarttaan merkitty Kehruuhuoneenkujat, mutta katuluokituskarttaan sitä ei ole merkitty. Suvorovinkujalla on moottoriajoneuvolla ajo sallittu vain paikoitusluvan saaneella ja kuja toimii myös pelastustienä. Kujat ovat pääosin sorapintaisia ja niiden leveys vaihtelee noin 3,5 metristä 6 metriin. Nopeusrajoitus kaikilla kujilla on 20 km/h.

Liikenteellisesti kaava-alue liittyy keskustan katuverkkoon Satamatien ja Torikadun kautta sekä Rapasaaren ja Pikisaaren alueisiin Pikisaarenkadun kautta.

Yhdistetty jalankulun ja pyöräilyn väylä kulkee Satamatien katualueella ja linnoitusniemen rantaa mukaillen kadun sisäkaarteissa eli linnoitusmäen puolella. Pyöräilyn aluereitti kulkee

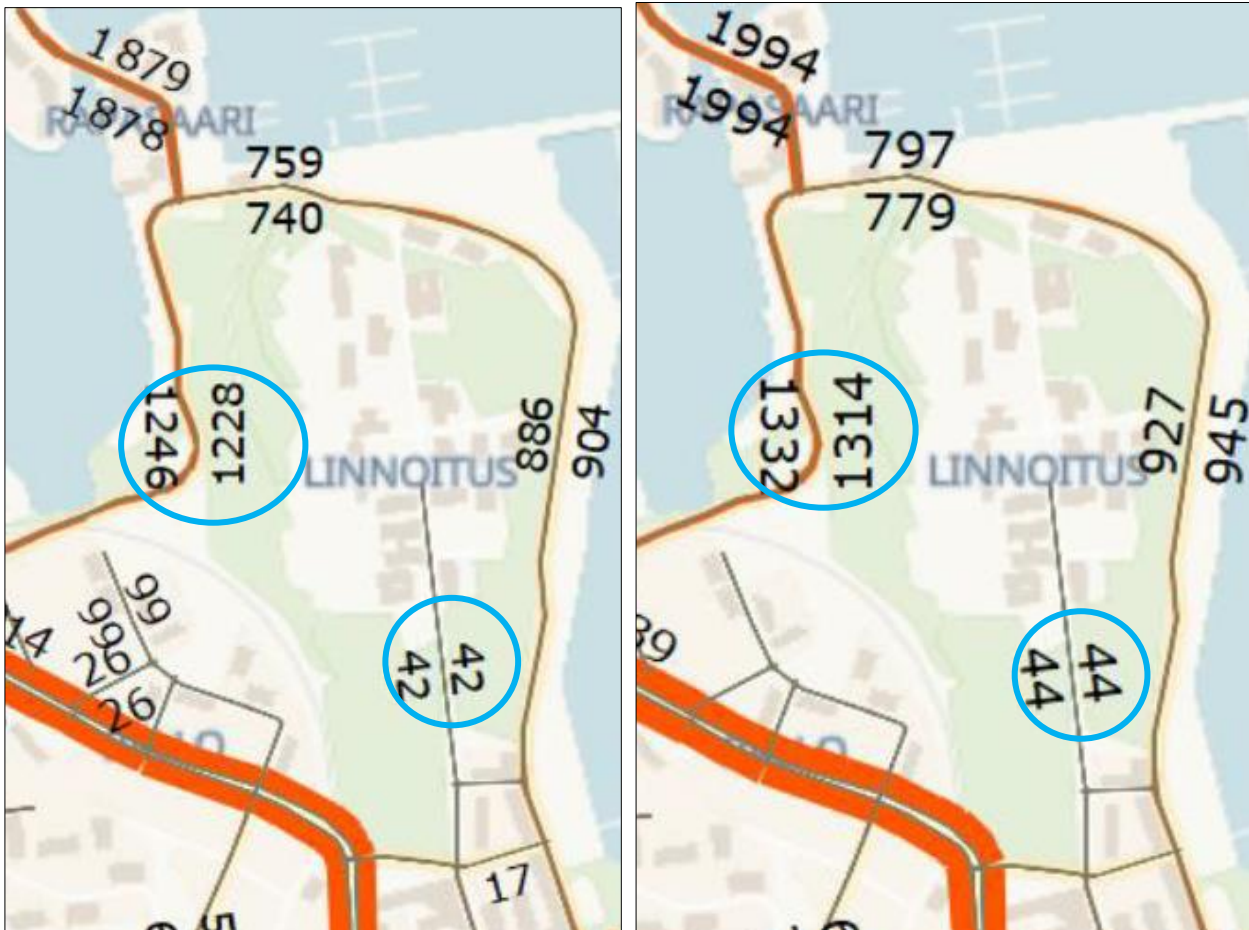
Torikadulta linnoituksen lounaisosan ja rautatien välissä sekä Satamatien länsiosassa Pikiisaareen. Viralliset jalkakäytävät kulkevat Vesiportinkujalta Satamatielle ja Kristiinankadun eteläosassa Torikadulta Viipurinportille. Lisäksi jalkakäytävä kulkee Vanhapuiston läpi itä-länsisuuntaisesti.

Kuva 103. Suunnittelualan liikenneverkko. Locus Cloud 17.5.2024.

Lappeenrannan kaupunki on teettänyt vuonna 2020 liikenne-ennusteen vuodelle 2040 (WSP Finland Oy 2020) sekä nykytilaennusteen vuodelle 2020. Nykytilaennusteen mukaan vuonna 2020 liikennemäärä Satamatiellä suunnittelualueen länsiosassa oli 2474 (1246 +1228) ajoneuvoa/vuorokausi ja Kristiinankadulla 84 (42 + 42) ajoneuvoa/vuorokausi.

Liikenteen on ennustettu kasvavan Satamatiellä 2646 (1332+1314) ajoneuvon/vuorokausi ja Kristiinankadulla 88 (44+44) ajoneuvon/vuorokausi vuonna 2040. Linnoitusniemen pohjois- ja itäsivulla sekä nykyiset että ennustetut liikennemäärät ovat jonkin verran pienemmät, kuin länsirannalla.

Kuva 104. Vasemmalla ote kuvasta vuorokausiliikenne 2020 (ajon/vrk) ja oikealla vuorokausiliikenne 2040 (ajon/vrk) (Wsp Finland Oy 2020).

Pysäköinti ja polkupyöräpysäköinti

Liikennemerkein merkityjä paikoitusalueita on linnoituksessa Ratsuväkimuseon pohjoispuolella vihreitten makasiinien edessä ja Kehruuhuoneen ja Frisenheiminkujan välisellä hiekkakentällä, jonne voivat pysäköidä myös linja-autot. Kristiinankadun itä- ja länsireunaan on merkitty kahden tunnin kiekollinen pysäköinti arkin 8-17 ja lauantaisin 8-14 lukuun ottamatta ortodoksisen kirkon kohtaa, josta hautajaisauton tulee mahtua kulkemaan kirkon ovelle.

Useimmille asuinrakennuksille ei ole merkitty paikoitusalueita. Alueen asukkaat ja työntekijät pysäköivät yleisesti autonsa rakennusten viereen. Asuinkerrostalojen vieressä ja päädyissä on sähkötolpallisia autopaikkoja asukkaille. Lisäksi liikennemerkkein merkittyjä paikoitusalueita on mm. Tanssiopiston rakennuksen länsipuolella opiston henkilökunnalle ja ortodoksisen seurakunnan entisen talon itäpuolella talossa asioiville. Myös Katariinantori toimii epävirallisena paikoitusalueena.

Runkolukittavia pyörätelineitä on linnoituksen alueella mm. Etelä-Karjalan museon edessä, entisen Linnoituksen Krouvin paikoitusalueen vieressä, Komendantin talon ja Majurskan pohjoispäädyissä.

Joukkoliikenne

Suunnittelualueella Satamatien läntisellä osalla kulkee Lappeenrannan paikallisliikenteen linja 8 Rutola-Ruoholampi-Keskusta-Pikisaari-Kariniemi. Suunnittelualueella lähimmät paikallisliikenteen pysäkit sijaitsevat Rapasaassa Pikisaarenkadun molemmin puolin ja Satamatiellä S-market Pallon vieressä.

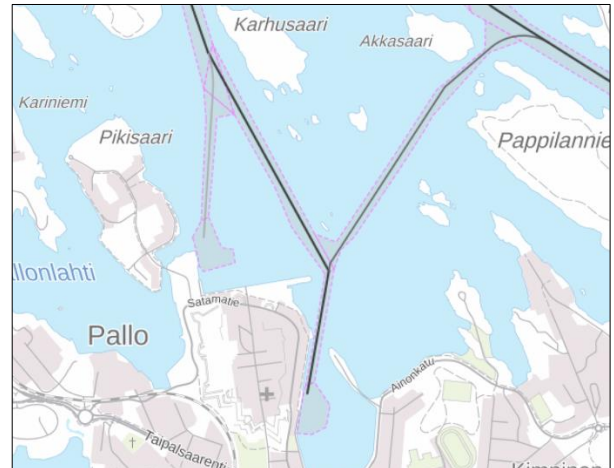
Kuva 105. Karttapohjalle merkitty linnoituksen laen autopaikat keltaisella ja runkolukittavat pyöräparkit turkoosilla.

Rautatie

Suunnittelualueen lounaisrajalla kulkee teollisuusrata Metsä Fibre Oy:n Lappeenrannan sahalle. Ajonopeus raiteella on 10 km/h. Teollisuusraiteella on loka-toukokuussa keskimäärin kaksi edestakaista ajosuoritetta viikossa. Kesäkaudella kulkee satunnaisia junia tehtaan tarpeen mukaan. Junissa kulkee tehtaalle päin raskaita tukkuuormia ja takaisin ne palaavat tyhjinä.

Laivaväylät

Lappeenrannan satamasta suunnittelualueen itäpuolelta kulkee kohti pohjoista kauppamerenkulun ensimmäisen luokan väylä ja kohti koillista toisen luokan väylä. Ensimmäisen luokan väylän kulkusyvyys on 4 metriä ja toisen luokan väylän kulkusyvyys on 2,1 metriä. Lisäksi suunnittelualueen pohjoispuolella Rapasaaren koillispuolelta kulkee veneväylä. *Lähde: vesi.fi.*

Kuva 106. Suunnittelualueen ympäristön väylät Lähde: vesi.fi.

- Yhdyskuntatekninen huolto

Suunnittelualueelle sijoittuu Lappeenrannan Energiaverkot Oy:n kunnallisteknistä verkostoa. Alue kuuluu kaukolämpöverkoston piiriin ja verkostoon on liitetty osa linnoitusniemen laen rakennuksista sekä kaikki rakennukset niemen pohjoisrannalla Satamatien varrella. Kaukolämpöjohto kulkee Pallostä alueelle niemen länsipuolella. Rata-alueen eteläreunalla kulkee edelleen myös hylätty kaasujohto.

Suunnittelualueella osaksi Satamatien katualueella ja linnoituksen alueella kulkee myös ulkovaloverkkoa, keski- ja pienjännitekaapeleita sekä vesihuollon verkostoa.

Hulevedet

Lappeenrannan kaupungin elinvoiman ja kaupunkikehityksen toimiala on laadittanut yhteistyössä Lappeenrannan Energiaverkot Oy:n kanssa hulevesien hallinnan ohjelman, jonka kaupunkikehityslautakunta hyväksyi 7.4.2021. Hulevesien hallinnan ohjelman tavoitteena ja tärkeysjärjestyksellä pyritään ennen kaikkea ehkäisemään hulevesistä aiheutuvia ongelmia, kuten tulvavaurioita ja vesistöjen likaantumista sekä ylläpitämään luontaista veden kiertoa, kuten pohjavesien muodostumista. Samalla pyritään mahdollisuuksien mukaan kustannustehokkaaseen hulevesien hallintaan.

Suunnittelualueella kulkee Satamatiellä hulevesiverkostoa, josta on purkuputki Pallonlahteen. Myös Kristiinankadun hulevesiä kerätään hulevesiverkostoon. Vedet kerätään Vesiportinkujalle, josta ne johdetaan itäisen Satamatien kautta Kaupunginlahteen. Hulevesiä kerätään hulevesiverkostoon myös itävallien eteläpäässä ja rautatiealueella suunnittelualueen lounaisosassa.

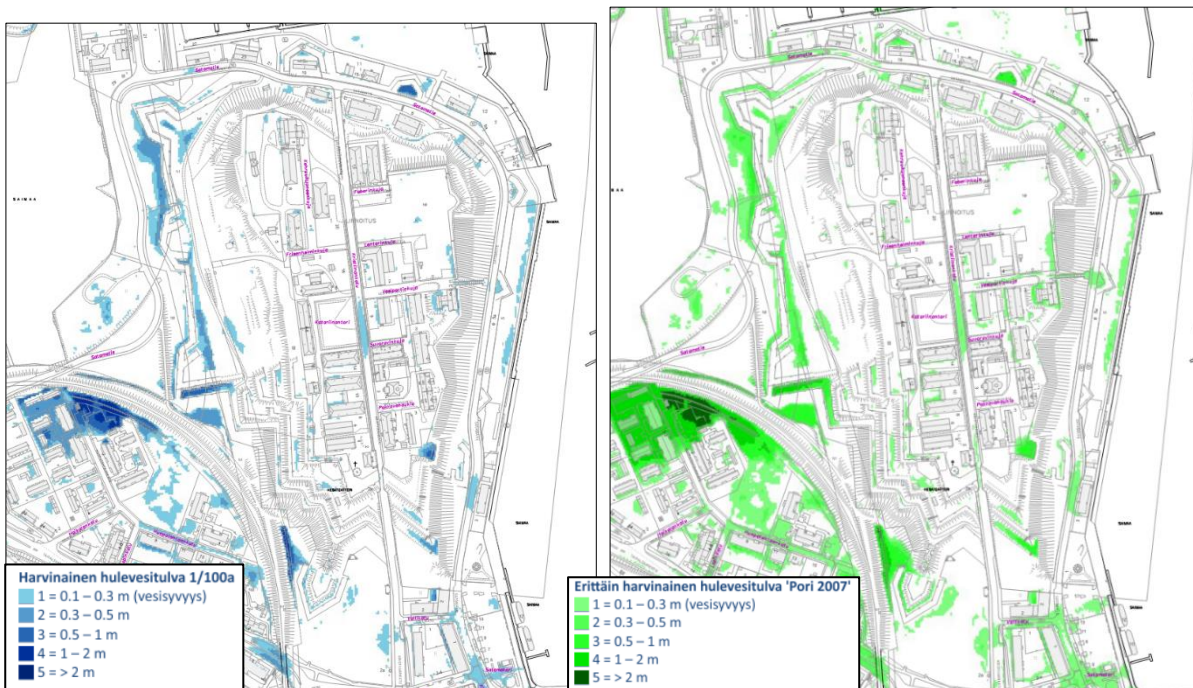
Ilmastonmuutoksen myötä sademäärät kasvavat ja rankkasateet voimistuvat. Sade- ja sulamisvesien aiheuttamat hulevesitulvat lisääntyvät. Suomen Ympäristökeskus SYKE on kehittänyt laserkeilaukseen perustuvasta korkeusmallista hulevesitulvista kartat taajama- ja asemakaavoitetuille alueille, mitkä auttavat arvioimaan sade- ja sulamisvesistä aiheutuvat

tulvariskit entistä paremmin. Tulvakartta kertoo tulvaveden alle jäävät alueet ja veden syvyyden kahdella sadetapahtumalla; tilastollisesti kerran 100 vuodessa toistuvalla erittäin rankalla sateella sekä tätäkin paljon harvinaisemmalla rankkasateella, jollainen kuitenkin koettiin Porissa vuonna 2007.

Tulvakarttojen mukaan mahdollisia tulva-alueita on suunnittelualueen länsiosassa vallirakenteiden vieressä, rata-alueen molemmiin puolin ja Kristiinankadulla Katariinantorin vieressä. Pienempiä tulva-alueita voi syntyä myös vallirakenteiden luiskien reunoille ja sataman rantaan.

Länsirannan täyttömaa-alueita lukuun ottamatta suunnittelualueen maaperä on hyvin vettä läpäisevää, minkä vuoksi hulevedet imeytyvät pääosin suoraan maaperään.

Seuraavissa kuvissa otteet SYKE:n hulevesitulvakartoista ja virtausreiteistä suunnittelualueen ympäristössä.

Kuva 107. Vasemmalla karttaote harvinaisesta, kerran 100 vuodessa toistuvan hulevesitulvan kartasta ja oikealla erittäin harvinaisen hulevesitulvan kartasta suunnittelualueen ympäristössä (Web-map 13.8.2020).

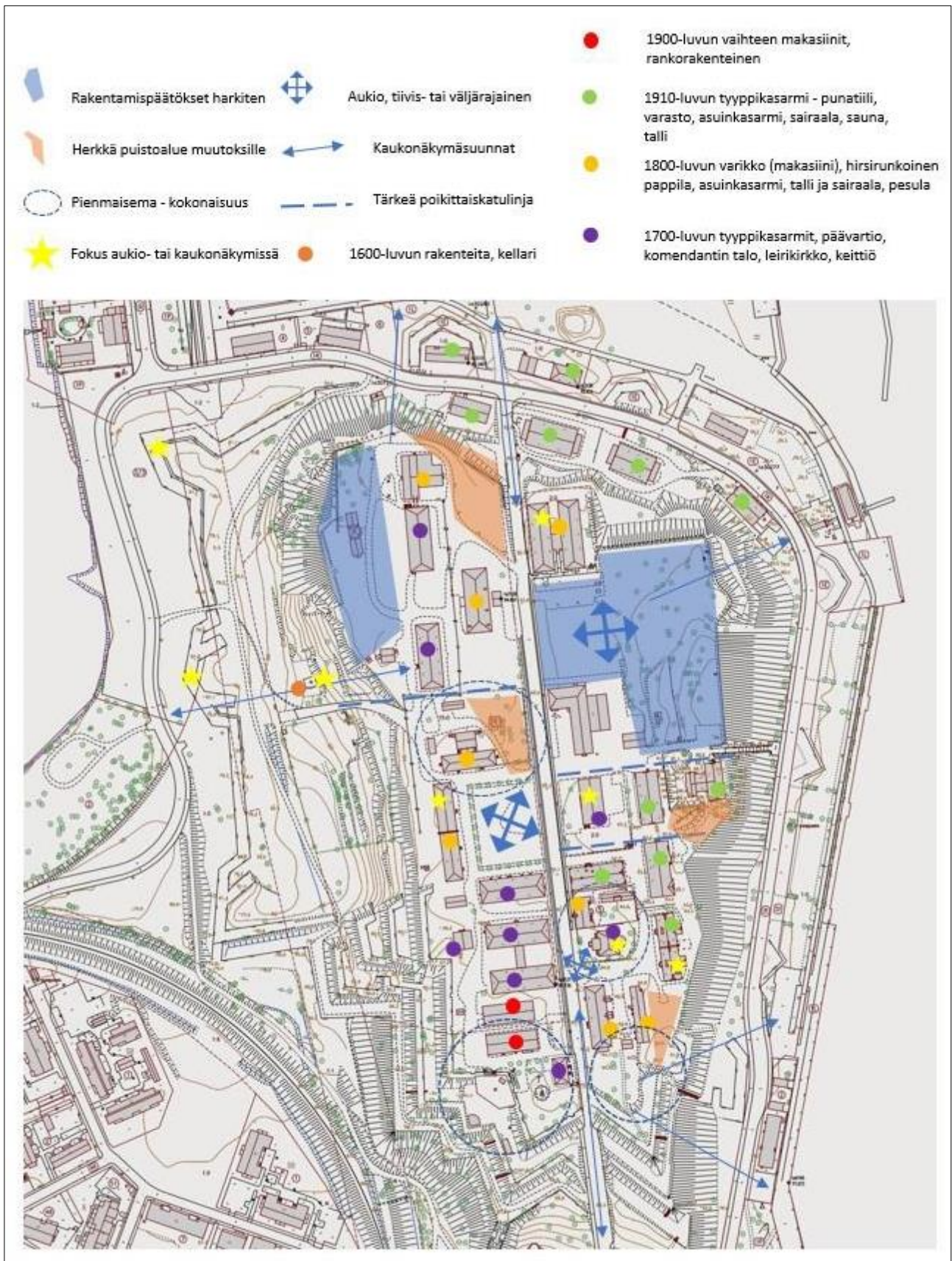
Linnoitusalue sijoittuu Saimaaseen työntyvällä niemekkeellä kohoavalle kukkulalle, mikä mahdollistaa hienot näkymät käytännössä joka puolelle: niin vesialueille saaristoineen, kuin kaupungin keskustaankin. Niemeke rajoittuu itäpuolella Kaupunginlahteen vieras- ja matkustajasatamaineen ja rakennettuine viheralueineen, sekä pohjoisessa Rapasaareen, jonka itäpuolelle sijoittuu vallirakenteiden lomaan liikerakentamista. Niiden taustalla on pienvenesatama-alue, ja luoteiskulmassa kerrostalo- ja puistoalueita. Lännessä niemi rajautuu Palloilahden rantaan, johon on rakentunut koirapuisto.

Saimaan rantoja myötäilevä noin 15 km pituinen ulkoilu-/maisemareitti eli Rantaraitti sivuaa linnoituksen aluetta koillis-, pohjois- ja itäreunoilla liittäen linnoituksen alueen oleelliseksi osaksi sekä kaupungin viherverkostoa, että kaupunkiseudun luontoa ja sen historiaa. Varsinaista linnoitusaluetta rajaavat liikennealueet eli lounaassa rautatie, etelässä Torikatu ja muutoin sitä kiertää ympäriinsä Satamatie.

Linnoitusalueen maisema on hoidettua ja moni-ilmeistä. Vallitasanteilla vaihtelevat puustoiset selkeät puistoalueet, keskiosassa historiaa ilmentävät rakennusten rajaamat katunäkymät, ja vallien rinteillä niittypintaiset alueet, joilla siellä täällä etenkin suurien lehtipuuryhmien korostamat korkeusvaihtelut muurirakenteineen kertovat alueen roolista ympäristössään. Puustoiset alueet sijoittuvat etenkin linnoitusalueen ylemmille tasoille rakennusten taustareunoille, ikään kuin luoden suojaavan elementin linnoituksen keskustalle. Avoimemmat valliniityt puolestaan ympäröivät keskustaa joka puolelta vasten liikenne- ja ranta- sekä satama-alueita.

Linnoitusalueen maiseman oleellisia osia ovat vanhat ja upeat, hyväkuntoiset puu-, tiili- ja kivirakennukset, sekä erilaiset historiasta muistuttavat rakenteet, joita löytyy joko tiheämpien puustovyöhykkeiden tai harvempien puustoryhmien reunustamana joka puolelta aluetta (muun muassa tykit, muistomerkit, vallit). Enimmäkseen hyväkuntoisella ja suurikokoisella puustolla on merkittävä pehmentävä rooli koko laajan linnoitusalueen maisemassa, kuin myös laajempaan osaan sekä kaupunkikeskustaa että Suur-Saimaan rantamaisemia. *Lähde: Rakennushistoria- ja arkeologiaselvitys, Sitowise 2021.*

Seuraavaan kuvaan on merkitty kootusti linnoituksen alueen omaispiirteet.

Kuva 109. Linnoituksen alueen ominaispiirteet kartalla. Minna Halonen, Sitowise 2021.

Arviointi ja muutosherkkyys

Suomalaisista linnoituksista Lappeenrannan linnoituksen erityisluonne on ollut sijainniltaan tärkeä sisämaan rajalinnoitus. Sen historia ulottuu kauppapaikkana vähintään 1500-luvulle. Kauppapaikkahistoriansa ja Ruotsin aikaisen linnoitusvaiheensa vuoksi Lappeenrannan linnoitus on vanhempi ja kerroksisempi kuin muut Suomen linnoitukset. Maalta tulevan hyökkäyksen torjuminen on ollut samassa niemen juurella riippumatta rintamasuunnasta.

Lappeenrannan linnoituksessa on säilynyt erityisen hyvin Venäjän vallan aikainen hahmo ja rakennuskanta, Ruotsin aikaista katuverkkoa sekä jälkiä linnoitusta edeltävältä kaupunkiajalta. Pääportin eli Viipurin portin kivirakenteissa on myös jäljellä alkuperäistä muuria. Vallien restaurointien ansiosta linnoituksen koko hahmo on edelleen nähtävissä ja ymmärrettävissä. Vain kauempana sijainneet etulinnakkeet puuttuvat.

Linnoitusalueen maisema kokonaisuutena ilmentää sen roolia arvokkaana historian osana. Kasvillisuus kertoo edelleen kauppa- ja sotilasyhteyksistä. Linnoitusympäristö on sekä maiseman yksityiskohtien että myös kasvillisuuden osalta muutoksille hyvin herkkää. Siksi tulee kiinnittää erityistä huomiota säilyttäviin sekä mahdollisuuksien mukaan ennallistaviin toimenpiteisiin vaalien kerroksisuutta.

Lappeenrannan kaupungin vuonna 2018 laatimassa linnoituksen viheralueiden hoito-ohjeessa linnoituksen viheralueet jaetaan hoidon kannalta neljään erityyppiseen alueeseen: a) rakennuksia ympäröiviin rakennettuihin piha- ja puistoalueisiin, joilla hoito on intensiivisempää ja tavoitteena kulttuurihistoriallisen kasvillisuuden kehittäminen ja ylläpito; b) rinne- ja vallialueisiin, joilla pääpaino on perinnekasvuston ja niitty-maiseman ylläpidossa sekä c) Kartariinan toriin ja d) kesäteatterin alueeseen, joiden hoito perustuu kohteen toiminnallisiin tavoitteisiin.

Maiseman kannalta merkittävin kehitettävä aluekokonaisuus on linnoitusta kiertävän Satamatien järven puoleiset ranta-alueet, joilla kulkee keskeinen virkistysreitti. Reuna-alueet ovat vaihdellen jäsentymättömiä, rakentumattomia ja/tai epämääräisesti hoidettuja. Varsinkin Satamatien Pallonlahden puolen ranta odottaa kehittämistä, mutta siten, että etenkin vallin luoteiskulmasta säilyy kaukonäköisyys Saimaalle. Toinen merkittävä kehittämisen alue on niemen kärki linnoituksen ja Satamatien pohjoispuolella, jossa on tarve selkeyttää liiketoiminnan sekä liikenne- ja viheralueiden rajoja sekä viher-/ympäristörakentamisen keinoin, että jossain määrin matalan täydennysrakentamisen keinoin. Satamatien pohjoispuoli ei kuitenkaan kuulu tämän asemakaavan alueeseen.

Ruutikellarinpuiston ja Kehruuhuoneen ympäristön rakennuskantaa on mahdollista tarkasti ja perustellusti täydentää matalana rakentamisena. On otettava huomioon maisemahistoria, maanmuokkausta rajoittava arkeologinen kulttuuriperintö ja linnoituksen asemakarttavaiheet 1600-luvulta 1900-luvun alkupuolelle. Vanhoissa asemakartoissa on nähtävissä kunkin aikakauden linnoituksen tai kasarmialueen rakentamisperinne ja suunnitteluperiaatteet. Näitä voidaan käyttää suunnittelussa ja eritellä tarkasti rajaten säilyneiden rakennusten sekä ympäristön arvot, säilyttäen ominaispiirteet. Nykyisin molempien puistojen aukiomaisen tai jäsentymätön luonne ja historia ovat osin vaikeita lukea ilman opastusta tai opastauluja. *Lähde: Rakennushistoria- ja arkeologiaselvitys, Sitowise 2021.*

Yhteenveto ja toimenpidesuosituks

Pitkästä historiastaan huolimatta Lappeenrannan linnoitus on kokonaisuutena säilynyt hyvin kertovana. Linnoituksessa on useita ajallisia kerrostumia, joista korostuvat Venäjän vallan ajan rakennuskausi sekä autonomian ajan loppu. Selvästi havaittu ilmiö on, että kaikkien lähellä tai kaukana käytyjen sotien takia linnoituksen rakennus- tai varustustyöt aktivoituivat ja väkimäärä lisääntyi ainakin tilapäisesti.

Ruotsin ajan jälkiä on näkyvissä vain vähän; Viipurin portilta alkava Kristiinankadun linja on peräisin kaupungin ensimmäisestä asemakaavasta 1600-luvun puolivälistä. Vanhasta markkinapaikasta eli alakaupungista ovat jäljellä rahakamarin kellari linnoituksen länsirinteessä sekä maaherran barokkipuutarhan suuret puut. Linnoituksen eteläosan varustukset, Faberin ja Friesenheimin redutit, ovat entisillä paikoillaan, joskin jälkimmäinen rekonstruotuna.

Venäjän vallan aika näkyy sekä vallituksissa että rakennuskannassa. Nurmipintaiset maa-vallit ja rakentamaton linnoitusplanadi kasveineen kuuluvat olennaisesti linnoitukseen. Linnoituksen lopettamisen jälkeisen ajan kerrostumat näkyvät puisina rakennuksina sekä puistoalueena nuolilinnoituksen ympärillä.

Vallien muutokset sekä varustuksia ympäröineen avoimuuden osittainen häviäminen liittyvät autonomian aikaan, jolloin linnoituksen puolustuksellinen merkitys väheni. Myös sataman liikennejärjestelyt rautateineen ja rantateineen tuhosivat vallituksia. Ensimmäisen maailmansodan aikana linnoitus otettiin jälleen sotilaskäyttöön ja rakennuskantaa uusittiin. Aikanaan merkittävästi aluetta ja ympäristöä leimannut vankilakäyttö näkyy selkeimmin enää ravintolaksi muutetussa entisen Kehruuhuoneen rakennuksessa.

Itsenäisyyden ajan näkyvimmat muutokset koskevat pääasiassa ranta-alueita ja Radiotaloa, sekä 1970-luvulla alkaneita vallien ja rakennusten entisöintejä.

Linnoituksen tunnistettava luonne säilyi siis suurelta osin sen ansiosta, että suurimmat sotilaalliset rakennushankkeet voitiin sijoittaa kokonaan uusille alueille, ja myös kaupungin keskusta oli jo aikaa sitten siirtynyt muurien ulkopuolelle. Vallien restaurointi on oleellinen osa alueen kokonaisuuden ymmärtämistä.

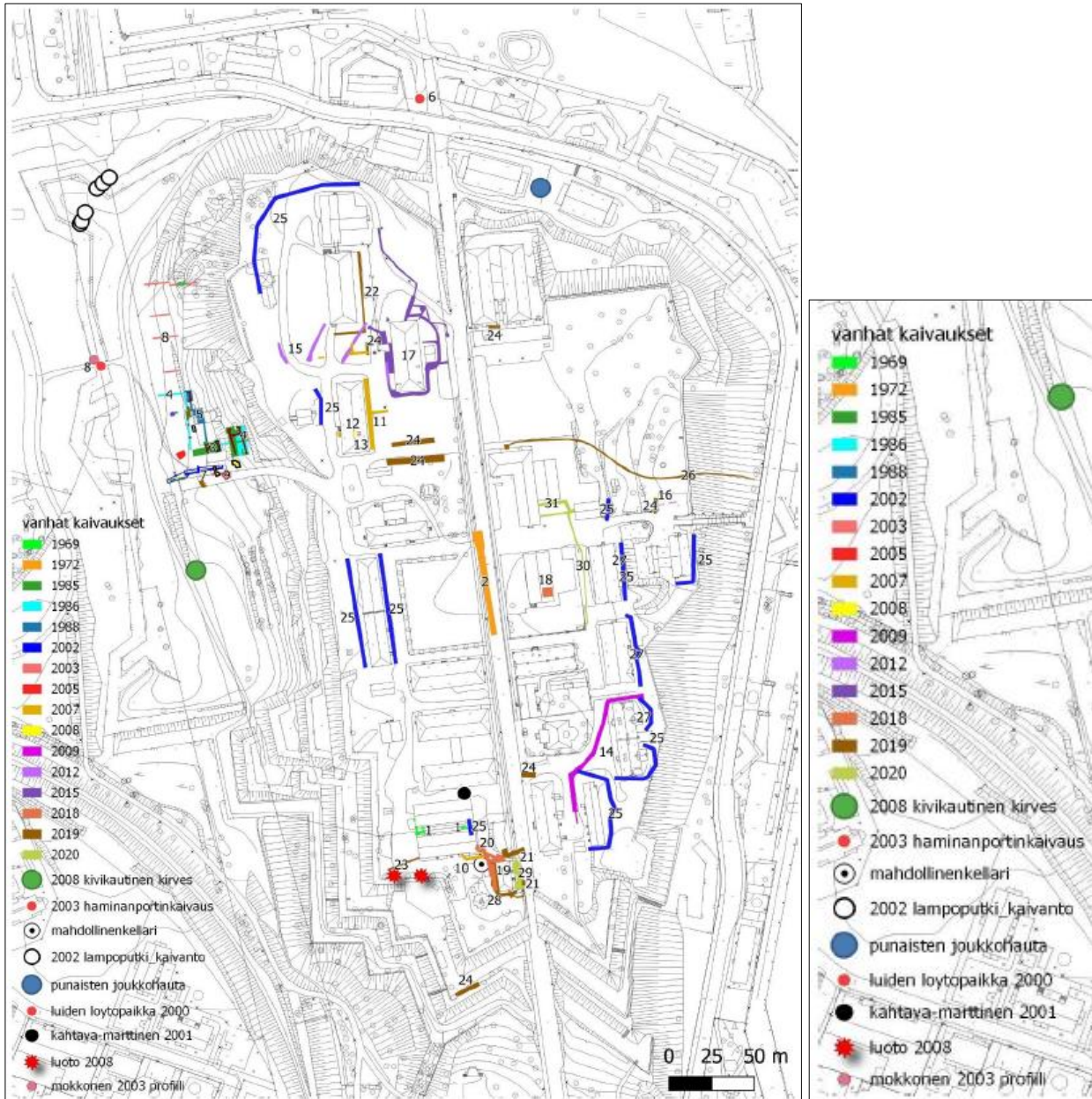
Nykyistä tarkempaa jatkotutkimusta suositellaan esimerkiksi rakennusten ulkoväriyksestä kokonaisuutena, maanpäällisinä rakenteina tehdystä kivityöstä ja -porteista. *Lähde: Rakennushistoria- ja arkeologiaselvitys, Sitowise 2021.*

Arkeologia

Asemakaavaa varten laaditussa Rakennushistoria- ja arkeologiaselvityksen (Sitowise 2021) arkeologisessa osuudessa on koottu selvitys linnoituksen alueella tehdyistä arkeologisista tutkimuksista, tutkimuksissa dokumentoiduista keskeisistä arkeologisista jäännöksistä sekä arvio vuoden 2003 kaupunkiarkeologisen inventoinnin kuvaamista säilyneisyysluokista ja arkeologisista kerroksista. Selvityksen keskeisin lähdeaineisto muodostuu arkeologisten kenttätöiden tutkimusraporteista, joista tietävästi ensimmäinen kaivaustutkimus järjestettiin vuonna 1969 vanhalle kirkonpaikalle 1900-luvun alussa rakennettujen makasiinien väliin. Tuoreimmat raportoinnit ovat konekaivuun valvontoja vuonna 2020 YLE-talon sisäpihalla ja

rakennuksen ympäristössä. Valtaosa linnoituksen lakialueen arkeologisesta aineistosta on peräisin 1700- ja 1800-luvuilta, mutta alueelta on myös 1600-luvun esinelöytöjä. 1500-luvun löydöt rajoittuvat ainakin toistaiseksi länsirinteelle ja toisaalta vanhan kirkkomaan alueelle. *Lähde: Rakennushistoria- ja arkeologiaselvitys, Sitowise 2021.*

Seuraavaan kuvaan on sijoitettu eri vuosina järjestetyt arkeologiset tutkimukset linnoituksen alueella.

Kuva 110. Kartta Linnoituksen arkeologisten tutkimusten sijoittumisesta. Jasse Tiilikkala/ Maanala Oy

Arvioita arkeologisten kerrosten esiintymisestä ja säilyneisyydestä

Museoviraston vuonna 2000 tekemän määrittelyn mukaan muinaismuistolaki koskee kaupunkien osalta ensisijaisesti ennen 1700-lukua perustettuja kaupunkeja ja niiden Isoonvihaan (v. 1713–1721) mennessä rakennetulla alueella sijaitsevia säilyneitä kulttuurikerroksia

(kaupungin perustamisesta 1800-luvulle). Käytännössä tutkimusresurssit suunnataan yleensä pääasiassa tutkittavan alueen vanhimpiin kerrostumiin, mutta 1700-luvun jälkipuoliskon ja 1800-luvun alkupuolen kerrostumien arkeologinen dokumentointi ainakin kohtalaisella tarkkuudella on yleensä tarpeen kohteen maankäyttöhistorian ja muodostumisprosessien ymmärtämiseksi. Muinaismuistolain mukainen rauhoitus voi koskea myös nuorempia alueita (myös nuoremmissa kaupungeissa), jos kohteella on tutkimuksellisesti erityistä merkitystä. (Esimerkiksi Niukkanen 2009, 23).

Määritelmän perusteella käytännössä koko linnoituksen lakialue valleineen sekä länsirinne ovat muinaismuistolain tarkoittamaa kiinteää muinaisjäännöstä. Tällaisena alue on merkittynä myös Museoviraston muinaisjäännösrekisteriin (2020).

Poikkeuksen muinaisjäännösalueeseen muodostavat kuitenkin käytännössä ne alueet, jotka tiedetään maakerroksiltaan tuhoutuneiksi. Tällaiset kohdat ovat pienialaisia. Jo vuoden 2003 inventoinnissa pääteltiin, että YLE-taloa lukuun ottamatta linnoituksen nykyinen rakennuskanta ei ole juurikaan tuhonnut arkeologisesti merkittäviä kerrostumia (Mökkönen 2003, 35). Vuoden 2003 inventoinnin jälkeen tehtyjen arkeologisten havaintojen perusteella on todettava, ettei tilanne ei ole muuttunut.

Eri puolilta linnoitusta on arkeologisissa tutkimuksissa ja muussa maankäytössä havaittu myös osia puretuista 1700–1900-lukujen rakennuksista. Niiden kohdalta tuhoutuneisuutta ja samalla tutkimuksellista arvoa on pääsääntöisesti mahdotonta päätellä ilman paikan päällä tehtävää kenttätutkimusta. Myös linnoituksen nykyinen rakennuskanta on vanhaa, eikä suureen osaan rakennuksista liity kellareita, jotka olisivat varmasti tuhonneet rakennusten alaiset maakerrokset.

Tuhoutuneiksi voidaan määrittää myös ne maastonkohdat, jotka on kaivettu puhtaaseen pohjamaahan asti esimerkiksi erilaisten kunnallisteknisten kaivantojen kohdalla tai arkeologisissa kaivauksissa. Usein tämäntyyppiset kaivannot eivät ole ulottuneet pohjamaahan, ja pääasiallisesti nämäkin alueet ovat alaltaan suppeita. Erityisesti vanhempien kaivantojen tarkkaa sijaintia ei aina tunneta. Alueita, joiden tuhoutumisesta ei ole varmuutta, on arkeologisesta suojelunäkökulmasta käsiteltävä potentiaalisesti säilyneinä alueina.

Vanhempaa arkeologista aineistoa koskeva ongelma on, että ainoa olemassa oleva 1600-luvun aikalaiskartta (1649) on suunnitelma, eikä tarkkaa tietoa tuon ajan todellisesta rakennuskannasta ole. Kuten edellä on mainittu, näyttää kuitenkin siltä, että myös lakialue on jo tuolloin ollut tiiviisti rakennettu. Näin ollen tuon aikaisia kulttuurikerroksia ja rakenteita on todennäköisesti säilynyt erityisen hyvin paikoilla, joilla rakennustoiminta on sen jälkeen ollut suhteellisen vähäistä. Laajempia tämäntyyppisiä alueita ovat esimerkiksi Katariinantorin alue ja ylätasanteen koillisosa, ainakin YLE-talon pohjoispuoli.

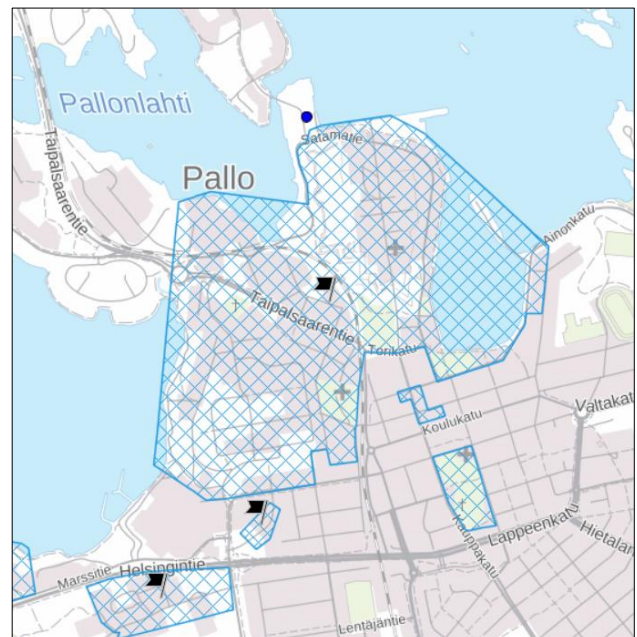
Linnoitusta ympäröivät rannat ovat periaatteessa tutkimuksellisesti kiinnostavia, koska varhainen markkinapaikka on ollut voimakkaan rantasidonnainen ja vesiliikenteellä on ollut alueelle koko ajan sen jälkeenkin suuri merkitys. Ranta-alueilla on ollut laitureita ja muita rakenteita, ja niihin saattaa liittyä myös veneenhylkyjä. Tällainen aineisto voi kosteissa olosuhteissa säilyä huomattavan hyvin, ja sillä on huomattavaa tutkimuksellista mielenkiintoa ajatellen esimerkiksi alueen käytön varhaisia vaiheita 1500-luvulla. Toisaalta ranta-alueille

on eri vaiheissa tuotu runsaasti täyttömaita, jotka ovat yhdessä erilaisten ruoppaus- ja kaivutöiden kanssa tuhonneet arkeologisesti kiinnostavia rakenteita. Ranta-alueilta ei ole sel-
laisia dokumentoituja arkeologisia havaintoja, joiden perusteella olisi mahdollista arvioida
merkittävien rakenteiden säilyneisyyttä eri paikoissa. Joissain tapauksissa täyttökerrokset
ovat jopa saattaneet edistää peittämänsä vanhemman aineiston säilymistä, joten tulevai-
suudessa on syytä kiinnittää tutkimuksellista huomiota myös ranta-alueen maankäyttöön.
Lähde: Rakennushistoria- ja arkeologiaselvitys, Sitowise 2021.

- Valtakunnallisesti merkittävät kohteet

Suunnittelualue on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä *Lap-
peenrannan linnoitus- ja varuskuntakaupunki* (RKY 2009). Kohdekuvauksen mukaan koko-
naisuus muodostuu ruotsalaisten vuoden 1721 jälkeen perustamasta linnoituksesta ja ve-
näläisten siihen vuodesta 1741 alkaen tekemistä linnoitteista, rakennuksista ja ulkopuoli-
sista etuvarustuksista sekä linnoitusniemen lounaispuolelle 1800-luvulla perustetusta Ra-
kuunamäen kasarmialueesta sairaalamäkinen, 1880-luvun reservikomppanian alueesta
sekä entisestä rakuunarykmentin leirikentästä eli 1930-luvulla perustetusta maasotakoulun
alueesta. (Lähde: www.rky.fi).

Lappeenrannan linnoituksen ohella Suomen linnoituskaupunkeihin lukeutuvat Hamina sekä
Taavetti Luumäellä. Linnoituksella ja kunnostetuilla linnoituslaitteilla on huomattava merkitys
Lappeenrannan kaupunkikuvalle. Maisema-
kokonaisuuteen liittyy Pallonlahden alue ja
Kaupunginlahti puistoistutuksineen. Linnoi-
tuksesta lounaaseen on samaan linnoitusjär-
jestelmään kuuluva Nikolainlinnake 1790-lu-
vun bastioneineen. Lappeenrannan linnoituk-
sen historiallisia sotilasrakennuksia ovat mm.
komendantin talo, portin viereinen vartiotupa
ja viisi kasarmirakennusta 1700-luvun lo-
pulta, puurakennukset 1800-luvulta ja tiiliset
sotilaskasarmit 1910-luvulta. Etelä-Karjalan
museo sijaitsee kahdessa pian vuoden 1800
jälkeen rakennetussa tykistövarikkoraken-
nuksessa. Jumalansynnyttäjän muistolle py-
hitetty kirkko vuodelta 1785 on maamme van-
hin kreikkalaiskatolinen kirkko. Venäläistä
barokkia edustavan yksiläivaisen kellotornilli-
sen kirkon arvokkain taideteos on 1780 val-
mistunut Neitsyt Marian ilmestys -aiheinen ni-
mikkoikoni, ns. Pokrovan ikoni. 1800-luvun
puolivälissä uusitun Ikoniseinän kankaalle maalatut kuvat on tehty Pietarissa. (Lähde:
www.rky.fi).

Kuva 111. Suunnittelualue on osa valtakunnalli-
sesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäris-
töä *Lappeenrannan linnoitus ja varuskuntakau-
punki* (RKY 2009).

joilla voidaan varmistua, ettei työalueella tai sen läheisyydessä tuhoudu arkeologista kulttuuriperintöä.

Suunnittelualueelle laaditussa rakennushistoria- ja arkeologiaselvityksessä (Lappeenrannan Linnoitus rakennushistoria- ja arkeologiaselvitys 2021, Sitowise) todetaan, että linnoitusta ympäröivät rannat ovat periaatteessa tutkimuksellisesti kiinnostavia, koska varhainen markkinapaikka on ollut voimakkaan rantasidonnainen ja vesiliikenteellä on ollut alueelle koko ajan sen jälkeenkin suuri merkitys. Ranta-alueilla on ollut laitureita ja muita rakenteita, ja niihin saattaa liittyä myös veneenhylkyjä. Tällainen aineisto voi kosteissa olosuhteissa säilyä huomattavan hyvin, ja sillä on huomattavaa tutkimuksellista mielenkiintoa ajatellen esimerkiksi alueen käytön varhaisia vaiheita 1500-luvulla. Toisaalta ranta-alueille on eri vaiheissa tuotu runsaasti täyttömaita, jotka ovat yhdessä erilaisten ruoppaus- ja kaivutöiden kanssa tuhonneet arkeologisesti kiinnostavia rakenteita. Ranta-alueilta ei ole sellaisia dokumentoituja arkeologisia havaintoja, joiden perusteella olisi mahdollista arvioida merkittävien rakenteiden säilyneisyyttä eri paikoissa. Joissain tapauksissa täyttökerrokset ovat jopa saattaneet edistää peittämänsä vanhemman aineiston säilymistä, joten tulevaisuudessa on syytä kiinnittää tutkimuksellista huomiota myös ranta-alueen maankäyttöön.

3.1.8 Väestö, työpaikat ja palvelut

Suunnittelualue sijaitsee Lappeenrannan ydinkeskustan pohjoispuolella. Alueella on noin 60 asukasta. Kaikki alueen asunnot ovat Lappeenrannan Asuntopalvelun vuokra-asuntoja. Asumista sijoittuu eniten linnoitusmäen itälaidalle kahteen kerrostaloon sekä pienempinä yksiköinä Kristiinankadun länsipuolelle.

Alueen merkittävimmät työpaikat ovat YLE Etelä-Karjalan radio, Etelä-Karjalan museo ja taidemuseo, Kehruuhuone Oy, Skeleton Oy, Lappeenrannan Tanssiopisto ja Lappeenrannan Kuvataidekoulu. Lisäksi muutamia työtiloja on Kristiinan työtuvat-tiloissa Katariinan torin länsilaidalla, Lehmus Roasteryn kahvipaahdimossa sekä Majurskan talon puodeissa. Alueella on myös jonkin verran toimistotiloja. Kesäteatterin toiminta on kausiluonteista.

Matkailukohteita alueella on Lappeenrannan kesäteatteri, Ratsuväkimuseo, Etelä-Karjalan museo ja taidemuseo, ortodoksinen kirkko, Kristiinan työtuvat ja Täky-galleria. Kahvila- ja ravintolapalveluja tarjoavat mm. kahvila Majurska, Kehruuhuone Oy, Linnoituksen pitopalvelu, kesäravintolana Valliravintola ja Satamatien varressa Satamatie 6 ja Ravintola Wanha Makasiini. Harrastustoimintaa ja opiskelupaikkoja tarjoavat Lappeenrannan Tanssiopisto ja Lappeenrannan Kuvataidekoulu. Lisäksi linnoituksen alue toimii kaupunkilaisten virkistys- ja ulkoilualueena.

Kaupallisten ja kunnallisten palveluiden osalta alue tukeutuu kaupungin ydinkeskustaan. Lähimmät elintarvikekaupat sijaitsevat noin 1 km päässä Pallossa ja 0,5 km päässä keskustassa.

3.1.9 Ympäristön häiriö- ja riskitekijät

Suunnittelualueella ei ole tiedossa ympäristöä pilaavaa tai ympäristöhäiriöitä aiheuttavaa toimintaa eikä tehdasalueesta aiheutuvia ympäristöhäiriöitä.

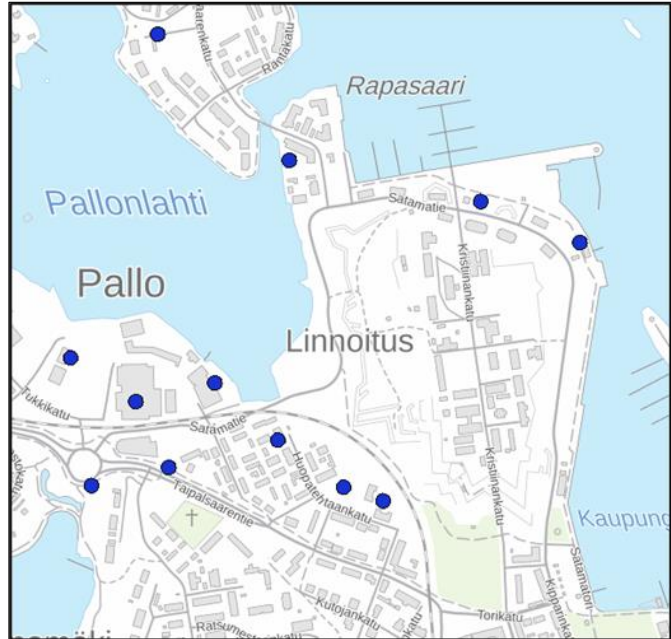
- Sisäilman radon

Suunnittelualue kuuluu radonin riskialueisiin. Säteilyturvakeskuksen mukaan Lappeenrannan 53100 (Lappeenranta keskus) postinumeroalueella on radonpitoisuuksien mittausten keskiarvo 133 becquereliä kuutiometrissä, kun STM:n päätöksen (944/92) mukaan uusissa asunnoissa radonpitoisuus saisi olla enintään 200 Bq/m³. Alueella on mitattu 200 Bq/m³:n ylityksiä 18 %:ssa kohteista, 300 Bq/m³:n ylityksiä 6%:ssa kohteista ja 400 Bq/m³:n ylityksiä 4%:ssa kohteista. (<http://www.stuk.fi>, 15.3.2023).

- Pilaantuneet maat

Suunnittelualueella ei ole Maaperän tilan tietojärjestelmään (MATTI) sisältyviä pilaantuneiden maiden kohteita, mutta suunnittelualueen lähiympäristössä on muutamia kohteita Pallossa, Rapasaarella, Pikisaarella ja linnoituksen pohjoisosassa (Ympäristökarttapalvelu Karpalo 2.1). Suomen ympäristökeskuksen ja ELY-keskusten ylläpitämä järjestelmä sisältää tietoja maa-alueista, joilla nykyisin tai aikaisemmin harjoitetusta toiminnasta on saattanut päästä maaperään haitallisia aineita ja alueista, jotka on tutkittu tai kunnostettu.

Pallonlahden alueella on pitkä ja monipuolinen teollinen historia alkaen jo 1800-luvun loppupuolelta, jolloin alueella on ollut nahkatehdas, höyryvoimalaitos, konepaja ja telakka. 1900-luvun alkupuolella Pallonlahden alueella on toiminut mm. pesula, rikkihappotehdas ja Lappeenrannan Konepaja, joka vuonna 1974 alkoi valmistaa Larox-nimellä painesuodattimia. Lisäksi Pikisaarella on toiminut sahalaite.

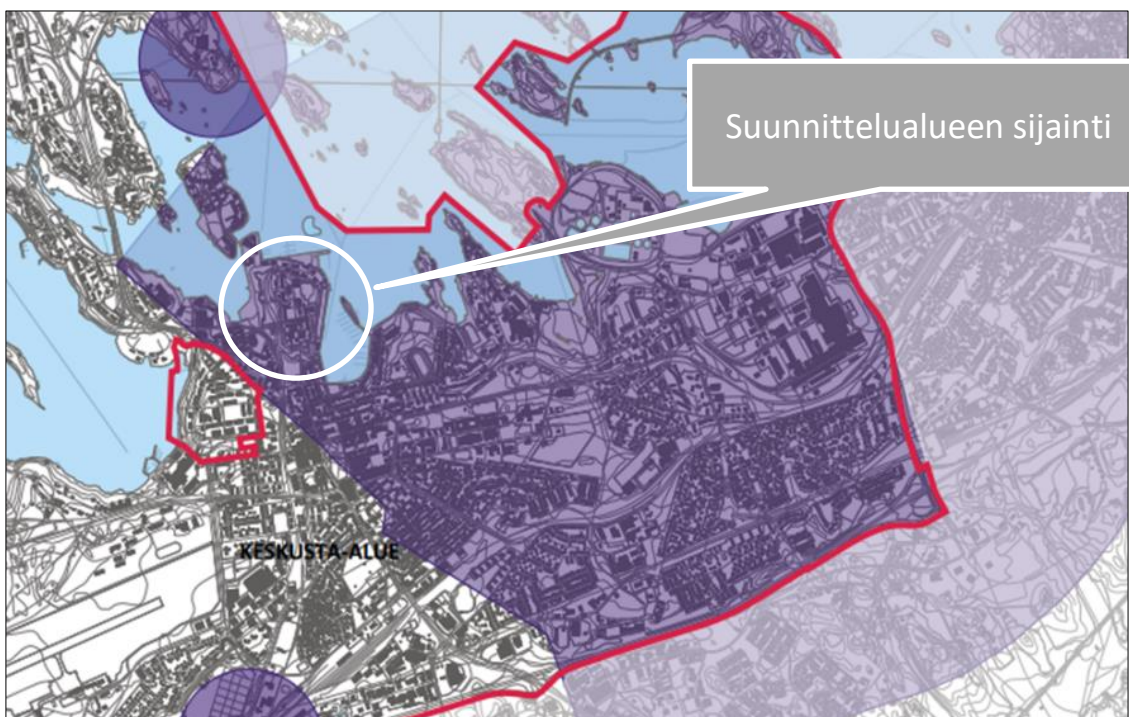
Kuva 113. PIMA kohteet
(SYKE/Karpalo 20.3.2024).

Lappeenrannan seudun ympäristötoimi ja Outotec Oy pyysivät Saimaan Vesi- ja Ympäristötutkimus Oy:tä tekemään laajemman tarkkailuohjelman Pallonlahden tilan selvittämiseksi sen jälkeen, kun Outotec Oy:n Pien-Saimaan Pallonlahden rannalla olevista kaivoista oli kulkeutunut prosessivettä järveen vuonna 2014 (Pien-Saimaan Pallonlahden raskasmetallitutkimus keväällä 2014, Saimaan vesi ja ympäristötutkimus Oy). Tarkkailuun kuuluivat tutkimukset vedestä, sedimentistä, kaloista ja ravuista. Kaloista ja ravuista mitattiin elohopea-, lyijy- ja kadmiumpitoisuudet, joista on olemassa EU-asetuksen 466/2001 asettamat määrykset elintarvikkeiden enimmäispitoisuusrajoiksi. Tutkimuksen tuloksena oli, että vesinäytteiden raskasmetallipitoisuudet olivat hyvin pienet ja vesiluonnolle haitattomat. Pohjasedimentissä raskasmetalleja oli sen sijaan runsaasti. Suurimmat pitoisuudet olivat Pallonlahden etelälaidalla, mutta Ympäristöministeriön 2-luokan ankarimman kriteerin ylittäviä pitoisuuksia havaittiin myös muualla alueen länsilaitaa lukuun ottamatta. Erityisesti elohopean

ja kuparin raja-arvot ylittyivät ja ne olivat hyvin suuria Pallonlahden teollisuusalueen läheisyydessä. Myös sinkin ja lyijyn osalta oli ankaramman läjityskriteerin ylityksiä. Pallonlahden kalat ja ravut olivat ravintosuositusten mukaisia. Ahvenet olivat myös uusien vesistöjen kemialliseen luokitukseen käytettävien elohopearajojen mukaisia. Tutkimuksen johtopäätöksenä oli, että Pallonlahden sedimentti sisältää runsaasti raskasmetalleja, mutta metallit eivät kerry eliöstöön. Alueen kalojen ja rapujen käyttö on turvallista huomioiden normaalit rajoitukset, kuten suurten haukien ja ahvenien välttäminen säännöllisenä ravintona. Pallonlahden pohjasedimentin mahdollisella ruoppaamisella on todennäköisesti enemmän haittavaikutuksia kuin nykyisen tilan säilyttämisellä.

- Seveso

Suunnittelualue sijaitse Kaukaan tehdasalueen ympärille osoitetulla Seveso-konsultointivyöhykkeellä. Kaukaan tehtaat kuuluvat ns. Seveso III -direktiivin (2012/18/EU) soveltamisalaan. Seveso III -direktiivin mukaisten suuronnettomuusvaaraa aiheuttavien laitosten osalta Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes määrittelee laitokselle konsultointivyöhykkeen. Kaukaan osalta vyöhykkeen laajuus on 2 km. Konsultointivyöhyke muodostetaan laitoksen riskeistä yleisesti tiedossa olevien arvioiden perusteella. Vyöhyke ei suoraan sovellu suojavaüyöhykkeeksi, mutta sen alueella kaavoituksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota riskeihin ja suuronnettomuusvaaran torjuntaan.

Kuva 114. Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavien laitosten ns. Seveso III -direktiiviin liittyvä Kaukaan paperi- ja sellutehtaan konsultointivyöhyke ulottuu 2 km etäisyydelle teollisuusalueesta. Lisäksi Mertaniemen voimalaitos sijaitsee linnoituksen pohjoispuolella 1,3 kilometrin päässä. Mertaniemen konsultointivyöhyke ulottuu 0,5 km etäisyydelle voimalaitoksesta. (Lappeenrannan keskustaajaman osayleiskaava 2030, keskusta osa-alueen selostus).

- Kesäteatteri/ huvitilaisuudet

Kesäteatteritoiminnasta aiheutuu kesä-elokuun välisenä aikana jonkin verran häiriötä ympäröivälle asutukselle. Häiriötä tuottaa mm. teatteriyleisön pysäköinti lähialueille sekä teatterin äänentoistolaitteista kantautuva ääni.

Linnoituksen laen alueella järjestetään niin yksityisten toimijoiden kuin Lappeenrannan kaupungin toimesta myös muita huvi- ja yleisötilaisuuksia kuten markkinoita, festivaaleja ja konsertteja. Tapahtumien järjestämiselle tulee olla maanomistajan suostumus ja tapahtumalle tarvittavat luvat. Tapahtumista voi olla jonkin verran häiriötä ympäröivälle asutukselle.

- Tieliikennemelu

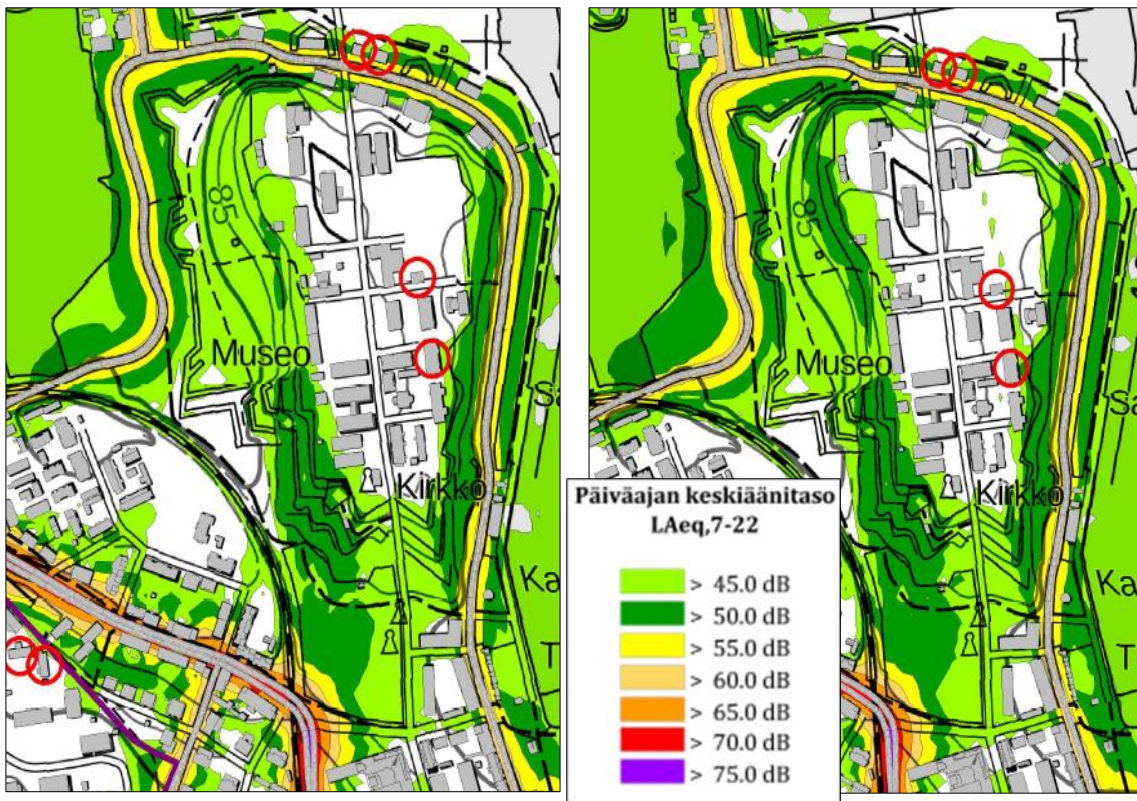
Lappeenrannan keskustaaajaman alueelle on laadittu meluselvitys (WSP Finland Oy 4.6.2021), joka on laskennallinen meluselvitys katu-, tie-, ja raideliikenteen aiheuttamista melutasoista nykytilanteen ja ennustetilanteen mukaisilla liikennemäärillä. Liikenne-ennuste vuodelle 2040 on päivitetty vuoden 2021 alussa ja meluselvitys perustuu sen liikennemääriin.

Valtioneuvosto on antanut päätöksen yleisistä melutason ohjearvoista (VNp 993/92). Päätöksen mukaan melun A-painotettu keskiäänitaso (ekvivalenttitaso) L_{Aeq} ei saa ylittää päivällä asuin-, hoito- ja oppilaitosalueella sisällä 35 dB ja liike- ja toimistohuoneistoissa 45 dB. Ulkoalueella keskiäänitaso ei saa ylittää asuin-, hoito- ja oppilaitosalueella 55 dB. Liike- ja toimistohuoneistoille ei ole annettu ulko- eli pihamelua koskevia ohjearvoja. Yöaikana keskiäänitaso ei saa ylittää asuin-, hoito- ja oppilaitosalueella sisällä 30 dB ja ulkona 50 dB. Taajamien virkistysalueilla ei keskiäänitaso saa ylittää päivällä 55 dB ja yöllä 50 dB.

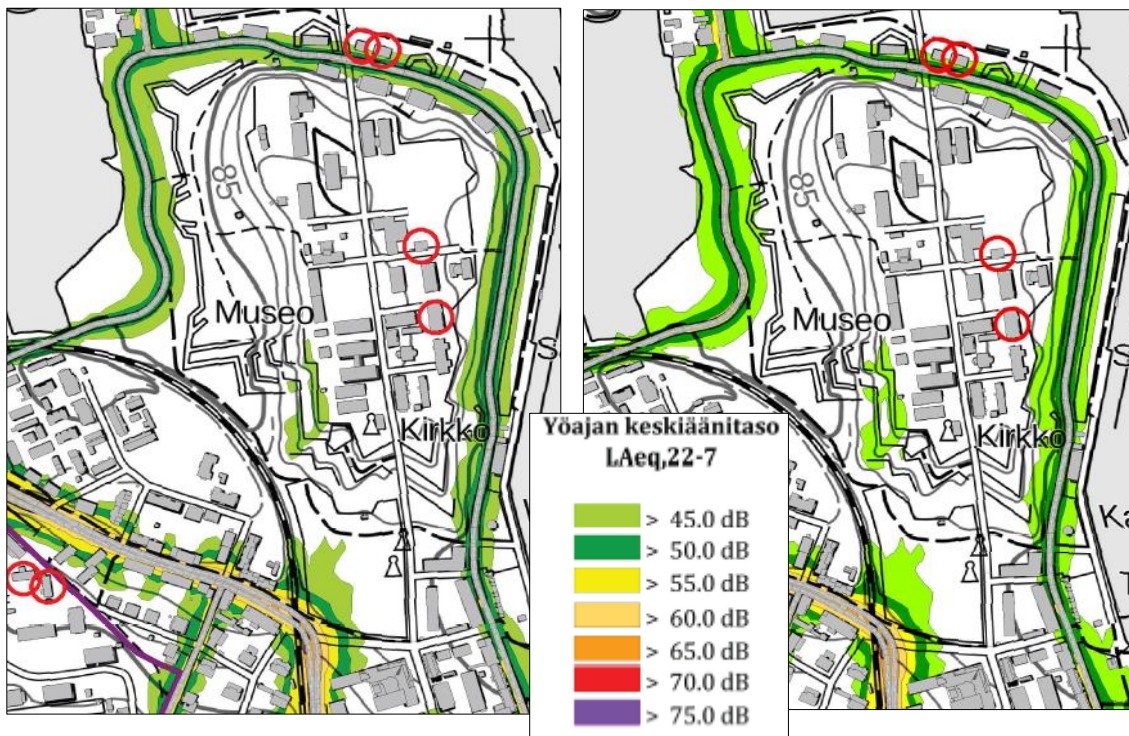
Kohde	Keskiäänitaso L_{Aeq} enintään dB		Huomautuksia
	Päivällä	Yöllä	
Asuinalue, hoito- ja oppilaitosalue			
- ulkona	55	50 (45*)	* uusi alue
- sisällä	35	30	
Loma-asuntoalue, virkistysalue			
- taajamassa	55	50 (45*)	* uusi loma-asuntoalue
- taajamien ulkopuolella	45	40	
Luonnonsuojelualue	45	40**	** Jos alueella käydään öisin
Liike- ja toimistohuoneisto, sisällä	45	-	

Kuva 115. Valtioneuvoston päätöksen mukaiset melutason ohjearvot.

Seuraavissa kuvissa on otteet meluselvityksen kartoista päivä- ja yöajan keskiäänitasoista, nykytilanne vuonna 2020 ja ennustetilanne vuonna 2040. Karttoihin punaisella ympyrällä on korostettu herkätkohteet eli esim. päiväkodit, koulut ja hoitolaitokset. Herkkien kohteiden käyttötarkoitukset ja tarve meluntorjunnalle tulee tarkistaa jatkosuunnittelussa. Kohteet on poimittu karttaan rakennus- ja huoneistorekisterin käyttötarkoitussuokittelun mukaan. Suunnittelualueella sijaitseva Radiotalon autotallirakennus on virheellisesti merkitty rakennusrekisteriin päiväkodiksi. Myös Satamatien pohjoispuolella sijaitsevat Satamatie 15 ja 17 ovat nykyisin liiketiloja.

Kuva 116. Vasemmalla meluselvityksen nykytilanteen v. 2020 päiväajan (7-22) tieliikennemelu suunnittelualueella ja oikealla ennustilanteen vuoden 2040 tilanne. Punaisella ympyrällä on korostettu herkät kohteet eli päiväkodit, koulut ja hoitolaitokset. (Lähde: Lappeenrannan keskustaajaman meluselvityksen päivitys 2021).

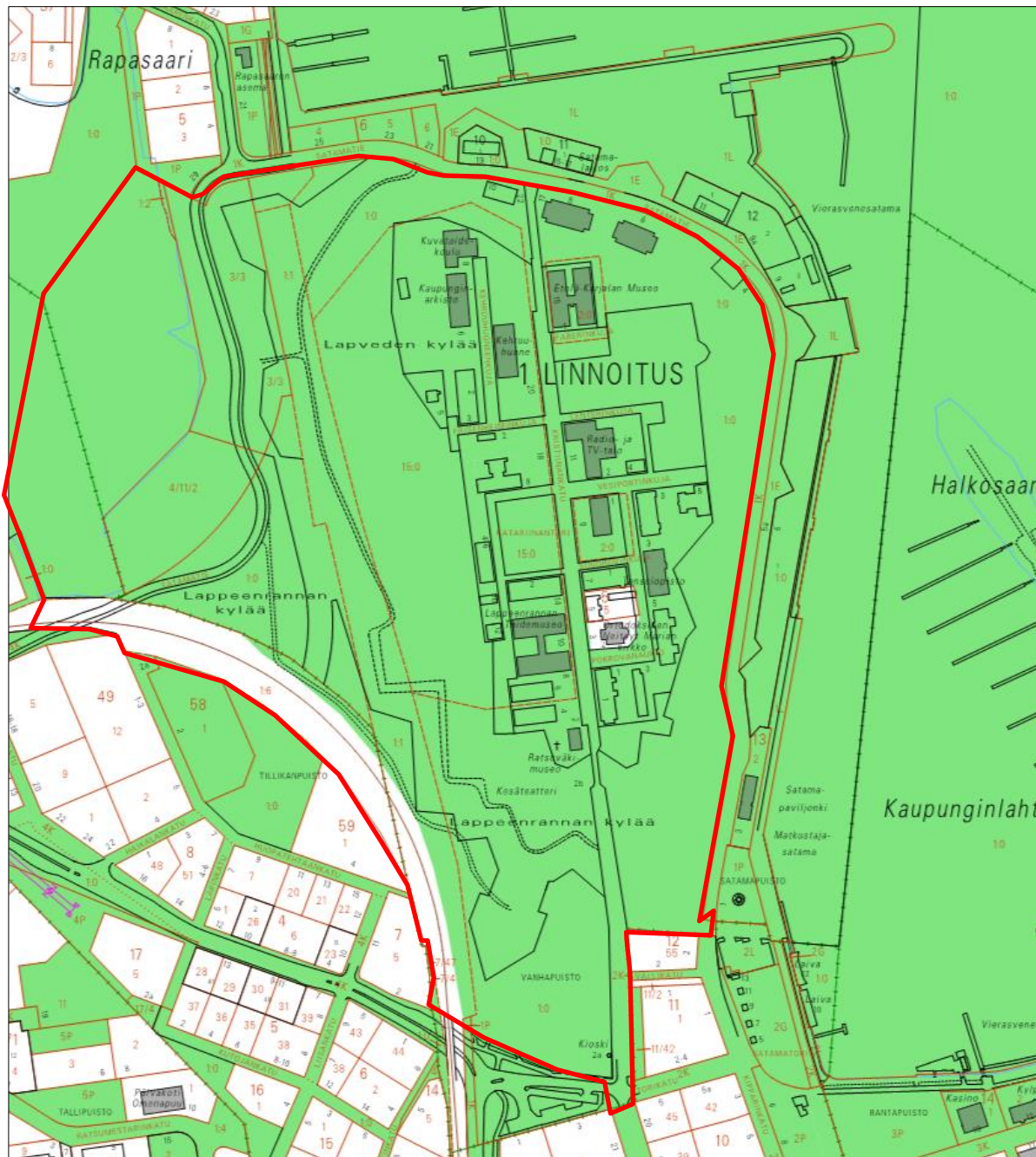

Kuva 117. Vasemmalla meluselvityksen nykytilanteen v. 2020 yöajan (22-7) tieliikennemelu suunnittelualueella ja oikealla ennustilanteen vuoden 2040 tilanne. Punaisella ympyrällä on korostettu herkät kohteet eli päiväkodit, koulut ja hoitolaitokset. (Lähde: Lappeenrannan keskustaajaman meluselvityksen päivitys 2021).

Suunnittelualueen asutuilla alueilla ei mitä ilmeisemmin vähäisten liikennemäärien ja alueen maaston muotojen vuoksi esiinny tällä hetkellä melutasoja, jotka ylittäisivät valtioneuvoston päätöksen 993/92 mukaiset ohjearvot.

3.1.10 Maanomistus

Suunnittelualue rakennuksineen on pääosin Lappeenrannan kaupungin omistuksessa. Suomen ortodoksinen kirkko/ Kaakkois-Suomen ortodoksinen seurakunta omistaa kirkon ja pappilan maapohjineen. Rautatiealueen omistaa Suomen valtio. Kaupungin maanomistus on esitetty alla olevassa kuvassa vihreällä. Valkoisella on esitetty yksityisten tai muiden toimijoiden omistamat alueet. Suunnittelualue on rajattu punaisella.

Kuva 118. Ote maanomistuskartasta.

3.2 Suunnittelutilanne

- Maakuntakaava

Etelä-Karjalan maakuntakaava on hyväksytty maakuntavaltuustossa 9.6.2010. Ympäristöministeriö on vahvistanut sen 21.12.2011. **Etelä-Karjalan 1. Vaihemaakuntakaava** on hyväksytty maakuntavaltuustossa 24.2.2014 ja Ympäristöministeriö vahvisti kaavan 19.10.2015. Vaihemaakavassa tarkastellaan erityisesti kaupan, matkailun, elinkeinojen ja liikenteen tarvitsemia aluevarauksia. Suunnittelualueelle ei kohdistu vaihemaakuntakaavan aluevarauksia.

Maakuntakaavassa suunnittelualue on merkitty *taajamatoimintojen alueena (A)*. Merkinällä osoitetaan yksityiskohtaista suunnittelua edellyttävät asumiseen, palvelu- ja työpaikka sekä muihin taajamatoimintoihin varattavat rakentamisalueet. Merkintä sisältää tarvittavat taajamien sisäiset liikenneväylät, ulkoilureitit, kevyen liikenteen väylät, yhdyskuntateknisen huollon alueet, paikalliskeskukset sekä virkistys- ja puistoalueet.

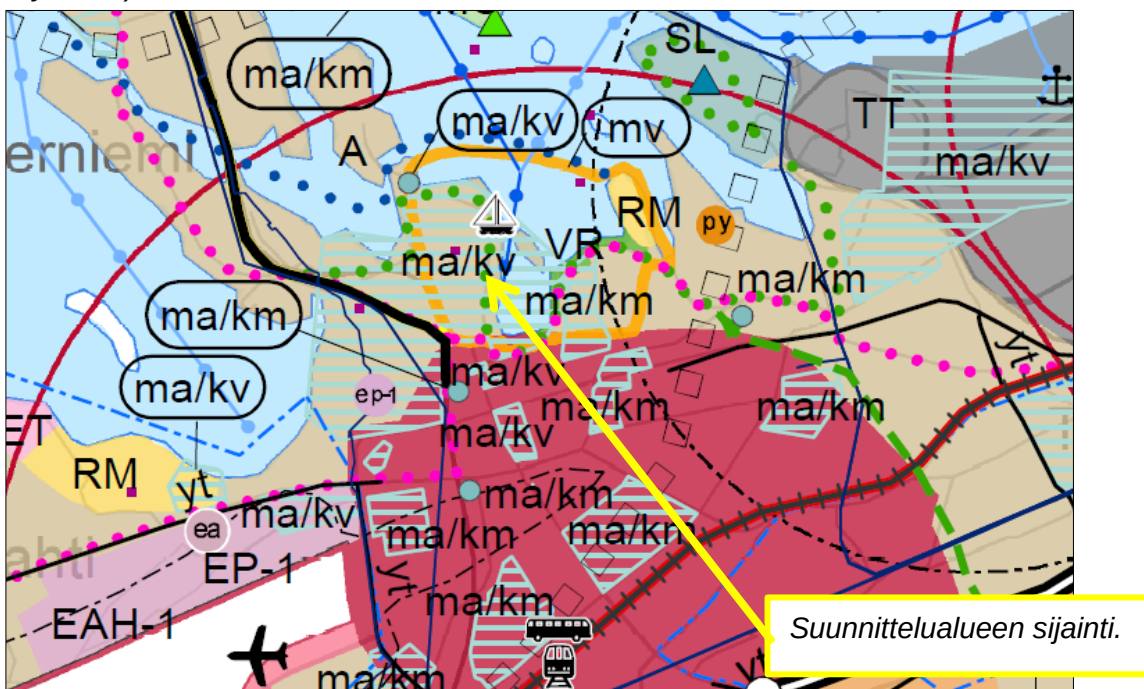
Suunnittelumääräyksen mukaan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee edistää yhdyskuntarakenteen eheytymistä hajanaisesti ja vajaasti rakennetuilla alueilla tukien olemassa olevaa infraa. Suunnittelussa tulee myös edistää taajaman ydinalueen kehittämistä toiminnallisesti ja taajamakuvallisesti selkeästi hahmottuvaksi keskuksiksi. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa rakentaminen ja muu maankäyttö on sopeutettava ympäristöönsä niin, että taajaman omaleimaisuus ja viihtyisyys vahvistuvat. Erityistä huomiota tulee kiinnittää luonto- ja maisema-arvojen sekä kulttuuriympäristön ominaispiirteiden säilyttämiseen. Sisäisten puistoja virkistys- sekä muiden vapaa-alueiden riittävyys tulee varmistaa. (Taajamatoimintojen alueen merkinnän kuvaus ja suunnittelumääräys korvaavat voimassa olevan Etelä-Karjalan maakuntakaavan (v. 2011) taajamatoimintojen aluetta koskevan kuvauksen ja suunnittelumääräyksen.)

Suunnittelualue kuuluu myös *kasvukeskusalueen laatukäytävä -vyöhykkeeseen (Ik)*. Merkinällä osoitetaan Etelä-Karjalan keskeinen työssäkäynti- ja kasvualue. Laatukäytävä on kasvukeskusalueen yhdyskuntarakennetta kokoava vyöhyke ja maakunnan painopistealue.

Laatukäytävän yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee edistää elinympäristöjen toimivuutta ja taloudellisuutta hyödyntämällä ja eheyttämällä olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta sekä turvata toimivat ja turvalliset liikenneväylät ja -yhteydet. Alueidenkäytön suunnittelussa tulee turvata pitkän tähtäimen maankäytölliset kehittämistarpeet, turvata joukkoliikenteeseen tukeutuvan yhdyskuntarakenteen kehittämismahdollisuudet sekä pyrkiä vähentämään liikennetarvetta, parantamaan liikenneturvallisuutta sekä edistämään joukko- ja kevyenliikenteen edellytyksiä ottaen huomioon virkistys ja matkailu. Keskeisillä taajama-alueilla käytöstä poistuneiden alueiden uudistamista ja saneerausta tulee suunnata asumiseen ja lähipalveluihin. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon rantojen viheralueita säilyttävä ja viheryhteyksiä mahdollistava rakentaminen sekä luonto- ja kulttuuriarvojen vaaliminen. (Kasvukeskusalueen laatukäytävä- merkinnän kuvaus ja suunnittelumääräys korvaavat voimassa olevan Etelä-Karjalan maakuntakaavan (v. 2011) kasvukeskusalueen laatukäytävä- merkintää koskevan kuvauksen ja suunnittelumääräyksen.)

Suunnittelualue kuuluu *kaupunki-/ taajamarakenteen kehittämisen kohdealueeseen (kk)*. Merkinällä osoitetaan laatukäytävän taajamarakenteeseen liittyvät osa-alueet, joissa on erityistä painetta tarkastella ja suunnitella aluetta toiminnallisena kokonaisuutena. Merkinällä tarkennetaan laatukäytävän keskuksien suunnittelutavoitteita. Alueilla, joilla on aluevarausmerkinnällä osoitettu käyttötarkoitus, päämaankäyttömuodon määrittelee aluevarausmerkintä. Suunnittelumääräyksen mukaan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huolehdittava siitä, että kohdealueelle sijoittuvat toiminnot ja alueen maankäytön ratkaisut eheyttävät kaupunki-/taajamarakennetta ja ne antavat hyvät mahdollisuudet kevyen liikenteen sekä joukkoliikenteen kehittämiseen ja lähipalveluiden toteutumiseen. Yhdyskuntarakenteen eheyttämistä suunniteltaessa on turvattava riittävät lähivirkistysalueet.

Suunnittelualue kuuluu myös *matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealueeseen (mv ja keltainen raja)*. Merkinällä osoitetaan matkailun ja virkistyspalveluiden kehittämisen kannalta merkittäviä ja ympäristöltään vetovoimaisia vyöhykkeitä, joilla on edellytykset kehittyä monipuolisiksi matkailun ja vapaa-ajan kokonaisuuksiksi. Merkinästä ei aiheudu maa- ja metsätalouteen eikä maaseutuelinkeinoihin, asumiseen ja maaomistukseen liittyviä rajoituksia. Metsätalouden harjoittaminen alueella perustuu metsälakiin. Suunnittelumääräyksen mukaan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huolehdittava siitä, että matkailun kehittämistarpeet sovitetaan alueen luonto-, maisema-, rakennusperintö- ja kulttuuriympäristön arvoihin niitä hyödyntäen. Tulee huolehtia myös siitä, ettei kyseisiä arvoja vaaranneta. (Matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealueen merkinnän kuvaus ja suunnittelumääräys korvaavat voimassa olevan Etelä-Karjalan maakuntakaavan (v. 2011) matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealueen merkintää koskevan kuvauksen ja suunnittelumääräyksen.)

Kuva 119. Ote Etelä-Karjalan maakuntakaavan (2011) ja 1. vaihemaakuntakaavan (2015) yhdistelmäkartasta.

Suunnittelualue on osoitettu *valtakunnallisesti merkittävänä kulttuurihistoriallisena ympäristönä Lappeenrannan linnoitus- ja varuskunta- ja Rakuunanmäki (ma/kv,*

vaakaviivoitus) ja suunnittelualueen pohjoispuolella sijaitsee ma/kv -kohde *Rapasaaren rautatieasema*. Merkinnällä osoitetaan kulttuurihistoriallisen ympäristön vaalimisen kannalta valtakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt. Merkinnän osoittamilla osa-alueilla ei ole metsänhoidollisia rajoituksia, mutta osa-alueille sijoittuvat taajamien läheiset sekä maisemallisesti tärkeät metsäalueet tulisi käsitellä alueen kulttuuriarvot säilyttäen. Alueilla, joilla on osa-aluemerkinnällä osoitettu käyttötarkoitus, päämaankäyttömuodon määrittelee aluevarausmerkintä.

Suunnittelumääräyksen mukaan osa-alueen maankäytön ja toimenpiteiden suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristön ominaispiirteiden vaaliminen ja turvattava merkittävien historiallisten rakennusten ja merkittävien rakennettujen ympäristöjen säilyminen. Yksityiskohtaisemmassa uudis- ja täydennysrakentamisen suunnittelussa on otettava huomioon rakentamisen soveltuminen arvokkaaseen ympäristöön.

Suunnittelualuetta kiertää *retkeily-/ ulkoilureitti* (vihreä palloviiva) ja *melontareitti* (sininen palloviiva). Merkinnöillä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät retkeily-, ulkoilu- ja melontareitit sekä kehitettävät reitistöt. Merkintä on ohjeellinen. Suunnittelualueen itäpuolelle on merkitty myös venesatama (venesymboli) ja syväväylä.

Suunnittelualue kuuluu konsultointivyöhykkeeseen (sev). Merkinnällä osoitetaan Seveso II -direktiivin mukaisten laitosten konsultointivyöhykkeet. Sev-aluerajaus on ohjeellinen ja se tarkentuu yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Suunnittelumääräyksen mukaan vaarallisia kemikaaleja käyttävää tai varastoivaa laitosta ympäröivän konsultointivyöhykkeen yksityiskohtaiseen suunnitteluun on kiinnitettävä erityistä huomiota. Suunniteltaessa riskille alttiiden toimintojen kuten asuinalueiden, vilkkaiden liikenneväylien, yleisölle tarkoitettujen koontumistilojen ja sairaaloiden, päiväkotien tai koulujen sijoittamista vyöhykkeen sisälle on kaavaa laadittaessa pyydettävä Etelä-Karjalan Pelastuslaitoksen viranomaisen ja tarvittaessa TUKES:n lausunto. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon lainsäädännön tai muiden viranomaisten toimesta tehtävät konsultointialueiden mahdolliset muutokset.

Etelä-Karjalan liitto on aloittanut maakuntakaavan päivitystyön. Kaavasta käytetään nimitystä Etelä-Karjalan maakuntakaava 2040. Kaava tarkastelee maakunnan kehitystä vuoteen 2040 asti.

- Yleiskaava

Suunnittelualueella on voimassa **Lappeenrannan keskustaajaman osayleiskaava 2030 keskusta-alueen osayleiskaava**, jonka kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 24.4.2017.

Osayleiskaavassa suurin osa suunnittelualueesta on osoitettu *muinaismuistoalueeksi (SM-1)*, jolla sijaitsee palvelujen, hallinnon ja asumisen toimintoja. Alueella sijaitsee muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettuja linnoituslaitteita, rakennusjäännöksiä sekä kulttuurikerroksia. Muinaisjäännösten kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu niihin kajoaminen on kielletty. Aluetta koskevista toimenpiteistä ja maankäyttösuunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Alueelle saa sijoittaa historiallisesti arvokkaaseen ympäristöön soveltuvia palvelujen, hallinnon ja asumisen tiloja. Aluetta suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota kävelyn ja pyöräilyn toimivuuteen sekä

pysäköinti- ja huoltoliikenteen järjestelyihin. Linnoituksen vanhan säilyneen osan rakentamisperiaatteet ja suojellut sekä historiallisesti arvokkaat rakennukset tulee ottaa erityisesti huomioon uudisrakentamisen suunnittelussa. Suunnittelualueella on muinaisjäännösinventoinnin kohde 132 Lappeenrannan linnoitus.

Suunnittelualueen länsiosaan on osayleiskaavassa osoitettu *urheilu- ja virkistyspalvelujen alue (VU-1)* ja *palvelujen ja hallinnon alue, jolla ympäristön erityispiirteet säilytetään (P/s-1)*. Urheilu- ja virkistyspalvelujen alueelle voidaan osayleiskaavan mukaan sijoittaa historiallisesti arvokkaaseen ympäristöön soveltuvia urheilu-, virkistys- ja vapaa-ajan toimintoja palvelevia rakennuksia ja rakennelmia. Alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon uudisrakentamisen soveltuminen Linnoituksen historialliseen, kaupunkikuvalliseen ja maisemalliseen kokonaisuuteen. Aluetta koskevasta suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Palvelujen ja hallinnon alueelle (**P/s-1**) saa sijoittaa historiallisesti arvokkaaseen ympäristöön soveltuvia monipuolisia liike- ja palvelutiloja, hallinnon tiloja ja toimitiloja. Aluetta suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota jalankulun ja kevyen liikenteen toimivuuteen sekä pysäköinti- ja huoltoliikenteen järjestelyihin. Alueen suunnittelussa tulee ottaa erityisesti huomioon uudisrakentamisen soveltuminen Linnoituksen historialliseen, kaupunkikuvalliseen ja maisemalliseen kokonaisuuteen. Alueen asemakaavoitus tulee tehdä osana Linnoituksen asemakaavaa. Aluetta koskevasta suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Suunnittelualueen lounaisreunaan on merkitty rautatieliikenteen alue (**LR**), johon on merkitty sivurata.

Lisäksi suunnittelualueen eteläosa ja luoteiskulma on osayleiskaavassa osoitettu *puistoalueeksi (VP)*, *puistoalueeksi, jolla ympäristön ja maiseman erityispiirteet säilytetään (VP/s)* sekä ranta-alue *vesialueeksi (W-1)*. Vesialue on osa linnustoltaan valtakunnallisesti arvokasta FINIBA-lintualueita. Alueella tai sen rajaamalla pienillä luodoilla ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka heikentävät alueen merkitystä lintujen elinolosuhteiden kannalta. Alueella on kohde nro 42 Saimaa-Lietvesi, valtakunnallisesti arvokas FINIBA-lintualue.

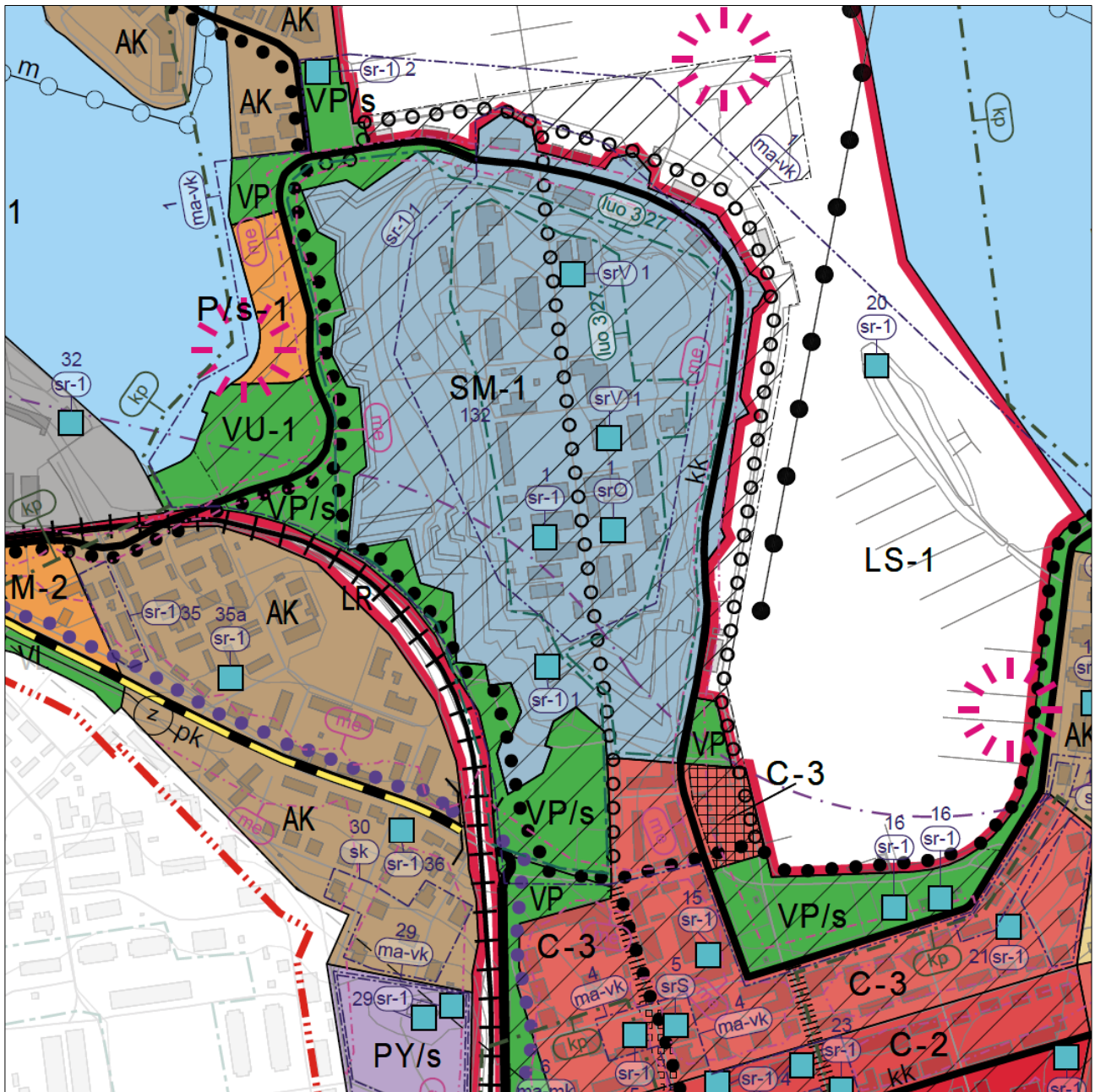
Suunnittelualue kuuluu *kulttuurihistoriallisesti arvokas kävelypainotteinen ydinkeskusta-alueeseen* (vinoviivoitus). Kävelypainotteisen alueen katujen ja aukoiden pintamateriaalien, kalusteiden ja valaistuksen laadun tulee olla korkeatasoisempia kuin normaalissa katuymppäristössä ja soveltua kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön. Kävelypainotteisella alueella voidaan erikseen osoittaa kävelykatuja ja kävelypainotteisia katuja. Kävelykadut tulee toteuttaa turvallisina, korkealaatuisina ja esteettöminä ensisijaisesti jalankulkua palvelevina ympäristöinä. Moottoriajoneuvoliikenteen nopeutta tulee rajoittaa nopeusrajoituksen lisäksi rakenteellisin keinoin.

Suunnittelualueen länsiosassa on *kehitettävä ranta-alue*. Alue on kaupunkikuvallisesti merkittävä ja kaupungin vetovoimaisuuden ja viihtyvyyden kannalta keskeinen. Ranta-alueita kehitetään laadukkaaksi julkiseksi kaupunkitilaksi. Ranta- ja vesialueella kehitetään tarkemman suunnittelun yhteydessä monipuolisia virkistystoimintoja, palveluita, pienimittakaavaisia liike- ja majoitustoimintoja sekä julkisia tapahtuma- ja kokoontumispaikkoja.

Suunnittelualue on myös osa *valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (ma-vk)* kohde nro 1 Lappeenrannan linnoitus ja varuskunta-alue. Alue tai kohde sisäl-

tyy valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaan valtakunnalliseen inventointiin (RKY 2009). Alueen ja rakennuskannan ominaispiirteet tulee säilyttää, ja alueella tapahtuvan rakentamisen ja maankäytön on sovellettava arvokkaaseen ympäristöön. Aluerajaus voi sisältää asemakaavalla suojeltuja tai suojeltavia rakennuksia. Aluetta koskevista suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

Suunnittelualueella on *luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue (luo-3)* kohde 27 Linnoitus (paahdeympäristöä, ryhmä metsälehmuksia, puistoaluetta). Alueen osa, jolla sijaitsee mahdollinen metsälain mukainen erityisen arvokas elinympäristö, vesilain mukainen suojeltu vesiluontotyyppi ja/tai muu arvokas luontokohde. Alueen käyttöä suunniteltaessa ja toteutettaessa on otettava huomioon luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen, eliölajiesiintymien ja luontokohteiden säilyttämisedellytykset.

Suunnittelualueelle on myös osoitettu *suojeltava rakennus tai rakennusryhmä (sr-1)* kohde nro 1, Linnoitus ja Vanha puisto. Rakennustaiteellisesti, historiallisesti tai kylä- tai kaupunkikuvan kannalta arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Korjaus- ja muutostyöt sekä käyttötarkoituksen muutokset tulee sovittaa rakennuksen rakennustaiteellisesti tai historiallisesti arvokkaisiin tai kyläkuvan kannalta merkittäviin ominaispiirteisiin. Aluetta koskevista suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto

Lisäksi alueelle merkitty *ortodoksisesta kirkosta annetun lain nojalla suojeltu rakennus tai rakennusryhmä (srO)* ja *valtion asetuksella suojeltu rakennus tai rakennusryhmä (srV)*. Alueita koskevista suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. SrO- merkinällä on osoitettu linnoituksen ortodoksinen kirkko, Pokrovan (jumalasyntyttäjän suojeluksen) kirkko. Valtion asetuksella 480/1985 on keskustan osayleiskaava-alueella suojeltu Etelä-Karjalan museon rakennukset ja Komendantin talo. Vaikka nyttemmin asetus on lakautettu suojelun välineenä, asetuksen nojalla tehdyt suojelupäätökset pysyvät voimassa rakennusten omistuksesta riippumatta.

Suunnittelualue kuuluu osayleiskaavassa myös *kansallisen kaupunkipuiston intressialueeseen* kulttuuri- ja luonnonmaiseman kauneuden, historiallisten ominaispiirteiden ja muiden erityisarvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi (**kp**).

Lisäksi alueelle on merkitty *kokoojakatu (kk)*, *kevyenliikenteen reitti* (musta palloviiva), ohjeellinen *ulkoilureitti* (palloviivat). Kokoojakadun ympäristöön on merkitty *meluntorjuntatarve (me)*. Alueella on ympäristömelusta aiheutuva selvitystarve, joka on otettava huomioon yksityiskohtaisemmassa maankäytön suunnittelussa ja rakentamisen ohjauksessa. Laadittujen ennusteiden mukaan liikenteen päiväaikainen melu ylittää alueella 55 dB. Suunnittelualueen viereen on myös merkitty *satama-alue (LS-1)* ja laivaväylä.

Osayleiskaavan yleismääräyksissä määrätään, että osayleiskaava-alueen tarkemmassa suunnittelussa on pyrittävä eheyttämään kaupunki-, taajama- ja kyläkuva ja vahvistamaan alueen kulttuuriarvoja. Kulttuuriympäristön kannalta arvokkaiden alueiden lähiympäristössä on erityisesti huomioitava uudisrakentamisen sopeuttaminen kaupunki- tai maisemakuvallisesti tai kulttuuriympäristön merkittäviin rakennuksiin. Korjausrakentaminen ja muut toimenpiteet tulee sovittaa arvokkaaseen kulttuuriympäristöön siten, että aluekokonaisuuden arvot eivät vaarannu. Valtakunnallisesti merkittävissä rakennetuissa kulttuuriympäristöissä (RKY 2009) ja Salpa-asemaan kuuluvilla suojelu- ja selvitysalueilla rakentamisen ja maankäytön suunnittelun on sovellettava alueen historialliseen kehitykseen sekä alueiden kaupunkikuvalliset ja kulttuurilliset arvot on turvattava.

Lisäksi yleismääräyksissä määrätään, että alueella pyritään hulevesien luonnonmukaiseen ja kokonaisvaltaiseen hallintaan Lappeenrannan hulevesisuunnitelman periaatteiden mukaisesti. Alueen hulevedet on ensisijaisesti käsiteltävä kiinteistöllä, imeytettävä tai jos imeytys ei ole mahdollista, johdettava hidastaen mahdollisimman luonnonmukaisesti eteenpäin. Tarkemmissa maankäytön suunnitelmissa selvitetään hulevesien hallinnan periaatteet, varataan riittävät maa-alueet hulevesien käsittelyä ja johtamista varten sekä määrätään paikallisesti käsiteltävien hulevesien määrästä. V-, VP-, VP/s-, VL-, VU-, VU-1 ja EV-alueilla sekä s-1-, ma-mk-, ma-vk-, luo-3-, luo-5-, luo-6- ja luo-7-alueilla maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa

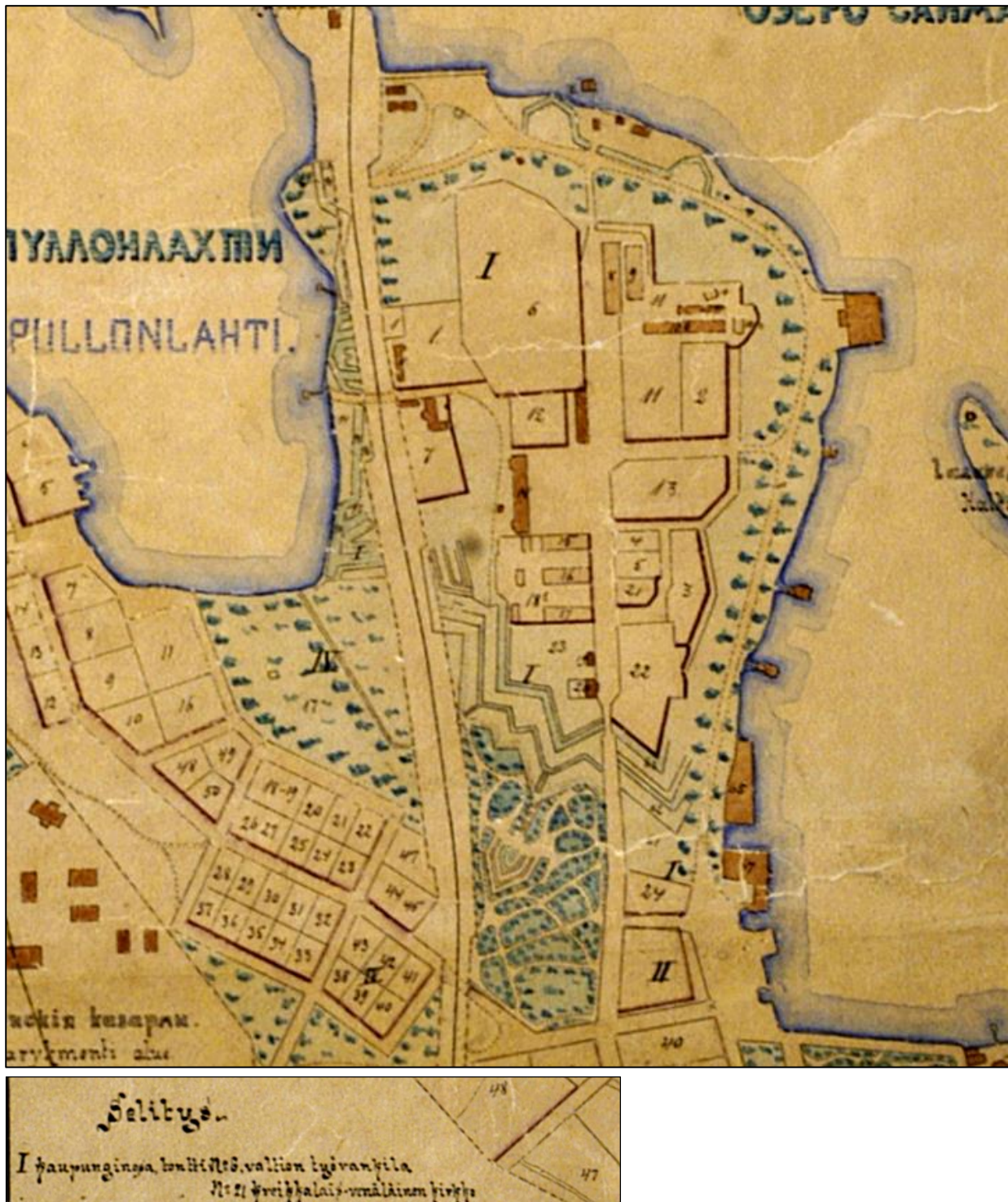
suorittaa ilman MRL 128 §:n mukaista maisematyölupaa. Maisematyölupaa ei tarvita taimikon hoitoon, kasvatushakkuuseen eikä myrsky- ja hyönteistuhojen korjaamiseen.

Yleismääräyksissä määrätään myös, että Kaukaan tehtaan suuronnettomuusriskin piiriin kuuluvilla alueilla tulee ihmisten ja väestön terveyden kannalta erityisesti herkkien uusien kohteiden sijoittaminen sekä olemassa olevien kohteiden muutos/laajennus tarkastella asemakaavoituksen yhteydessä tapauskohtaisesti ottaen huomioon teollisuuslaitoksen aiheuttamat mahdolliset vaarat ja kohteen mahdollinen rakenteellinen suojaus. Tällaisia herkkiä kohteita ovat mm. hoitolaitokset, terveyskeskukset, ostoskeskukset, koulut, päiväkodit ja vastaavat kokoontumistilat ja -alueet sekä asuinalueet ja muut kohteet, joissa voi samanaikaisesti olla suuri joukko ihmisiä ja joista poistuminen tai joissa suojautuminen voi olla onnettomuustilanteissa erityisen hankalaa.

- Asemakaava

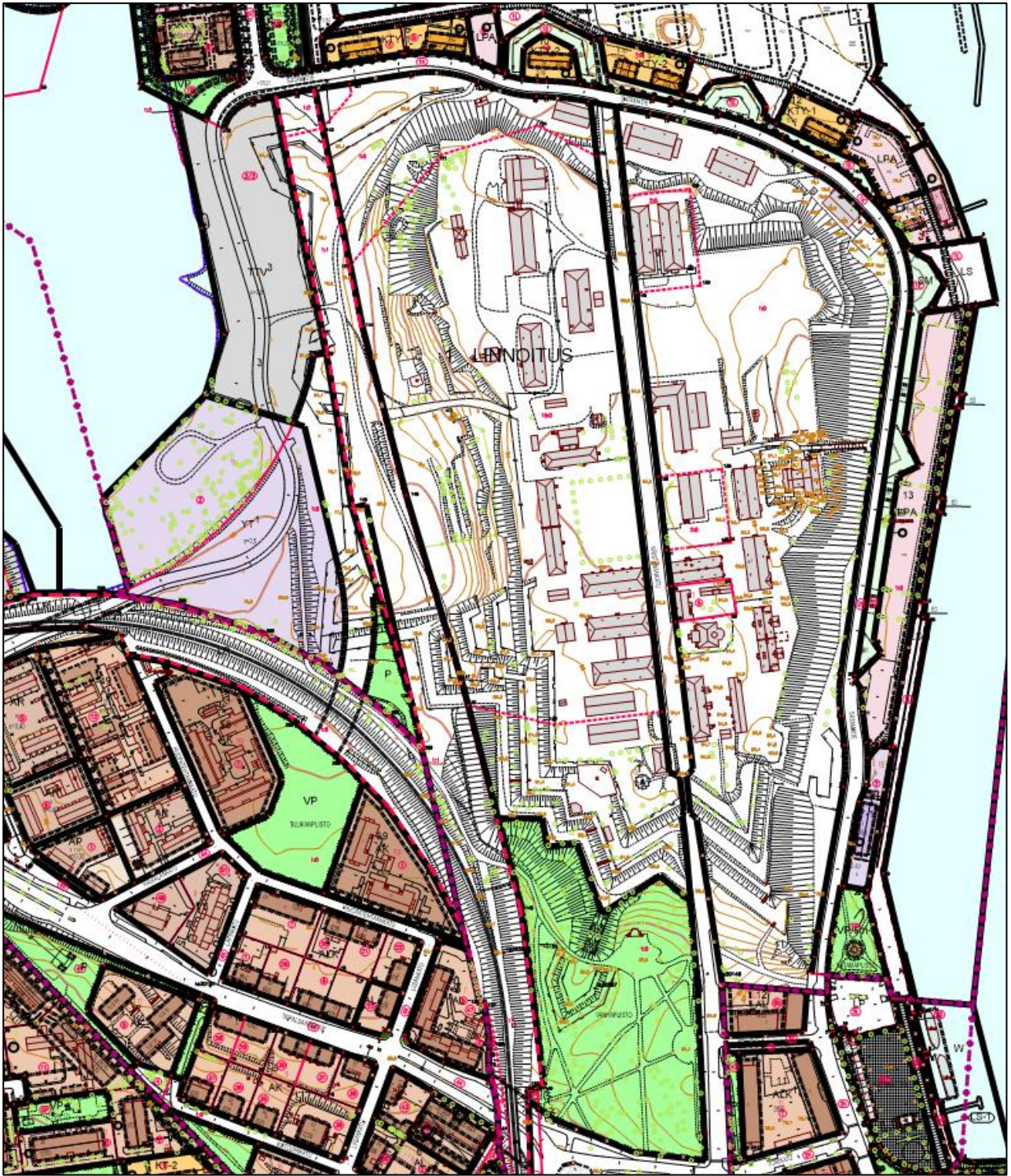
Pääosassa suunnittelualuetta ei ole nykymuotoista asemakaavaa, vaan alueella on voimassa ns. Keisarin kaava, joka on vahvistettu 19.8.1892. Kaavassa suunnittelualueelle on merkitty Ensimmäisen (I) kaupungin osan *vanhat tontit* numero 1-25 ja *nurmikko tahi puisto* -alueet (vihreä) sekä *lehti- ja havumetsä* -alueet. Lisäksi kaavaan on merkitty eri värein *puu-rakennukset* (vaalean ruskea), *kivirakennukset* (tumman ruskea) sekä *katu- ja kenttäalueet* (keltainen). Kaavan selitysosaan on kirjattu ensimmäisen kaupunginosa tontti nro 6, Valtion työvankila ja nro 21, Kreikkalais-venäläinen kirkko.

Suunnittelualueen länsiosassa on voimassa Lappeenrannan kaupunginvaltuustoon 24.2.1969 hyväksymä ja sisäasiainministeriön 5.11.1969 (K1105) vahvistama asemakaava. Länsiosan rautatiealueella on lisäksi voimassa kaupunginvaltuuston 23.2.2009 (K2362) hyväksymä asemakaava ja vesialueella on myös 21.2.1939 (K139) ja kaupunginvaltuuston 14.10.2019 (K2630) hyväksymät asemakaavat.

Kuva 120. Ote vuonna 1892 voimaan tulleesta ns. Keisarin kaavasta ja sen selitys osasta.

Nykymuotoisessa asemakaavassa suunnittelualueen länsiosa on osoitettu kunnallisteknillisten rakennusten ja laitosten korttelialueeksi (**YT**¹), yhdistettyjen teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueeksi (**TTV**³), rautatiealueeksi (**LR**), puistoalueeksi (**P**) sekä vesialueeksi (**W**) ja katualueeksi. Korttelialueiden rakennusoikeudeksi on merkitty tehokkuusluvut $e=0,50$, jolloin YT¹-korttelialueen rakennusoikeus on 10151 kerros-m² ja TTV-korttelialueen 7120 kerros-m². Suunnittelualueen länsiosassa kulkee myös Linnoituksen ja Pallo-Tyysterniemen kaupunginosien välinen raja.

Kuva 121. Ote ajantasa-asemakaavakartasta.

- Rakennusjärjestys

Rakennusjärjestys on alueidenkäyttölakia sekä maankäyttö- ja rakennusasetusta ja kunnan kaavoja täydentävä asiakirja. Lappeenrannan kaupungin rakennusjärjestyksen on kaupunginvaltuusto hyväksynyt 1.6.2020 ja se on voimassa 1.8.2020 alkaen. Lappeenrannan kaupunki valmistelee rakennusjärjestyksen uusimista. Uusi rakentamislaki tuli voimaan 1.1.2025 joka edellyttää rakennusjärjestyksen uusimista uuden rakentamislain mukaiseksi.

- Asemakaavan pohjakartta

Asemakaavan pohjakarttana on käytetty kaupungin laatimaa numeerista asemakaavan pohjakarttaa. Pohjakartta täyttää maankäyttö- ja rakennuslain § 323/ 11.4.2014 vaatimukset.

3.3 Muut suunnitelmat, selvitykset ja päätökset

▪ Meijän rannat

Meijän rannat on Lappeenrannan keskeisten ranta-alueiden kehittämissuunnitelma, jossa laaditaan kehittämissuunnitelma sekä tarkemmat kehittämiskortit yhteistyössä kaupungin eri toimialojen kanssa. Tavoitteena on luoda kokonaiskuva keskustan ranta-alueiden kehittämisestä Pallonlahdelta Kirkkoherranlahdelle seuraaville lähivuosikymmenille. Ensimmäiset kehittämissuunnitelman toimenpiteet toteutettaneen alueelle jo vuoden 2025 aikana, mutta suurin osa toimenpidesuosituksista tähtää rantojen kehittämiseen pidemmällä aikavälillä, esimerkiksi 10–20 vuoden päähän.

Suunnitelman tavoitteena on kehittää keskustan ranta-alueiden viihtyisyyttä, parantaa kulkuyhteyksien turvallisuutta ja esteettömyyttä sekä luoda edellytykset talvitoiminnalle ja matkailun edistämiseksi alueella myös tulevaisuudessa. Kehittämissuunnitelma sisältää kolme erilaista symbolikarttaa, joiden pohjalta on laadittu tulevaisuuden havainnekuva ja 3D-mallinnus. Lisäksi suunnitelmaan kuuluu 19 kehittämiskorttia, joissa pureudutaan tarkemmin suunnittelualueen eri paikkojen kehittämiseen ja esiin nousseisiin teemoihin. Linnoituksen asemakaava-alueeseen sisältyvä Pallonlahti K1 on yksi kehittämissuunnitelman kohdekoristeista. Meijän Rannat –kehittämissuunnitelma ohjaa keskustan ranta-alueiden rakentamista ja kehittämistä yleisellä tasolla. Tarkemmat ratkaisut alueiden toteuttamisesta tehdään asemakaavoituksen sekä katu- ja puistosuunnitelmien yhteydessä. Kaupunkikehityslautakunta hyväksyi kehittämissuunnitelman 19.3.2025 ja esitti sitä kaupunginhallituksen ja edelleen kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi. Kaupunginhallitus päätti 24.3.2025 esittää kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy Meijän Rannat kehittämissuunnitelman.

▪ Linnoitusniemen saunamaailma-konsepti

Lappeenrannan kaupunki on tiedottanut 27.5.2022, että linnoitusniemen kärkeen suunnitteilla ollut saunamaailma-konsepti ei etene toteutukseen. Kaupunki järjesti aiheeseen liittyen aiemmin vuonna 2022 markkinavuoropuhelun. Sen perusteella todettiin, ettei saunamaailmaa tulla toteuttamaan, ja että konseptia koskeva hankesuunnittelu on päättynyt. Näin ollen linnoitusniemen pohjoiskärki ei ole tällä hetkellä asemakaavamuutoksen kohteena. Saunamaailma-konseptia on kuitenkin käsitelty Meijän rannat-kehittämissuunnitelmassa, jossa Linnoitusniemen kärki on esitetty yhtenä mahdollisena sijaintipaikkana saunamaailmalle.

▪ Meijän City, Lappeenrannan keskustan kehittämissuunnitelma

Lappeenrannan kaupunkikehityslautakunta hyväksyi 16.6.2021 Lappeenrannan keskustan kehittämissuunnitelman Meijän City. Suunnitelmalle tähdätään viihtyisään, turvalliseen, elinvoimaiseen ja kestävästi rakentuvaan kaupunkikeskustaan, jonne kaikkien on helppo tulla, ja jossa kaikkien on hyvä olla. Suunnitelman tarkoituksena on ollut kartoittaa ja tunnistaa alueen vahvuuksia ja ominaispiirteitä sekä löytää alueen kehittämiskohteet. Eri toimijoiden

ja intressiryhmien mielipiteitä ja ideoita on kerätty erilaisten asukastilaisuuksien, työpajojen ja kyselyiden kautta. Niistä saatua palautetta on hyödynnetty suunnitelman laatimisessa ja niistä on ammennettu uusia ideoita tulevaisuuden kaupunkikeskustan luomiseen.

Suunnitelmassa kaupunkia on tarkastelu neljän teeman kautta sekä kehittämiskortein.

Linnoituksen **Pallonlahti K21** on yksi Meijän City kehittämissuunnitelman kehittämiskorteista. Kehittämiskortissa on esitetty seuraavat tavoitteet:

- Luoda suuntaviivat alueen kehittämiselle ja viherympäristön käsittelylle
- Alueen aktivointi sekä viihtyisyyden ja liikenneturvallisuuden lisääminen
- Rantabulevardin palvelunauhan pääte- tai alkupiste
- Ympärivuotista toimintaa
- Kytkeytyminen Kaupunginlahteen sekä linnoitusniemen ympäri että Pusupuiston kautta

▪ **Kasvillisuuskartoitus ja hoitosuunnitelma**

Kaakkois-Suomen ELY-keskus on rahoittanut selvityksen, jossa kartoitettiin linnoituksen kasvistoa ja laadittiin alueelle hoitosuunnitelma vuonna 2018 (Lappeenrannan Linnoituksen kasvillisuuskartoitus ja hoitosuunnitelma, Anna Vuori 1.10.2018). Alueen kasvillisuuteen on vaikuttanut alueen asutus ja karjanhoito sekä ihmisten ja karjan mukana kulkeutuneet lääke-, hyöty- ja ravintokasvit.

Kasvillisuuden maastokartoitus tehtiin touko-elokuussa. Kasvilajeja löytyi kartoitusalueelta noin 250. Lukumäärään ei ole laskettu mukaan kaikkia istutettuja koristepuita ja -pensaita eikä kukkapenkeissä ja kasvimailla selvästi viljeltyjä kasvilajeja. Kasvimaiden rikkaruohot ovat mukana luettelossa.

Kartoituksen mukaan kasvillisuudeltaan arvokkaimmat alueet ovat vallien rinteillä. Paikoin jyrkkinä nousevia rinteitä ei nurmetettu, joten niillä on säilynyt eniten niitty- ja kulttuurikasvilajistoa. Lisäksi lakialueella on paikoin arvokasta lajistoa etenkin Katariinantorin ympäristössä ja rakennusten vierustoilla. Erityisen arvokkaina voidaan pitää myös kuivia, hiekkaisia ja ketokasvillisuutta kasvavia alueita vallirinteillä. Kartoituksessa on esitetty myös uhanalaisten lajien sekä haitallisten vieraskasvilajien sijainnit.

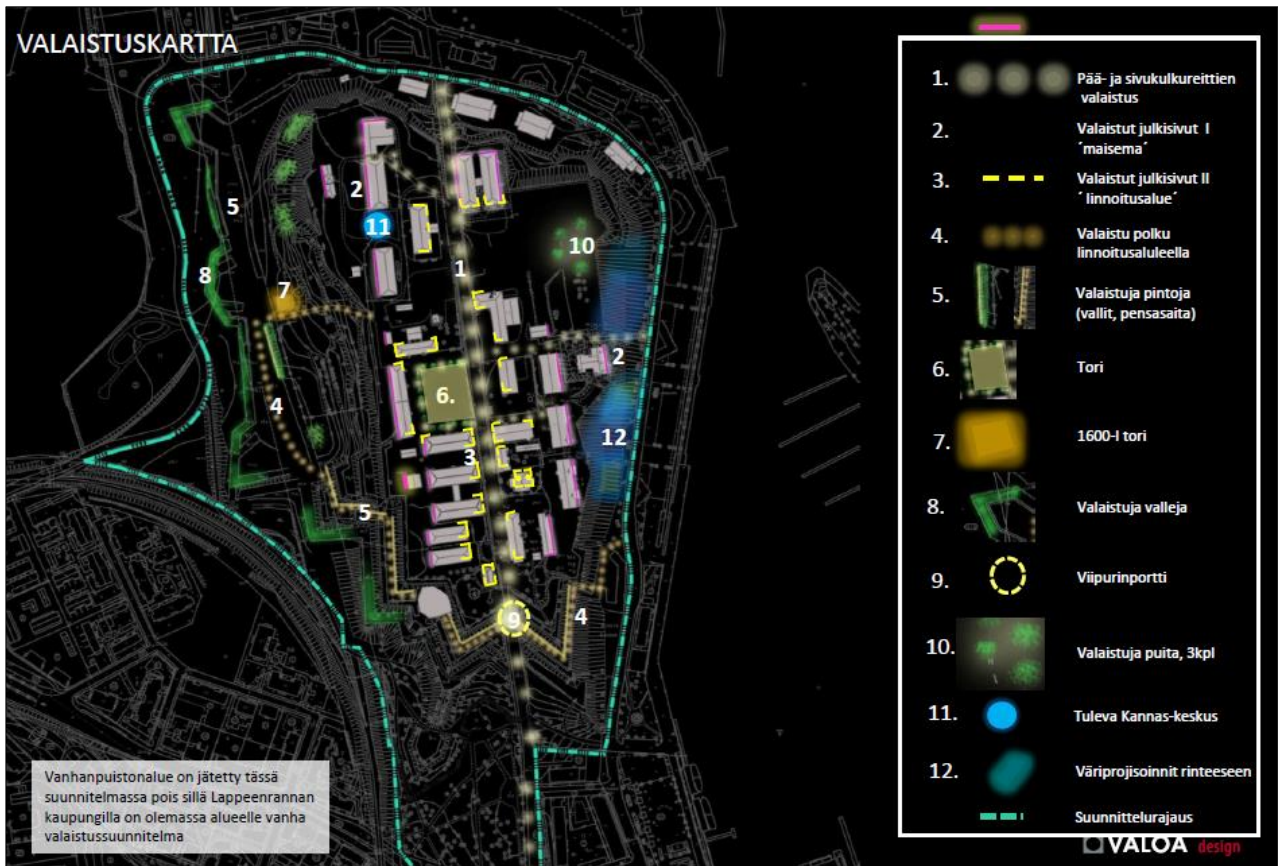
Kartoituksen lisäksi alueelle laadittiin viheralueiden hoitosuunnitelma. Myös rakennusten huollossa ja kunnossapidossa tulee huomioida seinänvierustojen kulttuurikasvit.

Kasvillisuuskartoituksen valmistuttua valmisteltiin linnoituksen valleille luonto- ja kulttuuripolku, jonka varrella olevat opastaulut kertovat alueen tapahtumarikkaasta historiasta ja ainutlaatuisesta kasvillisuudesta. Polun avajaiset olivat kesällä 2020. Reitin pituus on 1,8 km ja sen varrella on 11 opastaulua. Polun ovat suunnitelleet Sini Saarilahti Etelä-Karjalan museosta ja Anna Vuori Etelä-Karjalan luonnonsuojelupiiristä.

• **Lappeenrannan linnoituksen alue- ja kohdekohtainen valaistussuunnitelma**

Linnoituksen ympäristön ja rakennusten julkisivujen valaistuksesta teeteettiin kohdekohtainen periaatesuunnitelma vuonna 2012 (Lappeenrannan linnoitus, VALOA design 2012).

Valaistuksen tavoitteena oli tuoda esiin maisemakuva kaukonäkymässä (vallit ja julkisivujen muodostama yhtenäinen maisemafasadi). Alueen sisällä tavoitteena oli pehmeä lämminhenkinen tunnelma, joka syntyy julkisivujen ”valottamisesta” muodostuvasta kokonaisuudesta. Katutilat on tarkoitettu valaista kevytliikenneväylä luokkien mukaisesti, kuitenkin siten, että katuvalaistus on osa tunnelmallista kokonaisuutta.

Kuva 122. Kuvaote Linnoituksen valaistussuunnitelma valaistuskartasta. VALOA design 3.9.2012.

Suunnitelman mukaisia valaistustöitä on toteutettu useammassa vaiheessa, joista viimeisimpänä kohdekohtainen julkisivuvalaistus Lappeenrannan 370-juhlavuoden kunniaksi vuonna 2019.

▪ Tieto- ja näyttelykeskus Tali-Ihantala -hanke

Tieto- ja näyttelykeskus Tali-Ihantala -hanke oli tarkoitus sijoittaa linnoituksen alueelle ja sen oli tarkoitus olla kansainvälinen elämyskeskus, joka esittelisi sotahistoriaa ja rajaseudun historiaa interaktiivisesti. Hankeen kokonaiskustannuksiksi arvioitiin kuusi miljoonaa euroa, ja kaupungin ja valtion rahoitusosuuksien lisäksi kolmasosa kustannuksista oli tarkoitus kattaa varojenkeräyskampanjalla. Hankkeesta järjestettiin arkkitehtuurikilpailu vuonna 2008. Kilpailun voitti ehdotus nimeltä ”Kannas” (Verstas Arkkitehdit Oy), jonka jälkeen hankkeesta puhuttiin sotahistoriaakeskus Kannas-keskus -nimellä. Keskus oli tarkoitus toteuttaa rakentamalla uudisosa vanhan kasarmirakennuksen ja kaupunginarkiston väliin ja se oli tarkoitus avata kesällä 2014. Hanketta hidasti suunnitellun uudisrakennuksen paikalta löytyneet vanhat rakennuskerrostumat 1600-luvulta, mitkä vaativat tarkempia kaivauksia sekä yksityisen rahoitusosuuden varainkeräyksen hidastuminen. Lappeenrannan kaupunginhallitus päätti

luopua keskuksen perustamisesta vuonna 2012, jolloin akuutein tarve linnoituksen asema-kaavan muuttamisesta myös raukesi.

▪ **Lappeenrannan Linnoituksen mahdollisuuksia, asemakaavallisia esiselvityksiä 30.9.2009, Arkkitehtitoimisto Mikko Heikkilä Sito Oy**

Linnoituksen alueen asemakaavoituksen pohjaksi Lappeenrannan teknisen toimen kaavoitusosasto tilasi syksyllä 2008 Arkkitehtitoimisto Mikko Heikkilä Sito Oy:ltä asemakaavallisia esiselvityksiä alueen maankäytön mahdollisuuksista ja ehdotuksista uudisrakentamiskysymysten sekä liikenteen ratkaisuvaihtoehtojen kartoittamiseksi. Arkkitehti Mikko Heikkilän lisäksi työssä oli liikenteen osalta mukana DI Seppo Karppinen Sito Oy:stä. Työtä ohjasi Lappeenrannan kaupungin järjestämä työryhmä.

Kaavoitustyötä evästämään Lappeenrannan kaupunginhallitus päätti vuonna 2008 seuraavista kehittämisperiaatteista:

- *Linnoituksen maa-alueet pidetään kaupungin omistuksessa.*
- *Uudisrakentamiseen suhtaudutaan pidättyvästi. Yleiseen, julkiseen käyttöön voidaan harkita rakentamista myöhemmin määriteltävissä sellaisissa kortteleissa, joissa historian eri vaiheissa on aiemminkin sijainnut rakennuksia.*
- *Asuntojen lukumäärä pysytetään nykytasolla.*
- *Arkkitehtuuripoliittisen ohjelman linjauksia sovelletaan alueen suunnittelussa.*
- *Linnoituksen aluetta kehitetään ensisijaisesti matkailu-, kulttuuri- ja kädentaitoja sekä käsityöammatteja tukeviin julkisiin käyttötarkoituksiin ja edistämään alueen vetovoimaa ja palvelutarjontaa.*
- *Ympärivuotista käyttöä halutaan lisätä.*
- *Kesäteatteria kehitetään nykyisellä paikallaan.*
- *Linnoituksen tai sen lähialueille halutaan lisätä tapahtumia ja vierailijoita. Selvitetään massa- ja musiikkitapahtumien siirtoa Kaupunginlahdelta linnoitukseen länsirannalle suunniteltavaan tapahtuma-areenaan, onko riittävästi tilaa?*
- *Linnoituksen liikennettä suunnitellaan erillisen suunnitelman mukaan.*

Esiselvitystyön teemoina olivat mm. linnoituksen nykyinen rakennuskanta, kaupunkirakenne sekä toiminnallinen rakenne, uusia kehittämisideoita ja -painotuksia ja linnoituksen liikenne sekä pysäköinti. Lisäksi selvitystyössä tutkittiin hotellin ja teatterin sijoittumismahdollisuuksia Linnoitukseen.

▪ **Muut selvitykset**

Suunnittelualueelle ja sen lähiympäristöön on laadittu seuraavia luontoa ja maisemaa koskevia selvityksiä: Linnoituksen luontoselvitys (Afry 2022), Kaupunkikuvaselvitys Lappeenrannan kaupunki Keskustan osayleiskaava (Tengbom Eriksson Arkkitehdit Oy, 2013), Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys Lappeenrannan keskustan osayleiskaava (Tmi Lauri Putkonen & Tengbom Eriksson Arkkitehdit Oy, 17.2.2013). Suunnittelualuetta on tarkastelu myös seuraavissa melu- ja liikenneselvityksissä: Lappeenrannan liikenne-ennuste (WSP Finland Oy 31.1.2021), Lappeenrannan keskustaaajan meluselvitys (WSP Finland Oy 4.6.2021).

4 ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET

4.1 Suunnittelun tausta ja tarve

Lappeenrannan kaupungilla on ollut jo pitkään tarve päivittää linnoituksen alueen asemakaava, jotta turvattaisiin alueen kulttuurihistorialliset rakenteet ja vanha rakennuskanta. Samalla tutkitaan edellytykset uudisrakentamisen sijoittamiseksi alueelle.

Kaavahanke on Lappeenrannan vuosien 2025-2027 kaavoitusohjelman kohde nro 16 Linnoitus. Kaupunkikehityslautakunta on hyväksynyt vuosien 2025-2027 kaavoitusohjelman 27.11.2024 ja kaupunginhallitus 9.12.2024.

4.2 Osallistuminen ja yhteistyö, suunnitteluvaiheet

Osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyä sekä vaikutusarviointia varten on laadittu osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS), jossa on muun muassa lueteltu kaavatyössä osallisena olevat tärkeimmät maanomistajat, viranomaiset ja muut tahot (liite 1).

Kaavoituksen vireille tulosta sekä kaikista merkittävistä kuulemis- ja päätöksentekovaiheista ilmoitetaan kaupungin ilmoitustaululla sekä kaupungin virallisessa ilmoituslehdessä Etelä-Saimaassa. Lähialueen asukkaita ja maanomistajia informoidaan henkilökohtaisilla kirjeillä asemakaavan luonnosvaiheessa.

Kaava-aineistot pidetään nähtävillä Lappeenrannan kaupungin asiakaspalvelukeskus Winkissä osoitteessa Villimiehenkatu 1 (1. kerros) ja kaupungin internet-sivulla www.lappeenranta.fi/Kaavoitus > *Nähtävillä olevat kaavat*.

Viranomaisyhteistyö: Aloituvaiheen viranomaisneuvottelu (AKL 66 §, MRA 26 §), jossa selvitettiin viranomaisten näkemyksiä alueen suunnittelusta ja olemassa olevien selvitysten riittävyydestä sekä lisäselvitystarpeista pidettiin 29.5.2020. Neuvottelun muistio on selostuksen liitteenä **nro 5**.

Asemakaavaluonnoksesta pyydetään lausunnot osallisena olevilta viranomaisilta, jotka on lueteltu OAS:ssa. Tarvittaessa järjestetään viranomaisneuvottelu sen jälkeen, kun asemakaavaehdotus on ollut MRA 27 §:n mukaisesti nähtävillä.

4.3 Suunnitteluvaiheet

Asemakaavamuutoksen laatiminen on käynnistynyt talvella 2020 Lappeenrannan kaupungin kaupunkisuunnittelussa. Suunnittelun aluksi on tutkittu alustavia luonnosvaihtoehtoja sekä laadittu osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS).

Kaavan vireille tulosta on ilmoitettu kuuluttamalla asemakaavaluonnoksen ja osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS:n) nähtävillä olosta lehtikuulutuksella 13.1.2024 sekä henkilökohtaisilla kirjeillä osallisille. OAS pidetään AKL:n (alueidenkäyttölain) 62 §:n ja 63 §:n mukaisesti nähtävillä ja MRA 30 §:n mukaisesti kommentoitavana 15.1.2024 alkaen koko kaavaprosessin ajan.

Asemakaavaluonnos, OAS ja valmisteluaineisto on pidetty MRA 30 §:n mukaisesti nähtävillä 15.1 – 12.2.2024. Nähtävilläolon aikana kaavasta on pyydetty lausunnot suunnittelussa osallisena olevilta viranomaisilta ja kaupungin hallintokunnilta. Myös muilla osallisilla on ollut

mahdollisuus antaa kaavasta mielipide. Asemakaavaluonnoksesta jätettiin 18 lausuntoa ja kaksi mielipidettä.

Asemakaavaluonnoksesta pidettiin luonnosvaiheen yleisötilaisuus 16.1.2024 kaupungintalolla.

Asemakaavaluonnosta on tarkistettu saatujen lausuntojen ja mielipiteiden perusteella sekä laadittu asemakaavaehdotus. Kaavaehdotus on hyväksytty kaupunkikehityslautakunnassa 2.4.2025 ja kaupunginhallituksessa 7.4.2025. Kaupunginhallitus asetti asemakaavaehdotuksen MRA 27 §:n mukaisesti nähtäville 17.4. – 19.5.2025 sekä pyysi lausunnot Kaakkois-Suomen ELY-keskukselta ja Etelä-Karjalan museolta. Lausunnoissa ei ollut huomautettavaa asemakaavaehdotuksesta. Muistutuksia ei saapunut. Kuulemisen jälkeen asemakaavaselostusta ja sen liitteitä on täydennetty, mutta asemakaavakarttaa ei ole muutettu. Tämän jälkeen kaava viedään kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Hyväksymispäätöksestä voi valittaa Itä-Suomen Hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan (AKL 188 §).

Asemakaava on laadittu Lappeenrannan kaupungin kaupunkisuunnittelussa.

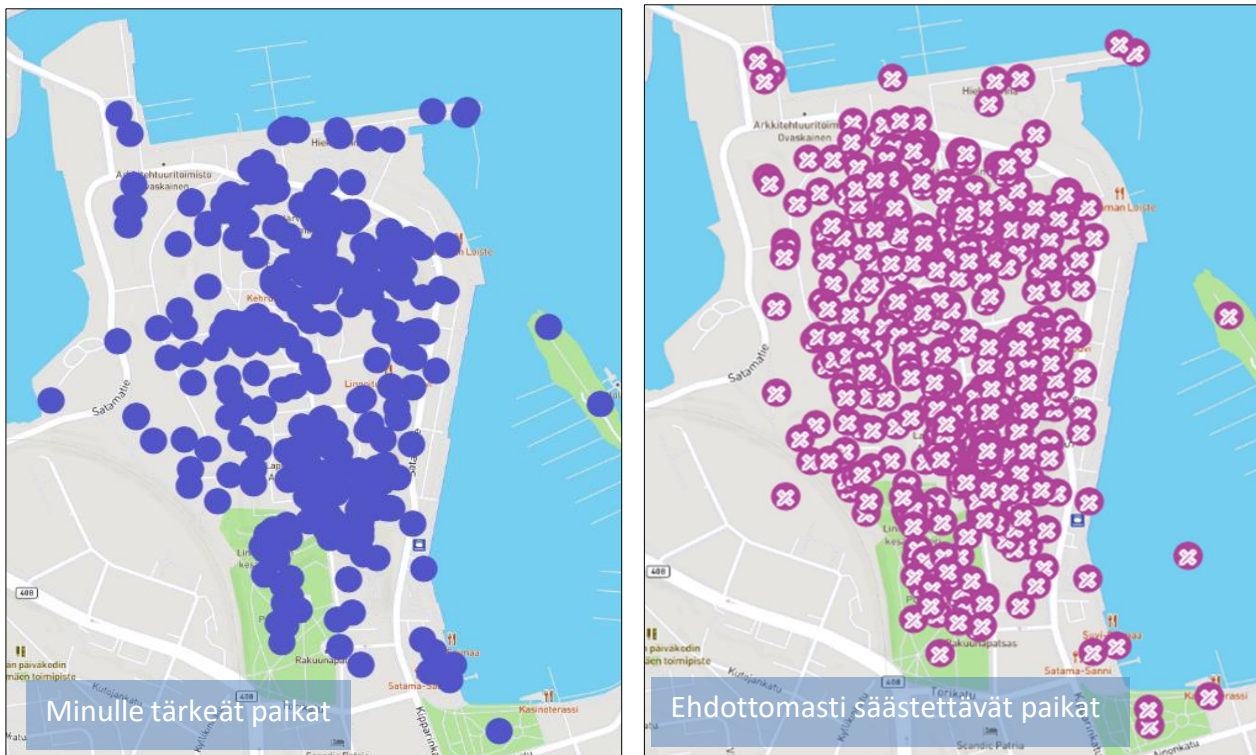
4.4 Asukas- ja osallisyhteistyö

- Lähtötietokyselyt

Asemakaavamuutoksen suunnittelutyön pohjaksi järjestettiin marraskuussa 2021 lähtötietokyselyt asukkaille ja alueen yrittäjille. Kyselyt toteutettiin Maptionnaire -karttakyselypalvelulla. Vastauksia saapui asukailta yli 200 ja yrityksiltä /toimijoilta yhdeksän kappaletta. Alueella asuvia oli vastaajien joukossa vain muutamia. Kyselyn tuloksia esiteltiin 15.12.2021 pidetyssä asukastilaisuudessa.

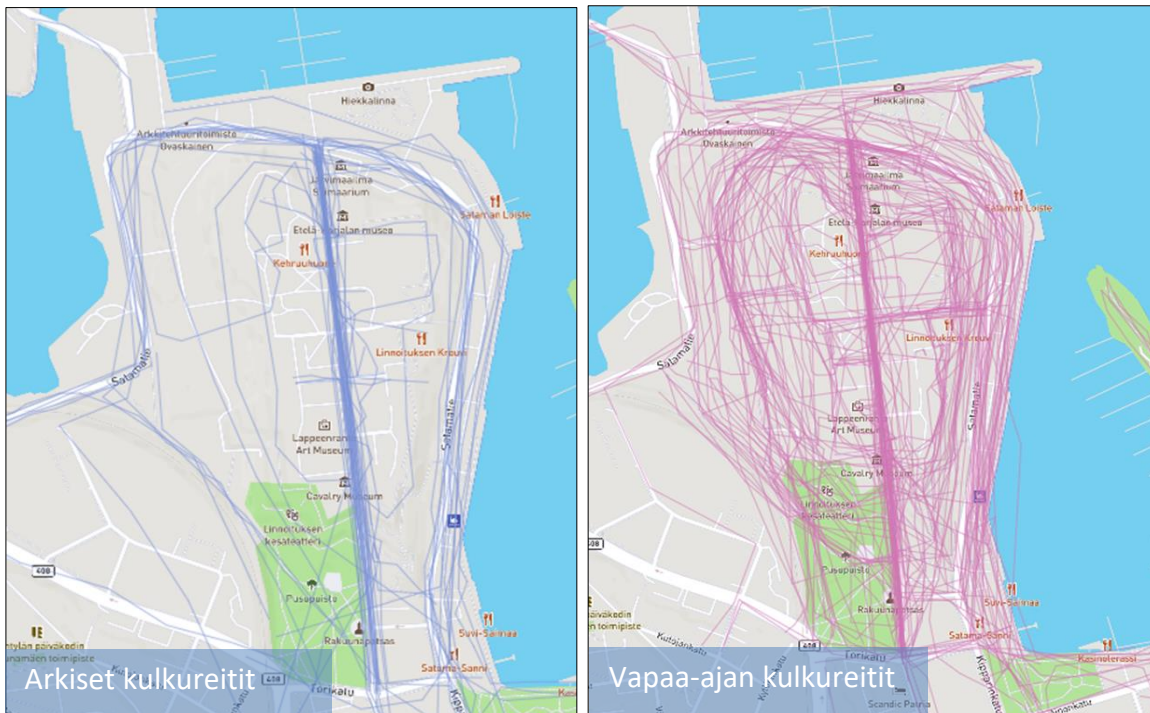
Suurin osa (48 %) lähtötietokyselyyn vastanneista asukkaista käy linnoituksen alueella viikoittain. 18 % vastaajista käy linnoituksessa kerran kuukaudessa ja 22 % 1-5 kertaa kuukaudessa. Päivittäin alueella käy 10 % ja kerran vuodessa 2 %. Vastausten mukaan alueella toimivat kahvilat, myymälät, museot ja ajanviettopaikat ovat tärkeässä asemassa, mutta myös kauniit maisemat ja näkymät, luonto ja alueen rauhallisuus vetoavat kävijöihin. Kuntalaisille tärkeitä paikkoja on niin linnoituksen laella, Vanhapuistossa kuin myös niemeä kiertävillä valleilla ja kulkureiteillä. Vastaajat merkitsivät yli 550 ehdottomasti säilytettäviä paikkoja linnoituksessa. Pääosa niistä sijoittui linnoituksen laelle ja valleille ja Vanhapuistoon. Luontokohteista kyselyyn vastanneet nostivat yhteensä 87 kohdetta, mm. komeita vanhoja puita, avoimia nurmialueita, vallit sekä näköalapaikkoja.

Suurimpina toiveina alueelle kyselyssä nousi tarve istuskelu- /levähdyspaikoille. Lisäksi toivottiin mm. lisää yleisiä tapaamispaikkoja, istutuksia ja lapsille leikkipaikkaa.

Kuva 123. Vasemmalla kartta, johon lähtötietokyselyyn osallistuneet vastaajat ovat merkinneet "Minulle tärkeät paikat" ja oikealla "Ehdottomasti säästettävät paikat".

Arkiset kulkureitit kulkivat pääosin katuja ja kevyen liikenteen väyliä pitkin, mutta vapaa-ajan reitit olivat polveilevampia ja kulkivat koko niemen alueella; linnoituksen laella, valleilla sekä ranta-alueilla.

Kuva 124. Vasemman puolen karttaan ovat lähtötietokyselyyn osallistuneet merkinneet arkiset kulkureitinsä ja oikean puolen karttaan vapaa-ajan kulkureitit.

Kysyttäessä kehittämistoiveita linnoituksen alueen liikennejärjestelyihin, vastauksina saatiin muun muassa, että pysäköintiä tulisi ohjata alueen laitamille ja alas satamaan, ja että autojen pysäköinti Kristiinankadun jalkakäytävällä koettiin häiritseväksi. Osissa vastauksista oli hyvin tyytyväisiä linnoituksen alueeseen tälläkin hetkellä eikä kehittämistarpeita esitetty.

Alueen yrittäjille ja toimijoille lähetettyyn lähtötietokyselyyn vastasivat eniten kulttuuri- ja ravitsemusalan yrittäjät ja julkisen palvelun toimijat. Alueen vahvuuksina nähtiin alueen imago, historiallinen ympäristö (6/9) ja ainutlaatuiset historialliset rakennukset (8/9). Myös sijainti keskustan ja sataman läheisyydessä (4/9) ja muut saman alan yrittäjät (3/9) koettiin alueen vahvuuksina ja syinä, miksi yrittäjät alueelle ovat halunneet.

Aluetta heikentävinä tekijöinä koettiin tyhjillään olevat tilat ja talviaikainen hiljaiselo. Rakennusten vuokralaisiksi toivottiin asiakasvirtoja tuovia yrityksiä toimistojen sijaan. Kolmasosa vastaajista ei toivonut uusia rakennuksia alueelle. Jos uusia rakennuksia rakennettaisiin, tulisi niissä pääosin olla ravintoloita, museoita sekä työ- ja tuotantotiloja. Myös yrittäjät toivoivat alueelle lisää istuskelu- / levähdyspaikkoja sekä lisää opasteita ja valaistusta alueelle. Suurempien tapahtumien aikana liikenne ruuhkautuu Kristiinankadun mäkien alaosissa. Lisäksi ehdotettiin, että yleisön paikoitus tulisi ohjata linnoituksen juurelle tai muille lähialueille, ei linnoitukseen.

Suurin osa vastaajista, niin asukkaista kuin yrittäjistäkin toivoi, että läpiajo Kristiinankadulla jatkuu nykyisenlaisena.

- Alustavan asemakaavaluonnoskartan esittely

Alustavaa asemakaavakarttaluonnosta esiteltiin asukastilaisuudessa Lappeenrannan taide-museolla 29.11.2022. Tilaisuuteen osallistui noin kymmenen henkilöä.

Alueen yrittäjille sekä yrittäjäyhdistykselle esiteltiin alustavaa asemakaavakarttaluonnosta videolla ja siihen liittyvällä kyselyllä 3. – 19.3.2023. Kyselyn 42 vastaajasta ja etusivun videon katselleista itse kyselyyn vastasi 13 henkeä. Kyselyyn vastasivat sekä alueella jo toimivat että muualla kaupungin alueella ja Lappeenrannan ulkopuolella toimivat yrittäjät/ toimijat. Pääosa vastaajista piti monipuolisia rakennusten käyttötarkoituksia hyvänä, koska ne mahdollistavat alueen kehittämisen ja elävöittämisen. Alueelle tervetulleeksi toivotettiin mahdolliset majoitustilat ja uudet ruokaravintolat. Rakennusten käyttämisen toimistotiloina katsottiin näyttävästi alueella liikkuvalla vierailijalle käyttämättöminä ja pimeinä. Uudisrakentamisen kannalla linnoituksen laelle ja länsirinteeseen oli 56 % kysymykseen vastanneista ja vastaan 44 % vastaajista. Uudisrakentamista tärkeämpänä nähtiin olemassa olevien rakennusten peruskorjaus ja niiden saaminen käyttöön. Kysyttäessä mitä toimintaa/ toimintoja voisi Pallonlahden rannalla olla, ehdotettiin alueelle esim. kyykkä- ja mölkkykenttää, minigolfrataa, esiintymislavaa, ”tiedekeskusta” Saimaannorpasta, foodparkkia ja moottoriveneiden talvisäilytystä. Myös hiekkalinnan siirtämistä Pallonlahden rantaan ehdotettiin. Jos Pallonlahden rannalla olisi pysäköintialue, noin 60 % kysymykseen vastaajista katsoi, että alueesta olisi apua tapahtumien aikaiseen pysäköintipaikkapulaan.

- Lähtötietojen huomioinen asemakaavassa

Asemakaavassa on pyritty huomiomaan kuntalaisilta ja yrittäjiltä saadut lähtötiedot siltä osin, kuin ne on mahdollista huomioida asemakaavoituksessa. Liikenteellisistä huomioista ja epäkohdista on välitetty tietoa eteenpäin kadut ja ympäristö vastualueelle ja ne on mahdollisuuksien mukaan huomioitu myös asemakaavaratkaisussa.

Asemakaavatyön lähtötietokyselyn mukaan linnoituksen laella järjestettävät tapahtumat aiheuttavat tapahtumien aikaista autojen jonoutumista Kristiinankadulle ja varsinkin Viipurin portin ja Savonlinnan portin kohdille. Myös Kristiinankadun molemminpuolinen pysäköinti koettiin ongelmaksi ruuhkaisina aikoina, kun osa autoista pysäköi jalankulkijoille tarkoitettuihin alueisiin. Ratkaisuksi ehdotettiin läpiajon kieltämistä tapahtumien aikana, pysäköinnin kieltämistä linnoituksen laella tai yksisuuntaista liikennettä tapahtumien aikana. Linnoitus on hankalasti saavutettavissa varsinkin liikuntarajoitteisille ja iäkkäille, joten autoliikenteen kokonaan kieltäminen ei ole tarkoituksenmukaista. Tapahtumien aikainen liikenteen rajoittaminen ja ohjaaminen on perusteltua. Linnoituksen alueen pysäköintiä tukevat myös Sata-mantien varren pysäköintialueet Kaupunginlahdella. Kaavaratkaisussa linnoituksen laelle on osoitettu pysäköintialueet olemassa olevien alueiden paikalle. Kaavaratkaisulla ei ole vaikutuksia alueen yksityiskohtaisiin liikennematkaisuun, vaan ne ratkaistaan liikennesuunnitelmissa ja eri tapahtumien luvituksessa.

4.5 Asemakaavan tavoitteet

Lappeenrannan kaupungin ensisijaisena tavoitteena on päivittää alueen asemakaava nyky-muotoiseksi ja vastaamaan toteutunutta tilannetta. Asemakaavalla mahdollistetaan myös alueen toiminnallinen kehittäminen ja historiallisten rakennusten käyttö. Lisäksi turvataan luontoon, arkeologiseen kulttuuriperintöön ja rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyvien arvojen säilyminen.

Lappeenrannan kaupungin Lappeenranta 2037- strategian kasvun kaupunki osa-alueen tavoitteena on rakentaa viihtyisää, turvallista, terveellistä ja merkityksellistä asuin ympäristöä, joka palvelee niin alueen asukkaita kuin matkailijoitakin, lisätä kaupunkikeskustan elävyyttä ja vetovoimaa, sekä huolehtia laadukkaista ja monipuolisesta viherympäristöstä. Kestävä kaupunki -osa-alueen tavoitteena on vaalia rakennettua kulttuuriperintöä ja hyödyntää olemassa olevaa rakennuskantaa.

Maakuntakaavan tavoitteet: Etelä-Karjalan maakuntakaavan tavoitteena on kehittää taajamatoimintojen aluetta ja suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää luonto- ja maisema-arvojen sekä kulttuuriympäristön ominaispiirteiden säilyttämiseen. Lisäksi alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huolehdittava siitä, että matkailun kehittämistarpeet sovitetaan alueen luonto-, maisema-, rakennusperintö- ja kulttuuriympäristön arvoihin niitä hyödyntäen. Lisäksi tulee huolehtia myös siitä, ettei kyseisiä arvoja vaaranneta.

Kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta maankäytön ja toimenpiteiden suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristön ominaispiirteiden vaaliminen ja turvattava merkittävien historiallisten rakennusten ja merkittävien rakennettujen ympäristöjen säilyminen. Yksityiskohtaisemmassa uudis- ja täydennysrakentamisen suunnittelussa on otettava huomioon rakentamisen soveltuminen arvokkaaseen ympäristöön.

4.6 Asemakaavaratkaisun vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

▪ Pallonlahden tapahtuma-alueen sijaintivertailu

Lappeenrannan kaupungin keskustan alueelta puuttuu tapahtuma-alue, jossa voitaisiin järjestää isompia noin 4000 – 5000 kävijälle tarkoitettuja festivaaleja tai alue, johon voisi sijoittaa esim. Sirkus Finlandian teltan. Linnoituksen länsirannalle mahdollisesti rakennettavan tapahtuma-alueen sijaintia tarkasteltiin kahden eri päävaihtoehdon pohjalta. Tarkastelussa tapahtuma-aluetta tarkasteltiin niin, että alueelle hahmoteltiin paikka/paikat 20 x 15 metrin kokoiselle esiintymislavalle, katsomoalueelle, siirrettäville ruoka- ja myyntivainuille (2,6 x 3-9 metriä) ja autopaikoille. Lava ei olisi alueella kiinteästi, vaan alueella tapahtuman toteuttaja voisi vuokrata tarvittavan kokoisen lavan, mutta alue tulee rakentaa niin, että maapohja kestää lavan ja muun tarpeiston painon. Myös sirkustelta tarvitsee tasaisen ja riittävän kantavan pohjamaan.

Vaihtoehdossa 1 tapahtuma-alue sijoittuisi linnoituksen vallien ja Satamatien väliin noin 13 400 m²:n alueelle. Katsomoalueen koko olisi noin 5400 m², jolloin alueelle voidaan laskea mahtuvan noin 5000 henkeä. Vaihtoehto edellyttäisi Satamatien uutta linjausta rantaan ja tasoristeyksen siirtoa. Satamatien rakentaminen rantaan vaatisi rannan täyttöö ja kadun pengertämistä. Myös Vanhapiistosta Pikisaareen kulkeva kevyen liikenteen väylä siirtyisi hieman lähemmäksi vallee kiertämään tapahtuma-aluetta.

Vaihtoehdossa 1b Satamatien ylittävä tasoristeys säilyy nykyisellä paikallaan ja tasoristeyksen kunnostus voidaan tehdä jo laadittujen suunnitelmien ja haettujen lupien mukaisesti. Vaihtoehdossa Satamatien uusi linjaus ei sijoitu aivan rantaan, mutta rakentaminen vaatii silti pengertäytettä. Myös tässä vaihtoehdossa Vanhapiistosta Pikisaareen kulkeva kevyen liikenteen väylä siirtyisi hieman lähemmäksi vallee kiertämään tapahtuma-aluetta. Alueen koko olisi noin 9500 m² ja katsomoalue noin 3700 m².

Seuraavan sivun kuvissa on esitelty vaihtoehdot 1 ja 1b. Vaihtoehtojen myönteiset ja kielteiset puolet on koottu tekstiruutuihin.

Vaihtoehto 1

Koko alue n. 13400 m²

Katsomo alue noin 5400 m²

n. 5000 henkilöä

- Laajin yhtenäinen tapahtuma-alue.
- Satamatien liikenne voi jatkua tapahtumista huolimatta.
- Tasoristeyksen turvallisuus paranee hieman.

- Tasoristeyksen siirto, kaupungin osuus 295 000 €, kokonais kustannus n. 700 000 €.
- Satamatien siirto, 470 000 €.
- Kaukolämpöjohdon siirto 80 000 €
- Jalankulun ja polkupyöräilyn väylän siirto.
- Vallien kuluminen ja eroosio.
- Luontoarvojen vaarantuminen.
- Rannan täyttö.
- Kadun vaatima penger heikentää maisemakokonaisuuden arvoja rky-alueella.
- Vastarakennetulle koirapuistolle uusi paikka, 50 000 €.
- Nykyisten peruskorjaussuunnitelmien uudelleen laatiminen, veden täyttöluvan uudelleen hakeminen (noin vuosi) ja aikataulutus.

Kuva 125. Kuvaote diakuvasta Pallonlahden tapahtuma-alueen sijaintivaihtoehtotarkastelun vaihtoehdosta 1. Vaihtoehtoon hyvät ja huonot puolet on koottu tekstiruutuihin. © Kaupunkisuunnittelu 26.5.2023

Vaihtoehto 1b

Koko alue n. 9500 m²

Katsomo alue noin 3700m²

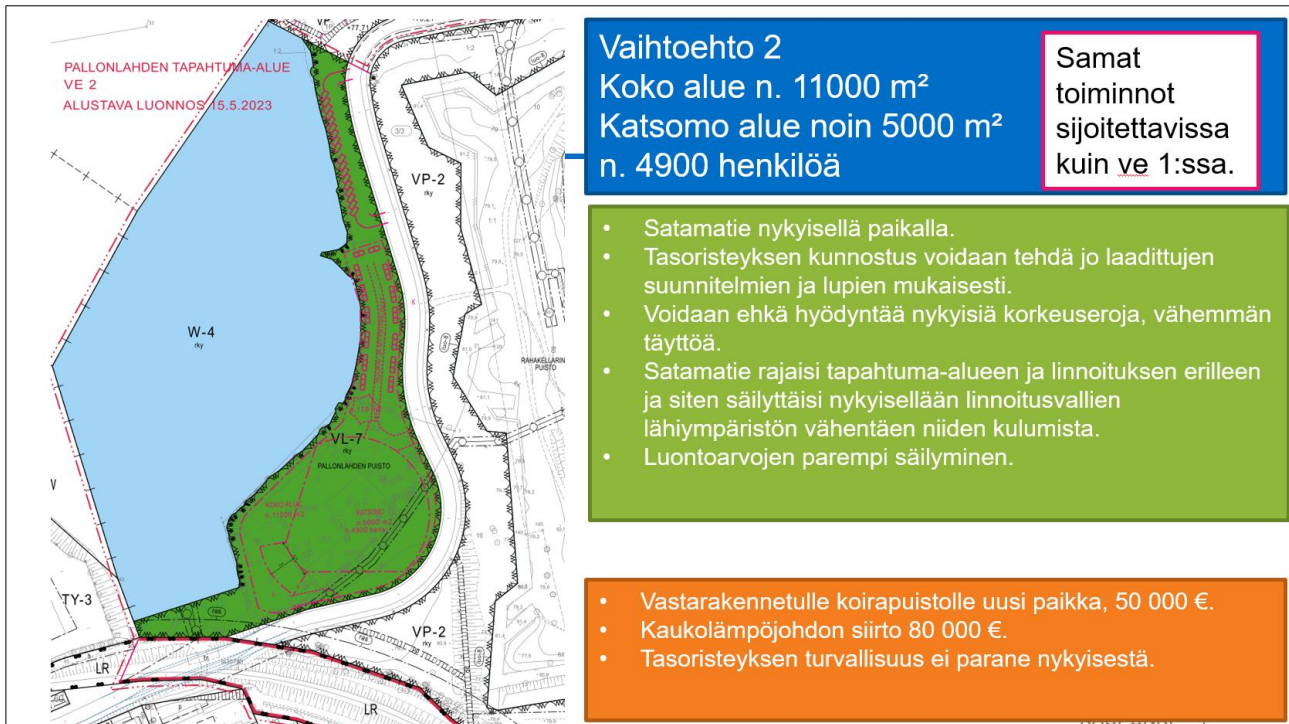
n. 3500 henkilöä

- Tasoristeyksen kunnostus voidaan tehdä jo laadittujen suunnitelmien ja lupien mukaisesti, kaupungin osuus 295 000 €, kokonaiskustannus 700 000 €.

- Satamatien siirto, 438 750 €.
- Kaukolämpöjohdon siirto 80 000 €.
- Jalankulun ja polkupyöräilyn väylän siirto.
- Vallien kuluminen ja eroosio.
- Luontoarvojen vaarantuminen.
- Vastarakennetulle koirapuistolle uusi paikka, 50 000 €.
- Tasoristeyksen turvallisuus ei parane nykyisestä.

Kuva 126. Kuvaote diakuvasta Pallonlahden tapahtuma-alueen sijaintivaihtoehtotarkastelun vaihtoehdosta 1b. Vaihtoehtoon hyvät ja huonot puolet on koottu tekstiruutuihin. © Kaupunkisuunnittelu 26.5.2023

Vaihtoehdossa 2 Satamatie säilyisi nykyisellä paikallaan ja tasoristeyksen kunnostus voidaan tehdä jo laadittujen suunnitelmien ja haettujen lupien mukaisesti. Tapahtuma-alueen pinta-alaksi tulisi noin 11 000 m² ja katsomoalueen olisi noin 5000 m². Alueelle voidaan sijoittaa kaikki samat toiminnot kuin vaihtoehdossa 1. Vaihtoehdon etuna on myös, että Satamatie rajaisi tapahtuma-alueen ja linnoituksen erilleen ja siten säilyttäisi nykyisellään linnoitusvallien lähiympäristön vähentäen vallien kulumista ja riskiä alueen luontoarvojen tuhoutumisesta. Aluetta rakentaessa voidaan ehkä myös hyödyntää alueen nykyisiä korkeuseroja, jolloin maatayttöä tarvitaan vähemmän.

Kuva 127. Kuvaote diakuvasta Pallonlahden tapahtuma-alueen sijaintivaihtoehtotarkastelun vaihtoehdosta 2. Vaihtoehdon hyvät ja huonot puolet on koottu tekstiruutuihin. © Kaupunkisuunnittelu 26.5.2023

Kustannuksiltaan vaihtoehdon 1 toteutus on kallein, koska vaatii eniten muutoksia eli nykyisen tasoristeyksen ja Satamatien siirtämisen. Kaikissa vaihtoehdoissa täytyy etsiä uusi paikka alueelle nykyisin olevalle koirapuistolle, minkä lisäksi kaukolämpöjohto on siirrettävä kulkemaan katualueella.

Lappeenrannan kaupungin Matkailu- ja tapahtumat -ohjausryhmän kokouksessa 30.5.2023 päätettiin jatkaa linnoituksen asemakaavamuutoksen valmistelua vaihtoehdon 2 pohjalta.

5 ASEMAKAAVAN KUVAUS

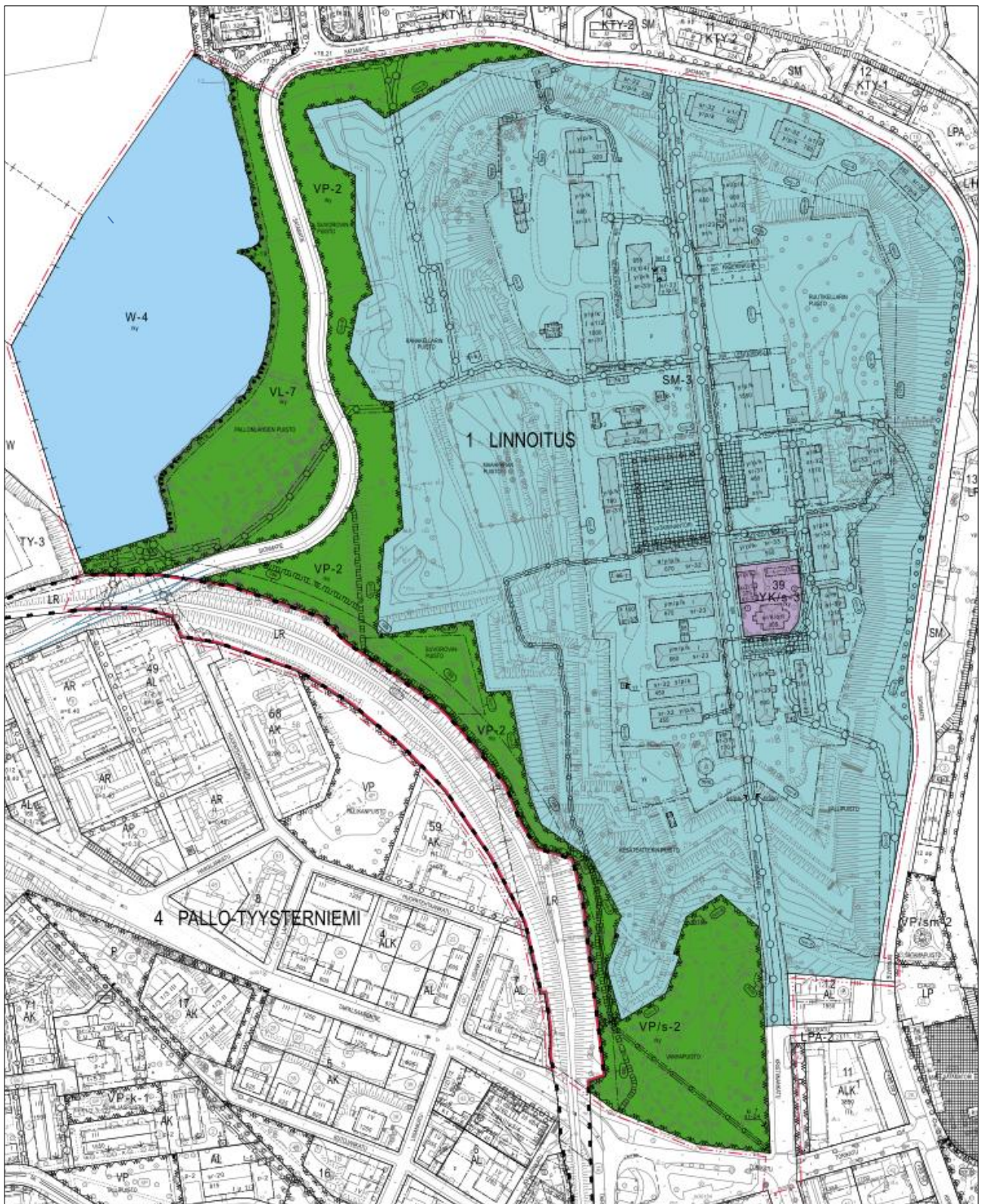
5.1 Kaavan rakenne

Asemakaavassa linnoituksen lakialue ja sitä reunustavat vallirakenteet osoitetaan *muinaismuistoalueeksi* (SM-3), poikkeuksena Kaakkois-Suomen ortodoksisen seurakunnan hallinnoimat alueet linnoituksen laella, jotka osoitetaan *kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueeksi, jonka kulttuurihistorialliset ominaispiirteet tulee säilyttää* (YK/s-3). Lappeenrannan vanhin puisto Vanhapuisto osoitetaan *puistoksi, jossa ympäristö säilytetään* (VP/s-2).

Voimassa olevan nykymuotoisen asemakaavan mukaiset rata-alueen viereinen puisto, katualue, teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue ja kunnallisteknisten rakennusten ja laitosten korttelialue on muutettu *puistoksi, jossa ympäristöä tulee hoitaa alueen historiallisen linnoitusluonteen mukaisena* (VP-2) ja *lähivirkistysalueeksi* (VL-7). VL-alueelle saa toteuttaa kevytrakenteisia matkailu- ja yleisöpalvelurakennuksia ja rakennelmia, tapahtuma-alueen, matkailuautoalueen ja pysäköintialueen.

VP-2- ja VL-7-alueiden väliin on merkitty Satamatien osuus 14 metriä leveänä katualueena toteutuneen tilanteen mukaisesti. Lisäksi suunnittelualueen lounaisosan *rautatiealueen* (LR) rajoja on päivitetty siten, että radan pengeralueet jäävät pääosin rata-alueelle ja nykyinen kevyen liikenteen reitti sijoittuu kokonaisuudessaan puistoalueelle. Suunnittelualueen länsi-osa on osoitettu *vesialueeksi, jolla voi olla muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia vedenalaisia muinaisjäännöksiä* (W-4).

Asemakaavassa on osoitettu katualueeksi myös noin 158 m²:n alue Satamatien Kaupunginlahden puoleisesta päästä, Kristiinankadun eteläosa Vallikadun liittymästä Torikadulle sekä pieni osa Torikadun katualuetta. Kyseisillä alueilla ei ole voimassa nykymuotoista asemakaavaa, vaan alueet ovat kuuluneet niin kutsuttuun Keisarin kaavan kaava-alueeseen.

Kuva 128. Karttaote asemakaavaehdotuksesta.

5.2 Mitoitus

Asemakaava-alueen kokonaispinta-ala on 30,96 hehtaaria, josta nykymuotoista asemakaava-aluetta on 9,12 hehtaaria ja vanhaa, niin sanotun Keisarin kaavan aluetta 21,84 hehtaaria. Kaava-asiakirjoissa Keisarin kaavan alue tulkitaan asemakaavattomaksi alueeksi.

Kaavamuutoksella osoitetaan muinaismuistoaluetta (SM-3) noin 19,2 hehtaaria ja kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialuetta (YK/s-3) 0,2 hehtaaria. Viheralueita (VL-7, VP/s-2 ja VP-2) osoitetaan yhteensä noin 5,3 hehtaaria. Asemakaavamuutoksen myötä teollisuus- ja varastorakennusten korttelialuetta poistuu 1,4 hehtaaria ja kunnallisteknillisten rakennusten ja laitosten korttelialuetta 2,0 hehtaaria. Katualuetta kaavaratkaisussa osoitetaan yhteensä 0,77 hehtaaria ja rautatiealuetta (LR) 1,9 hehtaaria. Pallolahden vesialuetta asemakaavassa on noin 3,46 hehtaaria.

Linnoituksen laen rakennuksille on merkitty rakennusalat, joissa määrätään käyttötarkoitus, kerrosluku ja rakennusoikeus. Muinaismuistoalueen rakennusten yhteenlaskettu rakennusoikeus on 20 327 kerros-m². Kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueen rakennusten rakennusoikeus on yhteensä 795 kerros-m² ja Pallonlahden länsirannan lähivirkistysalueen rakennusoikeus 200 kerros-m². Koko kaava-alueen rakennusoikeus on yhteensä 21 329 kerros-m². Voimassa olevaan asemakaavaan nähden suunnittelualueen rakennusoikeus lisääntyy yhteensä 4 058 kerros-m². Pallonlahden rannan kunnallisteknillisten rakennusten ja laitosten korttelialueen ja teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueen tehokkuusluvulla $e=0,5$ osoitettu yhteenlaskettu 17 271 kerros-m²:n rakennusoikeus poistuu.

Asemakaavan tilastolomake on kaavaselostuksen **liitteenä 3**.

5.3 Ympäristön laatua koskevien tavoitteiden toteutuminen

Asemakaavalla mahdollistetaan linnoituksen alueen käyttö edelleen ainutlaatuisena asuin-ympäristönä, kaupunkilaisten virkistys- ja vapaa-ajanviettoalueena ja historiallisena matkailukohteena. Samalla kun kaupungin tunnetuimman vetovoimatekijän identiteettiä vahvistetaan, huolehditaan alueen kulttuuriperintö-, maisema- ja luontoarvoista.

Kaavamuutoksessa on osoitettu muinaismuistolailla rauhoitettu alue (*Lappeenrannan linnoitus ja vanha asemakaava alue*) muinaismuistoalueeksi, kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueeksi, puistoiksi ja lähivirkistysalueeksi. Koska linnoituksen länsirannalla on ollut kaupungin historiallinen satama-alue, myös vesialueen käyttötarkoituksmääräyksessä on huomioitu mahdollinen vedenalainen kulttuuriperintö. Vedenalaisia muinaisjäänneksiä ovat hylät ja niiden osat, joiden voidaan olettaa uponneen yli sata vuotta sitten, samoin muut vanhat veteen tehtyjen tai veden alle jääneiden rakenteiden jäänteet, kuten sillat ja laiturit tai väyläesteet, järvien rannoilla sijaitsevien kaupungin satama-alueet sekä linnoihin ja linnoituksiin liittyvät vesialueet.

Koska asemakaava-alue on myös osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä *Lappeenrannan linnoitus- ja varuskuntakaupunki*, alueiden käyttötarkoituksmerkintöjen alle on merkitty rky (*Alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Alueen toteuttamisessa ja rakentamisessa tulee huomioida rakentamisen sopivuus valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön*). Myös kaavan

yleismääräyksissä on määrätty, että rakentamisessa sekä muissa alueelle kohdistuvissa toimenpiteissä on erityisesti otettava huomioon alueen kulttuurihistorialliset arvot.

Kaavaratkaisu vastaa keskeisiltä osiltaan jo toteutunutta tilannetta. Muinaismuistoalueelle (SM-3) sekä kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueelle (YK/s-3) ei ole osoitettu uudisrakentamista. Rakennuksille on merkitty rakennusalat, joissa määrätään rakennusten käyttötarkoitus. Käyttötarkoitukset on pääosin osoitettu nykyisen käytön mukaan, mutta muutamaan nykyisin asuinkäytössä olevaan rakennukseen mahdollistetaan asumisen lisäksi myös majoitus-, palvelu- ja liiketoiminta sekä julkisen hallinnon ja palvelun toimintoja. Myös osalle nykyisin museona toimiville rakennuksille mahdollistetaan tulevaisuudessa palvelu- ja liiketoiminta. Palvelutoimintoja voivat toteuttaa niin julkiset kuin yksityiset tahot. Liiketoimintaan lasketaan mm. liikkeet, kahvilat ja ravintolat. Tavoitteena on mahdollistaa erilaisten toimijoiden sijoittuminen alueelle. Muinaismuistoalueella on alueeseen liittyvien arvojen säilyminen turvattu varustamalla kaikki 1900-luvun alun ja sitä vanhemmat rakennukset suojelumerkinnöin (sr-31, sr-32, sr-33 ja sr-34). Asemakaavalla mahdollistetaan rakennusten käyttö siten, että niiden ulkoasu säilyy lähes muuttumattomana. Joissakin rakennuksissa sallitaan palauttavat korjaukset. Alueen yleisen miljöönsä säilymiseksi kaavan yleismääräyksissä on määrätty, että asemakaavan alueelle myönnettävistä luvanvaraisista toimenpiteistä on pyydettävä lausunto museoviranomaiselta ja kaupunkikuvatyöryhmältä.

Kaavamerkinnöin luo-7 ja luo-8 on huomioitu alueen luontoarvoiltaan arvokkaat vallirinteiden niitty- ja ketoalueet, vanhat puistopuut, uhanalaisten ja huomionarvoisten kasvien kasvupaikat sekä lepakkoalueet. Kaavaratkaisu säilyttää myös linnoitusmäen alueen maisemalliset peruspiirteet.

Asemakaavoittamisen myötä alueelle ei aiheudu ympäristöhäiriöitä, lukuun ottamatta kesäteatterin esityksistä ja Pallonlahden rannan mahdolliselta vielä rakentamattomalta tapahtuma-alueelta kantautuvia kuulutuksia ja musiikkia tai linnoituksen laen markkinoiden tai muiden huvitilaisuuksien aiheuttama pysäköintipaikkojen ruuhkautuminen. Ympäristön laatu koskevien tavoitteiden osalta kaavaratkaisua voidaan pitää kohdassa 4.5 esitettyjen tavoitteiden mukaisena sekä maankäyttö- ja rakennuslain ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisena.

5.4 Aluevaraukset

5.4.1 Korttelialueet

Kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialue (YK/s-3)

Linnoituksen laelle on osoitettu 1964 m²:n alue *kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialuetta, jonka kulttuurihistorialliset ominaispiirteet tulee säilyttää (YK/s-3)*. Alueen omistaa Kaakkois-Suomen ortodoksinen seurakunta. Korttelialueen rajat on merkitty nykyisistä tontin rajoista hieman poiketen niin, että seurakunnan talousrakennus korttelin koilliskulmassa sijoittuu kokonaan korttelialueelle.

Koska korttelialue kuuluu muinaismuistolailla rauhoitettuun alueeseen, alueen käyttötarkoituksmerkinnässä määrätään, että *alue on osa muinaismuistolain (295/63) rauhoittamaa kiin-*

teää muinaisjäännöstä, Lappeenrannan linnoitus ja vanha asemakaava-alue. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojaa kielletty. Lisäksi määrätään, että aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydetävä museoviranomaisen lausunto ja piha-aluetta tulee hoitaa osana arvokasta historiallista kokonaisuutta.

Korttelin käyttötarkoitusmerkinnän alle on merkitty **rky** (Alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Alueen toteuttamisessa ja rakentamisessa tulee huomioida rakentamisen sopivuus valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön).

Korttelialueella sijaitseva vuonna 1785 valmistunut ortodoksinen kirkko on merkitty suojeltavaksi **sr/k/ort-** merkinnällä (Lain ortodoksisesta kirkosta (10.11.2006/985) 11 luvun 116 §:n nojalla suojeltu kirkko. Korjaus- ja muutostöistä on pyydetävä museoviranomaisen lausunto.). Lain mukaan ennen vuotta 1917 rakennetut kirkot ovat suojelunalaisia. Suojeltua kirkkoa tai rukoushuonetta ei saa purkaa, eikä siihen saa tehdä sellaisia muutoksia, jotka vaarantavat rakennuksen kulttuurihistoriallisen arvon. Kirkkorakennuksen rakennusoikeudeksi on merkitty 305 kerros-m².

Korttelin luoteispuolella sijaitsevalle vuonna 1897 valmistuneelle pappilarakennukselle on merkitty rakennusala ja sille käyttötarkoitusmerkintä **yl/plk** (Yleisten-, palvelu- ja liikerakennusten rakennusala). Rakennus on myös suojeltu sr-33 merkinnällä (Suojeltava rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennustaiteellisesti, historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas rakennus. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden sekä käyttötarkoituksen muutosten tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti, historiallisesti arvokas ja kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Rakennuksessa tehtävistä korjaus- ja muutostöistä on pyydetävä museoviranomaisen lausunto. Rakentamislupa tulee liittää museoviranomaisen hyväksymä rakennushistoriallinen selvitys.) Pappilarakennuksen kerrosluvuksi on merkitty lu2/3 ja rakennusoikeudeksi 375 kerros-m².

Pappilan piharakennukselle on merkitty rakennusala ja käyttötarkoitukseksi **talousrakennus (t)**. Piharakennuksen kerrosluvuksi on merkitty yksi (I) ja rakennusoikeudeksi 115 kerros-m².

Asemakaavassa korttelialueelle muodostetaan kaksi sitovaa tonttia. Tontista 1 Linnoitus korttelin 5 tontti 5 ja osasta 501 Lappeenrannan kylän tilaa R:No 1:0 muodostuu 1 Linnoitus kaupunginosan korttelin 39 tontit 1 ja 2.

5.4.2 Virkistysalueet

Puisto, jossa ympäristöä tulee hoitaa alueen historiallisen linnoitusluonteen mukaisena (VP-2)

Linnoituksen länsivallien ja Satamatien katualueen ja rata-alueen väliin jäävä alue on asemakaavassa osoitettu **puistoksi, jossa ympäristöä tulee hoitaa alueen historiallisen linnoitusluonteen mukaisena (VP-2)**. Koska alue kuuluu muinaismuistolailla rauhoitettuun alue-

seen, määrätään, että *alue on osa muinaismuistolain (295/63) rauhoittamaa kiinteää muinaisjäännöstä, Lappeenrannan linnoitus ja vanha asemakaava-alue*. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojaa kielletty. Koska alue sijoittuu aivan vallierinteiden välittömään läheisyyteen ja alueen hoito liittyy vallien viheralueiden hoitoon, määrätään, että alueelle on laadittava erillinen käyttö- ja hoitosuunnitelma ja aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydyttävä museoviranomaisen lausunto. VP-2-alueen ja rata-alueen rajaa on päivitetty siten, että VP-2-alueeseen on liitetty osa rata-aluetta, jossa kulkee hiekkapintainen kevyen liikenteen reitti. Alue on jo Lappeenrannan kaupungin omistuksessa.

Koska alue on myös osa rakennettua kulttuuriympäristöä *Lappeenrannan linnoitus ja varuskuntakaupunki*, alueen käyttötarkoituksmerkinnän alle on merkitty **rky** (*Alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Alueen toteuttamisessa ja rakentamisessa tulee huomioida rakentamisen sopivuus valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön.*).

Puistoalueelle etelästä pohjoiseen on merkitty ohjeellinen jalankululle ja polkupyöräilylle varattu alueen osa (pp). Alueella on tällä hetkellä hiekkapintainen Vanhapiistosta kohti Piki-saarta kulkeva pyöräilyn aluereitti, jota kaupunki ylläpitää talvisin. Kulkuyhteyden sujuvoittamiseksi olemassa olevan yhteyden lisäksi puistoalueelle on merkitty ohjeellinen pp-alue myös rata-alueen viereen kohti länttä.

Alueella sijaitseva III-luokan lepakkoalue on merkitty *luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeänä alueena, jolla sijaitsee luonnonsuojelulain 78 §:n perusteella suojeltu luokan II tai III lepakkoalue*. Alueella tulee säilyttää suuret puut, monimuotoinen puustorakenne ja mahdolliset kolopuut. Myös kirkasta valaistusta tulee välttää. (**luo-7**).

Lisäksi puistoalueelle on merkitty 30 metrin päähän viereisen radan keskilinjasta *rautatien suoja-alue (ras)*. Rautatien suoja-alue edistää rautatien turvallista käyttöä ja sen olemassaolo perustuu ratalakiin. Suoja-alueella on kiinteistön käyttämisestä koskevia, kuten rakennuksiin ja rakennelmiin liittyviä rajoitteita, ja Väylävirastolla on oikeus poistaa niin sanottua riskikasvillisuutta, kuten puita. Suoja-alueen olemassaolo ei rajoita liikkumista alueella. Lisäksi puistoalueelle on merkitty viisi metriä leveä johtoa varten varattu alueen osa alueen läpi kulkevalle kaukolämpöputkelle. Puiston pohjoisosaan on merkitty myös vähintään kuusi metriä leveät johtoaluevaraukset alueen läpi kulkevalle infraverkostolle ja eteläosaan kolme metriä leveä johtoaluevaraus sähkökaapeleille.

Puistoalueen nimeksi on annettu Suvorovinpuisto.

Puisto, jossa ympäristö säilytetään (VP/s-2)

Lappeenrannan vanhin puisto on asemakaavassa osoitettu *puistoksi, jossa ympäristö säilytetään (VP/s-2)*. Koska myös tämä alue kuuluu muinaismuistolailla rauhoitettuun alueeseen, määrätään, että *alue on osa muinaismuistolain (295/63) rauhoittamaa kiinteää muinaisjäännöstä, Lappeenrannan linnoitus ja vanha asemakaava-alue*. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojaa kielletty.

Koska alueella kasvaa vanhoja maisemallisesti arvokkaita kaupungin vanhimpia puita, määrätään, että *alueen olemassa oleva puusto on säilytettävä siten, että sallitaan vain maiseman hoidon kannalta tarpeelliset toimenpiteet, ja että puustoa täydennetään tarpeen mukaan uusilla istutuksilla.* Lisäksi määrätään, että *alueelle on laadittava erillinen käyttö- ja hoitosuunnitelma ja aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettyvä museoviranomaisen lausunto.*

Koska alue on myös osa valtakunnallista rakennettua kulttuuriympäristöä *Lappeenrannan linnoitus ja varuskuntakaupunki*, alueen käyttötarkoituksmerkinnän alle on merkitty **rky** (*Alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Alueen toteuttamisessa ja rakentamisessa tulee huomioida rakentamisen sopivuus valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön.*).

Puiston kaakkoiskulmassa sijaitsevalle vuonna 1893 rakennetulle kioskille on merkitty rakennusala (**ki**) ja **sr-32** -suojelumerkintä (*Suojeltava rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennustaiteellisesti, historiallisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokas rakennus. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden sekä käyttötarkoituksen muutosten tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti, historiallisesti arvokas ja kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Palauttavat korjausmuutokset ovat mahdollisia. Rakennuksessa tehtävistä korjaus- ja muutostöistä on pyydettyvä museoviranomaisen lausunto. Rakentamislupaan tulee liittää museoviranomaisen hyväksymä rakennushistoriallinen selvitys*). Kioskirakennuksen rakennusoikeudeksi on merkitty 7 kerros-m².

Vuonna 1926 rakennettu soittolava puiston pohjoisosassa on suojeltu **sr/si** -merkinnällä (*Suojeltava soittolava. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksessa tehtävistä korjaus- ja muutostöistä on pyydettyvä museoviranomaisen lausunto*). Puiston länsilaitaan on merkitty ohjeellinen jalankululle ja polkupyöräilylle varattu alueen osa (**pp**) puistoalueen läpi kulkevan hiekkapintaisen pyöräilyn aluereitin kohdalle. Lisäksi puistoalueelle on merkitty kolme metriä leveä johtoa varten varattu alueen osa alueella kulkevalle sähkökaapelille. Puiston länsilaitaan on merkitty *rautatien suoja-alue (ras)* 30 metrin päähän viereisen radan keskilinjasta. Rautatien suoja-alue edistää rautatien turvallista käyttöä ja sen olemassaolo perustuu ratalakiin. Suoja-alueella on kiinteistön käyttämistä koskevia kuten rakennuksiin ja rakennelmiin liittyviä rajoitteita, ja Väylävirastolla on oikeus poistaa niin sanottua riskikasvillisuutta, kuten puita. Suoja-alueen olemassaolo ei rajoita liikkumista alueella.

Puistoalueen nimenä on säilytetty Vanhapuisto.

Lähivirkistysalue (VL-7)

Suunnittelualueen länsiosassa Satamatien ja Pallonlahden välinen ranta-alue on osoitettu lähivirkistysalueeksi (**VL-7**). Alueelle saa toteuttaa kevytrakenteisia matkailu- ja yleisöpalvelurakennuksia ja rakennelmia, tapahtuma-alueen, matkailuautoalueen ja pysäköintialueen. Koska lähivirkistysalueen pohjoisosa kuuluu muinaismuistolailla rauhoitettuun alueeseen, määrätään, että *alue on osa muinaismuistolain (295/63) rauhoittamaa kiinteää muinaisjäännyöstä, Lappeenrannan linnoitus ja vanha asemakaava-alue. Alueen täyttökerrosten alla voi*

olla muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia muinaisjäännöksiä. Alueelle sijoitettavien rakennusten määrää rajoitetaan määräämällä, että alueen rakennusten yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 200 kerros-m². Yksittäisen rakennuksen kerrosala saa olla enintään 70 kerros-m². Lisäksi määrätään, että rakennukset tulee sijoittaa alueelle siten, että maisema säilyy pääosin avoimena. Rakennuksista määrätään lisäksi, että rakennukset on toteutettava puurakenteisina ja pääosin puulla verhoiltuna.

Koska alue sijaitsee aivan linnoituksen alueen vieressä, määrätään, että *alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon uudisrakentamisen soveltuminen Linnoituksen historialliseen, kaupunkikuvalliseen ja maisemalliseen kokonaisuuteen.*

Koska Pallonlahden pohjasedimenteistä on löydetty raskasmetalleja, määrätään, että *alueelle ei saa sijoittaa uimalaitureita eikä -portaita.* Lisäksi määrätään, että *aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.*

Koska alue sijaitsee Pien-Saimaan rannalla, määrätään, että *rakentamisessa ja rakennusten sijoittamisessa alueelle tulee huomioida Saimaan ylin tulvakorkeus (HW 1/100). Rakennusten alin sallittu tulvasta vaurioituva lattian korkeus on +78,3 metriä (N2000).* Saimaan kerran 100 vuodessa tulvakorkeuteen +78,00 metriä mpy on lisätty harkinnanvarainen lisäkorkeus 0,3 m. Ympäristöoppaan *Tulviin varautuminen rakentamisessa 2014* mukaan aallokko tulee ottaa huomioon rakentamiskorkeudessa vain suurten selkien rannoilla ja jos kyseessä on jyrkkä ranta, joten tulvakorkeuteen ei ole tässä tapauksessa ollut tarpeen lisätä aaltoiluvaraa. Alin suositeltava rakentamiskorkeus tarkoittaa korkeustasoa, jonka alapuolelle ei tule sijoittaa kastuessaan vaurioituvia rakenteita. Käytännössä turvallinen korkeus on vasta kapillaarisen nousun katkaisevan hiekkatäyttökerroksen yläpuolella. Lattiapinnan alapuolella on siten yli puoli metriä rakenteita, joihin vesi ei saisi ulottua. Pilariperustuksissa ja tuulettuvissa alapohjissa on turvallinen korkeus vastaavasti tuuletusvälin alapuolella olevan kapillaarisen nousun katkaisevan kerroksen alla.

Koska alue on myös osa rakennettua kulttuuriympäristöä *Lappeenrannan linnoitus ja varuskunta-kaupunki*, alueen käyttötarkoituksmerkinnän alle on merkitty **rky** (*Alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Alueen toteuttamisessa ja rakentamisessa tulee huomioida rakentamisen sopivuus valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön*).

Lähivirkistysalueen eteläosan rantaviiva on merkitty kaavakarttaan alueelle myönnetyn vesialueen täyttöluvan (AVI 26.4.2023, 108/2023) mukaisesti. Täyttöalue toimii ensivaiheessa tasoristeysalueen infrarakentamisen tukialueena ja myöhemmin viheralueena. Alueelle on merkitty myös johtoaluevarauksia kaukolämpöjohdolle, vesihuollon johdoille ja hulevesiputkille. Lisäksi rantaan täyttöalueelle on merkitty huoltoajoyhteys (**ajoh**) mittakaivolle.

VL-7-alueen rantaviivaan on merkitty vähintään viisi metriä leveä alueen osa, jolla olemassa oleva puusto on säilytettävä siten, että vain maisemanhoidolliset toimenpiteet ovat sallittuja. Puuston uusiminen vaihteittain on sallittua (**s-19**).

VL-7-alueen kaakkoisosaan on merkitty viisi metriä leveä johtoa varten varattu alueen osa alueella kulkevalle kaukolämpöputkelle. Lisäksi lähivirkistysalueen eteläosaan on merkitty rautatien suoja-alue (**ras**) 30 metrin päähän viereisen radan keskilinjasta. Rautatien suoja-

alue edistää rautatien turvallista käyttöä ja sen olemassaolo perustuu ratalakiin. Suoja-alueella on kiinteistön käyttämistä koskevia, kuten rakennuksiin ja rakennelmiin liittyviä rajoitteita, ja Väylävirastolla on oikeus poistaa niin sanottua riskikasvillisuutta kuten puita. Suoja-alueen olemassaolo ei rajoita liikkumista alueella.

Lähivirkistysalue on nimetty Pallonlahden puistoksi.

5.4.3 Muut alueet

- Muinaismuistoalue (SM-3)

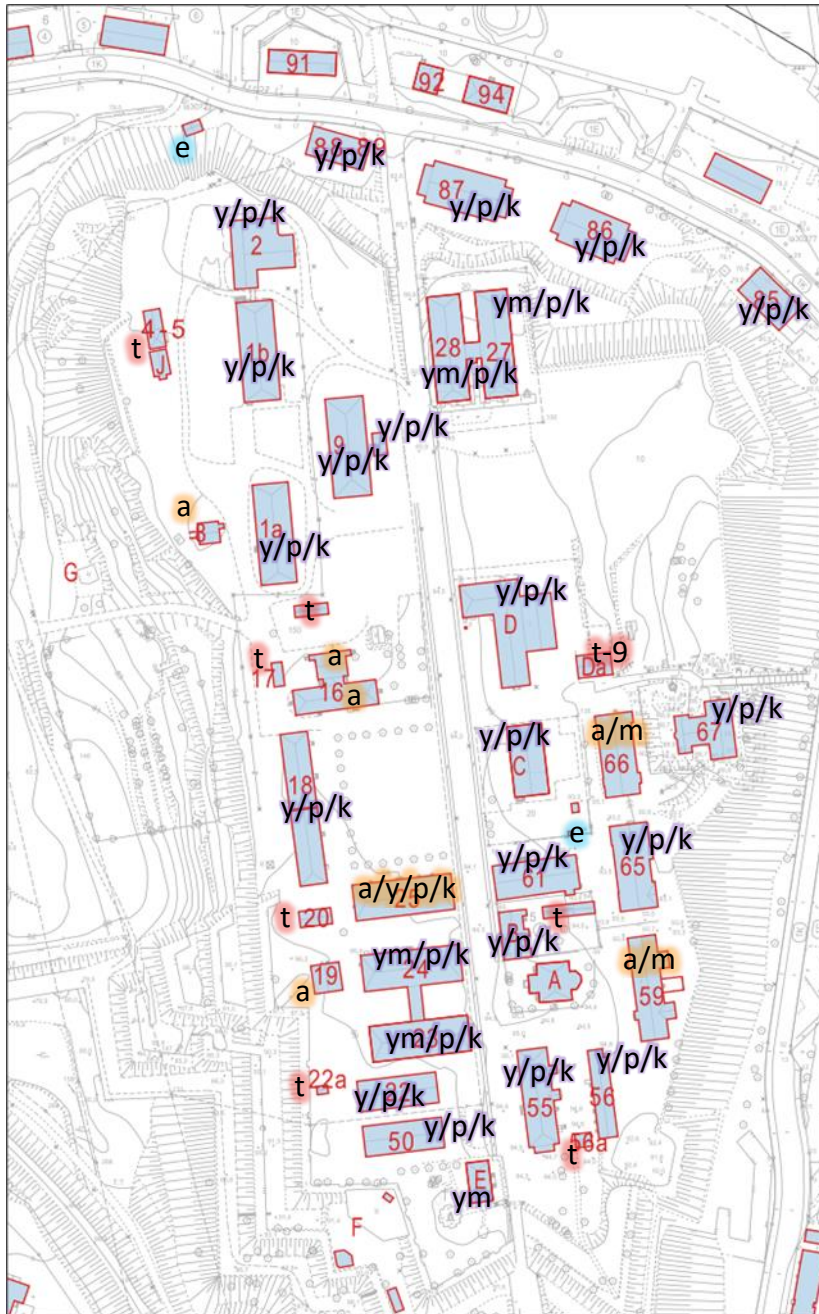
Pääosa linnoituksen lakialueesta ja sitä reunustavat vallirakenteet on osoitettu *muinaismuistoalueeksi (SM-3)*. Koska alue kuuluu muinaismuistolaila rauhoitettuun alueeseen, määrätään, että *alue on osa muinaismuistolain (295/63) rauhoittamaa kiinteää muinaisjäännöstä, Lappeenrannan linnoitus ja vanha asemakaava-alue. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojaa kielletty.* Jotta alueen luonne ainutlaatuisena historiallisena kohteena sekä alueen luontoarvot säilyisivät, määrätään, että *ympäristöä tulee hoitaa niin, että kokonaisuuden arvo, linnoitusluonne, historiallinen kerroksellisuus ja luontoarvot säilyvät. Alueelle on laadittava erillinen käyttö- ja hoitosuunnitelma. Aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydetty museoviranomaisen lausunto.*

Alueella oleville rakennuksille on merkitty rakennusalat, joissa määrätään niiden käyttötarkoitus. Rakennusalat on merkitty rakennusten ulkoseinien ulkopinnan mukaan. Rakennusten käyttötarkoitukset on osoitettu pääosin niiden nykyisen käytön mukaan. Kahdelle nykyisin asuinkäytössä olevalle tiilikasarmille mahdollistetaan asumisen lisäksi majoitustoiminta (m) ja yhdelle nykyisin asuinkäytössä olevalle rakennukselle myös palvelu- (p) ja liiketoiminta (k) sekä julkisen hallinnon ja palvelun toimintoja (y). Etelä-Karjalan museon ja Taide-museon rakennuksiin mahdollistetaan myös palvelu- (p) ja liiketoiminnat (k). Palvelutoimintoja voivat toteuttaa niin julkiset kuin yksityiset tahot. Liiketoimintaan lasketaan mm. liikkeet, kahvilat ja ravintolat. Tavoitteena on ollut arvokkaan ja ainutlaatuisen rakennetun ympäristön vaaliminen, mutta myös rakennusten uusien käyttömahdollisuuksien löytäminen ja siten mahdollistaa erilaisten vuokralaisten sijoittuminen alueelle.

Lappeenrannan Asuntopalvelu Oy:n hallinnassa oleviin rakennuksiin nro 8 Frisenheiminkuja 5, nro 16 Katariinantori 8 ja nro 19 Kristiinankatu 12 on merkitty *asuinrakennusten rakennusala (a)* nykyisen käytön mukaan. Rakennukseen nro 25 Kristiinankatu 14 on merkitty *asuin-, yleisten-, palvelu- ja liikerakennusten rakennusala (a/y/p/k)* ja kerrostaloihin nro 59 Pokrovanaukio 3 ja nro 66 Vesiportinkuja 3 *asuin- ja majoitusrakennusten rakennusala (a/m)*. Merkintä mahdollistaa myös palvelu- ja majoitustoiminnan sijoittamisen kerrostaloihin.

Rakennuksiin nro 1a Vanha kasarmi ja 1b Kaupunginarkisto, nro 2 Kuvataidekoulu, nro 9 Kehruuhuone, nro 18 Kristiinan työtuvat, nro 22 Vihreämakasiini, nro 50 Muonamakasiini, nro 55 Majurskan talo, nro 56 Pilttuu, nro 61 Suvorovinkuja 1, nro 65 Tanssiopisto, nro 67 Linnoituksen Krouvi, nro 85 Vanha Makasiini, nro 86 Satamatie 6, nro 87 Satamatie 8 ja nro 88-89 Täky-Galleria sekä rakennuksiin C Käräjätalo, D Radiotalo on merkitty *yleisten-, palvelu- ja liikerakennusten rakennusala (y/p/k)*. Taidemuseon rakennuksiin nro 23 ja 24 sekä

Etelä-Karjalan museon rakennuksiin nro 27, ja 28 on merkitty *museo-, palvelu- ja liikerakennusten rakennusala (ym/p/k)*, jolloin tulevaisuudessa rakennukset voivat tarvittaessa toimia myös muussa, kuin museokäytössä. Ratsuväkimuseon rakennus E on osoitettu *museorakennusten rakennusala (ym)*, jolloin rakennus voi toimia vain museona.

a Asuinrakennusten rakennusala.

a/m Asuin- ja majoitusrakennusten rakennusala.

a/y/p/k Asuin-, yleisten-, palvelu- ja liikerakennusten rakennusala.

y/p/k Yleisten-, palvelu- ja liikerakennusten rakennusala.

ym Museorakennusten rakennusala.

ym/p/k Museo-, palvelu- ja liikerakennusten rakennusala.

t Talousrakennusten rakennusala.

e Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten rakennusala.

Kuva 129. Linnoituksen laen rakennuksille on merkitty rakennusalat, joissa määrätään niiden käyttötarkoitus.

Talousrakennuksen rakennusala (**t**, **t-9**) on merkitty linnoituksen laen luoteiskulman varasto/tallirakennuksille nro 4-5 Kehruuhuoneenkuja 4, varastorakennukselle nro 17 Katariinantori 8a, rakennuksen nro 16 Katariinantori 8 numeroimattomalle piharakennukselle, jätekeräysrakennuksille nro 20 Kristiinankatu 16 ja 22a Kristiinankatu 6a, Majurskan talon pihavarastolle nro 56a sekä Radiotalon autotallille (rakennus Da), jolla on t-9-merkintä (talousrakennusten rakennusala, jolle saa sijoittaa muuntamon rakennuksen sisälle).

Lisäksi alueen pohjoisosassa Satamatien vieressä ja Suvorovinkujan itäpäässä sijaitseville muuntamorakennuksille on merkitty *yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten rakennusalat (e)*.

Käyttötarkoituksen lisäksi rakennusaloille on merkitty kerrosluku ja rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä. Pääosalle rakennuksista kerrosluvuksi on merkitty yksi (I) tai kaksi (II), mutta rakennuksille nro 1a Vanha kasarmi, 86 (Satamatie 6) ja 87 (Satamatie 8) kerrosluvuksi on merkitty lu1/3 tai lu1/2, joka mahdollistaa myös ullakon tasolle kerrosalaan laskettavaa tilaa. Kehruuhuoneelle (rak 9) on kerrosluvuksi merkitty II(1/4) toteutuneen tilanteen mukaisesti. Sulkeissa oleva murtoluku osoittaa kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta saa rakennuksen ylimmässä kerroksessa käyttää kerrosalaan luetettavaksi tilaksi. Rakennuksen kerrosalaan luetaan kerrosten alat ulkoseinien ulkopinnan mukaan laskettuina. Rakennusten kerrosaloissa on huomioitu mahdollinen rakentaminen toiseen kerrokseen tai ullakolle.

Linnoituksen Krouvin Vesiportinkujan vieressä sijaitsevalle vanhalle kellarille on merkitty *kellarin rakennusala (ke)*.

Linnoituksen länsireunalla sijaitsevan rahakammarin kellaria suojaavan rakennus G:n merkintä on *rakennuksen tai rakennelman kivijalka tai raunio, joka tulee säilyttää (sr/kj)*. Taide-museon rakennuksia yhdistävälle käytävälle sekä Kehruuhuoneen työhuonerakennuksen ja entisen käymälärakennuksen yhdistävälle käytävälle on merkitty rakennusalat ja merkintä **las** (*Rakennus tulee pääosin toteuttaa kevyenä ja lasiseinäisenä.*) Käytävien rakennusaloille on myös merkitty kerrosluku (I) ja rakennusoikeudet (85 ja 6 kerros-m²).

Muinaismuistoalueelle, jossa sijaitsee kesäteatterin näyttämö ja katsomorakenteet on merkitty *kulttuuritoimintaa palveleva alueen osa (yy)*. Alueelle saa sijoittaa kesäteatterin sekä siihen liittyviä rakennuksia ja rakennelmia. Alueen rakentamisessa ja käytössä tulee huomioida suojellut linnoitusrakenteet. Aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Kesäteatterin lipunmyynti/varastorakennukselle on merkitty talousrakennuksen rakennusala (t), kerrosluvuksi yksi (I) ja rakennusoikeudeksi 40 kerros-m².

Linnoitusalueen eteläinen portti Viipurinportti on asemakaavassa merkitty suojeltavaksi (**sr/lo**). *Suojeltava portti. Rakennustaiteellisesti, historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas portti. Korjaus- ja muutostöistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.*

Muinaismuistoalueen rakennusten suojelumääräykset

Muinaismuistoalueen rakennusperinnön ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen on turvattu varustamalla kaikki 1900-luvun alun ja sitä vanhemmat rakennukset suojelumerkinnoin. Suojelumerkintöjen lähtökohtana on rakennusten arvokkaaksi todettujen rakenteiden ja julkisivujen sekä kaupunkikuvallisten seikkojen suojeleminen.

Kaavakartassa on käytetty neljää erilaista suojeltava rakennus -merkintää: sr-31, sr-32, sr-33 ja sr-34. Kaikissa merkinnöissä rakennuksen purkaminen on kielletty. Lisäksi määrätään, että erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaa-

leja, ja että rakennuksiin tehtävistä korjaus- ja muutostöistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Kaikissa merkinnöissä määrätään myös, että rakentamislupaan tulee liittää museoviranomaisen hyväksymä rakennushistoriallinen selvitys. Eriasteisten suojelumerkintöjen perusteena ovat ennen kaikkea rakennusten alkuperäisyyteen ja palauttavien korjausten tarpeeseen liittyvät erot. Osassa rakennuksia erilaisten määräysten perusteena ovat myös sisätiloihin liittyvät arvot.

Lisäksi yksittäisiä muita kohteita ja rakennuksen osia on merkitty suojeltavaksi sr/k-1 suojeltava kellari ja sr/sl suojeltava soittolava -merkinnöin. Merkinnöissä määrätään että, rakennusta tai lavaa ei saa purkaa ja korjaus- ja muutostöistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

Sr-34 merkinnällä on merkitty Etelä-Karjalan museon rakennukset nro 27 ja 28 sekä taidemuseon rakennukset nro 23 ja 24. Merkinnällä määrätään, että rakennuksen päätilajakoa ei saa muuttaa ja seuraavassa rakentamislupaa vaativassa korjauksessa/muutoksessa rakennuslupaan tulee liittää rakennushistoriallinen selvitys rakennuksesta. Sisätiloja koskevalla määräyksellä on pyritty turvaamaan rakennuksille ominaisten hallimaisten tilojen kokonaisuuden säilyminen.

sr-31 *Suojeltava rakennus. Rakennustaiteellisesti, historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden sekä käyttötarkoituksen muutosten tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti, historiallisesti arvokas ja kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Palauttavat korjaukset ja muutokset ovat mahdollisia. Alkuperäiset välipohjarakenteet tulee säilyttää. Rakennuksessa tehtävistä korjaus- ja muutostöistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Rakennuksen aukotusta ei saa muuttaa, lukuunottamatta palauttavia muutoksia. Rakentamislupaan tulee liittää museoviranomaisen hyväksymä rakennushistoriallinen selvitys.*

Sr-32 -merkinnällä suojeltaviksi rakennuksiksi on merkitty rakennus nro 4-5 Kehruuhuoneenkuja 4, nro 22 Vihreämakasiini, nro 50 Muonamakasiini, nro 65 Tanssiopisto sekä Samatien laidassa sijaitsevat rakennukset nro 85 Vanha Makasiini, nro 86 Satamatie 6, nro 87 Satamatie 8 ja nro 88-89 Täky-Galleria Satamatie 10. Sr-32 -merkinnällä suojeltaviksi rakennuksiksi on osoitettu myös asuinrakennukset nro 16 Katariinantori 8, nro 25 Kristiinankatu 14, nro 59 Pokrovanaukio 5 ja nro 66 Vesiportinkuja 3. Merkinnällä mahdollistetaan rakennuksiin tehtävät palauttavat korjaukset, mistä on mainittu erikseen. Lisäksi määrätään, että rakentamislupaa vaativassa muutoksessa rakentamislupaan tulee liittää rakennushistoriallinen selvitys rakennuksesta.

sr-32 *Suojeltava rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennustaiteellisesti, historiallisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokas rakennus. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden sekä käyttötarkoituksen muutosten tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti, historiallisesti arvokas ja kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee*

käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Palauttavat korjausmuutokset ovat mahdollisia. Rakennuksessa tehtävistä korjaus- ja muutostöistä on pyydetty museoviranomaisen lausunto. Rakentamislupa on liittää museoviranomaisen hyväksymä rakennushistoriallinen selvitys.

Sr-33 -merkinnällä on merkitty nro 2 Kuvataidekoulu, nro 8 asuinrakennus Frisenheiminkuja 5, nro 9 Kehruuhuone ja vanha käymälä, nro 17 varastorakennus Katariinantori 8a, nro 19 asuinrakennus Kristiinankatu 12, nro 55 Majurskantalo, nro 56 Pilttuu, nro 61 entinen Ortodoksiseurakunnan sali ja nro 67 Linnoituksen Krouvi.

sr-33 *Suojeltava rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennustaiteellisesti, historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas rakennus. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden sekä käyttötarkoituksen muutosten tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti, historiallisesti arvokas ja kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Rakennuksessa tehtävistä korjaus- ja muutostöistä on pyydetty museoviranomaisen lausunto. Rakentamislupa on liittää museoviranomaisen hyväksymä rakennushistoriallinen selvitys.*

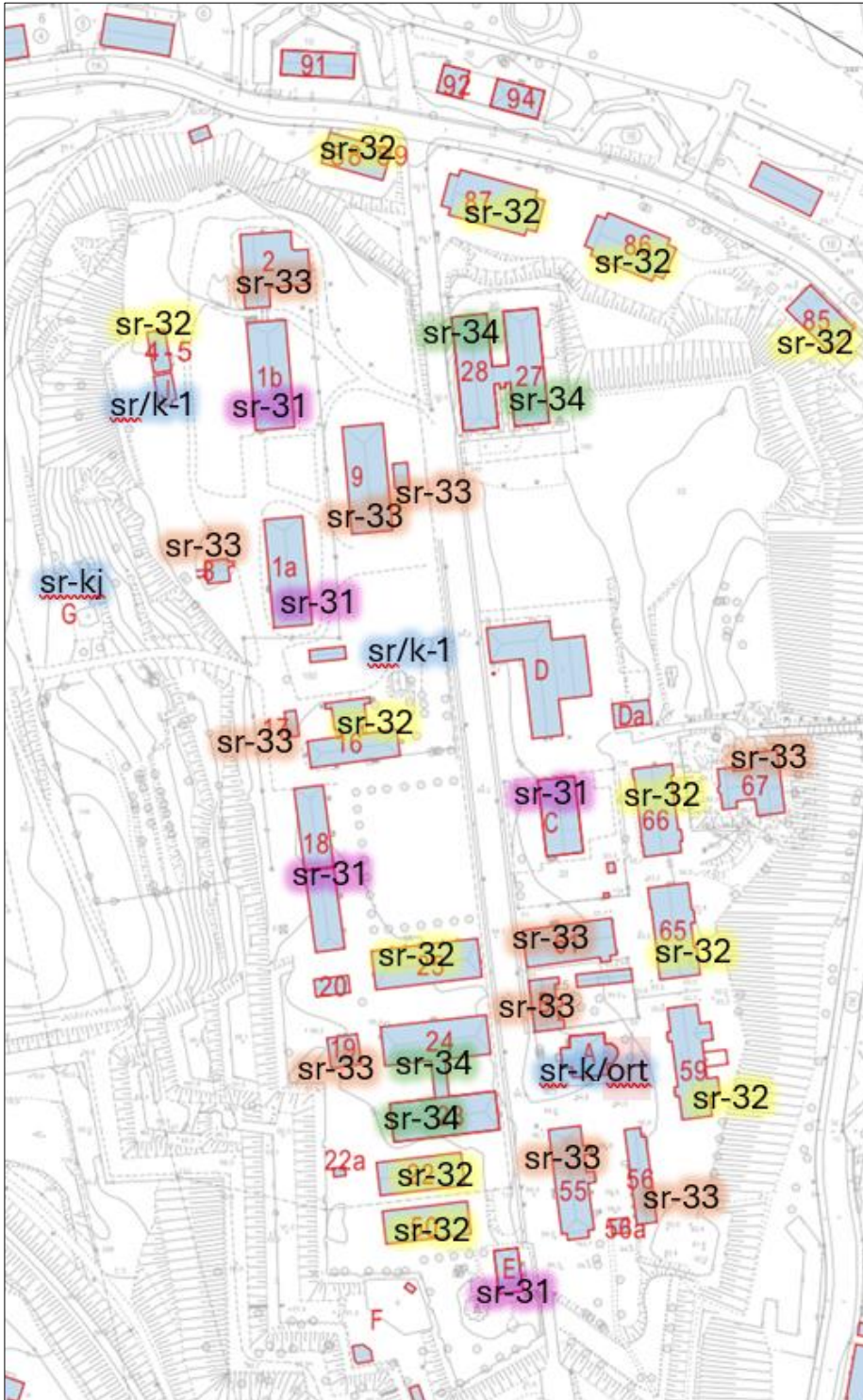
sr-34 *Suojeltava rakennus. Rakennustaiteellisesti ja historiallisesti arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa tehdä sellaisia korjaus- ja muutostöitä, jotka turmelevat julkisivun, vesikaton tai sisätilojen rakennustaiteellista tai historiallista arvoa. Rakennuksen päätilajakoa ei saa muuttaa. Korjaus- tai muutostöistä on pyydetty museoviranomaisten lausunto. Korjaus- ja muutostöiden sekä käyttötarkoituksen muutosten tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti ja historiallisesti arvokas luonne ja ominaispiirteet säilyvät. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Rakentamislupa on liittää museoviranomaisen hyväksymä rakennushistoriallinen selvitys.*

Sr-31 -merkinnällä suojeltaviksi rakennuksiksi on merkitty rakennus nro 1a Vanha kasarmi, nro 1b Kaupunginarkisto, nro 18 Kristiinan työtuvat sekä rakennukset E Ratsuvakimäkimuseo ja C Käräjätalo. Merkintä mahdollistaa rakennusten palauttavat korjaukset ja muutokset. Lisäksi rakennusten alkuperäiset välipohjarakenteet tulee säilyttää. Rakennusten aukotusta ei saa muuttaa muuten kuin palauttamalla alkuperäisiä aukotuksia. Rakentamislupaa vaativassa muutoksessa rakentamislupa on liittää rakennushistoriallinen selvitys rakennuksesta.

Asemakaavalla mahdollistetaan suojeltavien rakennusten käyttö siten, että rakennusten ulkoasu säilyy lähes muuttumattomana. Joissakin rakennuksissa sallitaan palauttavat korjaukset

Vanha tiiliholvattu ruumishuoneenakin toiminut kellari (rakennus J, Kehruuhuoneenkuja 4) ja asuinrakennuksen nro 16, Katariinantori 8 pihan koilliskulmassa sijaitseva tiilinen entinen jääkellari on merkitty suojeltaviksi kellareiksi (**sr/k-1**). Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksesta tehtävistä korjaus- ja muutostöistä on pyydetty museoviranomaisen lausunto.

Muinaismuistoalueella SM-3 sijaitsevat rakennukset C Käräjätalo ja rakennus 27-28 Etelä-Karjalan museo on suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen 480/1985 nojalla. Asetus on kumoutunut vuonna 2010 lain rakennusperinnön suojelusta (498/2010) tultua voimaan. Näiden rakennusten lakisuojaus on kuitenkin edelleen voimassa, koska uutta suojelupäätöstä ei ole tehty. Rakennukset on merkitty kaavakarttaan **sr/v** – merkinnällä (Suojeltu rakennus. Rakennus on suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen 480/85 nojalla.).

Kuva 130. Asemakaavakarttaan merkityt rakennusten suojelumerkinnot.

Katariinantori, Pokrovanaukio ortodoksisen kirkon eteläpuolella ja entisen Käräjätalon länsipuoli on merkitty *aukiomaisesti käsiteltävänä alueen osana. Pintamateriaalien tulee olla alueen ominaispiirteisiin sopivia. Alueelle voidaan sijoittaa pysäköintipaikkoja erillisen yleisten alueen suunnitelman mukaan. (au)*. Pokrovanaukion pohjoisreunaan on merkitty istutettava puurivi (pallorivi). Nykyisen ortodoksikirkon aidan ja kirkkorakennuksen välissä kasvavat koivut ovat haitaksi arvokkaan kirkkorakennuksen rakenteille ja uudet koivut voidaan istuttaa kauemmas kirkosta aukion puolelle ilman että kirkon pihapiirimäinen vaikutelma häviää. Kristiinankatu ja siitä itään ja länteen erkanevat kujat sekä pohjois-eteläsuuntainen Kehruuhuoneenkuja on merkitty muinaismuistoalueelle *ajoyhteytenä (ajo)*. *Pysäköimispaikkoja (p)* on kaavakarttaan merkitty olemassa oleville paikoitusalueille Etelä-Karjalan museon ja Kehruuhuoneen eteläpuolille, Radiotalon ympärille, Linnoituksen Krouvin pohjoispuolelle, Tanssiopiston ja entisen Ortodoksiseurakunnan salin väliin, Käräjätalon itäpuolelle ja Kristiinankadun viereen Muonamakasiinin itäpuolelle. Lisäksi Lappeenrannan Asuntopalvelun vuokratalojen viereen on osoitettu pysäköintialueita asukaspaikoitukseen.

Muinaismuistoalueen luoteiskulmaan on merkitty *hevosten kesäaitaus (hea)*. Aluetta käytetään kesäisin Rakuunaratsujen aitauksena ja hevosten tallina toimii viereinen talousrakennukseksi osoitettu vanha hirsinen liiteri ja lautaverhoiltu aitta rakennus nro 4-5. Alueella lannan, rehujen ja kemikaalien säilytys tulee tehdä tiiviillä alustalla ja katetussa tiloissa.

Muinaismuistoalueelle on merkitty olemassa oleville kaukolämpöputkille, sähkökaapeleille ja vesihuollon verkostoille 3-6 metrin levyisiä johtoaluevarauksia. Myös Kristiinankadun ajoyhteyden kohdalle, sen koko leveydelle on merkitty johtoaluevaraus alueella olevaa infra-verkostoa varten.

Kaavan pohjakarttaan merkityt punavankien muistomerkki Etelä-Karjalan museon kulmalla ja Lappeen kirkon muistomerkki Ratsuväkimuseon takana on merkitty kaavakarttaan *muistomerkkeinä (mm)*.

Arvokkaiden luontoarvojen suojelemiseksi pääosa linnoituksen rinnealueista ja pienialainen alue Katariinantorin pohjoispuolella on osoitettu *luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeänä ympäristönä säilytettäväksi alueen osaksi (luo-8)*. *Aluetta tulee hoitaa siten, että niitty- ja ketoalueiden ja vanhojen puistopuiden huomionarvoiset ja uhanalaiset kasvi-, hyönteis- ja lintulajit säilyvät. Alueen luonto- ja maisema-arvojen turvaamiseksi tulee laatia erillinen hoitosuunnitelma, joka on hyväksyttävä museoviranomaisella.* Koska linnoituksen laen koillisosa on luontoselvityksen mukaan II-luokan lepakkoaluetta, merkitään alue *luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeänä alueena, jolla sijaitsee luonnonsuojelulain 78 §:n perusteella suojeltu luokan II tai III lepakkoalue (luo-7)*. Alueella tulee säilyttää suuret puut, monimuotoinen puustorakenne ja mahdolliset kolopuut. Myös kirkasta valaistusta tulee välttää. Lisäksi kaavakarttaan on merkitty muinaismuistoalueen itärajalla Satamatien vieressä kasvavan salavapuurivistön kohdalle säilytettävä / istutettava puurivi.

Muinaismuistoalueen lounaisosaan kahdelle alueelle radan läheisyydessä ulottuu *rautatien suoja-alue (ras)*. Suoja-alue on merkitty 30 metrin päähän rautatien keskilinjasta. Rautatien suoja-alue edistää rautatien turvallista käyttöä ja sen olemassaolo perustuu ratalakiin.

Suoja-alueella on kiinteistön käyttämistä koskevia kuten rakennuksiin ja rakennelmiin liittyviä rajoitteita, ja Väylävirastolla on oikeus poistaa niin sanottua riskikasvillisuutta, kuten puita. Suoja-alueen olemassaolo ei rajoita liikkumista alueella.

Kaavakarttaan on nimetty muinaismuistoalueelle merkityt ajoyhteydet nykyisten katunimien perusteella. Alueen halki pohjois-eteläsuuntaisesti kulkee Kristiinankatu. Kristiinankadulta länteen erkanevat Frisenheiminkuja ja itään Faberinkuja, Lenterinkuja, Vesiportinkuja ja Suvorovinkuja. Frisenheiminkujalta pohjoiseen kulkeva ajoyhteys on nimetty Kehruuhuoneenkujaksi. Katariinantorin ja Pokrovanaukion lisäksi kaavakarttaan on nimetty osa vallialueista erinimisiksi puistoksi. Vallien länsiosaan on merkitty Rahakellarin puisto ja Maaherran puisto ja linnoituksen laen koilliskulmaan on merkitty Ruutikellarin puisto. Eteläosan vallit on nimetty Vallipuistoksi ja Kesäteatterin puistoksi.

- Rautatiealue (LR)

Suunnittelualueen lounaisreunan *rata-alueen (LR)* koillisrajaa on muutettu kulkemaan metrin päähän alueella kulkevasta jalankulku- ja pyöräilyreitistä. Näin kevyenliikenteen reitti kulkee kokonaisuudessaan puistoalueella ja radan luiskat pääosin rata-alueella. Reitin maa-alue on siirtynyt Lappeenrannan kaupungin omistukseen kaupungin ja Suomen valtion Ratahallintokeskuksen välisellä vaihtokirjalla 11.3.1999. Kaavaratkaisussa noin 2000 m² voimassa olevan asemakaavan mukaista rata-aluetta on muutettu puistoksi, jossa ympäristö säilytetään (VP-2). Suvorovin puiston eteläpäässä ja Vanhanpuiston kohdalla rata-alueen raja säilyy ennallaan, jolloin radan viereinen luiska on kokonaisuudessaan rata-alueella.

Voimassa olevassa asemakaavassa radan kaarteeseen Pallon kaupunginosan Tillikanpuiston kohdalle rata-alueelle merkitty alikulku on poistettu.

Rata-alueen länsipään *tasoristeysaluetta (tr)* on hieman laajennettu siten, että Satamatien eteläpuolella kulkeva kevyen liikenteen reitti mahtuu kokonaan tasoristeysalueelle korjaussuunnitelman mukaisesti. Lappeenrannan kaupunki uusii alueen alla kulkevan kunnallistekniikan ja Väylävirasto asentaa tasoristeykseen puomit turvallisuuden parantamiseksi. Alueelle on merkitty myös johtoaluevaraukset vesihuollon ja kaukolämmön putkistolle sekä huolevesiviemäriille. Lisäksi radan eteläreunaan Huopatehtaankadun pohjoispään viereen on merkitty *yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten rakennusala (e)* maan alla olevalle Lappeenrannan Energiaverkot Oy:n pumppaamolle.

Rata-alueen reunaan ulottuu myös pienialaisesti III-luokan lepakkoalue, joka on merkitty kaavakarttaan **luo-7** -merkinnällä (Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, jolla sijaitsee luonnonsuojelulain 78 §:n perusteella suojeltu luokan II tai III lepakkoalue. Alueella tulee säilyttää suuret puut, monimuotoinen puustorakenne ja mahdolliset kolo puut. Myös kirkasta valaistusta tulee välttää.).

- Vesialue (W-4)

Kaavamuutosalueen länsiosaan on osoitettu 3,4 hehtaarin alue *vesialueeksi (W-4)*. Vesialueen raja noudattaa muilta osin nykyistä rantaviivaa, mutta alueen eteläosassa rajaksi on merkitty Lappeenrannan kadut ja ympäristö -vastuualueen hakeman täyttölövan mukainen raja. Täytön reuna ulottuu enimmillään noin 20 metriä nykyisestä rantaviivasta järvelle päin.

Koska linnoituksen vanhin satama on sijainnut niemen länsipuolella ja veden alla voi olla vedenalaista kulttuuriperintöä, määrätään, että *alueella voi olla muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia vedenalaisia muinaisjäännöksiä. Ennen alueella tehtäviä vesirakennustöitä on selvitettävä, vaikuttaako työ vedenalaisiin muinaisjäännöksiin. Aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Laitureiden ja aallonmurtajien tulee olla kelluvia.* Koska Pallonlahden pohjasedimenteissä on todettu runsaasti raskasmetalleja teollisuustoiminnan jäänteinä, määrätään lisäksi, että *alueelle ei saa sijoittaa uimalaitureita eikä -portaita.*

- Katualueet

Asemakaavakarttaan on osoitettu noin 400 metrin matkalta katualuetta nykyisen Satamatien länsiosan kohdalle, johon katu on rakennettu 2000-luvun alussa. Katualueen leveys on 14 metriä.

Myös Kristiinankatu Vallinkadun risteyksestä etelään Torikadulle on osoitettu katualueeksi. Asemakaavassa on osoitettu katualueeksi myös noin 158 m²:n alue Satamatien Kaupunginlahden puoleisesta päästä ja 395 m²:n alue Torikadun katualuetta. Kyseisillä katuosuuksilla ei ole voimassa nykymuotoista asemakaavaa, vaan alueet ovat kuuluneet niin kutsuttuun Keisarin kaavan kaava-alueeseen, joka näin ollen kumoutuu kokonaisuudessaan.

Kristiinankadun laidassa puistoalueen ja katualueen rajalla sijaitseva Lappeenrannan taistelun muistomerkki on merkitty kaavakarttaan *muistomerkki* -merkinnällä (**mm**).

- Yleismääräykset

Asemakaavakartan yleismääräyksissä määrätään, että alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Rakentamisessa sekä muissa alueelle kohdistuvissa toimenpiteissä on erityisesti otettava huomioon alueen kulttuurihistorialliset arvot. Jotta määräys toteutuisi myös käytännössä määrätään, että tämän asemakaavan alueelle myönnettävistä pysyvistä luvanvaraisista toimenpiteistä sekä katu- ja yleisten alueiden suunnitelmista on pyydettävä lausunto museoviranomaiselta ja kaupunkikuvatyöryhmältä.

Jotta alueen katukuva ja yleisilme säilyisivät ennallaan ja jotta alueen historialliset arvot otetaan huomioon katurakentamisessa, määrätään, että muinaismuistoalueen liikennöintiin ja pysäköintiin käytettävät alueet tulee käsitellä niiden historiallisen luonteen edellyttämällä tavalla. Pintamateriaalina tulee käyttää ensisijaisesti kenttäkiveä, nupukiveä tai hiekkaa, jotka ovat kaikki alueen perinteisiä materiaaleja. Alueelle sijoitettavat opasteet, valaistus ja valaisimet, kulkua turvaavat kaiteet ja muut rakenteet on suunniteltava siten, että ne soveltuvat alueen historialliseen luonteeseen.

Vaikka kaava-alue kuuluu muinaismuistolailla suojeltuun alueeseen, jossa mm. kaivaminen on kiellettyä, tulee olemassa olevaa infraverkostoa huoltaa ja tarvittaessa tulevaisuudessa laajentaa. Kuntateknisen verkoston osalta yleismääräyksissä määrätään, että alueella kulkee infraverkon johtoja. Ennen rakentamiseen/ maan kaivamiseen ryhtymistä tulee selvittää maanalaisten ja vedenalaisten johtojen ja kaapeleiden sijainnit. Uusia yhdyskuntateknisiä

laitteita ja rakennelmia alueelle sijoitettaessa tulee ottaa huomioon vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön, rakennettuun kulttuuriympäristöön ja luonnonympäristöön. Suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydetty museoviranomaisen lausunto.

Muinaismuistoalueelle (SM-3) ei ole osoitettu uudisrakentamista, mutta yleismääräyksissä määrätään, että mikäli olemassa oleva sr- merkitty suojelurakennus tuhoutuu yllättävistä syistä, saa samalle rakennuspaikalle uudelleenrakentaa tuhoutuneen rakennuksen kokoisena ympäristöön soveltuvan uuden rakennuksen.

Linnoituksen lakialue ja vallirinteet ovat laajalti virkistyskäytössä. Olemassa olevien polkujen lisäksi alueesta nautitaan myös poikkeamalla poluilta kävelemään vapaammin. Jotta alue on kuntalaisten käytettävissä myös tulevaisuudessa, määrätään kaavan yleismääräyksissä, että muinaismuistoalueen pihapiirien avoin luonne on säilytettävä eikä niitä saa aidata. Lämpöputkia ei saa estää.

Kahviloiden ja ravintoloiden terassialueista määrätään, että terassi-/patioalueet tulee yhteensovittaa arkkitehtuuriltaan suojeltuun rakennukseen siten, että ne eivät heikennä kohteen suojeluarvoja. Terassit tulee toteuttaa pääosin maapohjaisina.

SM-3 -alueelle ei saa rakentaa polkupyörä- ja jätehuoltokatoksia. Jäteastiat tulee aidata vähintään 1,2 metriä korkealla aidalla.

YK/s-3, VP-2, VP/s-2 ja SM-3 -alueilla aurinkopaneelien ja -keräinten asentaminen on kielletty. Määräys kieltää aurinkorakenteet sekä talojen yhteydessä että maan pinnalle asennettuina.

Koska asemakaava-alue kuuluu pohjavesialueeseen, määrätään, että kaava-alue kuuluu 1E-luokan pohjavesialueeseen. Alueella on kielletty sellainen rakentaminen ja muut toimenpiteet, joista voi aiheutua ympäristönsuojelulain (pohjaveden pilaamiskielto ja maaperän pilaamiskielto) tarkoittamia seuraamuksia. Toimenpiteet, joista voi aiheutua vesilain 3 luvun mukaisia seurauksia, kuten vaikutuksia pohjaveden laatuun tai määrään, ovat kiellettyjä ilman vesilain mukaista lupaa. Tehtaassa rakennustöitä pohjavesialueella on kiinnitettävä erityistä huomiota pohjaveden pilaantumisen estämiseksi.

Rakentamisluvan yhteydessä tulee esittää selvitys hulevesien hallinnasta ja johtamisesta. Selvityksen pohjalta laadittava hulevesien hallintasuunnitelma ja toteutus tulee laatia Lappeenrannan kaupungin hulevesien hallintaohjelman periaatteiden mukaisesti. Ensisijaisesti tulee hulevedet imeyttää alueella. Selvityksessä tulee huomioida hulevesien hallinta tulvatilanteessa.

Kaava-alueen maaperästä purkautuu radonkaasua, joka on huomioitava rakennussuunnittelussa. Asuntojen ja muiden oleskelutilojen sekä työpaikkojen sisäilman vuosikeskiarvot eivät saa ylittää STM:n antamia kulloinkin voimassa olevia ohjeita.

Kaava-alue on ympäristöriskejä aiheuttavan laitoksen Kaukaan paperi- ja sellutehtaan konsultointivöhykkeellä. Rakennusten rakentamislupaa haettaessa tulee esittää suunnitelma pelastustoimenpiteistä huomioiden alueen turvallisuusriskit ja pyytää Tukes:n ja aluepelastuslaitoksen lausunto.

VL-7-, VP-2- ja W-4 alueilla sekä Satamatien katualueella harjoitettu toiminta on saattanut aiheuttaa maaperän pilaantumista. Ennen rakentamiseen ryhtymistä tulee alueen maaperä tutkia ja tarvittaessa kunnostaa ympäristölupaviranomaisen hyväksymällä tavalla.

Asemakaavatyön yhteydessä on laadittu muinaismuistoaluetta koskeva Ulkoalueiden kehittämis- ja korjaustapaohjeet (Sitowise 31.1.2025). Ohjeilla ohjataan rakennusten ulkopuolelle jäävien piha- ja aukiutilojen suunnittelua. Asemakaavan yhteydessä laadittua ja hyväksyttyä ohjetta tulee noudattaa alueella tehtävissä kunnostus-, korjaus- ja muutostöissä yhtenäisen, alueen ominaispiirteisiin ja paikallisiin erityisolosuhteisiin sopivan rakentamisen saavuttamiseksi. Kaavakartan yleismääräyksissä määrätään, että alueella on noudatettava asemakaavaselostuksen liitteenä olevaa ulkoalueiden kehittämis- ja korjaustapaohjetta.

5.5 Yhdyskuntatekninen huolto ja väestönsuojelu

Suunnittelualue sijoittuu olemassa olevan yhdyskuntateknisen verkoston alueelle. Alueella on valmiina Lappeenrannan Energiaverkot Oy:n kaukolämpö-, sähkö- ja vesihuoltoverkoston. Verkostoille ja kaapeleille on kaavakarttaan merkitty 3-12 metrin levyisiä johtoaluevarauksia. Merkinnot kattavat runkoverkoston, mutta rakennuskohtaisia "tonttiliittymiä" ei ole merkitty. Koska olemassa olevat johdot sijaitsevat pääosin muinaismuistoalueella, määrätään asemakaavan yleismääräyksissä, että ennen rakentamiseen/ maan kaivamiseen ryhtymistä tulee selvittää maanalaisten ja vedenalaisten johtojen ja kaapeleiden sijainnit. Uusia yhdyskuntateknisiä laitteita ja rakennelmia alueelle sijoitettaessa tulee ottaa huomioon vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön, rakennettuun kulttuuriympäristöön ja luonnonympäristöön. Suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Vaadittavat selvitykset voivat lisätä infraverkon kunnostus- ja rakentamiskustannuksia.

Muinaismuistoalueen (SM-3) pohjoisosaan Satamatien viereen ja Suvorovinkujan päähän on merkitty yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten rakennusalat (e) olemassa oleville puistomuuntamoille sekä rata-alueella (LR) maan alla olevalle pumppaamolle.

Suunnittelualueen länsiosaan Pallonlahden rannalle on osoitettu lähivirkistysalue (VL-7), jolle voidaan toteuttaa tapahtuma-alue nykyisen koirapuiston alueelle. Alueen toteuttamisen myötä on siirrettävä kaukolämpöputki alueen reunaan tai katualueelle. Putken uusi linjaus tarkentuu koko tapahtuma-alueen suunnittelun yhteydessä.

Suunnittelualue kuuluu Etelä-Karjalan pelastustoimen palvelutasopäätös 2024-2026:n mukaan tällä hetkellä I ja II riskiluokka-alueeseen, jolloin ensimmäinen yksikkö onnettomuuspaikalla on 6-10 minuutin kuluessa siitä, kun on vastaanotettu hälytys (*lähde: pelastustoimi.fi/etela-karjala/meista*). Alueen toteutussuunnittelun yhteydessä tulee sammutusveden saatavuus alueelle ja pelastusteiden käytettävyys varmistaa. Tonttiliittymien toteutussuunnittelussa tulee huomioida pelastuskaluston hälytysliikennöinnin tarpeet.

Pelastuslain 379/2011 71§ mukaan väestönsuoja on rakennettava uudisrakentamisen yhteydessä rakennusta tai samalla tontilla tai rakennuspaikalla olevaa rakennusryhmää varten, jos sen kerrosala on vähintään 1200 neliometriä ja siinä asutaan tai työskennellään tai oleskellaan muutoin pysyvästi. Rakentamisvelvollisuus koskee uudisrakentamista ja jos vanhaan rakennukseen tehdään käyttötarkoituksen muutos. Voimassa olevan pelastuslain 379/2011 mukaan (muutos 28.12.2018/1353) rakennusluvan myöntävä viranomainen voi

pelastusviranomaista kuultuaan yksittäistapauksessa myöntää vapautuksen laissa säädetystä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta, jos väestönsuojan rakentamisesta aiheutuu tavanomaista huomattavasti korkeampia rakentamiskustannuksia suhteessa asianomaisen rakennuksen rakentamiskustannuksiin tai väestönsuojan rakentaminen ilman suuria teknisiä vaikeuksia ei käy päinsä (75§ 1 mom.).

Suunnittelualueella Radiotalolle on osoitettu rakennusoikeudeksi 1550 kerros-m² ja yhdelle Lappeenrannan Asuntopalvelun asuinkerrostaloista 1210 kerros-m². Vanhojen rakennusluppaan liitettyjen kuvien mukaan Radiotalon kellarikerroksessa on väestönsuoja.

Suunnittelualue sijaitsee Kaukaan tehdasalueen ympärille osoitetulla Seveso- konsultointivyöhykkeellä, joten asemakaavan yleismääräyksissä määrätään, että rakennusten rakennuslupaa haettaessa tulee esittää suunnitelma pelastustoimenpiteistä huomioiden alueen turvallisuusriskit ja pyytää Tukes:n ja aluepelastuslaitoksen lausunto. Suunnittelualueen länssiosaan Pallonlahden rannalle on osoitettu lähivirkistysalue (VL-7), jolle voidaan toteuttaa tapahtuma-alue nykyisen koirapuiston alueelle. Alueelle voidaan toteuttaa 4000-5000 hengen tapahtuma-alue, jolla voidaan järjestää esim. festivaaleja tai sirkusesityksiä. Linnoituksen laelle on järjestetty noin 2000 katsojan musiikkitapahtumia teltassa Etelä-Karjalan museon vieressä. Mahdollisentapahtuma-alueen yleisökapasiteetti olisi tätä suurempi. Yleisötapahtumista tulee laatia pelastussuunnitelma. Lappeenrannan kaupungin rakennusjärjestys ohjaa tapahtumien järjestämistä ja sisältää tiedot tarvittavista luvista.

5.6 Ympäristön häiriötekijät

Asemakaavassa Pallonlahden ranta-alue on osoitettu lähivirkistysalueeksi, jolle voi toteuttaa matkailu- ja yleisöpalvelurakennuksia ja rakennelmia, tapahtuma-alueen, matkailuauto-alueen ja pysäköintialueen. Toteutuessaan tapahtuma-alueella voidaan järjestää yleisötapahtumia, kuten messuja, markkinoita, näytöksiä, festivaaleja ja taide- ja sirkusesityksiä. Suunnittelualueella linnoitusmäen lounaisrinteessä sijaitsee kesäteatteri, jonka esityksistä aiheutuu kesä-elokuun välisenä aikana jonkin verran häiriötä ympäröivälle asutukselle.

Asemakaavoittamisen myötä alueelle ei aiheudu ympäristöhäiriötä lukuun ottamatta kesäteatterin esityksistä ja Pallonlahden rannan mahdolliselta vielä rakentamattomalta tapahtuma-alueelta kantautuvaa tapahtumien kuulutuksia ja musiikkia. Ympäristöhäiriötä voi aiheuttaa myös linnoituksen laen markkinoiden tai muiden huvitilaisuuksien aiheuttama pysäköintipaikkojen ruuhkautuminen.

Ympäristönsuojelulain 60 §:n mukaan tilapäistä melua aiheuttavasta toiminnasta, kuten yleisötapahtumista, on tehtävä ilmoitus ympäristönsuojeluviranomaiselle eli Lappeenrannan seudun ympäristötoimelle. Meluilmoituksesta tehdään päätös, jossa voidaan antaa meluntorjuntaan liittyviä määräyksiä ja melutasolle raja-arvoja, joilla melutaso lähimmissä häiriintyvissä kohteissa pysyy kohtuullisena. Yleisötapahtumista tulee laatia myös pelastussuunnitelma. Lappeenrannan kaupungin rakennusjärjestys ohjaa tapahtumien järjestämistä ja sisältää tiedot tarvittavista luvista.

Radonin mahdollisesti aiheuttamia terveydellisiä haittoja on ehkäisty kaavamääräyksellä, jonka mukaan radonin torjuntaan tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennusten suunnittelussa ja rakentamisessa. Asuntojen ja muiden oleskelutilojen sekä työpaikkojen sisäilman vuosikeskiarvot eivät saa ylittää STM:n antamia kulloinkin voimassa olevia ohjearvoja.

Pallonlahden ranta-alueen lähivirkistysalueelle on mahdollista rakentaa matkailu- ja yleisöpalvelurakennuksia. Lähivirkistysalueen kaavamääräyksessä määrätään, että rakentamisessa ja rakennusten sijoittamisessa alueelle tulee huomioida Saimaan ylin tulvakorkeus (HW 1/100). Rakennusten alin sallittu tulvasta vaurioituva lattian korkeus on +78,30 metriä (N2000).

5.7 Luonnonympäristö

Suunnittelualueelle laaditussa luontoselvityksessä (Afry Oy 2022) on suositeltu huomioimaan kasvien ja hyönteisten kannalta merkittävimmät alueet vallien etelä-, itä- ja länsirinteillä, pienialainen alue Katariinantorin lakitasanteella ja Haminan portin ympäristö. Myös vanhoilla puistopuilla ja lahoppuilla on arvoa hyönteisille ja linnustolle. Alueen lajistoon kuuluu useita uhanalaisia ja huomionarvoisia kasvi-, hyönteis- ja lintulajeja. Myös luokan II ja III lepakkoalueet tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Vanhapuisto on osoitettu puistoksi, jossa ympäristö säilytetään (VP/s-2). Käyttötarkoituksmerkinnän mukaan alueen olemassa oleva puusto on säilytettävä siten, että sallitaan vain maiseman hoidon kannalta tarpeelliset toimenpiteet, ja että puustoa täydennetään tarpeen mukaan uusilla istutuksilla. Kaavamerkinnöin luo-7 ja luo-8 on huomioitu alueen luontoarvoiltaan arvokkaat vallirinteiden niitty- ja ketoalueet, vanhat puistopuut, uhanalaisten ja huomionarvoisten kasvien kasvupaikat sekä lepakkoalueet. Lisäksi määrätään, että puistoalueille on laadittava erillinen käyttö- ja hoitosuunnitelma. Suunnitelmassa voidaan ohjata viherympäristön käsittelyä siten, että alueen kulttuuri- ja luontoarvot eivät vaarannu.

Suunnittelualue sijoittuu Suomen tärkeät lintualueet Saimaa-Lietvesi (FINIBA) -alueelle. Voimassa olevassa asemakaavassa ranta-alue on osoitettu teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueeksi ja kunnallisteknisten rakennusten ja laitosten korttelialueeksi. Kaavamuutoksella rantaan muodostetaan lähivirkistysalue (VL-7). VL-7-alueen raja on osoitettu nykyiselle rantaviivalle, lukuun ottamatta alueen eteläosaa, jossa rantaviiva on merkitty kaavakarttaan alueelle laaditun vesialueen täyttöluvan mukaisesti. Alueen rantaviivan viereen on merkitty vähintään viisi metriä leveä alueen osa, jolla olemassa oleva puusto on säilytettävä siten, että vain maisemanhoidolliset toimenpiteet ovat sallittuja. Puuston uusiminen vaiheittain on sallittua. Verrattuna voimassa olevaan asemakaavaan ranta-alueen muuttuminen virkistyskäyttöön vaikuttaa lintujen oloihin positiivisesti.

5.8 Kulttuuriympäristö

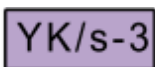
Rakennettu kulttuuriympäristö on huomioitu säilyttämällä alueen perusrakenne ennallaan sekä antamalla kulttuuriympäristöä koskevia eritasoisia suojelumääräyksiä. Asemakaava ei mahdollista alueella uudisrakentamista eräitä kevytrakenteisiä rakennuksia lukuun ottamatta.

Asemakaavassa osoitetaan muinaismuistolailalla rauhoitettu alue *Lappeenrannan linnoitus ja vanha asemakaava alue* muinaismuistoalueeksi, kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueeksi, puistoiksi ja lähivirkistysalueeksi. Koska linnoituksen länsipuolella on ollut kaupungin vanha satama, myös vesialueen käyttötarkoituksessa on huomioitu mahdollinen vedenalainen arkeologinen kulttuuriperintö. Koska asemakaava-alue on myös osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä *Lappeenrannan linnoitus- ja varuskuntakaupunki*, alueiden käyttötarkoituksmerkintöjen alle on merkitty kirjaintunnus rky (Alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Alueen toteuttamisessa ja rakentamisessa tulee huomioida rakentamisen sopivuus valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön). Myös kaavan yleismääräyksissä on määrätty, että rakentamisessa sekä muissa alueelle kohdistuvissa toimenpiteissä on erityisesti otettava huomioon alueen kulttuurihistorialliset arvot.

Muinaismuistoalueen rakennusperinnön ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen on turvattu varustamalla kaikki 1900-luvun alun ja sitä vanhemmat rakennukset suojelumerkinnoin. Suojelumerkintöjen lähtökohtana on rakennusten arvokkaaksi todettujen rakenteiden ja julkisivujen sekä kaupunkikuvallisten seikkojen suojeleminen. Kaavakartassa on käytetty neljää erilaista suojeltava rakennus -merkintää: sr-31, sr-32, sr-33 ja sr-34. Kaikissa merkinnöissä rakennuksen purkaminen on kielletty. Lisäksi määrätään, että erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja ja että rakennuksiin tehtävistä korjaus- ja muutostöistä on pyydetävä museoviranomaisen lausunto. Lisäksi yksittäisiä muita kohteita ja rakennuksen osia on merkitty suojeltavaksi sr/k-1, sr/sl, sr/po ja sr/k/ort -merkinnöin.

Lisäksi muinaismuistoalueella SM-3 sijaitsevat valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen 480/1985 nojalla suojellut rakennukset C Käräjätalo ja rakennus 27-28 Etelä-Karjalan museo on merkitty kaavakarttaan sr/v – merkinnällä (Suojeltu rakennus. Rakennus on suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen 480/85 nojalla.).

5.9 Kaavamerkinnät ja -määräykset

Kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialue, jonka kulttuurihistorialliset ominaispiirteet tulee säilyttää. Alue on osa muinaismuistolain (295/63) rauhoittamaa kiinteää muinaisjäännöstä, Lappeenrannan linnoitus ja vanha asemakaava-alue. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydetävä museoviranomaisen lausunto. Piha-aluetta tulee hoitaa osana arvokasta historiallista kokonaisuutta.

Puisto, jossa ympäristöä tulee hoitaa alueen historiallisen linnoitusluonteen mukaisena. Alue on osa muinaismuistolain (295/63) rauhoittamaa kiinteää muinaisjäännöstä, Lappeenrannan linnoitus ja vanha asemakaava-alue. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Alueelle on laadittava erillinen käyttö- ja hoitosuunnitelma. Aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydetävä museoviranomaisen lausunto.

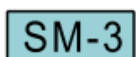
Puisto, jossa ympäristö säilytetään. Alue on osa muinaismuistolain (295/63) rauhoittamaa kiinteää muinaisjäännöstä, Lappeenrannan linnoitus ja vanha asemakaava-alue. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Alueen olemassa oleva puusto on säilytettävä siten, että sallitaan vain maiseman hoidon kannalta tarpeelliset toimenpiteet, ja että puustoa täydennetään tarpeen mukaan uusilla istutuksilla. Alueelle on laadittava erillinen käyttö- ja hoitosuunnitelma. Aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

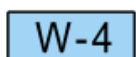
Lähivirkistysalue. Alueelle saa toteuttaa kevytrakenteisia matkailu- ja yleisöpalvelurakennuksia ja rakennelmia, tapahtuma-alueen, matkailuautoalueen ja pysäköintialueen. Alueen pohjoisosa on osa muinaismuistolain (295/63) rauhoittamaa kiinteää muinaisjäännöstä, Lappeenrannan linnoitus ja vanha asemakaava-alue. Alueen täyttökerrosten alla voi olla muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia muinaisjäännöksiä. Alueen rakennusten yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 200 kerros-m². Yksittäisen rakennuksen kerrosala saa olla enintään 70 kerros-m². Rakennukset tulee sijoittaa alueelle siten, että maisema säilyy pääosin avoimena. Rakennukset on toteutettava puurakenteisina ja pääosin puulla verhoiltuna. Alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon uudisrakentamisen soveltuminen Linnoituksen historialliseen, kaupunkikuvalliseen ja maisemalliseen kokonaisuuteen. Alueelle ei saa sijoittaa uimalaitureita eikä -portaita. Aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Rakentamisessa ja rakennusten sijoittamisessa alueelle tulee huomioida Saimaan ylin tulvakorkeus (HW 1/100). Rakennusten alin sallittu tulvasta vaurioituva lattian korkeus on +78,30 metriä (N2000).

Rautatiealue.

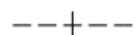
Muinaismuistoalue. Alue on osa muinaismuistolain (295/63) rauhoittamaa kiinteää muinaisjäännöstä, Lappeenrannan linnoitus ja vanha asemakaava-alue. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Ympäristöä tulee hoitaa niin, että kokonaisuuden arvo, linnoitusluonne, historiallinen kerroksellisuus ja luontoarvot säilyvät. Alueelle on laadittava erillinen käyttö- ja hoitosuunnitelma. Aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

Vesialue. Alueella voi olla muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia vedenalaisia muinaisjäännöksiä. Ennen alueella tehtäviä vesirakennustöitä on selvitettävä, vaikuttaako työ vedenalaisiin muinaisjäännöksiin. Aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Laitureiden ja aallonmurtajien tulee olla kelluvia. Alueelle ei saa sijoittaa uimalaitureita eikä -portaita.

3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.

Kaupunginosan raja.

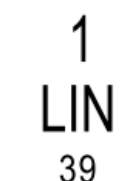
Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.

Osa-alueen raja.

Sitovan tonttijaon mukaisen tontin raja ja numero.

Kaupunginosan numero.

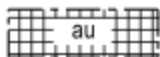
Kaupunginosan nimi.

Korttelin numero.

VESIORTINKUJA Kadun, tien, katuaukion, torin, puiston tai muun yleisen alueen nimi.

600	Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.
I	Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.
I u 1/2	Murtoluku roomalaisen numeron jäljessä osoittaa, kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta saa ullakon tasolla käyttää kerrosalaan laskettavaksi tilaksi.
II (1/4)	Sulkeissa oleva murtoluku roomalaisen numeron jäljessä osoittaa, kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta saa rakennuksen ylimmässä kerroksessa käyttää kerrosalaan luettavaksi tilaksi.
rky	Alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Alueen toteuttamisessa ja rakentamisessa tulee huomioida rakentamisen sopivuus valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön.
t a	Asuinrakennusten rakennusala.
a/m	Asuin- ja majoitusrakennusten rakennusala.
a/y/p/k	Asuin-, yleisten-, palvelu- ja liikerakennusten rakennusala.
y/p/k	Yleisten-, palvelu- ja liikerakennusten rakennusala.
ym	Museorakennusten rakennusala.
ym/p/k	Museo-, palvelu- ja liikerakennusten rakennusala.
t	Talousrakennusten rakennusala.
t-9	Talousrakennusten rakennusala, jolle saa sijoittaa muuntamon rakennuksen sisälle.
e	Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten rakennusala.
ke	Kellarin rakennusala.
ki	Kioskin rakennusala.
sr/kj	Rakennuksen tai rakennelman kivijalka tai raunio, joka tulee säilyttää.
las	Rakennus tulee pääosin toteuttaa kevyenä ja lasiseinäisenä.
yy	Kulttuuritoimintaa palveleva alueen osa. Alueelle saa sijoittaa kesäteatterin sekä siihen liittyviä rakennuksia ja rakennelmia. Alueen rakentamisessa ja käytössä tulee huomioida suojellut linnoitusrakenteet. Aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

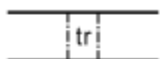
sr-31	Suojeltava rakennus. Rakennustaiteellisesti, historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden sekä käyttötarkoituksen muutosten tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti, historiallisesti arvokas ja kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Palauttavat korjaukset ja muutokset ovat mahdollisia. Alkuperäiset välipohjarakenteet tulee säilyttää. Rakennuksessa tehtävistä korjaus- ja muutostöistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Rakennuksen aukotusta ei saa muuttaa, lukuun ottamatta palauttavia muutoksia. Rakentamislupa on liittää museoviranomaisen hyväksymä rakennushistoriallinen selvitys.
sr-32	Suojeltava rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennustaiteellisesti, historiallisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokas rakennus. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden sekä käyttötarkoituksen muutosten tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti, historiallisesti arvokas ja kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Palauttavat korjausmuutokset ovat mahdollisia. Rakennuksessa tehtävistä korjaus- ja muutostöistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Rakentamislupa on liittää museoviranomaisen hyväksymä rakennushistoriallinen selvitys.
sr-33	Suojeltava rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennustaiteellisesti, historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas rakennus. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden sekä käyttötarkoituksen muutosten tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti, historiallisesti arvokas ja kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Rakennuksessa tehtävistä korjaus- ja muutostöistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Rakentamislupa on liittää museoviranomaisen hyväksymä rakennushistoriallinen selvitys.
sr-34	Suojeltava rakennus. Rakennustaiteellisesti ja historiallisesti arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa tehdä sellaisia korjaus- ja muutostöitä, jotka turmelevat julkisivun, vesikaton tai sisätilojen rakennustaiteellista tai historiallista arvoa. Rakennuksen päätilajakoa ei saa muuttaa. Korjaus- tai muutostöistä on pyydettävä museoviranomaisten lausunto. Korjaus- ja muutostöiden sekä käyttötarkoituksen muutosten tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti ja historiallisesti arvokas luonne ja ominaispiirteet säilyvät. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Rakentamislupa on liittää museoviranomaisen hyväksymä rakennushistoriallinen selvitys.
sr/v	Suojeltu rakennus. Rakennus on suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen 480/85 nojalla.
sr/k-1	Suojeltava kellari. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksessa tehtävistä korjaus- ja muutostöistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.
sr/sl	Suojeltava soittolava. Lavaa ei saa purkaa ja siihen tehtävistä korjaus- ja muutostöistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.
sr/po	Suojeltava portti. Rakennustaiteellisesti, historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas portti. Korjaus- ja muutostöistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.
sr/k/ort	Lain ortodoksisesta kirkosta (10.11.2006/985) 11 luvun 116 §:n nojalla suojeltu kirkko. Korjaus- ja muutostöistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

Aukiomaisesti käsiteltävä alueen osa. Pintamateriaalien tulee olla alueen omaispiirteisiin sopivia. Alueelle voidaan sijoittaa pysäköintipaikkoja erillisen yleisten alueen suunnitelman mukaan.

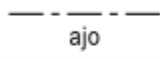
Katu.

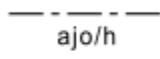
Tasoristeys.

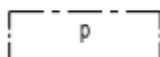
Ohjeellinen jalankululle ja polkupyöräilylle varattu alueen osa.

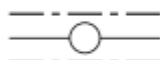
Ajoyhteys.

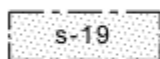
Huoltoajoyhteys.

Pysäköimispaikka.

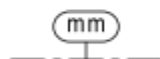
Johtoa varten varattu alueen osa.

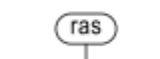
Alueen osa, jolla olemassa oleva puusto on säilytettävä siten, että vain maisemanhoidolliset toimenpiteet ovat sallittuja. Puuston uusiminen vaiheittain on sallittua.

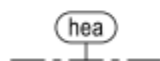
Säilytettävä/istutettava puurivi.

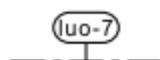
Muistomerkki.

Rautatien suoja-alue.

Hevosten kesäaitaus. Lannan, rehujen ja kemikaalien säilytys tulee tehdä tiiviillä alustalla ja katetuissa tiloissa.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, jolla sijaitsee luonnonsuojelulain 78 §:n perusteella suojeltu luokan II tai III lepakkoalue. Alueella tulee säilyttää suuret puut, monimuotoinen puustorakenne ja mahdolliset kolopuut. Myös kirkasta valaistusta tulee välttää.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeänä ympäristönä säilytettävä alueen osa. Aluetta tulee hoitaa siten, että niitty- ja ketoalueiden ja vanhojen puistopuiden huomionarvoiset ja uhanalaiset kasvi-, hyönteis- ja lintulajit säilyvät. Alueen luonto- ja maisema-arvojen turvaamiseksi tulee laatia erillinen hoitosuunnitelma, joka on hyväksyttävä museoviranomaisella.

YLEISMÄÄRÄYKSET:

Alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Rakentamisessa sekä muissa alueelle kohdistuvissa toimenpiteissä on erityisesti otettava huomioon alueen kulttuurihistorialliset arvot.

Tämän asemakaavan alueelle myönnettävistä pysyvistä luvanvaraisista toimenpiteistä sekä katu- ja yleisten alueiden suunnitelmista on pyydetty lausunto museoviranomaiselta ja kaupunkikuvatyöryhmältä.

Muinaismuistoalueen liikennöintiin ja pysäköintiin käytettävät alueet tulee käsitellä niiden historiallisen luonteen edellyttämällä tavalla. Pintamateriaalina tulee käyttää ensisijaisesti kenttäkiveä, nupukiveä tai hiekkaa.

Alueelle sijoitettavat opasteet, valaistus ja valaisimet, kulkua turvaavat kaiteet ja muut rakenteet on suunniteltava siten, että ne soveltuvat alueen historialliseen luonteeseen.

Alueella kulkee infraverkon johtoja. Ennen rakentamiseen / maan kaivamiseen ryhtymistä tulee selvittää maanalaisten ja vedenalaisten johtojen ja kaapeleiden sijainnit. Uusia yhdyskuntateknisiä laitteita ja rakennelmia alueelle sijoitettaessa tulee ottaa huomioon vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön, rakennettuun kulttuuriympäristöön ja luonnonympäristöön. Suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydetty museoviranomaisen lausunto.

Mikäli olemassa oleva sr- merkitty suojelurakennus tuhoutuu yllättävistä syistä, saa samalle rakennuspaikalle uudelleenrakentaa tuhoutuneen rakennuksen kokaisen ympäristöön soveltuvan uuden rakennuksen.

SM-3 -alueen pihapiirin avoin luonne on säilytettävä eikä niitä saa aidata. Läpikulkua ei saa estää.

Terassi-/patioalueet tulee yhteensovittaa arkkitehtuuriltaan suojeltuun rakennukseen siten, että ne eivät heikennä kohteen suojeluarvoja. Terrassit tulee toteuttaa pääosin maapohjaisina.

SM-3 -alueelle ei saa rakentaa polkupyörä- ja jätehuoltokatoksia. Jäteastiat tulee aidata 1,2 metriä korkealla aidalla.

YK/s-3, VP-2, VP/s-2 ja SM-3 alueilla aurinkopaneelien ja -keräinten asentaminen on kielletty.

Kaava-alue kuuluu 1E-luokan pohjavesialueeseen. Alueella on kielletty sellainen rakentaminen ja muut toimenpiteet, joista voi aiheutua ympäristönsuojelulain (pohjaveden pilaamiskielto ja maaperän pilaamiskielto) tarkoittamia seuraamuksia. Toimenpiteet, joista voi aiheutua vesilain 3 luvun mukaisia seurauksia, kuten vaikutuksia pohjaveden laatuun tai määrään, ovat kiellettyjä ilman vesilain mukaista lupaa. Tehtäessä rakennustöitä pohjavesialueella on kiinnitettävä erityistä huomiota pohjaveden pilaantumisen estämiseksi.

Rakentamisluvan yhteydessä tulee esittää selvitys hulevesien hallinnasta ja johtamisesta. Selvityksen pohjalta laadittava hulevesien hallintasuunnitelma ja toteutus tulee laatia Lappeenrannan kaupungin hulevesien hallintaohjelman periaatteiden mukaisesti. Ensisijaisesti tulee hulevedet imeyttää alueella. Selvityksessä tulee huomioida hulevesien hallinta tulvatilanteessa.

Kaava-alueen maaperästä purkautuu radonkaasua, joka on huomioitava rakennussuunnittelussa. Asuntojen ja muiden oleskelutilojen sekä työpaikkojen sisäilman vuosikeskiarvot eivät saa ylittää STM:n antamia kulloinkin voimassa olevia ohjearvoja.

Kaava-alue on ympäristöriskejä aiheuttavan laitoksen konsultointiväyhykkeellä. Rakennusten rakentamislupaa haettaessa tulee esittää suunnitelma pelastustoimenpiteistä huomioiden alueen turvallisuusriskit ja pyytää Tukes:n ja aluepelastuslaitoksen lausunto.

VL-7-, VP-2- ja W-4-alueilla sekä Satamatien katualueella harjoitettu toiminta on saattanut aiheuttaa maaperän pilaantumista. Ennen rakentamiseen ryhtymistä tulee alueen maaperä tutkia ja tarvittaessa kunnostaa ympäristölupaviranomaisen hyväksymällä tavalla.

Alueella on noudatettava asemakaavaselostuksen liitteenä olevaa ulkoalueiden kehittämis- ja korjaustapaohjetta.

Tällä asemakaavalla vahvistetaan sitova tonttijako 1 Linnoitus kaupunginosan korttelin 39 tonteille 1 ja 2.

5.10 Nimistö

Linnoituksen laelle muinaismuistoalueelle SM-3 on osoitettu nykyinen linnoituksen läpikulkeva Kristiinankatu ja siitä itään ja länteen erkanevat kujat sekä pohjois-eteläsuuntainen Kehruuhuoneen kuja ajoyhteyksinä. Ajoyhteydet on asemakaavassa nimetty käytössä olevien nimien mukaisesti seuraavasti: Kristiinankatu, Kehruuhuoneenkujat, Faberinkuja, Friksenheiminkuja, Lenterinkuja, Vesiportinkuja ja Suvorovinkuja. Lisäksi kaavakarttaan on myös merkitty Katariinantori ja Pokrovanaukio.

2000-luvun alussa linnoituksen länsipuolelle rakennettu Satamatie on merkitty kaavakarttaan katualueena olemassa olevan tilanteen mukaisesti ja nimetty asemakaavassa Satamatieksi, joka kiertää siten koko linnoitusniemen. Satamatien länsiosan lisäksi kaavakarttaan on otettu 158 m²:n alue Satamatien itäosasta Satamapuiston vierestä ja 395 m²:n alue Torikatua, jotta myös näille alueille saadaan voimaan nykymuotoinen asemakaava. Katujen nimet säilyvät näiltä osin ennallaan.

Vanhapuiston lisäksi asemakaavaan on annettu uusia puistonimiä. Linnoituksen laen koillisosa on nimetty Ruutikellarin puistoksi, eteläiset vallit Vallipuistoksi ja Kesäteatterin puistoksi, ja läntiset vallit ja niityt Maaherran ja Rahakellarin puistoiksi. Ruutikellarin puisto on saanut nimensä tykkimakasiinien itäpuolelle 1800-luvun alussa rakennetusta ruutikellarista. Maaherran puiston nimi viittaa paikalla sijainneeseen maaherran taloon, joka rakennettiin 1720-luvulla ja paloi vuonna 1972. Rahakellarin puiston nimi tulee paikalla sijainneesta rahakamarin rakennuksesta, jonka kellari on säilynyt.

Pallonlahden rannan lähivirkistysalue on nimetty Pallonlahden puistoksi ja länsivallien ja Satamatien välinen puisto Suvorovinpuistoksi. Aleksandr Suvorov (1729–1800) oli venäläinen sotapäällikkö, jonka Venäjän keisarinna Katariina Suuri määräsi vuonna 1791 suunnittelemaan ja valvomaan Pietarin suojaksi rakennettavia linnoitusjärjestelmiä, joihin myös Lappeenrannan linnoitus kuului. Osana tätä Lappeenrannan ja Savonlinnan välille rakennettiin neljä kanavaa, jotka tunnetaan Suvorovin sotakanavina.

5.11 Tonttijako

Asemakaavassa Kaakkois-Suomen ortodoksisen seurakunnan omistamat maat linnoituksen laella, joilla sijaitsee ortodoksinen kirkko ja entisöity kaupunkipappila, osoitetaan kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueeksi YK/s-3. Korttelialueen rajat on merkitty nykyisistä tontin rajoista poiketen siten, että seurakunnan talousrakennus korttelin koilliskulmassa sijoittuu kokonaan korttelialueelle. Korttelialueelle vahvistetaan tonttijako 1 Linnoituksen kaupunginosan korttelin 39 tonteille 1 ja 2. Alueelle laadittu tonttijako on sitova. Kaikkien tontin osien on oltava yhden tahon omistuksessa ennen kuin tontin voi lohkoa, merkitä kiinteistörekisteriin ja saada rakennuskelpoiseksi. Tonttijakokartta on selostuksen liitteenä 4.

6 ASEMAKAAVAN TOTEUTTAMISEN VAIKUTUKSET

Kaavaratkaisulla on vaikutuksia mm. alueen kaupunkikuvaan sekä rakennettuun kulttuuriympäristöön. Vaikutuksia on arvioitu suunnittelun eri vaiheiden yhteydessä. Arvioinnin periaatteet on määriteltä osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa. Arvioinnin tarkoituksena on

tunnistaa kaavaratkaisujen ympäristöllinen merkitys, parantaa tehtävien ratkaisujen laatua sekä havainnollistaa osallisille ja päättäjille asemakaavan sisältöä.

Keskeisimmät arvioinnissa käytetyt selvitykset ovat:

- Lappeenrannan keskustan osayleiskaava, Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys (Tmi Lauri Putkonen, Tengbom Eriksson Arkkitehdit Oy 2013)
- Kaupunkikuvaselvitys, Lappeenrannan kaupunki Keskustan osayleiskaava (Tengbom Eriksson Arkkitehdit Oy 27.11.2013)
- Lappeenrannan liikenne-ennuste (WSP Finland Oy 31.1.2021)
- Lappeenrannan keskustaajaman meluselvitys (WSP Finland 4.6.2021)
- Lappeenrannan Linnoitus Rakennushistoria- ja arkeologiaselvitys 2021, Sitowise Oy 2021
- Lappeenrannan Linnoituksen kasvillisuuskartoitus ja hoitosuunnitelma, Anna Vuori 1.10.2018
- Linnoituksen luontoselvitys, Afry Oy 15.12.2022
- Pien-Saimaan Pallonlahden raskasmetallitutkimus keväällä 2014, Saimaan vesi ja ympäristötutkimus Oy

Vaikutukset on selvitetty kestävän kehityksen ulottuvuuksiin ryhmiteltyinä kokonaisuuksina:

1. Ekologiset vaikutukset (esim. luontotekijöihin liittyvät erityisarvot)
2. Taloudelliset vaikutukset (esim. kunnallistekniset kustannustekijät)
3. Liikenteelliset vaikutukset
4. Sosiaaliset vaikutukset (esim. vaikutukset palveluihin)
5. Kulttuuriset vaikutukset (esim. kaupunkikuvalliset ja -rakenteelliset vaikutukset)

Menetelmän avulla on pyritty löytämään vastauksia erityisesti siihen, toteuttaako kaavaratkaisu kokonaisuudessaan kestävä kehitystä. Tärkeimpien vaikutusten tunnistamisen apuna käytettiin AKL 54 §:n asemakaavan sisältövaatimuksia ja niistä johdettuja vaikutuksiin liittyviä kysymyksiä. Asemakaavan vaikutuksia on arvioitu vertaamalla asemakaavaluonnosta alueella voimassa olevan asemakaavan mukaiseen tilanteeseen. Lisäksi vaikutuksia on verrattu tilanteeseen, ettei alueella tapahtuisi mitään muutoksia nykytilanteeseen.

6.1 Ekologiset vaikutukset – vaikutuksen luonnonympäristöön

6.1.1 Vaikutukset maisemaan

Suunnittelualue sijaitsee Ensimmäisen Salpausselän reunamuodostuman alueella. Alueen maaston muodot ovat muovautuneet jääkauden ja sen jälkeisten vesistövaiheiden aikana. Baltian jääjärven III-vaiheen ranta on Lappeenrannan kohdalla noin tasolla +95 eli linnoituksen ylätasanne on muodostunut silloin. Ennen Vuoksen puhkeamista vajaat 6000 vuotta sitten vedenpinta on ollut Lappeenrannassa noin tasolla +80 eli matalat rannat linnoituksen reunoilla ovat paljastuneet sen jälkeen. *Lähde: Linnoituksen luontoselvitys, Afry Oy 2022.*

Satoja vuosia jatkunut ihmistoiminta on muuttanut maaperää ja sen muotoja koko linnoituksen alueella. Linnoitukseen kuuluneet linnoituslaitteet ovat käytännössä olleet jo vuodesta

1883 muinaismuistoasetuksen ja vuodesta 1963 muinaismuistolain suojaamia muinaisjään-
nöksiä. Vielä 1970-luvun alussa muinaismuiston annettiin hoitamattomana rapistua ja osa
linnoituslaitteista tuhottiin yleisen kaupunkikehityksen myötä. Museovirasto ja Lappeenran-
nan kaupunki aloittivat vuonna 1976 mittavan linnoituksen restaurointityön. Restaurointi on
toteutettu 1700-luvun ilmeen mukaiseksi. Viimeisimmät maastonmuokkaukset on tehty val-
lien restaurointityössä 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa. Asemakaavassa linnoituk-
sen lakialue ja vallirinteet on osoitettu muinaismuistoalueeksi (SM-3), jossa alueen kaivami-
nen, peittäminen ja muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla
kielletty. Lisäksi määrätään, että ympäristöä tulee hoitaa niin, että kokonaisuuden arvo, lin-
noitusluonne, historiallinen kerroksellisuus ja luontoarvot säilyvät. Alueelle on laadittava eril-
linen käyttö- ja hoitosuunnitelma. Aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyy-
dettävä museoviranomaisen lausunto.

Muinaismuistoalueella lähes koko vanha rakennuskanta on merkitty suojeltavaksi, eikä alu-
eelle osoiteta uudisrakentamista. Pääosa muinaismuistoalueen valleista on merkitty luon-
non monimuotoisuuden kannalta tärkeänä ympäristönä säilytettäväksi alueen osaksi (luo-
8). Aluetta tulee hoitaa siten, että niitty- ja ketoalueiden ja vanhojen puistopuiden huomion-
arvoiset ja uhanalaiset kasvi-, hyönteis- ja lintulajit säilyvät. Alueen luonto- ja maisema-ar-
vojen turvaamiseksi tulee laatia erillinen hoitosuunnitelma, joka on hyväksyttävä museo-
viranomaisella.

Linnoituksen länsivallien ja Satamatien välinen alue on asemakaavassa osoitettu puistoksi,
jossa ympäristöä tulee hoitaa alueen historiallisen linnoitusluonteen mukaisena (VP-2). Kau-
pungin vanhin puisto Vanhapuisto on osoitettu puistoksi, jossa ympäristö säilytetään (VP/s-
2). Alueet kuuluvat samaan muinaismuistolailla rauhoitettuun alueeseen kuin linnoituksen
lakialue ja vallirinteet. Siten määrätään, että alueiden kaivaminen, peittäminen, muuttami-
nen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Lisäksi määrätään, että
alueita koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lau-
sunto.

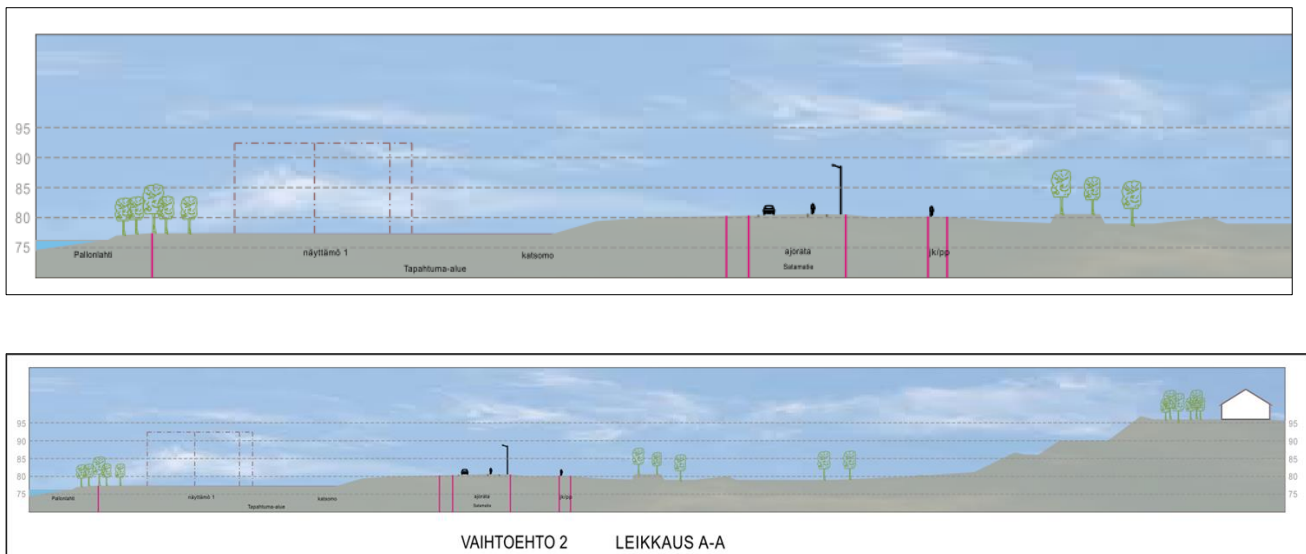
Linnoituksen laen maisemallinen asema säilyy kaavamuutoksen myötä ennallaan, sillä kaa-
varatkaisun myötä alueelle ei aiheudu sellaisia muutoksia, jotka vaikuttaisivat mäen maise-
malliseen asemaan ympäristössään. Linnoitusmäen vanha puusto säilyy puistovarausten
(VP-2 ja VP/s-2) sekä muinaismuistoalueelle merkittyjen luo-8-varausten ansiosta. Maise-
manhoidon ja puuston käsittelyn periaatteita tarkennetaan alueelle myöhemmin laaditta-
vassa käyttö- ja hoitosuunnitelmassa.

Satamatien ja rannan välinen alue on osoitettu asemakaavassa lähivirkistysalueeksi (VL-7).
Alueelle saa toteuttaa kevytrakenteisia matkailu- ja yleisöpalvelurakennuksia ja rakennel-
mia, tapahtuma-alueen, matkailuautoalueen ja pysäköintialueen. Lähivirkistysalueen raken-
tamisen määrää on rajattu siten, että alueen rakennusten yhteenlaskettu kerrosala saa olla
enintään 200 kerros-m². Jotta kaukonäkemäyhteys Saimaalle sekä näkymät kohti Pikisaarta
ja Kariniemeä säilyvät määrätään, että rakennukset tulee sijoittaa alueelle siten, että mai-
sema säilyy pääosin avoimena.

Mahdollinen tapahtuma-alue sijoittuisi nykyisen koirapuiston alueelle. Alueelle mahtuisi noin
4000 -5000 m²:n kokoinen alue, jossa voisi järjestää 4000 - 5000 katsojan tapahtumia ja

festivaaleja riippuen toteutettavasta alueesta ja esiintymislavan sijainnista. Alueelle mahtuisi esimerkiksi myös Suomen suurin kiertävä sirkus. Alueen toteuttaminen vaatii maanpinnan tasaamista ja riittävien rakennekerrosten rakentamista painavia esiintymislavarakenteita ja sirkustelttoja varten. Korkeat lavarakenteet ja sirkusteltat olisivat alueella vain tapahtuman ajan, jolloin niiden vaikutus maisemaan olisi väliaikainen.

Tapahtuma-alue muodostaa linnoitusniemen maisemakuvassa uuden, historiallista linnoitusmiljöötä täydentävän kerrostuman. Alueen uudisrakennukset tulevat kuitenkin olemaan kevytrakenteisia ja mittakaavaltaan pieniä. Lisäksi ne sijoittuvat alavalle täyttömaa-alueelle eivätkä muodostu miltään osin hallitseviksi linnoitusniemen silhuetissa. Kokonaisuutena tapahtuma-alueen vaikutus alueen maisemakuvaan jää vähäiseksi.

Kuva 131. Leikkauskuvat Pallonlahden tapahtuma-alueesta.

Suunnittelualueella ja sen lähiympäristössä ei ole valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita eikä kaavaratkaisulla ole niiden osalta vaikutusta.

6.1.2 Vaikutukset maa- ja kallioperään

Suunnittelualue on lähes kauttaaltaan rakennettua ympäristöä, jossa maaperää on kaivettu ja tasoitettu jo aiemman rakentamisen ja muun käytön yhteydessä. Alueen maaperä on hiekkaa ja täyttömaata. Suurin osa asemakaava-alueesta on merkitty Museoviraston muinaisjäännösrekisteriin kiinteänä muinaisjäännöksenä (1000007474 Lappeenrannan linnoitus- ja vanha asemakaava-alue). Kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty. Jos muinaisjäännöksen ja siihen kuuluvan suoja-alueen rajoja ei ole vahvistettu, suoja-alueen leveys on kaksi metriä muinaisjäännöksen näkyvissä olevista ulkoreunoista. Kiinteään muinaisjäännökseen kajoamiseen voidaan myöntää lupa (kajoamislupa), jos muinaisjäännös tuottaa merkitykseensä nähden kohtuutonta haittaa. Kajoamisluvan myöntää Museovirasto. *Lähde Muinaismuistolaki 17.6.1963/ 295.*

Asemakaavassa osoitetaan muinaismuistolailalla rauhoitettu alue muinaismuistoalueeksi (SM-3), kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueeksi (YK/s-3), puistoiksi (VP-2 ja VP/s-2) ja lähivirkistysalueeksi (VL-7). Käyttötarkoituksmerkinnöissä määrätään, että alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Lisäksi määrätään, että aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Rakentamisen osalta kaavaratkaisu vastaa pääosin jo toteutunutta tilannetta. Muinaismuistoalueen ja kirkkokorttelin rakennuksille on merkitty tarkat rakennusalat eikä alueille osoiteta uudisrakentamista.

Pallonlahden rannan lähivirkistysalueesta (VL-7) vain pohjoisosa kuuluu muinaismuistolailalla rauhoitettuun alueeseen. Käyttötarkoituksmerkinnän mukaan alueelle saa toteuttaa kevytrakenteisia matkailu- ja yleisöpalvelurakennuksia ja rakennelmia, tapahtuma-alueen, matkailuautoalueen ja pysäköintialueen. Jos alueelle toteutetaan tapahtuma-alue, tulee se sijoittumaan nykyisen koirapuiston alueelle. Alueen maastonpinta laskee kohti Saimaata noin kolme metriä ja alue on kauttaaltaan täyttömaata. Lähivirkistysalueen rantaviivaa on täytetty vielä noin 820 m² suuruiselta alueelta rakentamisen tukialueeksi Satamatien tasoristeysalueen peruskorjauksen yhteydessä. Kunnostustyön valmistuttua syksyllä 2024 täyttöalue on viimeistelty nurmetuksella ja istutuksilla sekä huoltotie murskeella.

Asemakaavatyön yhteydessä Pallonlahden länsirannalle laadittiin rakennettavuusselvitys (Ramboll 2021). Sen tarkoituksena oli selvittää, voidaanko alueelle rakentaa hiekkalinna, koska tiedettiin, että alueen täyttö on tehty sekalaatuisesta kitkamaasta. Selvityksen mukaan enintään 6,0 metriä korkea hiekkalinna voidaan perustaa maanvaraisesti, rakennettavan kiviainesarinan varaan. Rakennuspohjalta tulee poistaa pintamaat ja eloperäiset maa-ainekset. Leikkauspohja eli oleva täyttö tulee tiivistää. Hiekkalinnan alle tulee tehdä arina murskeesta ja arina erotetaan pohjamaasta ja hiekkalinnan hiekasta suodatinkankaalla. Korkeamman (suurempi kuormitus maaperälle) hiekkalinnan rakentaminen vaatisi pohjanvahvistuksen, jonka menetelmä ja laajuus tulee tarkastella suunnitellun kuormituksen mukaisesti. Hiekkalinnaa koskevan selvityksen perusteella voidaan olettaa, että alueelle on mahdollista toteuttaa myös tapahtuma-alue, jonka rakennukset aiheuttavat lähinnä piste-mäisiä kuormia. Tapahtuma-alueen toteuttaminen vaatii maanpinnan tasaamista ja riittävien rakennekerrosten rakentamista painavia esiintymislavarakenteita ja esim. sirkusteltojen tukipilareita varten. Alueen suunnittelun ja rakentamisen yhteydessä tulee tehdä tarkemmat tutkimukset.

Kaavaratkaisuun kuuluu noin 3,4 hehtaaria vesialuetta (W-4). Koska linnoituksen länsipuolella on ollut kaupungin vanha satama, myös vesialueen käyttötarkoituksmääräyksessä on huomioitu mahdollinen vedenalainen kulttuuriperintö. Vedenalaisia muinaisjäänneksiä ovat hylät ja niiden osat, joiden voidaan olettaa uponneen yli sata vuotta sitten, samoin muut vanhat veteen tehtyjen tai veden alle jääneiden rakenteiden jäänteet, kuten sillat ja laiturit tai väyläesteet, järvien rannoilla sijaitsevien kaupunkien satama-alueet sekä linnoihin ja linnoituksiin liittyvät vesialueet. Kaavamääräyksen mukaan ennen alueella tehtäviä vesirakennustöitä on selvitettävä, vaikuttaako työ vedenalaisiin muinaisjäänneksiin. Lisäksi määrätään, että aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviran-

omaisen lausunto. Jos alueelle tulee jokin rakentamishanke, tulee alueelle toteuttaa vedenalaiset arkeologiset selvitykset, joilla voidaan varmistua, ettei työalueella tai sen läheisyydessä tuhoudu arkeologista kulttuuriperintöä.

Salpausselän alueella maaperässä esiintyy yleisesti radonkaasua. Asemakaavan yleisten määräysten mukaan kaava-alueen maaperästä purkautuu radonkaasua, joka on huomioitava rakennussuunnittelussa.

Linnoituksen maaperään kajoaminen on siis lähtökohtaisesti kielletty jo muinaismuistolailla, josta poikkeaminen on mahdollista vain erityisestä syystä. Kun lisäksi asemakaavaratkaisun keskeisenä lähtökohtana on ollut olemassa olevien linnoitusrakenteiden säilyttäminen sekä katurakentamisen ja muun maaperään vaikuttavan rakentamisen minimointi, voidaan rakentamisen vaikutuksia maaperään kokonaisuutena pitää paikallisina ja merkityksiltään vähäisinä eivätkä ne kohdistu geologisesti tai geomorfologisesti merkittäviin muodostumiin.

Kallioperä on syvällä Salpausselän maakerrosten alla, joten siihen ei kohdistu rakentamisesta vaikutuksia. Kokonaisuutena asemakaavamuutoksella ei ole merkittäviä vaikutuksia kallioperään.

- Pilaantunut maaperä

Suunnittelualueella ei ole Maaperän tilan tietojärjestelmään (MATTI) sisältyviä pilaantuneiden maiden kohteita, mutta Pallonlahden alueella on ollut tehdastoimintoja aina 1800-luvun loppupuolelta alkaen. Varsinaisella tehdasalueella, nykyisellä Metson tehdasalueella on tehty maaperätutkimuksia vuonna 2012 (Ramboll Finland Oy) ja lisätutkimuksia vuonna 2017 (Ympäristökonsultointi Niemeläinen Oy), jotka kohdennettiin myös tehdasalueen ympäristöön sekä viereiseen Pallonlahden sedimenttiin. Lisäksi Saimaan Vesi- ja ympäristötutkimus on tehnyt laajemman tarkkailuohjelman Pallonlahden tilan selvittämiseksi Lappeenrannan kaupungin ja Outotec Oy:n pyynnöstä vuonna 2014. Tutkimuksissa todettiin, että maaperä ja rantasedimentti on pilaantunut raskasmetalleilla. Tutkimuksen johtopäätöksenä oli, että Pallonlahden sedimentti sisältää runsaasti raskasmetalleja, mutta metallit eivät kerry eliöstöön. Alueen kalojen ja rapujen käyttö on turvallista huomioiden normaalit rajoitukset, kuten suurten haukien ja ahvenien välttäminen säännöllisenä ravintona. Pallonlahden pohjasedimentin mahdollisella ruoppaamisella olisi todennäköisesti enemmän haittavaikutuksia kuin nykyisen tilan säilyttämisellä.

Koska Pallonlahden pohjasedimentissä on todettu alueen teollisesta toiminnasta johtuvia haitallisia aineita, määrätään asemakaavan vesialueelle (W-4), että laitureiden ja aallonmurtajien tulee olla kelluvia ja että vesialueelle ja lähivirkistysalueelle (VL-7) ei saa sijoittaa uimalaitureita eikä -portaita. Lisäksi kaavan yleismääräyksissä määrätään, että VL-7-, VP-2- ja W-4-alueilla sekä Satamatien katualueella harjoitettu toiminta on saattanut aiheuttaa maaperän pilaantumista. Ennen rakentamiseen ryhtymistä tulee alueen maaperä tutkia ja tarvittaessa kunnostaa ympäristölupaviranomaisen hyväksymällä tavalla. Asemakaavaratkaisulla ei ole pilaantuneisiin maa-aineksiin eikä vesistöalueen pohjasedimenttiin kohdistuvia vaikutuksia edellyttäen, että mahdollisten rakentamistoimenpiteiden yhteydessä tehdään kaavassa vaaditut selvitykset ja niiden pohjalta tarvittavat maaperän puhdistustoimenpiteet.

6.1.3 Vaikutukset luonnonympäristöön ja luontokohteisiin

Asemakaava-alue on kokonaan rakennettua kaupunkiympäristöä. Alueen kasvillisuuteen on vaikuttanut alueen asutus ja karjanhoito sekä ihmisen ja karjan mukana kulkeutuneet lääke-, hyöty- ja ravintokasvit. Kaakkois-Suomen ELY-keskus on rahoittanut selvityksen, jossa kartoitettiin linnoituksen kasvistoa ja laadittiin alueelle hoitosuunnitelma vuonna 2018 (Lappeenrannan linnoituksen kasvillisuuskartoitus ja hoitosuunnitelma, Anna Vuori 1.10.2018). Asemakaavatyötä varten alueelle on laadittu myös luontoselvitys vuonna 2012 (Linnoituksen asemakaava Luontoselvitys, Pöyry Finland Oy) ja siihen päivitys ja täydennys vuonna 2022 (Linnoituksen luontoselvitys, Afry Oy). Selvityksen tekivät biologit FM Soile Turkulainen ja FT Petri Lampila. Linnoituksen luontotietoja täydennettiin yleispiirteisellä maastotarkastelulla 11.9.2020 sekä liito-orava- ja lepakkoselvityksillä keväällä ja kesällä 2021. Liito-oravakäynti tehtiin 13.4.2021, jossa keskityttiin Vanhanpuiston tarkistamiseen.

Luontoselvityksen mukaan linnoituksen kasvilajistossa esiintyy eri aikakausilta peräisin olevia lajeja, joista osa on luokiteltavissa muinaistulokkaiksi (ennen 1600-lukua tulleet) ja osa uudemmiiksi tulokaslajeiksi. Viime vuosikymmeninäkin lajiston on havaittu muuttuneen, niin että ketolajit ja toisaalta tyypirikkaiden kasvupaikkojen lajit ovat vähentyneet. Linnoituksen alueelle laaditun kasvillisuusselvityksen (Vuori 2018) mukaan vallirinteet ovat kasvistollisesti arvokkaita. Luontoselvityksen mukaan suunnittelualueen arvokkaimmat alueet kasvi- ja hyönteislajistojen sekä lintujen kannalta ovat vanhat puistopuut, vallien niitty- ja ketoalueet sekä pienialainen alue Katariinantorin pohjoisosassa. Lähes kaikki keto- ja niittyluontotyypit on luokiteltu Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa erittäin tai äärimmäisen uhanalaisiksi (Kontula & Raunio 2018).

Lepakkoselvityksen perusteella lepakoille tärkeät alueet ovat linnoituksen laen koillisosassa sekä suunnittelualueen lounaisreunalla radan vieressä. Alueen puissa ja vanhoissa rakennuksissa on varsin todennäköisesti lepakoiden päiväpiiloja ja/tai lisääntymispaikkoja. Liito-oravasta ei havaittu merkkejä, mutta alueelta on tiedossa yksi havainto ja lajin esiintyminen varsinkin Vanhanpuiston alueella ja siitä länsirinteeseen ulottuvalla alueella on mahdollista. Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit ja liito-orava kuuluvat luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeihin, ja niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulailla (9/2023 78§).

Asemakaavassa on huomioitu alueelle laaditun luontoselvityksen mukaiset luontoarvoltaan merkittävät kohteet. Muinaismuistoalueen (SM-3) vallirinteet on asemakaavaan merkitty luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeänä ympäristönä säilytettäväksi alueen osaksi (luo-8). Aluetta tulee hoitaa siten, että niitty- ja ketoalueiden ja vanhojen puistopuiden huomioarvoiset ja uhanalaiset kasvi-, hyönteis- ja lintulajit säilyvät. Alueen luonto- ja maisearvojen turvaamiseksi tulee laatia erillinen hoitosuunnitelma, joka on hyväksyttävä museoviranomaisella. Tärkeät II ja III-luokan lepakkoalueet on merkitty asemakaavaan luo-7 merkinnällä (Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, jolla sijaitsee luonnon suojelulain 78 §:n perusteella suojeltu luokan II tai III lepakkoalue. Alueella tulee säilyttää suuret puut, monimuotoinen puustorakenne ja mahdolliset kolopuut. Myös kirkasta valaistusta tulee välttää.) Kaavamerkinnot turvaavat alueella olevien luontoarvojen säilymisen.

Muinaismuistoalueen (SM-3) on osoitettu hevosten kesäaitaus (hea) rakuunaratsukoille. Perinneratsastustoimintaa harjoittavat rakuunaratsukot liikkuvat kaupungilla kesä-elokuussa päivittäisin toteutettavilla kierroksilla linnoituksessa, hiekkalinnalla, satama-alueella, puistoissa sekä kaupungin keskustan alueella. Hevosille on rakennettu talli ja tarvikkeille varasto kesäaitauksen viereiseen talousrakennukseksi osoitettuun vanhaan liiteriin ja aittaan. Kaupunki vuokraa tiloja myös muille vastaaville toimijoille, silloin kun perinneratsukot eivät niitä tarvitse. Ratsuväen hevosia ja muita kotieläimiä on linnoituksen pihoissa ollut kautta aikojen, joten toiminta alueelle ei ole uutta. Rakennusvalvonta on myöntänyt tilapäisen käyttötarkoituksen muutoksen vuonna 2020 viideksi vuodeksi. Kaavamerkintä mahdollistaa toiminnan jatkumisen.

Eläinsuojien ympäristönvalvonta kuuluu ympäristönsuojeluviranomaisille. Lähtökohta on, ettei eläintenpito aiheuta ympäristöön haju-, pöly-, kärpäs-, lintu- tai jyrsihäittoa eikä häiritsevää melua. Lannan, jätteiden ja jäteveden käsittely ei myöskään saa aiheuttaa haittaa tai pilata maaperää, vesistöä tai pohjavettä. Koska aitaus sijaitsee pohjavesialueella, kaavamääräyksessä määrätään, että lannan, rehujen ja kemikaalien säilytys tulee tehdä tiiviillä alustalla ja katetuissa tiloissa. Määräyksellä estetään lannan ja mahdollisten valumavesien pääsy ympäristöön sekä pinta- ja pohjavesiin ja sadeveden pääsy lannan varastointitilaan.

Hevoset syövät jonkin verran puuvartisia kasveja, joista niille maistuvat oksat ja nuoret versot sekä lehdet. Ne myös kaluavat puiden runkoja ja hierovat mielellään itseään puiden runkoihin. Jotta alueen puistomainen luonne säilyisi, tulee puiden rungot suojata käyttökuukausien ajaksi. Myös siirtolavat ja muut eläinten pitoon liittyvät tilapäisrakenteet tulee ne sijoittaa alueelle siten, etteivät ne häiritse hallitsevina maisemaa ja kulttuuriympäristöä.

Hevosten kesän aikainen oleilu alueella voi lisätä hyönteisten, pikkulintujen ja eri kasvilajien määrää alueella ja siten vaikuttaa positiivisesti luonnon monimuotoisuuden säilymisessä. Hevosaitaus lisää myös ympäristön elävyyttä ja ilahduttaa ohikulkijoita.

Asemakaavassa osoitettu pienimuotoinen lisärakentaminen Pallonlahden rannan lähivirkistysalueelle sijoittuu luonnontilaltaan jo muuttuneelle alueelle. Jos alueelle toteutetaan tapahtuma-alue nykyiselle koirapuiston paikalle, joudutaan alueella kasvava puusto poistamaan maanrakennustöiden tieltä. Alue tulee suunnitella kokonaisuutena, jolloin alueelle voidaan suunnitella istutettavaksi uusia puita ja muuta kasvillisuutta. VL-7-alueella ei kuitenkaan ole erityisiä säilytettäviä luontoarvoja eivätkä maastonmuokkaus ja rakentaminen siten johda luontoarvojen menettämiseen.

Luontoselvityksen ja kasvillisuusselvityksen (Vuori 2018) mukaan linnoituksen alueelta havaittiin komealupiinia, jättipalsamia ja kurturuusua kasvavan kukkapenkeissä. Komealupiini ja kurturuus ovat kansallisen vieraslajiluettelon lajeja, ja jättipalsami on säädetty haitalliseksi vieraslajiksi koko EU:n alueella (Vieraslajit.fi 2021). Kurturuusun kasvattaminen on kielletty 1.6.2022 alkaen. Lisäksi linnoituksesta on kirjattu havaintoja kanadankoiransilmästä, paimenmatarasta ja terttuseljasta (Suomen Lajitietokeskus 2021). Ne kuuluvat vieraslajistrategiassa (2012) tunnistettuihin haitallisiin vieraslajeihin, jotka ovat kuitenkin jo laajalle levinneitä ja vakiintuneita Suomessa. Puistolemmikki on mahdollinen uusi vieraslaji (Vieraslajit.fi 2021). Haitallisten vieraslajien torjuntakeinot vaihtelevat lajikohtaisesti. Raken-

nus- ja hoitotöiden yhteydessä tulee estää vieraslajien levittäytyminen uusille alueille. Vieraskasvilajeja sisältäviä massoja ei saa viedä muualle kuin niiden vastaanottamiseen tarkoitetuille alueille. Niitä ei saa myöskään tuoda muualta alueelle esimerkiksi täyttö- tai peitto- maiksi eikä siirtää rakennus- tai hoitoalueen sisällä uuteen paikkaan. Vieraslajien torjunta- keinot tulee ottaa myös huomioon alueelle laadittavassa hoitosuunnitelmassa.

Linnoitusta lähin luonnonsuojelualue on noin 1,5 kilometrin päässä koillisessa sijaitseva Pappilanniemi (YSA238103), joka perustettiin luonnonsuojelualueeksi vuonna 2017 (SYKE 2017). Seuraavaksi lähimmät luonnonsuojelualueet ovat tätä kauempana. Asemakaavalla ei ole vaikutuksia luonnonsuojelualueisiin.

Suunnittelualue sijoittuu Suomen tärkeät lintualueet Saimaa-Lietvesi (FINIBA) alueelle. Voimassa olevassa asemakaavassa ranta-alue on osoitettu teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueeksi ja kunnallisteknisten rakennusten ja laitosten korttelialueeksi. Kaavamuutoksella ranta-alueelle osoitetaan lähivirkistysalue (VL-7). Lähivirkistysalueen länsiraja on osoitettu nykyiselle rantaviivalle, lukuun ottamatta alueen eteläosaa, jossa rantaviiva on merkitty kaavakarttaan alueelle laaditun vesialueen täyttöluvan mukaisesti. Lähivirkistysalueen rantaviivaan on merkitty vähintään viisi metriä leveä alueen osa, jolla olemassa oleva puusto on säilytettävä siten, että vain maisemanhoidolliset toimenpiteet ovat sallittuja. Puuston uusiminen vaiheittain on sallittua (s-19). Verrattuna voimassa olevaan asemakaavaan ranta-alueen muuttuminen virkistyskäyttöön vaikuttaa lintujen oloihin positiivisesti.

Kokonaisuutena asemakaavan toteuttamisen vaikutus kasvi- ja eläinlajeihin on vähäinen. Asemakaavalla ei ole heikentävää vaikutusta luonnon monimuotoisuuteen. Kaavan toteuttaminen ei aiheuta myöskään metsäalueiden pirstoutumista eikä ekologisten yhteyksien katkeamista.

6.1.4 Vaikutukset pinta- ja pohjaveteen

Kaava-alue sijaitsee Vuoksen vesistöalueen Suur-Saimaan alueella ja Ala-Saimaan valuma-alueella. Alueen pintavedet valuvat mäeltä kohti rantoja, mutta pääosin ne imeytynevät maaperään. Pinnoitettuja vettä läpäisemättömiä pintoja asemakaava-alueella on vähän. Suunnittelualueen lounaiskulmassa rautatien pohjoispuolella on pienialainen kostea painanne, johon kertyy keväisin sade ja sulamisvesiä, mutta joka kuivuu pitkällä hellejaksoilla.

Asemakaava-alue rajautuu lännessä Pien-Saimaan Itäiseen osaan Pallonlahden rantaan. Pien-Saimaan veden laatu on luokiteltu Ympäristöhallinnon vuoden 2019 veden laadun luokittelun mukaan hyväksi. Suunnittelualueella sijaitsevat rakennukset eivät aiheuta jätevesien kautta vaikutuksia vesistöön, sillä rakennukset on liitetty viemäriverkkoon. Linnoituksen laelle ei osoiteta uudisrakentamista. Pallonlahden rantaan ulottuvalle lähivirkistysalueelle (VL-7) saa toteuttaa kevytrakenteisia matkailu- ja yleisöpalvelurakennuksia. Myös uudet rakennukset liitetään viemäriverkkoon. Asemakaava ei ole ristiriidassa Pien-Saimaan tilan parantamiseen tähtäävien toimenpiteiden kanssa.

Koska Pallonlahden pohjasedimentissä on todettu alueen teollisesta toiminnasta johtuvia haitallisia aineita, määrätään, että lähivirkistysalueelle (VL-7) ja vesialueelle (W-4) ei saa

sijoittaa uimalaitureita eikä -portaita ja että vesialueella laitureiden ja aallonmurtajien tulee olla kelluvia.

Pohjavesi

Suunnittelualue sijoittuu 1E-luokan pohjavesialueeksi luokitellulla Huhtiniemi- pohjavesialueella (0540501). 1E -luokka on vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemin on suoraan riippuvainen.

Koska suunnittelualue sijaitsee pohjavesialueella, kaavan yleismääräyksissä määrätään, *että alueella on kielletty sellainen rakentaminen ja muut toimenpiteet, joista voi aiheutua ympäristönsuojelulain (pohjaveden pilaamiskielto ja maaperän pilaamiskielto) tarkoittamia seuraamuksia. Toimenpiteet, joista voi aiheutua vesilain 3 luvun mukaisia seurauksia, kuten vaikutuksia pohjaveden laatuun tai määrään, ovat kiellettyjä ilman vesilain mukaista lupaa. Tehtäessä rakennustöitä pohjavesialueella on kiinnitettävä erityistä huomiota pohjaveden pilaantumisen estämiseksi.*

Vaikka suunnittelualue sijoittuu 1E-luokan pohjavesialueelle, ei alue sijaitse lähellä vedenottamoita. Vedenottoalueiden ulkopuolella sijaitsevalla pohjavesialueella olevien rakennusten kattovesien katsotaan olevan ns. puhdasta hulevettä, jotka voidaan imeyttää suoraan pohjavedeksi.

Linnoituksen laella ei ole laajalti asfaltoituja alueita ja kokonaispinta-alaan nähden siellä on vähän kivettyjä alueita. Asemakaavan yleismääräyksissä määrätään, *että muinaismuistoalueen liikennöintiin ja pysäköintiin käytettävät alueet tulee käsitellä historiallisen luonteen edellyttämällä tavalla ja pintamateriaalina tulee käyttää ensisijaisesti kenttäkiveä, nupukiveä tai hiekkaa.* Kivetykset kenttäkivistä ja nupukivistä tehtyinä läpäisevät vettä saumoista, kun kivet asennetaan hiekkaan ja saumataan hienolla hiekalla.

Linnoituksen laelle ei osoiteta uudisrakentamista, joten myös kattovesien määrä säilyy ole-massa olevan tilanteen mukaisena. Kaavassa osoitettu pienimuotoinen uudisrakentaminen Pallonlahden rannan lähivirkistysalueelle ja mahdolliset uudet pienialaiset kivetykset linnoituksen laella eivät aiheuta erityistä vaaraa pohjaveden pinnan tason muuttumisesta tai pohjaveden pilaantumisesta. Rakennettu ja pinnoitettu alue ei juurikaan lisäännä nykyisestä eikä rakentaminen siten vähennä sadeveden imeytymistä pohjavedeksi. Kokonaisuutena vaikutukset pohjaveden määrään ja laatuun ovat vähäisiä.

Hulevedet

Lappeenrannan kaupungin hulevesien hallinnan ohjelman (Kakel 7.4.2021) tavoitteilla ja tärkeysjärjestyksellä pyritään ennen kaikkea ehkäisemään hulevesistä aiheutuvia ongelmia, kuten tulvavaurioita ja vesistöjen likaantumista sekä ylläpitämään luontaista veden kierto-kulkua, kuten pohjavesien muodostumista. Tärkeysjärjestyksen avulla suunnitellaan kunkin kohteen (tontti, katualue, puisto, kaava-alue jne.) hulevesien hallinta kohdekohtaisesti alu-
een olosuhteet huomioiden.

Tärkeysjärjestyksessä ensimmäisenä on minimoida hulevesien muodostumista järjestä-mällä vettä imeyttäviä ja haihduttavia pintoja alueille. Toisena tärkeysjärjestyksessä on, että

hulevedet käsitellään ja hyödynnetään syntypaikallaan, jos maaperän laatu ja muut olosuhteet sen sallivat, tai hyödynnetään vedet niiden syntypaikalla esim. kasteluvetenä ja kolmantena, että hulevedet johdetaan pois syntypaikaltaan suodattavalla ja viivyttävällä järjestelmällä pitäen poisjohdettavien vesien määrä luonnontilaista vastaavalla tasolla.

Koska hulevesien hallinnan tekniset seikat ratkaistaan rakennussuunnittelun yhteydessä, määrätään asemakaavan yleismääräyksissä, että rakentamisluvan yhteydessä tulee esittää selvitys hulevesien hallinnasta ja johtamisesta. Selvityksen pohjalta laadittava hulevesien hallintasuunnitelma ja toteutus tulee laatia Lappeenrannan kaupungin hulevesien hallintaohjelman periaatteiden mukaisesti.

Linnoituksen laen rakennuksien katto- ja piha-alueilta muodostuu sade- ja sulamisvesistä hulevesiä, joista pääosa imeytyy alueen maaperään. Linnoituksen laen maaperä on hiekkaa, jonka vedenjohtavuus on korkea ja hulevesien imeyttäminen maaperään on mahdollista. Mitä korkeampi maaperän vedenjohtavuus on, sitä parempi on sen kyky vastaanottaa sadevettä tai imeytettävää vettä. Rakennusten kattovedet luokitellaan niin sanotusti puh-taiksi, jolloin ne voidaan imeyttää. Asemakaavan hulevesiä koskevassa yleismääräyksessä määrätään, että ensisijaisesti tulee hulevedet imeyttää alueella. Hulevesien imeyttämisellä vähennetään hulevesien määrää ja ylläpidetään veden luonnollista kiertokulkua imeyttä-mällä vedet imeytysrakenteen kautta pohjamaahan. Imeyttäminen edistää myös hulevesien laadullista hallintaa, kun vedet puhdistuvat maaperän fysikaalisten, kemiallisten ja biologis-ten ominaisuuksien ansiosta. Lisäksi kattovedet voidaan esimerkiksi kerätä säiliöön, jolloin vettä voi hyödyntää kiinteistön kasteluvetenä. Linnoituksen laelle ei osoiteta uudisrakenta-mista, joten kattovesien määrä säilyy olemassa olevan tilanteen mukaisena.

Lappeenrannan kaupungin hulevesien hallinnan ohjelman mukaan puistot ja viheralueet ovat luontevia paikkoja toteuttaa sekä hulevesien määrällistä että laadullista hallintaa. Ase-makaavassa puistoiksi on osoitettu kaupungin vanhin puisto Vanhapuisto (VP/s-2) sekä län-tisten vallien ja Satamatien katualueen ja radan väliset alueet (VP-2). Vanhapuisto on ra-kennettu ja hoidettu puisto, jossa nurmikkoalueet ja hiekkapintaiset kulkutiet imevät sade ja sulamisvedet, eivätkä hulevedet ole puistossa ongelma. Vallien ja Satamatien välinen alue on rakennettu linnoitusvallien restaurointityön yhteydessä. Linnoituksen rinteillä kasvaa har-vaan puita ja vallit ovat niittyjä. Alueen matalimmille kohdille voi sateiden jälkeen muodostua lammikoita, joista vesi imeytyy hitaammin, mutta alueella ei ole rakennuksia, joille seisova vesi voisi aiheuttaa ongelmia. Puistot liittyvät vahvasti linnoituksen historialliseen ympäris-töön, jossa ympäristö tulee säilyttää ja hoitaa alueen historiallisen linnoitusluonteen mukai-sena. Alueilla ei mitä ilmeisemmin ole tarvetta rakennettaville hulevesijärjestelmille. Kaava-määräyksissä määrätään, että alueille on laadittava erillinen käyttö- ja hoitosuunnitelma, jossa hulevesiasiaan voidaan ottaa vielä kantaa.

Satamatien ja Pallonlahden välinen alue on asemakaavassa osoitettu lähivirkistysalueeksi (VL-7). Alueelle saa toteuttaa kevytrakenteisia matkailu- ja yleisöpalvelurakennuksia ja ra-kennelmia, tapahtuma-alueen, matkailuautoalueen ja pysäköintialueen. Lähivirkistysalueen maaperä on pääosin täyttömaata. Täytöt on rakennettu sekalaatuisesta kitkamaasta, sorai-sesta hiekasta hiekkaan ja silttiseen hiekkamoreeniin vaihtelevasta maamateriaalista. Lähi-

virkestysalueen keskiosassa on Satamatien hulevesiverkoston purkuputki Saimaaseen. Periaatteessa lähivirkestysalueelle voisi rakentaa hulevesien käsittelyyn tarkoitettuja alueita, mutta koska alueen pohjoisosa kuuluu alueeseen, jossa täyttökerrosten alla voi olla muinaismuistolain rauhoittamia muinaisjäännöksiä ja alueelle sallitaan myös monenlaista matkailua ja yleisöä palvelevaa toimintaa, tulee alue suunnitella kokonaisuutena ja sovittaa se linnoituksen historialliseen, kaupunkikuvalliseen ja maisemalliseen kokonaisuuteen.

Rakentamisen aikaiset hulevedet ovat laadultaan poikkeuksetta huonoja, koska hulevesiin huuhtoutuu runsaasti erityisesti kiintoainesta ja ravinteita. Rakennusvaiheessa hulevesien haitta-ainekuorma voi olla jopa kymmenkertainen verrattuna rakentamisen jälkeen esiintyviin kuormiin. Kiintoaineksen ja ravinteiden lisäksi rakentamisen aikaisia ympäristöä kuormittavia päästöjä ovat esimerkiksi öljy- ja polttoainepäästöt, roskat ja mahdolliset haitalliset kemikaalit kuten maalit ja liuottimet. Näin ollen myös rakentamisen aikaiseen hulevesien hallintaan tulee kiinnittää huomiota. Uudisrakentamisen vähäisyyden vuoksi jäävät rakentamisen aikaiset hulevesivaikutukset kuitenkin kokonaisuutena vähäisiksi.

Ilmastomuutoksen myötä sateiden rankkuus ja sadetapahtumien lukumäärä ovat lisääntymässä, jolloin hulevesirakenteet, kuten viemäriverkostot ja avo-ojat eivät kykene kerralla vastaanottamaan rankkasateiden suuria vesimääriä ja ns. kaupunkitulvat ovat mahdollisia. Tulvan riskiä kasvattaa myös veden mukana kulkeutuva hiekka, joka tukkii viemäreitä ja haittaa näin niiden normaalia toimintaa. Suunnittelualueella on hulevesitulvakartan mukaan mahdollisia hulevesitulva-alueita Satamatien ja vallien välissä, radan pohjoispuolella kosteikossa ja Kristiinankadulla Katariinantorin vieressä. Pienempiä tulva-alueita voi syntyä myös vallirakenteiden luiskien reunoille ja sataman rantaan. Asemakaavan yleismääräyksissä määrätään, että hulevesien suunnittelussa tulee erityisesti huomioida hulevesien hallinta tulvatilanteessa.

Kokonaisuutena asemakaavalla ei ole merkittäviä vaikutuksia pinta- eikä pohjaveteen.

6.2 Taloudelliset vaikutukset

6.2.1 Aluetaloudelliset vaikutukset

Lappeenrannan kaupungin Lappeenranta 2037-strategian kasvun kaupunki -osa-alueen tavoitteena on muun muassa kehittää kaupunkilaisille sekä matkailijoille suunnattuja vetovoimakohteita keskustan tuntumassa ja toteuttaa Meijän City-kehityssuunnitelmaa. Meijän City-kehityssuunnitelman Pallonlahti K21 kehittämiskortissa on esitetty tavoitteeksi muun muassa luoda suuntaviivat alueen kehittämiseksi ja viherympäristön käsittelylle.

Asemakaavalla mahdollistetaan linnoituksen alueen käyttö edelleen ainutlaatuisena asuin- ympäristönä, kaupunkilaisten virkestys- ja vapaa-ajanviettoalueena ja historiallisena matkailukohteena. Samalla huolehditaan alueen kulttuuriperintö-, maisema- ja luontoarvoista. Asemakaava tukee myös Meijän City- ja Meijän rannat -kehityssuunnitelmien tavoitteita osoittamalla Pallonlahden rannalle lähivirkestysalueen, jolle voidaan toteuttaa matkailu- ja yleisöpalvelurakennuksia sekä tapahtuma-alue.

6.2.2 Yrityksiin tai yritysten liiketoimintaympäristöön kohdistuvat vaikutukset

Sekä muinaismuistoalueen (SM-3) että kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueen rakennusten käyttötarkoitukset on pääosin osoitettu nykyisen käytön mukaan. Osalle nykyisin asuinkäytössä olevista rakennuksista mahdollistetaan asumisen lisäksi myös majoitus-, palvelu- ja liiketoiminta sekä julkisen hallinnon ja palvelun toimintoja. Myös osalle nykyisin museona toimiville rakennuksille mahdollistetaan tulevaisuudessa palvelu- ja liiketoiminta. Palvelutoimintoja voivat toteuttaa niin julkiset kuin yksityiset tahot. Liiketoimintaan lasketaan mm. liikkeet, kahvilat ja ravintolat. Tavoitteena on ollut mahdollistaa erilaisten toimijoiden sijoittuminen alueelle.

Asemakaavalla mahdollistetaan rakennusten monipuolinen käyttö siten, että niiden ulkoasu säilyy kuitenkin lähes muuttumattomana. Alueelle ei osoiteta uudisrakentamista. Asemakaava luo edellytykset alueen monipuoliselle käytölle sekä tukee ja ohjaa alueen ja rakennusten kunnostamista ja korjausta. Asemakaavan vahvistuminen alueelle, jolta on tähän asti puuttunut nykymuotoinen asemakaava, mahdollistaa rakennuskannan aiempaa pitkäjänteisemmän kehittämisen ja suunnittelun. Lisäksi lainvoimainen asemakaava yksinkertaistaa ja sujuvoittaa alueeseen liittyviä viranomaisprosesseja ja menettelyjä. Asemakaava parantaa osaltaan yritysten ja muiden toimijoiden toimintaedellytyksiä määrittelemällä rakennuksissa ja piha-alueilla sallittavat toimenpiteet.

Asemakaava mahdollistaa Linnoituksen kehittämisen monipuolisena matkailun ja liiketoiminnan alueena. Asemakaavan rakennusalamerkintöjen mukaan rakennuksiin voi sijoittua muun muassa ravitsemuspalveluja, myymälöitä, toimistoja ja majoitustilaa suojelumerkintöjen asettamin rajoituksin. Asemakaava tukee linnoituksen rakennusten käyttöä monipuolisiin yritystoiminnan tarpeisiin.

Pallonlahden rantaan osoitettu tapahtuma-alue tarjoaa uusia mahdollisuuksia matkailulle ja tapahtumapalveluille. Lappeenrannan keskustan alueelta on tähän asti puuttunut alue, jossa voitaisiin järjestää isompia noin 4000 – 5000 kävijälle tarkoitettuja festivaaleja tai alue, johon voisi sijoittaa esim. sirkusteltan. Pallonlahden VL-7-alue tarjoaa paikan edellä mainituille suuren mittakaavan tapahtumille.

Pallonlahden tapahtuma-alueen ohella matkailupalveluja tukee mahdollisuus sijoittaa VL-7-alueelle matkailuautoalue ja pysäköintialue.

6.2.3 Vaikutukset infraverkon toteutuskustannuksiin

Asemakaavakarttaan on osoitettu noin 400 metrin matkalta katualuetta nykyisen Satamatien länsiosan kohdalle, johon katu on rakennettu 2000-luvun alussa. Myös Kristiinankadun eteläpäähän Vallikadun risteyksestä etelään on osoitettu noin 85 metriä katualuetta olemassa olevan kadun paikalle. Satamatien länsiosan lisäksi kaavakarttaan on otettu 158 m²:n alue Satamatien itäosasta Satamapuiston vierestä ja 395 m²:n alue Torikatua, jotta alueille ei jäisi voimaan ns. vanhaa keisarin asemakaavaa.

Asemakaavassa on osoitettu linnoituksen lakialue muinaismuistoalueeksi (SM-3), jolle olemassa olevat Kristiinankatu ja siitä itään ja länteen lähtevät kujat on osoitettu ajoyhteyksinä (ajo). Ajoyhteyksien kunnossapito kuuluu maanomistajalle eli Lappeenrannan kaupungille.

Asemakaavan toteuttaminen ei aiheuta välittömiä infraverkon rakentamiskustannuksia, sillä alueita palvelevat kadut ja kunnallistekniikan verkostot ovat valmiina. Jos Pallonlahden rannan lähivirkistysalueelle (VL-7) toteutetaan tapahtuma-alue, joudutaan alueen rakentamisen yhteydessä siirtämään alueella kulkeva kaukolämpöputki. Sen kustannuksiksi voidaan arvioida alustavasti noin 55 000 euroa. Muilta osin olemassa olevia kunnallisteknisiä linjoja ei jouduta kaavamuutoksen myötä siirtämään tai muuttamaan. Kaavakarttaan on merkitty 3 - 12 metrin levyiset johtoaluevaraukset olemassa oleville sähkökaapeleille sekä kaukolämpö- ja vesihuoltoverkostoille. Muinaismuistoalueen pohjoisosaan Satamatien viereen ja Suvorovinkujan päähän on merkitty yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten rakennus- alat (e) olemassa oleville muuntamoille ja rata-alueelle maan alla olevalle Lappeenrannan energiaverkot Oy:n pumppaamolle. Koska olemassa olevat johdot sijaitsevat pääosin muinaismuistoalueella, määrätään asemakaavan yleismääräyksissä, että *ennen rakentamiseen/ maan kaivamiseen ryhtymistä tulee selvittää maanalaisten ja vedenalaisten johtojen ja kaapeleiden sijainnit. Uusia yhdyskuntateknisiä laitteita ja rakennelmia alueelle sijoitettaessa tulee ottaa huomioon vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön, rakennettuun kulttuuriympäristöön ja luonnonympäristöön. Suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.* Vaadittavat selvitykset sekä verkoston rakentamiseen liittyvät muinaismuistoihin liittyvät rajoitukset voivat lisätä infraverkon kunnostus- ja rakentamiskustannuksia.

6.3 Liikenteelliset vaikutukset

6.3.1 Vaikutukset liikenneverkkoon

Katuverkko

Kaavamuutosalue tukeutuu jatkossakin olemassa olevaan katuverkkoon eikä kaavamuutos aiheuta tältä osin muutoksia. Asemakaavassa Satamatien länsiosan katualue on osoitettu paikalle, johon katu on rakennettu 2000-luvun alussa.

Rautatie

Asemakaava-alueeseen kuuluu noin 1,9 hehtaarin alue rautatiealuetta. Rata-alueella kulkee teollisuusrata Metsä Fibre Oy:n Lappeenrannan sahalle. Kaavaratkaisussa rata-alueen koillisrajaa on muutettu kulkemaan niin, että radan pengeralueet jäävät pääosin rata-alueelle ja radan viereinen kevyen liikenteen reitti puistoalueelle. Rata-alueen raja on merkitty metrin päähän alueella kulkevasta jalankulku- ja pyöräilyreitistä. Kaavaratkaisussa noin 2000 m² voimassa olevan asemakaavan mukaista rata-aluetta on muutettu puistoksi, jossa ympäristö säilytetään (VP-2). Suvorovin puiston eteläpäässä ja Vanhanpuiston kohdalla rata-alueen raja säilyy ennallaan, jolloin radan viereinen luiska on rata-alueella kokonaisuudessaan. Väylävirastolla on ratelain 110/2007 mukainen oikeus edistää rautatien turvallista käyttöä rautatien suoja-alueella, joka ulottuu 30 metrin etäisyydelle raiteen keskilinjasta. Liikenneturvallisuutta vaarantavan riskipuuston poiston Lappeenrannan kaupunki toivoo tehtävän yhteistyössä kadut ja ympäristö -vastuualueen kanssa ja suunnitellusti, koska rata sijaitsee kaupungin kulttuurihistoriallisesti arvokkaimmalla paikalla kaupungin vanhimman puiston reunassa.

Lappeenrannan kaupunki ja Lappeenrannan Energiaverkot Oy uusi Satamatien tasoristeyksen alla kulkevan kunnallistekniikan vuonna 2024. Asemakaavassa rata-alueen tasoristeys alueen (tr) rajaa on tarkistettu katusuunnitelmien mukaisesti, jotta kevyen liikenteen raitti mahtuu kokonaisuudessaan tasoristeys alueelle. Rata-alueelle on merkitty myös johto-aluevarauksia vesihuollon ja kaukolämmön putkistolle sekä hulevesiputkelle. Lisäksi radan eteläreunaan Huopatehtaankadun pohjoispään viereen on merkitty *yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten rakennusala (e)* maan alla olevalle Lappeenrannan Energiaverkot Oy:n pumppaamolle.

Väylät

Asemakaavassa osoitetaan noin 3,4 hehtaaria vesialuetta Pallonlahden rannalle. Kyseisellä alueella ei kulje kauppamerenkulun väyliä, eikä asemakaavalla ole niiden osalta vaikutuksia.

6.3.2 Vaikutukset liikennemääriin, liikenteen toimivuuteen ja liikenneturvallisuuteen

Matkojen kulkutapajakauma ja alueellinen suorite vaihtelevat huomattavasti yhdyskuntarakenteen eri osissa. Suunnittelualue kuuluu Lappeenrannassa jalankulkuvyöhykkeeseen, joka ulottuu 1–2 kilometrin säteelle kaupungin kaupallisesta ydinkeskustasta. Jalankulkuvyöhykkeen sisällä etäisyydet ovat lyhyitä ja suuri osa matkoista tehdään kävellen. Asumisen matkatuotosluku per asukas on Lappeenrannan keskustassa 1,92 kotiperäistä matkaa (saapuvaa tai lähtevää), joista henkilöautolla tehtäviä on 46 % eli 0,88 matkaa.

Asemakaavassa muinaismuistoalueen (SM-3) rakennuksille on merkitty rakennusalat, joille on merkitty rakennusten käyttötarkoitukset. Lappeenrannan Asuntopalvelulla on linnoituksen laella vuokrattavia asuntoja kuudessa rakennuksessa. Kaavaratkaisussa kyseisten rakennusten yhteenlasketuksi kerrosalaksi on osoitettu 3825 kerros-m². Kun Lappeenrannan asukasväljyys on 40 kerros-m²/ asukas, saadaan alueen asukasluvuksi noin 95 asukasta. 95 asukkaan matkatuotosluvuksi (tulevaa ja lähtevää matkaa) voidaan arvioida noin 182 matkaa/ vuorokausi, joista autolla tehtäviä olisi 83 matkaa/ vuorokausi. Liikenne ohjautuu kokonaisuudessaan Kristiinankadulle, jakaantuen siitä kohti pohjoista Satamatielle ja etelään Torikadulle. Tällä hetkellä linnoitusmäen laella asuu noin 60 asukasta, jolloin matkojen määrä vuorokaudessa on nykyisin laskennallista arviota pienempi.

Muutamaan nykyisin asuinkäytössä olevaan rakennukseen on kaavaratkaisussa mahdollistettu asumisen lisäksi myös majoitus- ja palvelutoimintoja sekä julkisen hallinnon ja palvelun toimintoja. Asumiseen tarkoitettu kerrosala on mahdollista pienentyä yhteensä 2950 kerros-m²:iin eli 77 %:iin nykyisestä asumiseen käytetystä kerrosalasta. Käyttötarkoituksen muutos voi vaikuttaa alueen liikennemääriin. Liikennetarpeen arviointi maankäytön suunnittelussa - julkaisun mukaan ravintolan kävijöiden määrä vuorokaudessa vaihtelee välillä 1,3 - 4,5 kävijää/ asiakaspaikka. Hotelleissa kävijöiden määräksi arvioidaan 4 - 22 kävijää/ 100 kerros-m². Jos kaksi alueen asuinkerrostaloista muuttuisi hotelleiksi, voisi niiden matkatuotokseksi arvioida 57 – 103 kävijää/ vuorokausi.

Asumisen lisäksi linnoituksen alueella on liikkeitä, toimistoja, työpajoja, kahvila, ravintola sekä tanssiopisto ja kuvataidekoulu. Liike- ja toimistotilojen osalta kerrosalaa kohti lasketut

liikennetuotokset vaihtelevat toimialan ja yksikkökoon mukaan. Eri toimialoilla myös asiointiliikenteen määrä vaihtelee. Toimistojen matkatuotosluvuksi voidaan arvioida 2,5 -3,5 kävijää arkivuorokaudessa/ 100 kerros-m², jos kyseessä on vähän asiointiliikennettä aiheuttava toimistotila, joihin kuuluvat esimerkiksi suunnittelutoimistot ja muut vastaavat toimistotyöpaikat. Lappeenrannan kokoisessa kaupungissa työ- ja asiointimatkoista 70 % tehdään henkilöautolla. Koulujen oppilaina on paljon lapsia, jotka kuljetetaan tunneille. Pääosa koulujen tunneista on iltapäivällä ja illalla, joten pääosa alueen liikenteestä painottuu iltatunneille. Alueen liikennemäärissä on varmasti paljon myös vaihtelua riippuen vuodenajasta. Kesäisin matkailijat lisäävät alueen liikennettä jonkin verran. Arviointien perusteena on käytetty julkaisua Liikennetarpeen arviointi maankäytön suunnittelussa (Suomen ympäristö 27/2008).

Lappeenrannan kaupungin teettämän liikenne-ennusteen (Wsp Finland Oy 2021) mukaan Satamatien länsiosan liikennemäärä kasvaa 2474 ajoneuvosta/ vuorokausi vuoteen 2040 mennessä 2646 ajoneuvoon/ vuorokausi ja Kristiinankadun liikennemäärä kasvaa 84 ajoneuvosta/ vuorokausi 88 ajoneuvoon/ vuorokausi. Liikennemäärän kasvu on varsin maltillinen ja se on seurasta pääosin suunnittelualueen ulkopuolelle sijoittuvasta maankäytöstä. Asemakaavassa ei osoiteta sellaista maankäyttöä, joka kasvattaisi liikennemäärää ennustetta enemmän.

Kaava-alueen synnyttämä liikennetuotos ei aiheuta kokonaisuutena kielteisiä vaikutuksia liikenteen toimivuuteen eikä liikenneturvallisuuteen.

6.3.3 Vaikutukset liikennemeluun

Valtioneuvosto on antanut päätöksen yleisistä melutason ohjearvoista (VNp 993/92). Päätöksen mukaan melun A-painotettu keskiäänitaso (ekvivalenttitaso) LAeq ei saa ylittää päivällä asuin-, hoito- ja oppilaitosalueella sisällä 35 dB ja liike- ja toimistohuoneistoissa 45 dB. Ulkoalueilla keskiäänitaso ei saa ylittää asuin-, hoito- ja oppilaitosalueella 55 dB. Liike- ja toimistohuoneistoille ei ole annettu ulko- eli pihamelua koskevia ohjearvoja.

Yöaikana keskiäänitaso ei saa ylittää asuin-, hoito- ja oppilaitosalueella sisällä 30 dB ja ulkona 50 dB. Taajamien virkistysalueilla ei keskiäänitaso saa ylittää päivällä 55 dB ja yöllä 50 dB.

Kohde	Keskiäänitaso L _{Aeq} enintään dB		Huomautuksia
	Päivällä	Yöllä	
Asuinalue, hoito- ja oppilaitosalue			
- ulkona	55	50 (45*)	* uusi alue
- sisällä	35	30	
Loma-asuntoalue, virkistysalue			
- taajamassa	55	50 (45*)	* uusi loma-asuntoalue
- taajamien ulkopuolella	45	40	
Luonnonsuojelualue	45	40**	** Jos alueella käydään öisin
Liike- ja toimistohuoneisto, sisällä	45	-	

Kuva 132. Valtioneuvoston päätöksen mukaiset melutason ohjearvot.

Lappeenrannan keskustaajaman alueelle on laadittu meluselvitys (WSP Finland Oy 4.6.2021), joka on laskennallinen meluselvitys katu-, tie-, ja raideliikenteen aiheuttamista melutasoista nykytilanteen ja ennustetilanteen mukaisilla liikennemäärillä. Liikenne-ennuste vuodelle 2040 on päivitetty vuoden 2021 alussa ja meluselvitys perustuu puolestaan sen liikennemääriin. Meluselvityksen mukaan linnoituksen laen rakennukset sijaitsevat alueella, jolla melutaso on päivisin 45-50 dB (vaalean vihreät alueet) tai alle 45 dB (valkoiset alueet) niin nyky- kuin ennustetilanteessa. Päiväajan ohjearvo 55 dB alittuu siis selvästi koko alueella. Myöskään yöaikana linnoituksen laen alueella ei ole ohjearvot ylittäviä melutasoja.

Linnoituksen laen vallit on asemakaavassa osoitettu muinaismuistoalueeksi (SM-3), mutta valliniittyjä käytetään myös paljon vapaa-ajan virkistykseen. Meluselvityksen mukaan vallialueilla päiväajan melutaso on 45-50 dB (vaalean vihreät alueet) ja osalla itävalleja ja kesäteatterin läheisyydessä 50-55 dB (tumman vihreät alueet). Yöaikana vallialueiden melutasot ovat 45-50 dB (vaalean vihreät alueet) tai alle 45 dB (valkoiset alueet). Ohjearvo virkistysalueille on päivällä taajamassa 55 dB ja yöllä 50 dB, joten ennustetut melutasot ovat myös alle virkistysalueiden ohjearvojen.

Lappeenrannan vanhin puisto Vanhapuisto on asemakaavassa osoitettu puistoksi, jossa ympäristö säilytetään (VP/s-2) ja länsivallien ja Satamatien katualueen ja rata-alueen välinen alue puistoksi, jossa ympäristöä tulee hoitaa alueen historiallisen linnoitusluonteen mukaisena (VP-2). Meluselvityksen mukaan Vanhapuiston lounaiskulmassa on pienialainen alue, jossa ennustettu päivämelutaso on 55-60 dB ja aivan Taipalsaarentien vieressä jopa sen yli. Muualla Vanhassapuistossa melutaso on päivällä 45-55 dB (vaalean vihreät ja tumman vihreät alueet). Yöaikana melutaso on 45-50 dB Vanhapuiston Taipalsaarentien puoleisessa kulmassa. Ennustevuoden 2040 melutasot ovat likimain samat kuin nykytilanteessa. Melutason ohjearvojen ylitykset ovat vähäisiä ja kohdistuvat pieneen osaan puistoalueesta. Lisäksi alueeseen liittyy merkittäviä kaupunkikuvallisia ja historiallisia arvoja, minkä vuoksi meluhaittojen vähentäminen meluntorjuntarakenteilla ei tule kysymykseen. Tarvittaessa melukuormitusta voidaan vähentää nopeusrajoituksia alentamalla.

Länsivallien ja Satamatien välisessä puistossa melutasot ovat korkeimmillaan aivan Satamatien läheisyydessä, jossa melutaso on 55-60 dB (keltainen alue). Muualla puistossa melutasot jäävät 50-55 dB:iin (tumman vihreät alueet) ja 45-50 dB:iin (vaalean vihreät alueet) ja pienialaisella alueella aivan radan vieressä jopa alle 45 dB:n (valkoiset alueet). Puiston yöajan melutasot ovat 45-50 dB (vaalean vihreä alue) ja alle 45 dB (valkoiset alueet). Kauttaaltaan kyseisten puistojen melutasot jäävät alle virkistysalueiden ohjearvojen, eli päivällä taajamassa 55 dB ja yöllä 50 dB.

Pallonlahden rantaan on asemakaavassa osoitettu lähivirkistysalue (VL-7). Aivan Satamatien vieressä ennustettu päiväajan melutaso on alueella 55-60 dB (keltainen alue), muualla melutasot ovat 50-60 dB (vihreät alueet) ja 45-50 dB (vaalean vihreät alueet). Yöajan melutasot ovat pääosin 45-50 dB ja 50-55 dB ja nykyisen koirapuiston kohdalla alle 45 dB. Myös nämä melutasot ovat alle ohjearvojen.

Kuva 133. Vasemmalla meluselvityksen nykytilanteen v. 2020 päiväajan (7-22) tieliikennemelu suunnittelualueella ja oikealla ennustilanteen vuoden 2040 tilanne. (Lähde: Lappeenrannan keskustaajaman meluselvityksen päivitys 2021).

Kuva 134. Vasemmalla meluselvityksen nykytilanteen v. 2020 yöajan (22-7) tieliikennemelu suunnittelualueella ja oikealla ennustilanteen vuoden 2040 tilanne. (Lähde: Lappeenrannan keskustaajaman meluselvityksen päivitys 2021).

Sisämelu: Asemakaavassa muinaismuistoalueella (SM-3) 1900-luvun alun ja sitä vanhemmat rakennukset on merkitty suojeltaviksi. Uudisrakennusten ääneneristävyysvaatimuksia ei voida soveltaa suojeltuihin rakennuksiin. Maankäyttö- ja rakennuslain 117 §:n mukaan

rakennuksen käyttäjien terveydelliset olot eivät saa heikentyä korjaus- ja muutostyössä. Rakennuksen ääniolosuhteet eivät siten saa korjauksen seurauksena huonontua korjausta edeltäneeseen tilanteeseen verrattuna. Tämä tulee huomioida mm. rakennusten ikkunoita uusittaessa tai korjattaessa.

6.3.4 Vaikutukset kevyenliikenteen yhteyksiin ja joukkoliikenteeseen

Asemakaavalla ei ole vaikutuksia olemassa oleviin jalankulku- ja pyöräilyväyliin. Asemakaavan lounaisosan puistoalueille on merkitty ohjeellinen jalankululle ja polkupyöräilylle varattu alueen osa (pp). Alueella on tällä hetkellä hiekkapintainen Torikadulta kohti Pikisaarta kulkeva pyöräilyn aluereitti, jota kaupunki auraa talvisin. Kulkuyhteyden sujuvoittamiseksi olemassa olevan yhteyden lisäksi puistoalueelle on merkitty ohjeellinen pp-alue myös rata-alueen viereen kohti länsiluodetta.

Suunnittelualueella Satamatien länsiosan kautta kulkee paikallisliikenteen linja 8 Rutola-Ruoholampi-Keskusta- Pikisaari-Kariniemi. Suunnittelualuetta lähimmät pysäkit sijaitsevat Rapasaassa Pikisaarenkadun molemmin puolin ja Satamatiellä S-market Pallon vieressä. Kaavaratkaisulla ei ole vaikutuksia Lappeenrannan paikallisliikenteen linjoihin eikä paikallisliikenteen järjestelyihin.

6.3.5 Vaikutukset pysäköintiin

Asemakaavassa ei anneta erillistä autopaikkamääräystä, jossa veloitettaisiin rakentamaan tietty määrä autopaikkoja. Kaupunkikehityslautakunnan 5.5.2021 hyväksymiä pysäköintinormeja ei sovelleta täysmääräisesti suojelukohteisiin, vaan suojeltavien rakennusten pysäköintinormit määritellään asemakaavoissa tapauskohtaisesti. Tällöin otetaan huomioon muun muassa pysäköintiin käytettävissä oleva tila ja tontin muut olosuhteet sekä rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyvät arvot. Periaatteena on, että suojelurakennusten kiinteistöiltä edellytetään aina pysäköinnin järjestämistä mahdollisuuksien mukaan. Minimitaso on vähintään 1 ap/ 333 krs-m². Pysäköintipaikkavelvoitetta voidaan keventää tästä mm. siinä tapauksessa, että tontin piha-alue on osa kulttuurihistoriallisesti merkittävää miljöötä eikä paikkoja ole mahdollista sijoittaa tontin alueelle.

Asemakaavassa on pysäköimispaikkoja (p) merkitty edellä esitetyn periaatteen mukaisesti rakennetun kulttuuriympäristön arvot huomioiden olemassa oleville paikoitusalueille Etelä-Karjalan museon ja Kehruuhuoneen eteläpuolille, Radiotalon ympärille, Linnoituksen Krouvin pohjoispuolelle, tanssiopiston ja entisen ortodoksisen seurakuntasalin väliin, Käräjätalon itäpuolelle ja Kristiinankadun viereen Muonamakasiinin itäpuolelle. Lisäksi Lappeenrannan Asuntopalvelun vuokratalojen viereen on osoitettu pysäköintialueita asukaspaikoitukseen.

Katariinantorin alue, Pokrovanaukion alue ja alue Käräjätalon länsipuolella on kaavakarttaan merkitty *aukiomaisesti käsiteltäväksi alueen osiksi (au)*. *Pintamateriaalien tulee olla alueen ominaispiirteisiin sopivia. Alueelle voidaan sijoittaa pysäköintipaikkoja erillisen yleisen alueen suunnitelman mukaan.* Pysäköintialueista asemakaavan yleismääräyksissä määrätään, että *muinaismuistoalueella pysäköintiin käytettävät alueet tulee käsitellä niiden historiallisen luonteen edellyttämällä tavalla. Pintamateriaalina tulee käyttää ensisijaisesti kenttäkiveä, nupukiveä tai hiekkaa.* Asfaltoituja pysäköintialueita ei alueelle sallita.

Linnoituksen laen ympäristössä kävelymatkan päässä on yleiseen pysäköintiin tarkoitettuja alueita Satamatien itäosan varrella, Satamatorin pohjoispuolella ja Kristiinankadun eteläpäässä katualueella. Pysäköintialueet tukevat osaltaan linnoituksen laen tapahtumien aikaista pysäköintitarvetta sekä vilkkaimman matkailukauden aikaista tarvetta.

Pallonlahden ranta-alue on asemakaavassa osoitettu lähivirkistysalueeksi (VL-7), jonne saa toteuttaa matkailuautoalueen ja pysäköintialueen. Alue on toiminut pysäköintialueena, jos linnoituslaella on ollut tapahtumia ja alueen pohjoisosa on toiminut kesäisin myös matkailuautoalueena. Aluetta on käyttänyt myös koirapuiston kävijät. Jos alueelle päätetään toteuttaa esim. tapahtuma-alue, tulee alue ja sen toiminnot suunnitella kokonaisuutena.

6.4 Sosiaaliset vaikutukset

6.4.1 Vaikutukset palvelujen saatavuuteen

Julkisten palveluiden osalta alue tukeutuu jatkossakin lähinnä keskustaan, jossa sijaitsevat mm. koulut ja terveystalot. Lähimmät kaupalliset palvelut sijaitsevat ydinkeskustassa ja Pallon liikenneympyrän vieressä. Perusopetuksen Kesämäen yhteistoiminta-alueen Lönnrotin koulu (1.-6. lk) sijaitsee noin 700 metrin päässä ja Kimpisen yhteistoiminta-alueen Kimpisen koulu (1.-9 lk.) noin 1,3 kilometrin päässä suunnittelualueen asunnoista. Lappeenrannan Lyseon lukio ja Kimpisen lukio sijaitsevat samoilla alueilla. Saimaan ammattiopisto Sampo sijaitsee noin 1,5 kilometrin päässä suunnittelualueesta. Lappeenrannan kaupunginkirjasto sijaitsee noin kilometrin päässä suunnittelualueesta väistötiloissa kauppakeskus IsoKristiinassa.

Kaavassa muinaismuistoalueella (SM-3) sijaitseville rakennuksille on merkitty rakennusalat, joissa määrätään rakennusten käyttötarkoitus. Rakennuksille on pääosin osoitettu käyttötarkoitukset nykyisen käytön mukaan, mutta muutamaa nykyisin asuinkäytössä olevaan rakennukseen mahdollistetaan asumisen lisäksi myös majoitus-, palvelu- ja liiketoiminta sekä julkisen hallinnon ja palvelun toimintoja. Lisäksi osalle nykyisin museona toimiville rakennuksille mahdollistetaan tulevaisuudessa myös palvelu- ja liiketoiminta. Palvelutoimintoja voivat toteuttaa niin julkiset kuin yksityiset tahot. Liiketoimintaan lasketaan mm. liikkeet, kahvilat ja ravintolat.

Asemakaavalla suojeltavien rakennusten suojelumerkinnot mahdollistavat rakennusten sisäpuolisen kehittämisen ja muuttamisen. Tavoitteena on ollut mahdollistaa erilaisten vuokralaisten sijoittuminen alueelle ja siten myös alueen palvelujen ja toimintojen lisääminen ja monipuolistuminen. Kokonaisuutena asemakaavalla turvataan kaavallisesti kaupungin vetovoimaisimman ympärivuotisen matkailukohteen, ainutlaatuisen asuin ympäristön, kaupunkilaisten virkistysalueen ja kulttuurihistoriallisen muistomerkin säilyminen.

6.4.2 Vaikutukset ihmisen elinoloihin ja elinympäristöön

Asemakaavalla turvataan muinaismuistolailla rauhoitetun alueen ja sen rakennetun kulttuuriympäristön säilyminen ja suojelu osoittamalla linnoituksen lakialue ja vallialueet muinaismuistoalueeksi (SM-3) ja alueen 1900-luvun alun ja sitä vanhemmat rakennukset suojeltaviksi sr-merkinnöin. Linnoituksen laelle ei osoiteta uudisrakentamista.

Linnoituksen laella on tällä hetkellä noin 60 asukasta. Asuminen on aina ollut oleellinen osa linnoituskaupungin luonnetta. Alueen puitteet asukkaiden viihtyvyydelle ovat hyvät. Linnoitus tarjoaa monipuolisen asuinympäristön niin miljööltään kuin luonnonympäristöltään. Alueen asukkaat säilyttävät osaltaan alueen ympärivuotista elävyyttä ja muodostavat pohjan alueen yhteisöllisyydelle. Asumisen ja palvelujen lomittuminen toisiinsa tekee alueesta toiminnallisesti sekoittuneen, mitä pidetään viihtyisän kaupunkiympäristön yhtenä keskeisenä tunnusmerkkinä.

Asemakaavassa kaupungin vanhin puisto Vanhapuisto on osoitettu puistoksi, jossa ympäristö säilytetään (VP/s-2) ja länsivallien ja Satamatien katualueen ja rata-alueen välinen alue puistoksi, jossa ympäristöä tulee hoitaa alueen historiallisen linnoitusluonteen mukaisena (VP-2). Muinaismuistoalueen ja puistojen käyttö kaupunkilaisten virkistyskäytössä säilyy ennallaan. Luontoympäristön hyvä saavutettavuus vaikuttaa asukkaiden terveyteen ja hyvinvointiin houkuttelemalla liikkumaan ja palauttamalla stressistä sekä lisäämällä sosiaalisia kontakteja.

Muinaismuistoalueen olemassa oleville rakennuksille on merkitty rakennusalat, joissa määrätään rakennusten käyttötarkoitus. Rakennuksille on pääosin osoitettu käyttötarkoitukset nykyisen käytön mukaan, mutta muutamaan nykyisin asuinkäytössä olevaan rakennukseen mahdollistetaan asumisen lisäksi myös majoitus-, palvelu- ja liiketoiminta sekä julkisen hallinnon ja palvelun toimintoja. Myös osalle nykyisin museona toimiville rakennuksille mahdollistetaan tulevaisuudessa palvelu- ja liiketoiminta. Palvelutoimintoja voivat toteuttaa niin julkiset kuin yksityiset tahot. Liiketoimintaan lasketaan mm. liikkeet, kahvilat ja ravintolat. Rakennusten käyttötarkoituksen muutos nykyisestä voi vähentää alueella sijaitsevien asuntojen määrää ja muuttaa alueella sijaitsevia toimintoja.

Linnoituksen alueelle on pitkään ollut tunnusomaista avoimuus ja suljettujen pihapiirien puuttuminen. Asemakaavassa on säilytetty avoimuus muun muassa kieltämällä pihapiirien aitaaminen ja muodostamalla alue yhtenäiseksi muinaismuistoalueeksi ilman korttelien ja tonttien rajoja. Kaavaratkaisussa on säilytetty myös alueen perinteiset kulkureitit ja julkiset ulkotilat. Ratkaisu tukee alueen säilymistä kaupunkilaisten yhteisenä alueena ”olohuoneena”. Alueen merkitystä kaupunkilaisille tukevat myös asukaskyselyn tulokset.

Alueen asemakaavoittamisen myötä alueelle ei aiheudu ympäristöhäiriöitä lukuun ottamatta kesäteatterin esityksistä ja Pallonlahden rannan mahdolliselta vielä rakentamattomalta tapahtuma-alueelta kantautuvia kuulutuksia ja musiikkia tai linnoituksen laen markkinoiden tai muiden huvitilaisuuksien aiheuttamat pysäköintipaikkojen ruuhkautuminen. Tapahtumatoinnot ja niihin liittyvät rakennelmat tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että häiriöt asutukselle jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Esim. esiintymislavan avautumissuunta tulee miettiä tarkoin ja huomioida myös vallien vaikutukset äänen etenemiseen ja kulkeutumiseen. Nämä asiat tulee huomioida alueen suunnittelussa ja tapahtumien luvituksessa. Alueelle ei ole tarkoitus rakentaa kiinteitä lavoja, vaan tarkoitus on rakentaa alueelle perustus, jolle tapahtuman järjestäjä voi sijoittaa lavan ja muita rakennelmia, jotka puretaan tapahtuman jälkeen. Lavan ja rakennelmien lopullinen sijainti ratkaistaan aina tapahtumakohtaisesti.

Kokonaisuutena kaavamuutoksesta ei aiheudu sellaisia muutoksia, jotka voisivat oleellisesti vähentää linnoituksen ja sen lähialueiden asukkaiden viihtyvyyttä.

Esteettömyys

Asemakaava-alue on esteettömyyden kannalta vaativaa maaston sekä suojeltavien kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden linnoituslaitteiden ja epätasaisten kivetysten takia. Kaavaratkaisussa määrätään, että muinaismuistoalueelle (SM-3) ja puistoalueille (VP-2, VP/s-2) tulee laatia erillinen käyttö- ja hoitosuunnitelma. Myöhemmin laadittavassa suunnitelmassa voidaan selvittää miten alueen liikkumisen turvallisuutta ja esteettömyyttä sekä saavutettavuutta voitaisiin lisätä.

6.4.3 Vaikutukset ulkoilureitistöihin ja virkistysalueisiin

Lappeenrannan vanhin puisto on asemakaavassa osoitettu puistoksi, jossa ympäristö säilytetään (VP/s-2). Koska alueella kasvaa vanhoja maisemallisesti arvokkaita kaupungin vanhimpiin kuuluvia puita, määrätään, että alueen olemassa oleva puusto on säilytettävä siten, että sallitaan vain maiseman hoidon kannalta tarpeelliset toimenpiteet, ja että puustoa täydennetään tarpeen mukaan uusilla istutuksilla. Puiston kaakkoiskulmassa sijaitseva vuonna 1893 rakennettu kioskirakennus sekä vuonna 1926 rakennettu soittolava suojellaan. Puistoalueen nimenä on säilytetty Vanhapuisto.

Linnoituksen länsivallien ja Satamatien katualueen ja rata-alueen väliin jäävä alue on asemakaavassa osoitettu puistoksi, jossa ympäristöä tulee hoitaa alueen historiallisen linnoitusluonteen mukaisena (VP-2). Puiston ja rata-alueen rajaa on päivitetty siten, että radan pengeralueet jäävät pääosin rata-alueelle ja radan viereinen kevyen liikenteen reitti puistoalueelle. Alueella on tällä hetkellä hiekkapintainen jalankulku- ja pyöräilyreitti. Puistoalueen luontoarvot on turvattu merkitsemällä alueella sijaitseva III-luokan lepakkoalue luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeäksi alueeksi, jolla sijaitsee luonnonsuojelulain 78 §:n perusteella suojeltu luokan II tai III lepakkoalue (luo-7). Alueella tulee säilyttää suuret puut, monimuotoinen puustorakenne ja mahdolliset kolopuut. Myös kirkasta valaistusta tulee välttää. Puiston nimeksi on annettu Suvorovinpuisto.

Molemmat puistoalueet ovat osa rakennettua kulttuuriympäristöä *Lappeenrannan linnoitus ja varuskuntakaupunki*, joten asemakaavassa määrätään, että alueen toteuttamisessa ja rakentamisessa tulee huomioida rakentamisen sopivuus valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Lisäksi on määrätty, että puistoalueille on laadittava erillinen käyttö- ja hoitosuunnitelma ja että aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Käyttö- ja hoitosuunnitelmassa voidaan ohjata viherympäristön käsittelyä siten että alueen kulttuuri- ja luontoarvot eivät vaarannu.

Väylävirastolla on ratelain 110/2007 mukainen oikeus edistää rautatien turvallista käyttöä rautatien suoja-alueella, joka ulottuu 30 metrin etäisyydelle raiteen keskilinjasta. Liikenneturvallisuutta vaarantavan riskipuuston poiston Lappeenrannan kaupunki toivoo tehtävän yhteistyössä kadut ja ympäristö -vastuualueen kanssa ja suunnitellusti, koska rata sijaitsee kaupungin kulttuurihistoriallisesti arvokkaimmalla paikalla kaupungin vanhimman puiston reunassa.

Asemakaavan länsiosaan Pallonlahden rannalle on osoitettu 1,6 hehtaarin laajuinen lähivirkistysalue (VL-7). Koska alueen lopullinen käyttö on vielä avoinna, määrätään käyttötarkoituksmerkinnässä, että alueelle saa toteuttaa kevytrakenteisia matkailu- ja yleisöpalvelurakennuksia ja rakennelmia, tapahtuma-alueen, matkailuautoalueen ja pysäköintialueen. Lähivirkistysalue on riittävän laaja, jotta alueelle mahtuisi noin 4000 -5000 m²:n kokoinen alue, jossa voisi järjestää 4000 - 5000 katsojan tapahtumia ja festivaaleja riippuen toteutettavasta alueesta ja esiintymislavan sijainnista. Alueelle mahtuisi esimerkiksi myös Suomen suurin kiertävä sirkus. Tapahtuma-alueen lisäksi alueelle mahtuisi ruoka- ja myyntivaunualue ja pysäköintialue noin 20 autolle. Jos alueelle sijoitetaan tapahtuma-alue, tulee nykyiselle koirapuistolle osoittaa uusi paikka.

Tapahtuma-alueen toteuttaminen vaatii maanpinnan tasaamista ja riittävien rakennekerrosten rakentamista painavia esiintymislavarakenteita ja sirkustelttoja varten. Korkeat näyttämörakenteet ja sirkusteltat eivät olisi kiinteitä rakenteita vaan tapahtuman järjestäjä toteuttaisi tarvitsemansa rakenteet aina tapahtuman luonteen mukaan. Festivaalien ajaksi alue mahdollisesti myös aidattaisiin järjestäjän toimesta noin kaksi metriä korkealla peittävällä aidalla.

Alueelle sijoitettavien rakennusten määrää rajoitetaan määräämällä, että alueen rakennusten yhteenlaskettu kerrosala saa olla enintään 200 kerros-m². Yksittäisen rakennuksen kerrosala saa olla enintään 70 kerros-m². Rakennuksista määrätään lisäksi, että rakennukset on toteutettava puurakenteisina ja pääosin puulla verhoiltuna. Jotta kaukonäkemäyhteys Saimaalle sekä näkymät kohti Pikisaarta ja Kariniemeä säilyisivät, määrätään, että rakennukset tulee sijoittaa alueelle siten, että maisema säilyy pääosin avoimena.

Koska lähivirkistysalue sijoittuu osaksi linnoitusta ja on osa rakennettua kulttuuriympäristöä, määrätään asemakaavassa, että alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon uudisrakentamisen soveltuminen Linnoituksen historialliseen, kaupunkikuvalliseen ja maisemalliseen kokonaisuuteen ja että aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

Koska Pallonlahden pohjasedimenteistä on löydetty raskasmetalleja, määrätään, että alueelle ei saa sijoittaa uimalaitureita eikä -portaita.

Suunnittelualueella kulkeva jalankulku- ja pyöräilyreitti Torikadulta radan vierestä kohti Pikisaarta on merkitty puistoalueille ohjeellisena jalankululle ja polkupyöräilylle varattuna alueen osana (pp). Kulkuyhteyksien sujuvoittamiseksi olemassa olevan yhteyden lisäksi puistoalueelle on merkitty ohjeellinen pp-alue myös rata-alueen viereen kohti luodetta.

Myös asemakaavassa muinaismuistoalueeksi (SM-3) merkitty linnoituksen lakialue ja vallirinteet toimivat kaupunkilaisten virkistyskäytössä ja ulkoilureittinä edelleen. Jotta kaupunkilaisten kävely alueella olisi mahdollisimman vapaata, asemakaavan yleismääräyksissä määrätään, että pihapiirien avoin luonne on säilytettävä eikä niitä saa aidata ja että läpikulkua ei saa estää.

Asemakaavassa on sekä säilytetty voimassa olevaan asemakaavaan merkityt puistoalueet (Vanhapuisto) että muutettu laajoja korttelialuevarauksia alueen länsiosassa puistoiksi ja lähivirkistysalueiksi. Kun samalla otetaan huomioon muinaismuistoalueen puistomainen

luonne mm. vallirinteiden osalta, turvaa kaavaratkaisu kokonaisuutena erittäin hyvin nykyisten virkistyskäyttöalueiden säilymistä.

6.5 Kulttuuriset vaikutukset

6.5.1 Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen

Asemakaavan myötä nykymuotoisen asemakaavan mukainen alue laajenee, mutta rakennettu alue ei kasva käytännössä lainkaan. Suunnittelualue liittyy kaikilta sivuiltaan suoraan olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen. Alueen kaavoittaminen tukee nykyistä kaupunkirakennetta ja jo rakennetun infraverkon käyttöä.

Kokonaisuutena kaavan vaikutukset ovat yhdyskuntarakenteen kannalta myönteisiä. Asemakaavalla turvataan muinaismuistolailla rauhoitetun alueen ja sen rakennetun ympäristön säilyminen ja suojeleminen. Kaavamääräyksiä mahdollistetaan kuitenkin alueen käyttö edelleen ainutlaatuisena asuinpaikkana, kulttuurihistoriallisena matkailukohteena ja kaupunkilaisten virkistysalueena.

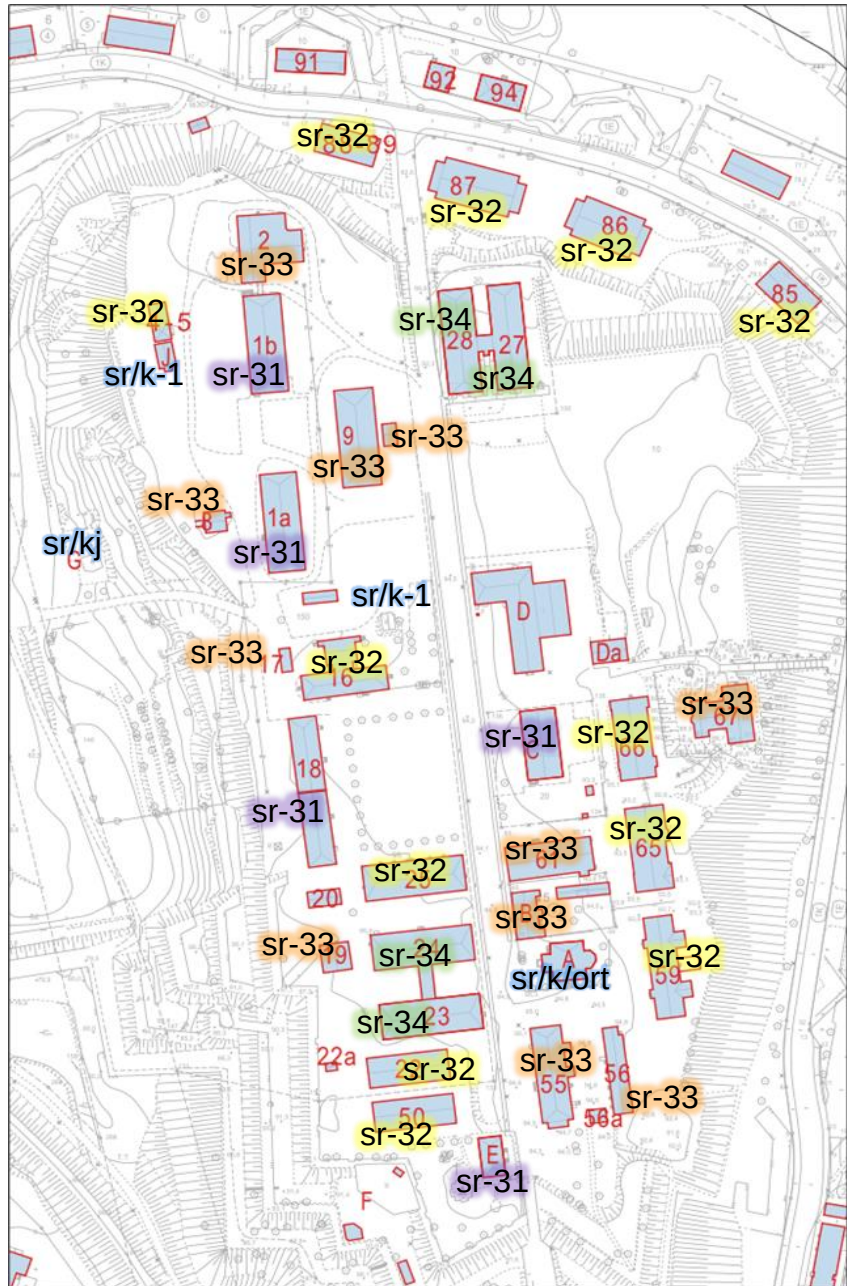
Alueen toteuttamisella ei ole seudullisia vaikutuksia.

6.5.2 Vaikutukset rakennuksiin ja rakenteisiin

Asemakaavassa muinaismuistoalueen rakennusperinnön ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen on turvattu varustamalla kaikki 1900-luvun alun ja sitä vanhemmat rakennukset suojelumerkinnöin (sr-31, sr-32, sr-33 ja sr-34). Suojelumerkinnät koskevat yhteensä 32:a rakennusta. Kaikissa suojelumerkinnöissä rakennuksen purkaminen on kielletty. Lisäksi määrätään, että erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja, ja että rakennuksiin tehtävistä korjaus- ja muutostöistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Suojelumerkinnällä on merkitty myös ruumishuoneenakin toiminut kellari (rakennus J), vanhat rahakamarin jäänteet (rakennus G) ja Vanhapuistossa sijaitsevat kioskki ja soittolava sekä Viipurin portti. Kaakkois-Suomen ortodoksisen kirkon kirkko on merkitty lain ortodoksisesta kirkosta nojalla suojeltavaksi kirkoksi (sr/k/ort). Lisäksi Käräjätalo (rakennus C) ja Etelä-Karjalan museo (rakennus 27-28) on merkitty sr/v-merkinnällä (Suojeltu rakennus. Rakennus on suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen 480/85 nojalla).

Suojelumerkintöjen lähtökohtana on rakennusten arvokkaaksi todettujen rakenteiden ja julkisivujen sekä kaupunkikuvallisten seikkojen suojeleminen. Sisätiloihin on kohdistettu suojelumääräyksiä Etelä-Karjalan museon ja Taidemuseon osalta, jotka on merkitty sr-34-koh-teiksi. Merkinnällä määrätään, että rakennuksen päätilajakoa ei saa muuttaa.

Sr-31-määräyksessä puolestaan määrätään, että alkuperäiset välipohjarakenteet tulee säilyttää ja rakennuksen aukotusta ei saa muuttaa, lukuun ottamatta palauttavia muutoksia. Muilta osin suojelumääräykset koskevat vain rakennuksen ulkovaippaa. Sr-32- ja sr-31-suojelumääräykset mahdollistavat rakennuksissa tehtävät palauttavat korjausmuutokset. Eriasteisten suojelumerkintöjen perusteena ovat ennen kaikkea rakennusten alkuperäisyyteen ja palauttavien korjausten tarpeeseen liittyvät erot. Osassa rakennuksia erilaisten määräysten perusteena ovat myös sisätiloihin liittyvät arvot. Kaikissa sr-määräyksissä määrätään, että rakennuksesta tulee laatia rakentamislupaan liitettävä museoviranomaisen hyväksymä rakennushistoriallinen selvitys ja kaikkiin suojelumerkintöihin sisältyy velvoite pyytää rakennuksessa tehtävistä korjaus- ja muutostöistä museoviranomaisen lausunto.

Kuva 135. Rakennusten suojelumerkinnät.

Alueen rakennuksille on merkitty rakennusalat, joissa määrätään rakennusten käyttötarkoitus. Rakennusalan rajat on merkitty rakennusten ulkoseinien ulkopintojen mukaan. Rakennuksille on osoitettu käyttötarkoitukset pääosin niiden nykyisen käytön mukaan, mutta muutamaan nykyisiin asuinkäytössä olevaan rakennukseen mahdollistetaan asumisen lisäksi myös majoitus-, palvelu- ja liiketoiminta sekä julkisen hallinnon ja palvelun toimintoja. Myös nykyisin museona toimiville rakennuksille mahdollistetaan tulevaisuudessa palvelu- ja liiketoiminta. Palvelutoimintoja voivat toteuttaa niin julkiset kuin yksityiset tahot. Tavoitteena on ollut mahdollistaa erilaisten vuokralaisten sijoittuminen alueelle.

a	Asuinrakennusten rakennusala.
a/m	Asuin- ja majoitusrakennusten rakennusala.
a/y/p/k	Asuin-, yleisten-, palvelu- ja liikerakennusten rakennusala.
y/p/k	Yleisten-, palvelu- ja liikerakennusten rakennusala.
ym	Museorakennusten rakennusala.
ym/p/k	Museo-, palvelu- ja liikerakennusten rakennusala.
t	Talousrakennusten rakennusala.
e	Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten rakennusala.
ke	Kellarin rakennusala.
ki	Kioskin rakennusala.

Kuva 136. SM-3 ja YK/s-3 alueiden rakennuksille annetut käyttötarkoitukset.

Käyttötarkoituksen lisäksi rakennusaloille on merkitty kerrosluku ja rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä. Pääosalle rakennuksista kerrosluvuksi on merkitty yksi (I) tai kaksi (II), mutta rakennuksille nro 1a Vanha kasarmi, 86 (Satamatie 6) ja 87 (Satamatie 8) kerrosluvuksi on merkitty lu1/3 tai lu1/2, mikä mahdollistaa myös ullakon tasolle kerrosalaan laskettavaa tilaa. Kehruuhuoneelle (rak. 9) on kerrosluvuksi merkitty II(1/4) toteutuneen tilanteen mukaisesti. Sulkeissa oleva murtoluku osoittaa kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta saa rakennuksen ylimmässä kerroksessa käyttää kerrosalaan luettavaksi tilaksi. Rakennusten kerrosalaan luetaan kerrosten alat ulkoseinien ulkopinnan mukaan laskettuina. Rakennusoikeusmerkinnöissä on huomioitu mahdollinen rakentaminen toiseen kerrokseen tai ullakolle.

Maankäyttö ja rakennuslain 117 §:n mukaan rakennuksen ominaisuudet, erityispiirteet ja sen soveltuvuus aiottuun käyttöön tulee ottaa huomioon korjaus- ja muutostyötä suunniteltaessa. Muutoksen johdosta rakennuksen käyttäjien turvallisuus ei saa vaarantua eivätkä heidän terveydelliset olonsa heikentyä. Tällä säännöksellä on tarkoitus antaa korjausrakentamiseen joustoa esim. esteettömyydestä sekä ilmanvaihdolle, talotekniikalle ja rakennuksen ääniolosuhteille asetettavista vaatimuksista, koska korjausrakentaminen ei voi täyttää kaikilta osin uudisrakentamista koskevia vaatimuksia. Lopputuloksen tulisi olla sellainen, ettei rakennuksen historiallisia ja rakennustaiteellisia arvoja turmella. Lupamenettelyn yhteydessä vaatimusten toteutuminen arvioidaan tapauskohtaisesti.

Mikäli sr-merkitty suojelurakennus tuhoutuu yllättävistä syistä, määrätään kaavakartan yleismääräyksissä, että samalle rakennuspaikalle saa uudelleenrakentaa tuhoutuneen rakennuksen kokoisen ympäristöön soveltuvan uuden rakennuksen.

Asemakaavatyön yhteydessä on laadittu muinaismuistoaluetta koskevat ulkoalueiden kehittämis- ja korjaustapaohjeet (Sitowise 31.1.2025). Ohjeistuksen tarkoituksena on antaa tarkentavia ohjeita ja perusteluja asemakaavan määräyksistä ja miten niitä voidaan alueella toteuttaa. Ohjeet on tarkoitettu kaikille linnoituksen alueen toimijoille sekä asukkaille. Asemakaavan mukana hyväksyttävää ohjetta tulee noudattaa alueella tehtävissä kunnostus-, korjaus- ja muutostöissä yhtenäisen, alueen ominaispiirteisiin ja paikallisiin erityisolosuhteisiin sopivan rakentamisen saavuttamiseksi.

Kokonaisuutena asemakaavalla turvataan valtakunnallisesti merkittävän kulttuurihistoriallisen ympäristön säilyminen ja mahdollistetaan rakennustaiteellisesti, historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaiden rakennusten käyttö siten, että rakennusten ulkoasu säilyy lähes muuttumattomana ja joissakin rakennuksessa sallitaan palauttavat korjaukset.

6.5.3 Vaikutukset yhdyskuntateknisen huollon verkostoihin ja katuihin

Kaavan toteuttaminen ei aiheuta välttämättömiä vesi-, viemäri- tai energiaverkostojen rakentamistarpeita. Asemakaavan länsiosaan Pallonlahden rannalle on osoitettu lähivirkistysalue (VL-7), jonne voidaan toteuttaa mm. tapahtuma-alue. Tapahtuma-alue sijoittuisi nykyisen koirapuiston paikalle, jonka vierestä kulkee myös kaukolämpöputki. Tapahtuma-alueen toteuttaminen edellyttää maanpinnan tasaamista ja riittävien rakennekerrosten rakentamista painavia esiintymislavarakenteita varten sekä edellä mainitun kaukolämpöputken siirtämistä. Tarkemmat yksityiskohdat ratkaistaan alueelle laadittavassa yleisen alueen suunnitelmassa.

Satamatien länsiosa on rakennettu 2000-luvun alussa kulkemaan asemakaavassa teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueen ja kunnallisteknisten rakennusten ja laitosten korttelialueen keskelle. Asemakaavassa Satamatien katualue on osoitettu sille paikalle, jolle katu on rakennettu ja vahvistaa siten sen sijainnin myös asemakaavallisesti.

6.5.4 Vaikutukset kaupunkikuvaan

Suunnittelualueelle laaditun rakennushistoria- ja arkeologiaselvityksen (Sitowise 2021) mukaan linnoituksessa on säilynyt erityisen hyvin Venäjän vallan aikainen hahmo ja rakennuskanta, Ruotsin aikaista katuverkkoa sekä jälkiä linnoitusta edeltävältä kaupunkiajalta. Vallien restaurointien ansiosta linnoituksen koko hahmo on edelleen nähtävissä ja ymmärrettävissä, vaikka kauempana sijainneet etulinnakkeet puuttuvatkin. Myös alueen kasvillisuus kertoo edelleen kauppa- ja sotilasyhteyksistä. Linnoitusympäristö on sekä maiseman yksityiskohtien että myös kasvillisuuden osalta muutoksille hyvin herkkää. Siksi tuleekin kiinnittää erityistä huomiota säilyttäviin sekä mahdollisuuksien mukaan ennallistaviin toimenpiteisiin vaalien kerroksisuutta.

Kaavaratkaisun kaupunkikuvallisena lähtökohtana on ollut säilyttää rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas ajallisesti kerrostunut kokonaisuus. Kaavaratkaisussa ei ole haluttu nostaa jotakin ajanjaksoa toista arvokkaammaksi, vaan lähtökohtana on ollut kokonaisuuden ja sen sisältämien ajallisten kerrostumien säilyttäminen tuleville polville. Linnoituksen lakialue ja vallit on osoitettu muinaismuistoalueeksi sekä kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueeksi. Kaupungin vanhin puisto on osoitettu puistoksi, jossa ympäristö säilytetään. Vallien, Satamatien ja radan välinen alue on osoitettu puistoksi, jossa ympäristöä tulee hoitaa alueen historiallisen linnoitusluonteen mukaisena. Kaavavaraukset turvaavat kaupunkikuvallisen kokonaisuuden säilymisen.

Linnoituksen rakennuksille on merkitty rakennusalat, joissa määrätään niiden käyttötarkoitukset. Vaikka kaava mahdollistaa myös muita, kuin nykyisiä toimintoja, säilyvät rakennukset suojelumääräysten ansiosta ulkoasultaan lähes muuttumattomina. Nykyinen rakennuskanta säilyy lähes kokonaisuudessaan eikä linnoituksen laelle osoiteta uudisrakentamista. Kaavan mahdollistamat uudisrakennukset ovat pienikokoisia ja sijoittuvat alueen reunalle linnoitusmäen ulkopuolelle. Joissakin rakennuksissa sallitaan palauttavat korjaukset. Alueella käytettävien pintamateriaalien ja kadun kalustuksen tulee olla alueen perinteiseen ilmeeseen soveltuvia. Myös alueen luontoarvot on huomioitu kaavamääräyksin.

Kaavan mahdollistama uudisrakentaminen on pienimuotoista ja sijoittuu Pallonlahden rantaan muodostettavalle lähivirkistysalueelle, jolle voi toteuttaa matkailu- ja yleisöpalvelurakennuksia ja rakennelmia. Lähivirkistysalueella tulee säilyttää avoin näkymä Pallonlahdelle. Kaavamääräyksen mukaan lähivirkistysalueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon uudisrakentamisen soveltuminen linnoituksen historialliseen, kaupunkikuvalliseen ja maisemalliseen kokonaisuuteen. Koska koko linnoituksen laen ympäristö ja kasvillisuus on herkkä muutoksille, asemakaavassa määrätään, että alueelle tulee laatia erillinen käyttö- ja hoitosuunnitelma, ja että aluetta koskevista suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Käyttö- ja hoitosuunnitelmassa voidaan ohjata viherympäristön käsittelyä siten että alueen kulttuuri- ja luontoarvot eivät vaarannu. Lisäksi muinaismuistoalueen ulko- ja piha-alueiden kunnostus-, korjaus ja muutostöitä ohjataan asemakaavan yhteydessä hyväksyttävällä ulkoalueiden kehittämis- ja korjaustapaohjeella (Sitowise 31.1.2025).

Kokonaisuutena asemakaavan toteuttaminen ei muuta merkittävästi linnoituksen yleisilmettä. Alueen nykyinen rakennuskanta, tilallinen rakenne, mittakaava ja katunäkymät säilyvät ennallaan. Rakennusmassojen välistä avautuvat jatkossakin pitkät, kaupunkikuvan hahmottamisen kannalta tärkeät näkymät Kaupunginlahdelle, Pallonlahdelle ja pohjoisen suuntaan. Vastaavasti linnoituksen alueelle sen ympäriltä suuntautuvat näkymät säilyvät ennallaan.

6.5.5 Vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön ja kiinteisiin muinaisjäänneksiin

Asemakaava-alue on osa valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön *Lappeenrannan linnoitus- ja varuskuntakaupunki* aluerajausta (RKY 2009). Asemakaavassa kaikkien alueiden käyttötarkoituksmerkintöjen alle on merkitty **rky** (*Alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Alueen toteuttamisessa ja rakentamisessa tulee huomioida rakentamisen sopivuus valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun*

kulttuuriympäristöön.) Myös kaavan yleismääräyksissä on määrätty, että rakentamisessa sekä muissa alueelle kohdistuvissa toimenpiteissä on erityisesti otettava huomioon alueen kulttuurihistorialliset arvot. Alueen rky-status on pohjana rakennettua kulttuuriympäristöä koskeville alue- ja rakennuskohtaisille kaavamääräyksille.

Suunnittelualueeseen liittyvien rakennetun kulttuuriympäristön arvojen säilyminen on turvattu lisäksi varustamalla kaikki 1900-luvun alun ja sitä vanhemmat rakennukset suojelumerkinnöin (sr-31, sr-32, sr-33 ja sr-34). Merkinnöillä mahdollistetaan rakennusten käyttö siten, että rakennusten ulkoasu säilyy lähes muuttumattomana. Osassa rakennuksia sallitaan palauttavat korjaukset.

Sr-31-määräyksessä puolestaan määrätään, että alkuperäiset välipohjarakenteet tulee säilyttää ja rakennuksen aukotusta ei saa muuttaa, lukuun ottamatta palauttavia muutoksia. Määräys koskee rakennuksia 1a, 1b (Kaupunginarkisto), 18 C (Käräjätalo) ja E (Ratsuväki-museo).

Sisätiloihin on kohdistettu suojelumääräyksiä Etelä-Karjalan museon ja taidemuseon rakennusten osalta, jotka on merkitty sr-34-kohteiksi. Näiden rakennusten päätilajakoa ei saa muuttaa. Määräyksellä on turvattu rakennusten keskeisten salitilojen säilyminen eli tiloja ei saa jakaa pienempiin osiin eikä niitä toisaalta saa yhdistää kantavia rakenteita poistamalla.

Sr-31- ja sr-34-määräykset kattavat siis myös vuoden 1985 Rakennussuojelulakiin liittyneen asetuksen 480/85 nojalla suojellut Etelä-Karjalan museon rakennukset ja Käräjätalon. Nyt annettavat sr-31 ja sr-34-määräykset ovat sisällöltään kattavampia, kuin voimassa oleva asetuksella suojelu. Asemakaavan vahvistuttua asetukseen perustuva suojelu on mahdollista poistaa kaupungin hakemuksesta. Kaavakarttaan kyseiset rakennukset on merkitty sr/v-merkinnällä (Suojeltu rakennus. Rakennus on suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen 480/85 nojalla).

Muut suojelumääräykset eli sr-32 ja sr-33 koskevat vain rakennuksen ulkovaippaa. Määräykset poikkeavat toisistaan siten, että sr-32-määräyksessä on mainittu, että palauttavat korjausmuutokset ovat mahdollisia.

Muista suojelurakennuksista poiketen Kaakkois-Suomen ortodoksiseurakunnan Jumalansynnyttäjän Suojeluksen kirkko (Pokrovan kirkko) on suojeltu lain ortodoksisesta kirkosta nojalla (sr/k/ort). Kyseisen lain 116 §:n mukaan ennen vuotta 1917 rakennettu kirkko on suojelunalainen. Asemakaavan suojelumerkintä on siten jo toteutuneen suojelun toteava.

Rakennusten lisäksi suunnittelualueella sijaitsevat vanha ruumishuoneenakin käytetty kellari, soittolava, rahakellarin jäännökset sekä Viipurin portti on esitetty suojeltavaksi tai säilytettäväksi.

Rakennusten suojelumerkintä ja -määräys vaikuttavat rakennuksia koskevaan lupaharkintaan, kuten rakentamis- ja toimenpidelupaan. Suojellun rakennuksen korjaus- ja muutostyössä on noudatettava suojelumääräystä. Rakennuksen suojelumääräyksessä määrätään, että rakennuksessa tehtävistä korjaus- ja muutostöistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto ja lisäksi kaavan yleismääräyksissä määrätään, että asemakaavan alueelle myönnettävistä pysyvistä luvanvaraisista toimenpiteistä sekä katu- ja yleisten alueiden suunnitel-

mista on pyydettävä lausunto museoviranomaisilta ja kaupunkikuvatyöryhmältä. Lisäksi kaikissa sr-määräyksissä määrätään, että rakentamislupa on liittää museoviranomaisen hyväksymä rakennushistoriallinen selvitys.

Suunnittelualueen olemassa oleville rakennuksille on merkitty rakennusalat, joissa määrätään rakennusten käyttötarkoitus. Rakennuksille on pääosin osoitettu käyttötarkoitukset nykyisen käytön mukaan. Kuitenkin kahdelle nykyisin asuinkäytössä olevalle tiilikasarmille mahdollistetaan asumisen lisäksi majoitustoiminta (m) ja yhdelle nykyisin asuinkäytössä olevalle rakennukselle myös palvelu- (p) ja liiketoiminta (k) sekä julkisen hallinnon ja palvelun toimintoja (y). Etelä-Karjalan museon ja Taidemuseon rakennuksiin mahdollistetaan myös palvelu- (p) ja liiketoiminnot (k). Asemakaava luo edellytykset rakennusten monipuoliselle käytölle sekä tukee ja ohjaa alueen rakennusten kunnostamista ja korjausta.

Myös puistot ja kadut ovat rakennettua kulttuuriympäristöä. Suunnittelualueella sijaitseva Lappeenrannan kaupungin vanhin puisto on osoitettu puistoksi, jossa ympäristö säilytetään (VP/s-2). Alueen olemassa oleva puusto on säilytettävä siten, että sallitaan vain maiseman hoidon kannalta tarpeelliset toimenpiteet, ja että puustoa täydennetään tarpeen mukaan uusilla istutuksilla. Linnoituksen länsivallien ja Satamatien ja radan välinen alue on asemakaavassa osoitettu puistoksi, jossa ympäristöä tulee hoitaa alueen historiallisen linnoitusluonteen mukaisena (VP-2). Lisäksi määrätään, että puistoille on laadittava erillinen käyttö- ja hoitosuunnitelma ja että puistoja koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Edellä mainitut viheralueita koskevat määräykset turvaavat linnoituksen viherympäristöön liittyvien kulttuuriarvojen säilymistä.

Asemakaavan yleismääräykset turvaavat osaltaan linnoituksen alueen miljööarvojen säilymistä. Yleismääräysten mukaan muinaismuistoalueen liikennöintiin ja pysäköintiin käytettävät alueet tulee käsitellä niiden historiallisen luonteen edellyttämällä tavalla. Pintamateriaalina tulee käyttää ensisijaisesti kenttäkiveä, nupukiveä tai hiekkaa. Lisäksi määrätään, että alueella sijaitsevat opasteet, valaistus ja valaisimet, kulkua turvaavat kaiteet ja muut rakenteet on suunniteltava siten, että ne soveltuvat alueen historialliseen luonteeseen. Jotta alue säilyy avoimena ja yleisölle avoinna määrätään, että pihapiirien avoin luonne on säilytettävä eikä niitä saa aidata ja läpikulkua ei saa estää. Rakennuksiin liitettävistä terasseista määrätään, että terassi-/ patioalueet tulee yhteensovittaa arkkitehtuuriltaan suojeltuun rakennukseen siten, että ne eivät heikennä kohteen suojeluarvoja. Terassit tulee toteuttaa pääosin maapohjaisina. Lisäksi määrätään, että muinaismuistoalueelle ei saa rakentaa polkupyörä- ja jätehuoltokatoksia. Jäteastiat tulee aidata 1,2 metriä korkealla aidalla. Myös aurinkopaneelien ja -keräinten asentaminen on kielletty.

Suunnittelualueen länsiosaan on osoitettu lähivirkistysalue, jolle saa toteuttaa kevytrakenteisia matkailu- ja yleisöpalvelurakennuksia ja rakennelmia, tapahtuma-alueen, matkailuau-toalueen ja pysäköintialueen (VL-7). Alueen rakennuksista määrätään, että ne on toteutettava puurakenteisina ja pääosin puulla verhoiltuna ja että alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon uudisrakentamisen soveltuminen Linnoituksen historialliseen, kaupunkikuvalliseen ja maisemalliseen kokonaisuuteen. Lisäksi määrätään, että aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. Myös nämä, uudisrakentamista koskevat määräykset turvaavat osaltaan alueen kulttuuriarvojen säilymistä.

Kokonaisuutena asemakaava turvaa valtakunnallisesti merkittävän ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kokonaisuuden säilymistä niin aluekokonaisuuden, kaupunkikuvan kuin yksittäisten rakennustenkin osalta.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Kaavaratkaisussa osoitetaan muinaismuistolailalla rauhoitettu alue *Lappeenrannan linnoitus ja vanha asemakaava-alue* muinaismuistoalueeksi, kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueeksi, puistoiksi ja lähivirkistysalueeksi. Koska linnoituksen länsipuolella on ollut kaupungin vanha satama, myös vesialueen käyttötarkoituksmerkinnässä on huomioitua mahdollinen vedenalainen arkeologinen kulttuuriperintö. Käyttötarkoituksmerkintöjen mukaan alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Lisäksi määrätään, että aluetta koskevista suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

Koska muinaismuistolailalla rauhoitetulla alueella kulkee runsaasti infraverkon johtoja, joita joudutaan aika ajoin uusimaan, määrätään kaavan yleismääräyksissä että, ennen rakentamista ja maan kaivamiseen ryhtymistä tulee selvittää maanalaisten ja vedenalaisten johtojen ja kaapeleiden sijainnit. Uusia yhdyskuntateknisiä laitteita ja rakennelmia alueelle sijoitettaessa tulee ottaa huomioon vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön, rakennettuun kulttuuriympäristöön ja luonnonympäristöön. Suunnitelmista ja toimenpiteistä on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

Asemakaavaratkaisu ja siihen sisältyvät asemakaavamerkinnot turvaavat kokonaisuutena kiinteiden muinaisjäännösten ja muun arkeologisen kulttuuriperinnön säilymistä.

6.5.6 Vaikutukset seudullisten suunnitelmien ja yleiskaavan toteutumiseen

Maakuntakaavassa suunnitteluala on taajamatoimintojen aluetta. Taajamatoimintojen suunnittelumääräyksen mukaan suunnittelussa tulee myös edistää taajaman ydinalueen kehittämistä toiminnallisesti ja taajamakuullisesti selkeästi hahmottuvaksi keskukseksi. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa rakentaminen ja muu maankäyttö on sopeutettava ympäristöönsä niin, että taajaman omaleimaisuus ja viihtyisyys vahvistuvat ja ympäristö-, luonto- ja kulttuuriperintöarvojen säilyminen turvataan sekä varmistetaan sisäisten puisto- ja virkistys- sekä muiden vapaa-alueiden riittävyys.

Maakuntakaavassa suunnitteluala on osoitettu myös valtakunnallisesti merkittävänä kulttuurihistoriallisena ympäristönä Lappeenrannan linnoitus- ja varuskuntakaupunki, Linnoitus ja Rakuunamäki (ma/kv). Suunnittelumääräyksen mukaan osa-alueen maankäytön ja toimenpiteiden suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristön ominaispiirteiden vaaliminen ja turvattava merkittävien historiallisten rakennusten ja merkittävien rakennettujen ympäristöjen säilyminen. Suunnitteluala kuuluu myös matkailu- ja virkistyskehittämisen kohdealueeseen (mv). Merkinällä on osoitettu matkailun ja virkistyspalveluiden kehittämisen kannalta merkittäviä ja ympäristöltään vetovoimaisia vyöhykkeitä, joilla on edellytykset kehittyä monipuolisiksi matkailun ja vapaa-ajan kokonaisuuksiksi.

Kaavaratkaisussa on otettu huomioon linnoituksen alueen kulttuuriympäristön ominaispiirteet alueiden käyttötarkoituksmerkinnöissä, suojelumerkinnöissä ja yleismääräyksissä. Asemakaavalla mahdollistetaan linnoituksen alueen käyttö edelleen ainutlaatuisena asuinympäristönä, kaupunkilaisten virkistys- ja vapaa-ajan vietto alueena ja historiallisena matkailukohteena. Samalla on huolehdittu alueen kulttuuriperintö-, maisema- ja luontoarvoista.

Kaavaratkaisu on kaikilta osiltaan vahvistetun maakuntakaavan mukainen.

Asemakaavoitusta ohjaavana kaavatasona toimii oikeusvaikutteinen yleiskaava, jonka mukainen asemakaavaratkaisu on.

6.6 Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutuminen

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Alueidenkäyttötavoitteiden tehtävänä on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa, auttaa saavuttamaan maankäyttö- ja rakennuslain ja alueidenkäytön suunnittelun tavoitteet, joista tärkeimmät ovat hyvä elinympäristö ja kestävä kehitys, toimia kaavoituksen ennakoin ja vuorovaikutteisen viranomaisytyön välineenä valtakunnallisesti merkittävässä alueidenkäytön kysymyksissä sekä edistää kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa Suomessa.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan tavoitteet on otettava huomioon ja niiden toteuttamista on edistettävä maakunnan suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Valtioneuvosto päätti valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 14.12.2017. Päätöksellä valtioneuvosto korvaa valtioneuvoston vuonna 2000 tekemän ja 2008 tarkistaman päätöksen valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Valtioneuvoston päätös on tullut voimaan 1.4.2018.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat:

1. Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
2. Tehokas liikennejärjestelmä
3. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
4. Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
5. Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Asemakaava on laadittu siten, että se toteuttaa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita.

Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

Edistetään koko maan monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta, ja tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä. Luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi sekä väestökehityksen edellyttämälle riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.

Kaavaratkaisu tukee osaltaan Lappeenrannan keskustan elinvoimaa. Kaavaratkaisu mahdollistaa suojeltavien rakennusten kunnostamisen ja vuokraamisen yrityksille. Nykyisten

käyttötarkoitusten lisäksi rakennuksille on osoitettu nykyistä käyttöä monipuolisemmat käyttötarkoitukset. Tavoitteena on ollut arvokkaan ja ainutlaatuisen rakennetun ympäristön vaaliminen, mutta samalla myös rakennusten uusien käyttömahdollisuuksien löytäminen ja siten mahdollistaa erilaisten toimijoiden sijoittuminen alueelle.

Luodaan edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen. Suurilla kaupunkiseuduilla vahvistetaan yhdyskuntarakenteen eheyttä.

Kaavaratkaisu perustuu Lappeenrannan keskusta-alueen olemassa olevan liikenne- ja infraverkon sekä rakennuskannan hyväksikäyttöön. Alueen toteuttaminen ei aiheuta infraverkon rakentamiskustannuksia, eikä kaava edellytä lisäinvestointeja palveluverkkoon.

Suojellun rakennuksen uudiskäyttö ja korjaaminen, joka ottaa huomioon rakennuksen ominaisuudet ja erityispiirteet, tukee osaltaan kestäväää kehitystä. Rakennetun kulttuuriympäristön arvojen säilyttäminen toteuttaa laajemminkin kulttuurisesti kestäväää kehitystä.

Edistetään palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta. Edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä-, liikkumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämistä.

Merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.

Palvelut ja työpaikat ovat alueelta erittäin hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa. Kävelyn ja pyöräilyn edellytykset sekä liikenneturvallisuus pysyvät ennallaan tai paranevat asemakaavamuutoksen myötä. Linnoitusmäki on hyvin kevyen liikenteen saavutettavissa eri suunnista. Kaavassa osoitetut kevyen liikenteen yhteydet liittyvät yhtenäiseen laajempaan verkostoon.

Puistoalueilla kulkeva jalankulku- ja pyöräilyväylä on merkitty kaavakarttaan ja yhteyden sujuvoittamiseksi on osoitettu lisäyhteys radan viereen kohti luodetta. Suunnittelualue on hyvin saavutettavissa niin julkisella liikenteellä kuin kävellen ja pyöräillenkin.

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muutoin.

Asemakaavan yleismääräyksissä määrätään, että rakentamisluvan yhteydessä esitettävässä hulevesien hallintasuunnitelmassa tulee huomioida hulevesien hallinta tulvatilanteissa. Lähivirkistysalueen käyttötarkoituserkinnässä määrätään, että rakentamisessa ja rakennusten sijoittamisessa alueelle tulee huomioida Saimaan ylin tulvakorkeus (HW 1/100), ja että rakennusten alin sallittu tulvasta vaurioituva lattian korkeus +78,30 metriä. Määräykset turvaavat rakennusten säilymisen tulvavahinkojen ulottumattomissa.

Ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.

Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys tai riskit hallitaan muulla tavoin.

Suunnitteluala sijoittuu suhteessa liikenneväyliin siten, että ulkomelun ohjearvot eivät tulevaisuudessakaan tehtyjen selvitysten perusteella ylitä. Alueelle ei sijoitu ympäristöhäiriöitä aiheuttavia toimintoja. Kaavaselostuksessa on todettu, että kesäteatterista ja linnoituksen laella järjestettävistä huvi- ja yleisötilaisuuksista voi aiheutua jonkin verran häiriötä ympäröivälle asutukselle. Tapahtumatoiminnot ja niihin liittyvät rakennelmat tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että häiriöt asutukselle jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Esim. esiintymislavan avautumissuunta tulee miettiä tarkoin ja huomioida myös vallien vaikutukset äänen etenemiseen ja kulkeutumiseen.

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.

Asemakaava-alue on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä *Lappeenrannan linnoitus- ja varuskuntakaupunki (RKY 2009)* sekä Museoviraston muinaisjäännösrekisterin kiinteää muinaisjäännöstä *Lappeenrannan linnoitus ja vanha asemakaava-alue*. Asemakaavalla on turvattu alueen arvojen säilyminen osoittamalla linnoituksen lakialue ja vallit muinaismuistoalueeksi, kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueeksi, puistoiksi ja lähivirkistysalueeksi. Asemakaavan kaikkien käyttötarkoituksmerkintöjen alle on merkitty määräys: *Alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Alueen toteuttamisessa ja rakentamisessa tulee huomioida rakentamisen sopivuus valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön.* Kaikki alueen historialliseen rakennuskantaan kuuluvat rakennukset on osoitettu suojeltaviksi. Myös alueen vedenalainen kulttuuriympäristö on otettu huomioon kaavamerkinnöin.

Lisäksi asemakaavan yleismääräyksissä määrätään, että alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Rakentamisessa sekä muissa alueelle kohdistuvissa toimenpiteissä on erityisesti otettava huomioon alueen kulttuurihistorialliset arvot. Asemakaavassa on huomioitu myös luonnonperinnön säilyminen merkitsemällä luonnonympäristöltään arvokkaat alueet säilyttävin merkinnöin.

Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.

Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.

Asemakaavassa on merkitty muinaismuistoalueella (SM-3) sijaitsevat luontoarvoiltaan merkittävät kohteet säilyttävin merkinnöin luo-7 ja luo-8. Lisäksi asemakaavassa on osoitettu noin neljä hehtaaria puistoiksi (VP-2 ja VP/s-2) ja 1,6 hehtaarin alue lähivirkistysalueeksi (VP-7). Asemakaavalla mahdollistetaan alueen käyttö edelleen kaupunkilaisten virkistys- ja vapaa-ajanviettoalueena. Kaavan toteuttaminen ei aiheuta viheralueiden pienenemistä eikä viheralueverkoston katkeamista, metsäalueiden pirstoutumista eikä ekologisten yhteyksien katkeamista.

7 ASEMAKAAVAN TOTEUTTAMINEN

7.1 Toteuttaminen ja ajoitus

Alueen toteuttaminen voidaan aloittaa asemakaavan saatua lainvoiman. Kaavan toteutuminen ei edellytä katu- ja infraverkkoon kohdistuvia toimenpiteitä.

7.2 Kaavan hyväksyminen

Asemakaavan hyväksyy alueidenkäyttölain (AKL) 52 §:n mukaisesti Lappeenrannan kaupunginvaltuusto.

Lappeenrannassa 24.3.2025, täydennetty 20.5.2025

Hanna-Maija Marttinen, kaava-suunnittelija

Matti Veijovuori, asemakaava-arkkitehti

Maarit Pimiä, kaupunginarkkitehti

Täydennys 20.5.2025:

Asemakaavaselostuksen liitteisiin on lisätty liite 2e, joka sisältää MRA 27 §:n kuulemisessa saadut lausunnot. Lausunnoissa ei ollut huomautettavaa asemakaavaehdotuksesta. Muis-tutuksia ei saapunut.